

FİNANSAL ANALİZ

ORTAK DERS

DR.ÖGR. ÜYESİ MEHMET SABRİ TOPAK

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİM FAKÜLTESİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİM FAKÜLTESİ

ORTAK DERS

ORTAK DERS

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sabri TOPAK

ÖNSÖZ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
KISALTMALAR	VI
YAZAR NOTU	VII
1. FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNE GİRİŞ	1
1.1. Finansal Tablolar	7
1.1.1. Temel Finansal Tablolar	8
1.1.2. Ek Finansal Tablolar	8
1.2. Finansal Tabloların Amaçları	9
1.3. Finansal Tablolara İlişkin Temel İlkeler	11
1.4. Finansal Tabloların Analizi	11
1.5. Mali Analiz Türleri.....	12
1.5.1. Finansal Verilerin Çeşitliliğine Göre Analiz Türleri	12
1.5.2. Finansal Tabloların Kapsamına Göre Analiz Türleri.....	13
1.5.3. Yapılma Amacına Göre Analiz Türleri.....	13
2. TEMEL FİNANSAL TABLOLARIN DÜZENLENME İLKELERİ	22
2.1. Bilançonun Düzenlenmesine İlişkin İlkeler	28
2.1.1. Varlıklara İlişkin İlkeler.....	29
2.1.2. Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler	30
2.1.3. Özkaynaklara İlişkin İlkeler.....	31
2.2. Gelir Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin İlkeleri.....	31
3. TEMEL FİNANSAL TABLOLAR; BİLANÇO - 1	40
3.1. Aktifin Bölümlendirilmesi.....	46
3.1.1. Dönen Varlıklar.....	47
3.1.2. Duran Varlıklar	53
4. TEMEL FİNANSAL TABLOLAR; BİLANÇO - 2	67
4.1. Pasifin Bölümlendirilmesi	73
4.1.1. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar.....	74
4.1.2. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	79
4.1.3. Özkaynaklar	82
5. TEMEL FİNANSAL TABLOLAR; GELİR TABLOSU	91

5.1. Gelir Tablosunun Bölümlendirilmesi	97
5.1.1. Brüt Satış Kârı Bölümü	98
5.1.2. Faaliyet Kârı Bölümü	102
5.1.3. Olağan Kâr Bölümü	103
5.1.4. Dönem Net Kârı Bölümü	105
6. BİLANÇO VE GELİR TABLOSUNUN ÇEŞİTLERİ, FİNANSAL ANALİZİN ÖNKOŞULLARI	113
6.1. Bilançonun Ayrıntılı Şekilde Gösterilmesi	119
6.2. Bilançonun Çeşitleri	122
6.2.1. Şekil Bakımından Bilanço Çeşitleri	122
6.2.2. Finansal Tablolar Analizi Bakımından Bilanço Çeşitleri	122
6.2.3. Kapsamına Göre Bilanço Çeşitleri	123
6.2.4. İşletme ve Vergi Hukuku Açısından Bilanço Çeşitleri	123
6.3. Gelir Tablosunun Ayrıntılı Şekilde Gösterilmesi	123
6.4. Gelir Tablosu Çeşitleri	125
6.4.1. Şekil Bakımından Gelir Tablosu Çeşitleri	125
6.4.2. Finansal Tablolar Analizi Bakımından Gelir Tablosu Çeşitleri	126
6.4.3. Kapsam Bakımından Gelir Tablosu	126
6.4.4. İşletme veya Vergi Hukuku Açısından Gelir Tablosu	126
6.5. Finansal Tablolar Analizinin Ön Koşulları	126
6.5.1. Dolaylı Ön Koşullar	127
6.5.2. Dolaysız Ön Koşullar	127
7. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZ TEKNİKLERİ- 1; KARŞILAŞTIRMALI TABLOLAR ANALİZİ	135
7.1. Finansal Tabloların Analiz Teknikleri Genel Giriş	141
7.2. Karşılaştırmalı (Mukayeseli) Tablolar Analiz Tekniği: Yatay Analiz	141
7.3. Karşılaştırmalı Tablolar Analizinin Özellikleri	143
7.4. Karşılaştırmalı Analiz Tekniği İle Bilanço Analizi	144
8. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZ TEKNİKLERİ- 2; DİKEY YÜZDELER ANALİZ TEKNİĞİ	158
8.1. Dikey Yüzdelere Analiz Tekniğinin Aktiflere Uygulanması	165
8.2. Dikey Yüzdelere Analiz Tekniğinin Pasiflere Uygulanması	166
8.3. Dikey Yüzdelere Analiz Tekniğinin Gelir Tablosuna Uygulanması	168
8.4. Dikey Yüzdelere Analiz Tekniğinin Özellikleri	169

8.5. Dikey Yüzde Analiz Tekniği İle Gelir Tablosu Analizi.....	170
8.6. Dikey Yüzde Analiz Tekniği İle Bilanço Analizi	174
9. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZ TEKNİKLERİ - 3; EĞİLİM YÜZDELERİ (TREND) ANALİZ TEKNİĞİ.....	184
9.1. Trend Analizinin Uygulanması	190
9.2. Eğilim Yüzdeleri Analiz Tekniği İle Finansal Tabloların Hazırlanması.....	192
9.3. Eğilim Yüzdeleri Analizinin Yorumlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar	194
9.4. Trend Analizine İlişkin Uygulamalar	195
9.5. Trend Analizinin Özellikleri.....	199
10. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZ TEKNİKLERİ- 4 ORAN ANALİZİ – 1: LİKİDİTE ORANLARI	206
10.1. Oran Analizi (Rasyo Analizi).....	212
10.1.1. Likidite Oranları.....	213
11. ORAN ANALİZİ (RASYO ANALİZİ) – 2; FAALİYET ORANLARI.....	232
11.1. Faaliyet Oranları.....	238
11.1.1. Aktif Devir Hızı	239
11.1.2. Maddi Duran Varlıkların Devir Hızı.....	239
11.1.3. Çalışma Sermayesi Devir Hızı	239
11.1.4. Özkaynak Devir Hızı.....	240
11.1.5. Stok Devir Hızları	241
11.1.6. Ticari Alacakların Devir Hızı Ve Ortalama Tahsilat Süresi	244
11.1.7. Ticari Borçların Devir Hızı Oranı Ve Ortalama Borç Ödeme Süresi	245
11.1.8. Nakit Dönüşüm Süresi	246
11.1.9. Uygulama Sorusu	246
12. ORAN ANALİZİ (RASYO ANALİZİ) – 3; FİNANSAL (MALİ) YAPI ORANLARI	264
12.1. Finansal (Mali) Yapı Oranları	270
12.1.1. Finansal Kaldıraç Oranı	272
12.1.2. Finansman Oranı	273
12.1.3. Otofinansman Oranı	274
12.1.4. Sermaye Çarpanı Oranı	274
12.1.5. Özkaynaların Toplam Varlıklara Oranı	274
12.1.6. Duran Varlıkların Özkaynaklara Oranı	275

12.1.7. Duran Varlıkların Devamlı Sermayeye Oranı	275
12.1.8. Maddi Duran Varlıkların Özkaynaklara Oranı	276
12.1.9. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına Oranı	277
12.1.10. Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına Oranı	277
12.1.11. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Borçlara Oranı	277
12.1.12. Dönen Varlıkların Toplam Varlıklara Oranı	278
13. ORAN ANALİZİ (RASYO ANALİZİ) – 4 KÂRLILIK ORANLARI.....	294
13.1. Kârlılık Oranları	300
13.1.1. Gelir Tablosu İle İlgili (Satışların) Kârlılık Oranları	301
13.1.2. Bilanço İle İlgili Kârlılık Oranları.....	304
13.1.3. Oran Analizinde Kullanılan Diğer Oranlar	307
14. EK FİNANSAL TABLOLAR.....	323
14.1. Ek Finansal Tablolar.....	329
14.1.1. Fon Akım Tabloları.....	330
14.1.2. Kâr Dağıtım Tablosu.....	337
14.1.3. Özkaynak Değişim Tablosu	338
14.1.4. Satışların Maliyeti Tablosu	338

KISALTMALAR

YAZAR NOTU

--

1. FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNE GİRİŞ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

1.1. Finansal Tablolar

1.1.1. Temel Finansal Tablolar

1.1.2. Ek Finansal Tablolar

1.2. Finansal Tabloların Amaçları

1.3. Finansal Tablolara İlişkin Temel İlkeler

1.4. Finansal Tabloların Analizi

1.5. Mali Analiz Türleri

1.5.1. Finansal Verilerin Çeşitliliğine Göre Analiz Türleri

1.5.2. Finansal Tabloların Kapsamına Göre Analiz Türleri

1.5.3. Yapılma Amacına Göre Analiz Türleri

1.6. Test Soruları -1

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

Günümüzde işletmelerin faaliyetlerini sürdürdükleri çevre sürekli bir değişim içindedir. Uluslararası sistemde meydana gelen yeniden yapılanmanın bir uzantısı olarak iş hayatında ve ekonomik düzende meydana gelen hızlı değişimler, işletme yönetiminin geçmişe göre daha zor ve karmaşık bir ortamda karar almasına neden olmaktadır. Küresel düzeyde artan rekabet koşullarında işletmelerin iş hayatındaki değişmelere ayak uydurabilmesi için her gün birbirinden farklı çok sayıda karar almaları gerekmektedir. Bu kararlar sadece işletmenin yöneticilerini, personelini ve sahiplerini değil, aynı zamanda işletmeye yatırım yapabilecek potansiyel yatırımcıları, devleti, işletmenin alacaklılarını, borçlularını, kredi kurumlarını ve dolayısı ile tüm kamuoyunu ilgilendirmektedir. İşletmeye ilişkin doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak tüm taraflar açısından büyük bir önem arz etmektedir. İşletmenin finansal durumu ile yakından ilgilenen işletme sahipleri ve kredi verenler gibi gruplar işletmenin finansal yapısı, kârlılığı, likidite durumu ve kullandığı fonların kaynaklarını ve kullanım yerleri hakkında bilgi sahibi olmak isterler. Finansal tablolar, muhasebenin temel fonksiyonlarından olan raporlama işlevine göre yukarıdaki gereksinimleri yerine getirmek üzere ile belirli aralıklarla düzenlenmektedir.

1.1. Finansal Tablolar

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde düzenlenmesi istenen finansal tablolar temel ve ek finansal tablolar olarak ikiye ayrılmaktadır.

FİNANSAL TABLOLAR

II- Temel Finansal Tablolar	II- Ek Finansal Tablolar
i. Bilanço	i. Fon Akış (Akım) Tabloları
ii. Gelir Tablosu	a. Fon Akış Tablosu
- Satışların Maliyeti Tablosu	b. Nakit Akış Tablosu
	c. Net Çalışma Sermayesi Değişim Tablosu
	ii. Özkaynak Değişim Tablosu
	iii. Kâr Dağıtım Tablosu

Yukarıdaki finansal tablolardan bilanço, gelir tablosu ve gelir tablosunun eki niteliğindeki satışların maliyeti tablosu temel finansal tablolardır. Bu tabloların dışında kalan diğer finansal tablolar ise her yıl maliye bakanlığınca belirlenen şartları taşıyan işletmelerce düzenlenmektedir.

Finansal tabloların dipnotları ve finansal tablolardaki ilgili açıklayıcı bilgiler, notlar ve raporlar söz konusu finansal tabloların ayrılmaz parçasıdır. Yukarıda yer alan finansal tablolar ülke ekonomisinin bir parçası olan işletmelerin mali bilgilerinin topluma aktarılmasını sağlamaktadır. Bu nedenle *finansal tablolar; muhasebe bilgi sistemi içinde kaydedilen ve sınıflandırılan bilgilerin belirli zaman aralıkları ile bu bilgileri kullanacaklara iletilmesini sağlayacak raporlar ya da araçlardır* diye tanımlanabilir.

Yukarıda yer alan finansal tabloları dersimizin giriş kısmı niteliğinde olan bu ilk bölümde kısaca tanımlamakta fayda vardır.

1.1.1. Temel Finansal Tablolar

Finansal tablolardan bilanço, gelir tablosu ve gelir tablosunun eki niteliğindeki satışların maliyeti tablosu temel finansal tablolarıdır.

Bilanço: İşletmenin belli bir tarihteki varlıklarını (*maliyet değeriyle*) ve bu varlıkların finansmanında kullanılan kaynakları tutarları ve dağılımları ile birlikte gösteren *statik* bir finansal tablodur. Bilanço aktif ve pasif adı verilen birbirine eşit iki taraftan oluşmaktadır. Aktif tarafta işletmenin varlıkları yer alırken, bu varlıkların finansman kaynakları ise bilançonun pasif tarafını oluşturmaktadır.

Bilanço Tekdüzen hesap planında ilk beş grupta yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

1. Dönen Varlıklar
2. Duran Varlıklar
3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
4. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
5. Özkaynaklar

Bilançonun aktifinde yer alan varlıklar, paraya dönüşme hızlarına göre en çok likitten en az likit değere doğru sıralanırken, pasifinde yer alan kaynaklar ise vadelerine göre kısa vadeden uzun vadeye doğru bilançoda yerini almaktadır.

Gelir Tablosu: İşletmenin belirli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net kârını veya zararını gösteren *dinamik* bir finansal tablodur. Gelir tablosu bir başka ifade ile, işletmenin belirli bir dönemdeki faaliyet sonuçlarını göstermektedir.

Satışların Maliyeti Tablosu: Gelir tablosundaki satışların maliyeti kısmı, işletmenin dönem içindeki stok hareketleri ile satılan mamul, ilk madde ve malzeme ile ticari mal gibi maddelerin ve satılan hizmetlerin maliyetini göstermek üzere ayrı bir tablo halinde düzenlenir. Bu tablo, gelir tablosunun ekini oluşturur ve gelir tablosunu tamamlar.

1.1.2. Ek Finansal Tablolar

Yukarıda kısaca açıklamaları verilen finansal tabloların dışında kalan mali tablolar ek finansal tablolar olarak adlandırılmaktadır. Bu finansal tablolar aşağıdaki gibidir.

Fon Akım Tabloları: Belirli bir dönemde bir işletmenin faaliyetlerini ve yatırımlarını finanse etmek için sağladığı kaynakları (fonları) ve bu kaynakların kullanıldığı yerleri özetleyen, işletmenin finansal durumundaki değişiklikleri açıklayan finansal tablodur.

Bu tanımdaki fon kavramının kapsamı uygulamada üç farklı şekilde kullanılabilmektedir. Fon kavramı dar anlamda kullanılırsa, nakit ve nakde eşdeğer varlıkları ifade etmektedir ki, bu kavrama göre hazırlanan fon akım tablosuna nakit akım tablosu denmektedir. İkinci ve daha geniş anlamdaki fon kavramı ise net çalışma (işletme) sermayesini belirtmektedir. Fon kavramının en geniş anlamı ile kullanılması durumunda ise, bütün finansman araçları fon kavramının kapsamına dahil dilmektedir.

Fon kavramının içeriğine ya da kapsamına göre fon akım tabloları Fon Akım Tablosu, Nakit Akım Tablosu ve Net İşletme (Çalışma) Sermayesindeki Değişim Tablosu olarak adlandırılmaktadır.

➤ Fon Akım Tablosu: Belirli bir dönemde işletmenin faaliyetlerini ve yatırımlarını finanse etmek için sağladığı kaynakları(fonları) ve bu kaynakların kullanıldığı yerleri özetleyen, işletmenin finansal durumundaki değişiklikleri açıklayan finansal tablodur. Bu tabloda, fon kavramı tüm finansal araçları kapsamaktadır.

➤ Net İşletme (Çalışma) Sermayesindeki Değişim Tablosu: Belirli bir dönemde, işletmenin net çalışma sermayesinin kaynakları ve kullanım yerleri ile net çalışma sermayesindeki değişim gösteren tablodur. Bu tabloda fon kavramı, dönen varlıklardan kısa vadeli yabancı kaynakların çıkarılması ile hesaplanan net işletme (çalışma) sermayesini kapsamaktadır.

1. Nakit Akım Tablosu: Bir faaliyet dönemi içinde işletmede oluşan nakit akımını bir başka ifade ile işletmenin nakit giriş ve çıkışlarını kaynakları ve kullanım yerleri itibariyle gösteren tablolardır.

Kâr Dağıtım Tablosu: Vergiden önceki kârdan başlamak üzere dönem kârının nasıl ve ne şekilde kullanıldığını (dağıtıldığını) gösteren tablodur. Kâr Dağıtım Tablosu'nun düzenlenme amacı özellikle sermaye şirketlerinde, dönem kârından, ödenecek vergilerin, ayrılan yedeklerin, ve ortaklara dağıtılacak kâr paylarının açıkça gösterilmesi ve şirketlerin Hisse Başına Kâr ile Hisse Başına Temettü tutarının hesaplanmasıdır.

Özkaynak Değişim Tablosu: Dönem içinde özkaynak kalemlerinde meydana gelen artış veya azalışları bir bütün olarak gösteren tablodur. Düzenlenme amacı özellikle sermaye şirketlerinde sermaye artırımını, yedek fonlar ve kâr kalemindeki değişiklikler, özkaynak grubu içinde meydana gelen artış ve azalışlar bu tablo aracılığıyla finansal tablo kullanıcılarına iletilir.

1.2. Finansal Tabloların Amaçları

İşletme ile iş ve çıkar ilişkileri bulunan ve bu ilişkilere göre kararlar alacak olan bilgi kullanıcıları, ilgili oldukları işletme hakkında verecekleri kararlara dayanak oluşturmak üzere finansal bilgilere gereksinim duyarlar. İşletme tarafından bilgi kullanıcılarının her birine ayrı

ayrı bilgi sunmak ya da raporlar hazırlamanın olanağı yoktur. Bu nedenle bütün kullanıcıların ihtiyacı olan bilgiler ortak amaçlı olarak hazırlanarak finansal tablolar aracılığı ile sunulmaktadır.

Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde finansal tabloların amaçları 3 noktada toplanmaktadır. Bunlar;

- Yatırımcılar, kredi verenler ve diğer ilgililer için karar almada yararlı bilgiler sağlamak,
- Gelecekteki nakit akımlarını değerlendirmede yararlı bilgiler sağlamak,
- Varlıklar, kaynaklar ve bunlardaki değişiklikler ile işletme faaliyet sonuçları hakkında bilgiler sağlamak.

Yukarıda belirtilen amaçlarda da görüldüğü üzere finansal tabloların genel amacı tüm tablo kullanıcılarına işletmenin varlıkları, bu varlıkların finansman kaynakları ve nakit alkışı gibi konularda bilgiler sunmaktır.

Finansal tablo kullanıcıları bu tabloları incelediğinde işletme hakkında aşağıdaki bilgilere ulaşabileceklerdir.

- Ekonomik kararların alınmasına yardımcı olacak bilgiler,
- İşletmelerin kazanma gücünü karşılaştırarak değerlendirmek ve geleceğe ilişkin öngörülerde bulunabilmek amacıyla gerekli bilgiler,
- İşletmenin hedeflerine ulaşmada ve kaynaklarının etkin kullanılmasını irdeleyerek işletme yöneticilerinin başarısını ölçmek için gerekli bilgiler,
- Devlet payı olan vergi tutarının belirlenmesini sağlayan bilgiler,
- Makroekonomik kararlara yardımcı olacak istatistiksel bilgiler,
- İşletmenin denetlenmesine olanak sağlayacak finansal bilgiler,
- Halka açılmalarda potansiyel yatırımcılara sunulacak bilgiler,
- İşletme yöneticilerinin ileriye dönük kararlar almasına olanak sağlayacak bir takım gerekli bilgiler.

Finansal tabloların amaçları ve içerdiği bilgiler yukarıdaki şekilde özetlendiğinde söz konusu tabloların işletme içi kullanıcılar kadar işletme dışı kullanıcılar için de ne kadar önemli olduğu görülmektedir.

Finansal tabloların kullanıcılarını dolaysız ve dolaylı kullanıcılar olmak üzere iki gruba ayırabiliriz. Dolaysız kullanıcılar; işletme sahipleri, yöneticileri ve çalışanları ile kredi kurumları ve müşterilerdir. Dolaylı kullanıcılar ise finansal analistler, menkul kıymetler borsaları, devlet, sermaye piyasasını düzenleme ve denetleme kurumu, hukukçular ve ticaret odaları olarak sıralanabilir.

1.3. Finansal Tablolara İlişkin Temel İlkeler

Finansal tablolar düzenlenirken göz önünde bulundurulması gereken temel ilkeler aşağıdaki gibi özetlenebilir. :

- Finansal tabloların; işletmelerin finansal durumu ve faaliyet sonuçları hakkında, gerçeği ve doğruyu yansıtacak bir şekilde hazırlanması zorunludur.
- Finansal tabloların açık ve anlaşılır olması için, bu tablolarda bulunması gereken bilgilerin tümünün eksiksiz olarak yer alması şarttır.
- Finansal tablolarda, bu tablolardan yararlananların kararlarını etkileyebilecek boyutta olan hesap kalemlerinin ayrı olarak gösterilmesi gerekir.
- Tablolarda yer alan hesap kalemlerini açık ve anlaşılır bir duruma getirmek için gerekli olduğu düşünülen bilgilerin, finansal tabloların dipnotlarında veya eklerinde verilmesi gerekir.
- Finansal tablolarda yer alan bilgilerin bir önceki dönem tablolarıyla tutarlı olacak şekilde ve iki hesap dönemini karşılaştırabilecek şekilde verilmesi gerekir.
- Finansal tablolara ek olarak düzenlenecek "Satışların Maliyeti Tablosu", "Kâr Dağıtım Tablosu", "Fon Akım Tablosu" ve "Nakit Akım Tablosu"nun, Tebliğ'deki esaslara uygun olarak hazırlanması gerekir.
- Mali tablolarda yer alan hesap kalemlerine ilişkin herhangi bir açıklamanın bulunması durumunda, hesabın yanına dipnot numarası yazılarak, gerekli açıklamalar dipnotlar da verilir.

1.4. Finansal Tabloların Analizi

Finansal tablolar analizinde temel olan işletmenin ekonomik ve finansal durumu ile faaliyet sonuçlarının değerlendirilmesidir. Bu kapsamda finansal tabloların analiz edilmesindeki temel amaç işletmelerin finansal tablolarından hareketle dört temel durum olarak bilinen:

1. İşletmenin Likidite Durumu
2. İşletmenin Faaliyet Etkinliği (Verimlilik) Durumu
3. İşletmenin Finansal (Mali) Durumu
4. İşletmenin Kârlılık Durumu

hakkında bulgulara ulaşarak, bu bulgulardan hareketle yorumların yapılması ve söz konusu durumlara ilişkin olumlu ve olumsuz yönlerin saptanması ve geleceğe ilişkin çözüm önerilerinin geliştirilmesidir.

Finansal tabloların analiz ve yorumunun sağlıklı olarak gerçekleştirilebilmesi için yukarıda verilen finansal tablolara ilişkin temel ilkelere ilaveten aşağıdaki hususların göz önünde bulundurulması son derece önemlidir;

- Analizi yapacak kişinin muhasebe kavramını ve muhasebe uygulamalarını yeterli düzeyde bilinmesi gerekir.
- İşletme tarafından uygulanan muhasebe yöntem ve politikaları ile işletme politikalarının bilinmesi gerekir.
- İşletmenin faaliyetlerini yürüttüğü ekonominin ve sektörün koşulları ile işletmeye ilişkin finansal tablolarda ifade edilmeyen özel koşullar varsa bilinmesi gerekir.
- Finansal tabloların analiz edilmeye uygun bir içerik ve hesap gruplandırması ile hazırlanmış olması gerekir.

Finansal Tablolar Analizinden Beklenen Yararın Sağlanabilmesi için ayrıca finansal tabloların dönem uzunluklarının eşit olması, tabloların içerdiği bilgilerin aynı muhasebe kuram ve ilkelerine göre hazırlanmış olması, tablodaki rakamların enflasyonun etkisinden arındırılmış olması, tabloların aynı para biriminde ve aynı dilde hazırlanmış olması gerekmektedir.

1.5. Mali Analiz Türleri

Finansal tabloların analizi türleri çeşitliliğine göre, kapsamına göre ve amacına göre olmak üzere 3'e ayrılmaktadır.

1.5.1. Finansal Verilerin Çeşitliliğine Göre Analiz Türleri

Analizin Kimin İçin Yapıldığına göre ya da finansal verilerin çeşitliliğine göre analiz türleri iç analiz ve dış analiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

➤ İç Analiz: İşletmenin kadrolu elemanları (işletmenin yöneticileri, muhasebecileri ve iç denetçileri gibi) tarafından yöneticiler için hazırlanan analizlerdir. Analizi yapan işletme içinden olduğu için, işletmenin yayınlamış olduğu temel ve ek finansal tablolarına ilaveten, işletmeye ait her türlü doküman (muhasebe defterleri, belgeler vs.) iç analizlerde kullanılmaktadır. Planlama ve Kontrol bakımından iç analizler oldukça önemlidir. İç analizin çoğu amacına göre aynı zamanda yönetim analizidir.

➤ Dış Analiz: İşletmenin kamuoyuna yayınlamış olduğu finansal raporlardan yararlanarak, işletmenin kadrolu elemanları olmayan üçüncü kişi ve kurumlar tarafından yapılan analizlerdir. Analizi yapanlar tamamen işletme dışından olduğu için, yalnızca işletmenin kamuoyu ile paylaşmış olduğu raporlar ve bilgilerle yetinmek zorundadırlar.

1.5.2. Finansal Tabloların Kapsamına Göre Analiz Türleri

Kapsamına göre analiz türleri Statik ve Dinamik analiz türleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

➤ Statik Analiz: İşletmenin tek bir dönemine (veya belli bir tarihe) ait finansal tablo verilerinin kendi aralarındaki anlamlı ilişkilerini saptamak üzere yapılan analiz türüdür. Yapılan analizlerde işletmenin varlık yapısı ve finansman yapısı ile faaliyet yapısının profili belirlenmeye çalışılır. Statik analizde tek 1 yılın (1 adet) finansal tablosu kullanılmaktadır. Bu analiz türüne örnek olarak ileri de işlenecek olan konular içinde yer alan Dikey (Yüzde) Analiz tekniği verilebilir.

➤ Dinamik Analiz: İşletmenin birbirini izleyen yıllarına ait (2 veya daha fazla) finansal verileri kullanılarak karşılaştırmaların yapıldığı veya yıllar arasındaki eğilimlerin saptandığı analiz türüdür. Dinamik analizlerde işletmenin dönemler boyunca gösterdiği değişim ortaya konularak, işletmenin dönemler arasındaki karşılaştırması yapılmaktadır. Bu analiz türü İçeriğinden de anlaşılacağı gibi gelecek dönemlere ilişkin tahminlerin yapılmasında oldukça faydalı bir analizdir. Bu analiz türüne örnek olarak ileri de işlenecek olan konular içinde yer alan Mukayeseli Tablolar Analizi ve Trend Analizi teknikleri verilebilir.

1.5.3. Yapılma Amacına Göre Analiz Türleri

Amacına göre analiz türleri yönetim analizi, yatırım analizi ve kredi analizi olmak üzere 3'e ayrılmaktadır.

➤ Yönetim Analizi: İşletme yönetiminin alacağı kararlara dayanak oluşturmak üzere, yönetimin isteği doğrultusunda, *işletme yönetimi için yapılan analizdir*. Bu analizde amaç her türlü finansal tablo ve bilgilerden yararlanarak işletme yönetimine işletme ile ilgili çeşitli konularda gerekli verileri vermek ve alacakları kararlarda yönetime ışık tutmaktır. Bu analiz türünde; İşletmenin verimlilik, kârlılık, likidite ve finansal durumu gibi konularda saptamalar yapılarak işletmenin geçmiş dönemlerine, diğer işletmelere ve bütçe hedeflerine göre karşılaştırması yapılır. Yapılan karşılaştırmalar yoluyla işletmenin planlaması ve kontrolünün daha etkili biçimde yapılmasına olanak vermektedir.

➤ Yatırım Analizi: İşletmeye ortak olan (hisse senedi olanlar) veya ortak olmayı düşünenler ile işletmeye uzun vadeli kaynak sağlayan (şirketin tahvilini elinde bulunduranlar) veya sağlayacak olanlar tarafından yapılan analiz türüdür. Uzun vadeli olarak işletme finansmanına katkı sağlayan veya sağlayacakların (hisse senedi ve tahvil yatırımcısı) bir başka ifade ile işletmeye devamlı sermaye koyan ya da koymayı düşünenler tarafından yapılan analiz türüdür.

Başlıca yapılma amacı işletmenin *gelecek dönemlerdeki kazanma gücünün* yeterliliğinin ortaya konulmasıdır. Yatırımcılar, yapmış oldukları yatırımın beklenen getirileri ile birlikte kendilerine zamanında ödenip ödenmeyeceği konusu ile ilgilendikleri için, bu analiz türünde işletmenin kazanma gücünün yeterliliğinin yanısıra, yatırımın emniyeti, ve kârlılık durumu da analizin önemli birer parçalarıdır.

➤ **Kredi Analizi:** İşletmenin kredi talebinde bulunduğu banka ve benzeri finans kuruluşları tarafından yapılan analizlerdir. Analizin amacı; öncelikle İşletmenin *likidite durumu* saptanarak Kısa Vadeli Borçlarını zamanında ödeyebilme gücünün araştırılmasıdır. Gerek işletmeye kredi sağlayan finansman kuruluşları, gerekse işletmeye kredili mal satan diğer işletmeler, işletmeye verecekleri borcun tutarını, vadesini ve teminat olarak isteyecekleri karşılıkların risk durumuna göre tutarlarını saptayabilmek için, kredi analizi yapmaktadırlar.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

1) İşletmenin finansal durumu ile faaliyet sonuçları değerlendirilirken aşağıdakilerden hangisi finansal tablolar analizinin kapsamı dışındadır?

- A) İşletmenin kârlılık durumu
- B) İşletmenin mali durumu
- C) İşletmenin faaliyet etkinliği durumu
- D) İşletme yönetiminin durumu
- E) İşletmenin likidite durumu

2) Aşağıdakilerden hangisi finansal tabloların analiz ve yorumunun sağlıklı olarak gerçekleştirilebilmesi için dikkat edilmesi gereken ilkelere değildir?

- A) İşletme tarafından uygulanan muhasebe yöntem ve politikalarının bilinmesi
- B) Finansal tablolar analiz edilirken işletme sahiplerine ayrıcalık tanınması
- C) Analizi yapılacak finansal tabloların doğru olması ve gerçeği yansıtması
- D) Finansal tabloların analiz edilmeye uygun bir içerik ve hesap gruplandırması ile hazırlanmış olması
- E) İşletmenin içinde bulunduğu ekonominin ve sektörün koşullarının bilinmesi

3) Aşağıdakilerden hangisi finansal tablolar analizi yapılırken dikkat edilmesi gereken ilkelere değildir?

- A) Analizi yapılacak finansal tabloların subjektif olması,
- B) İşletme tarafından uygulanan muhasebe yöntem ve politikalarının bilinmesi,
- C) İşletmenin içinde bulunduğu ekonominin ve sektörün koşullarının bilinmesi,
- D) İşletmenin finansal tablolarda ifade edilmeyen özel koşulları varsa bilinmesi,
- E) Analizi yapılacak finansal tabloların güvenilir olması

4) Bir veya birkaç döneme ait finansal tablolarda yer alan kalemlerin, gerek kendi aralarındaki gerekse bütünlükle olan ilişkilerinin çeşitli analiz tekniklerinden yararlanılarak incelenmesi, yorumlanması ve işletmenin içinde bulunduğu koşullarında göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi aşağıdakilerin hangisinin konu kapsamını oluşturmaktadır?

- A) Yatırım analizi
- B) Ekonomik analiz
- C) Finansal analiz

- D) Sermaye analizi
- E) İktisadi analiz

5) Belirli bir tarihte işletmenin varlıklarının dağılımını ve bu varlıkların finansmanında kullanılan kaynakların tutarlarını ve dağılımlarını gösteren finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gelir tablosu
- B) Satışların maliyeti tablosu
- C) Ek finansal tablolar
- D) Bilanço
- E) Nakit akış tablosu

6) Aşağıdakilerden hangisi temel finansal tablolardandır?

- A) Özkaynak değişim tablosu
- B) Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu
- C) Gelir tablosu
- D) Fon akım tablosu
- E) Nakit akım tablosu

7) Aşağıdakilerden hangisinde temel finansal tablolar birlikte verilmiştir?

i - Özkaynak değişim tablosu	ii - Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu
iii - Gelir tablosu	iv - Fon akım tablosu
v - Nakit akım tablosu	vi - Bilanço
- A) i-iii
 - B) iii-vi-v
 - C) iii- vi
 - D) ii-v
 - E) iii-iv-v-vi

8) Aşağıdakilerden hangisi bilançoda yer almaz?

- A) Dönen Varlıklar
- B) Duran Varlıklar
- C) Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
- D) Net Satış
- E) Özkaynaklar

9) İşletmenin çalışanları dışındaki üçüncü kişiler tarafından işletmenin kamuoyu ile paylaşmış olduğu finansal raporlara dayanarak yapılan analiz türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İç analiz
- B) Statik analiz
- C) Dış analiz
- D) Dinamik analiz
- E) Yönetim analizi

10) İşletmenin tek bir dönemine ait finansal tablo verilerinin kendi aralarındaki anlamlı ilişkilerini saptamak üzere yapılan analiz türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yönetim analizi
- B) İç analiz
- C) Dinamik analiz
- D) Statik analiz
- E) Dış analiz

11) İşletmenin birbirini izleyen yıllarına ait finansal verilerinin kullanıldığı analiz türü aşağıdakilerden hangisidir?

- Dış analiz
- A) İç analiz
- B) Statik analiz
- C) Yönetim analizi
- D) Dinamik analiz

12) İşletme yönetiminin alacağı kararlara dayanak oluşturmak üzere, genellikle işletmeye ait her türlü finansal verilerden yararlanılarak hazırlanan analiz türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Statik analiz
- B) Dış analiz
- C) Yönetim analizi
- D) Kredi analizi
- E) Yatırım analizi

13) Aşağıdakilerden hangisinde kapsamına göre analiz türleri birlikte verilmiştir?

- A) İç Analiz - Dış Analiz
- B) İç Analiz - Yönetim Analizi
- C) Kredi Analizi – Yatırım Analizi
- D) Dinamik Analiz - Statik Analiz
- E) Yönetim Analizi - Statik Analiz

14) Yönetim analizi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme yeteneği üzerine odaklanır.
- B) Yönetim analizli genellikle iç analizdir.
- C) İşletmenin verimlilik, kârlılık, likidite ve finansal durumu gibi konularda saptamalar yapılır.
- D) İşletmenin planlaması ve kontrolü bakımından son derece önemlidir.
- E) Yönetim analizinde, işletmenin geçmiş dönemlerine, diğer işletmelere ve bütçe hedeflerine göre karşılaştırmaları yapılmaktadır.

15) İşletmeye sermaye koyan veya koymayı düşünenler ile işletmeye uzun vadeli borç veren yada vermeyi düşünler tarafından yapılan analiz türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yönetim analizi
- B) Kredi analizi
- C) Yatırım analizi
- D) Statik analiz
- E) İç analiz

Cevaplar

1) D, 2) B, 3) A, 4) C, 5) D, 6) C, 7) C, 8) D, 9) C, 10) D, 11) E, 12) C, 13) D, 14) A, 15) C

2. TEMEL FİNANSAL TABLOLARIN DÜZENLENME İLKELERİ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- 2.1. Bilançonun Düzenlenmesine İlişkin İlkeler
 - 2.1.1. Varlıklara İlişkin İlkeler
 - 2.1.2. Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler
 - 2.1.3. Özkaynaklara İlişkin İlkeler
- 2.2. Gelir Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin İlkeleri

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

İşletmeler tarafından belirli dönemlerde hazırlanarak ilgili kişi ve kurumlara sunulan finansal tabloların, **anlaşılabilirlik, ihtiyaca uygunluk, güvenilirlik ve karşılaştırılabilirlik** özelliklerine sahip olması gerekir. Finansal tablolar bu özelliklere sahip olmadan, kullanıcılarına gerekli ve doğru bilgiyi veremezler. Finansal tablolardaki bilgiler, bu bilgileri kullanacak ilgili kişiler tarafından anlaşılabilir nitelikte ve kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olmalıdır. Ayrıca finansal tablolarda yer alan bilgilerin işletme hakkında gerçek ve doğru bilgileri yansıtması bir başka ifade ile güvenilir olması gerekir ki, ancak bu şekilde hazırlanan finansal tabloların analizi kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verebilirler. Bu konuda dikkate alınacak bir diğer özellik ise hazırlanan finansal tabloların hazırlandıkları içerik ve şekil şartları bakımından bir önceki dönemle karşılaştırılmaya uygun olarak hazırlanması ve bu şekilde sunulması gerekir. Finansal tabloların bu özellikleri taşıması için her şeyden önce genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre hazırlanmış olması gerekir. Bu nedenle bu bölümde temel finansal tabloların düzenlenmesine ilişkin ilkeler üzerinde durulacaktır.

2.1. Bilançonun Düzenlenmesine İlişkin İlkeler

Bilanço; işletmenin belli bir tarihteki varlıklarını (maliyet değeriyle) ve bu varlıkların finansmanında kullanılan kaynakları tutarları ve dağılımları ile birlikte gösteren statik bir finansal tablodur. Bilanço Aktif ve Pasif adı verilen iki taraftan oluşmaktadır. Aktif tarafında işletmenin varlıkları, pasif tarafında ise işletmenin kaynaklar yer almaktadır. Çift taraflı hesap sisteminin bir gereği olarak bilançonun aktif ve pasif tarafları birbirine eşittir.

$$\text{Toplam Varlıklar} = \text{Toplam Kaynaklar} \quad (1)$$

Bilançonun aktif tarafı işletmenin sahip olduğu varlıkları, pasif tarafı ise bu varlıkların sağlandığı finansman kaynaklarını gösterdiğine göre ve işletmeler doğal olarak sahip oldukları kaynaklar kadar varlıklara sahip olacağına göre bilançonun aktif ve pasif tarafının birbirine eşit olması gerekir. İşletmenin varlıkları dönen ve duran varlıklardan, kaynakları ise yabancı kaynaklar ve özkaynaklardan oluşmaktadır.

$$\text{Dönen Varlıklar} + \text{Duran Varlıklar} = \text{Yabancı Kaynaklar} + \text{Özkaynaklar} \quad (2)$$

Bilanço önceki bölümde de belirtildiği gibi Tekdüzen hesap planında ilk beş grupta yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibidir;

- Dönen Varlıklar
- Duran Varlıklar
- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Özkaynaklar

Bilanço işletmenin belirli bir tarihteki finansal durumunu ortaya koyması nedeniyle finansal durum tablosu olarak da adlandırılmaktadır. İşletmenin bilançosunda varlıklar toplamı ve kaynaklar toplamı her zaman birbirine eşit olacağına göre, işletmenin toplam varlıklarından borçlarının çıkarılması ile işletmenin özkaynakları ile finanse etmiş olduğu varlıkların tutarı ya da bir başka ifade ile özsermaye tutarı elde edilecektir. İşletmenin bilançosuna üstünkörü bir bakıldığında bile işletmenin toplam varlıklarının ne kadarının borç ile ne kadarının ise özkaynaklar ile finanse edildiğinin finansal tablo kullanıcısının hemen görebilmesi, bu finansal tablonun ne kadar yararlı bilgiler içerdiğinin bir göstergesidir.

Muhasebe ilkelerine göre düzenlenmiş bir bilanço da aşağıdaki hususların mutlaka olması gerekir.

- İşletmenin adı
- Bilanço sözcüğü
- Bilançonun düzenlenme tarihi

➤ Bilançoda esas alınan para birimi

Düzenlenen her bilançonun yukarıdaki hususları taşıması gerekir. Aksi takdirde hangi işletmeye ait olduğu ya da hangi tarihi yansıttığı belli olmayan bir finansal tablo, kullanıcı açısından hiçbir şeyi ifade etmeyecektir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği'nde benimsenen bilanço ilkelerinin amacı; sermaye koyan veya sonradan kendilerine ait kârı işletmede bırakan sahip ve hissedarlar ile alacaklıların işletmeye sağladıkları kaynaklar ve bunlarla elde edilen varlıkların muhasebe kayıt, hesap ve tablolarında anlamlı bir şekilde tespit edilmesi ve gösterilmesi yoluyla, belli bir tarihte işletmenin mali durumunun açıklıkla ve ilgililer için gerçeğe uygun olarak yansıtılmasıdır.

İşletmenin varlıkları, yabancı kaynakları ve özkaynakları bilançoda gayrisafi değerleri ile gösterilirler. Bu ilke, bilançonun net değer esasına göre düzenlenmesine bir engel oluşturmaz. Bu doğrultuda net değer bilanço düzenlenmesinin gereği olarak indirim kalemlerinin ilgili hesapların altında açıkça gösterilmesi esastır.

Yukarıda belirtilen amaç doğrultusunda benimsenen bilanço ilkeleri işletmenin varlıkları, yabancı kaynakları ve özkaynakları itibari ile ayrı ayrı aşağıda belirtilmiştir.

2.1.1. Varlıklara İlişkin İlkeler

➤ İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşebilecek varlıkları, bilançoda dönen varlıklar grubu içinde gösterilir.

➤ İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşemeyen, hizmetlerinden bir hesap döneminden daha uzun süre yararlanan uzun vadeli varlıkları, bilançoda duran varlıklar grubu içinde gösterilir. Dönem sonu bilanço gününde bu grupta yer alan hesaplardan vadeleri bir yılın altında kalanlar dönen varlıklar grubunda ilgili hesaplara aktarılır.

➤ Bilançoda varlıkların bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleriyle gösterebilmesi için, varlıklardaki değer düşüklüklerini göstererek karşılıkların ayrılması zorunludur.

➤ Dönen varlıklar grubu içinde yer alan menkul kıymetler, alacaklar, stoklar ve diğer dönen varlıklar içindeki ilgili kalemler için yapılacak değerlendirme sonucu gerekli durumlarda uygun karşılıklar ayrılır.

➤ Bu ilke, duran varlıklar grubunda yer alan alacaklar, bağlı menkul kıymetler, iştirakler, bağlı ortaklıklar ve diğer duran varlıklardaki ilgili kalemler için de geçerlidir.

➤ Gelecek dönemlere ait olarak önceden ödenen giderler ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde tahsil edilecek olan gelirler kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda ayrıca gösterilmelidir.

- Dönen ve duran varlıklar grubunda yer alan alacak senetlerini, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır.
- Bilançoda duran varlıklar grubunda yer alan maddi duran varlıklar ile maddi olmayan duran varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla her dönem ayrılan amortismanların birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilmelidir.
- Duran varlıklar grubu içinde yer alan özel tükenmeye tabi varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla, her dönem ayrılan tükenme paylarının birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilmelidir.
- Bilançonun dönen ve duran varlıklar gruplarında yer alan alacaklar, menkul kıymetler, bağlı menkul kıymetler ve diğer ilgili hesaplardan ve yükümlülüklerden işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilişkili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.
- Tutarları kesinlikle saptanamayan alacaklar için herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz. Bu tür alacaklar bilanço dipnot veya eklerinde gösterilir.
- Verilen rehin, ipotek ve bilanço kapsamında yer almayan diğer teminatların özellikleri ve kapsamı bilanço dipnot veya eklerinde açıkça belirtilmelidir. Bu ilke, alınan rehin, ipotek ve bilanço kapsamında yer almayan diğer teminatlar için de geçerlidir. Ayrıca, işletme varlıkları ile ilgili toplam sigorta tutarlarının da bilanço dipnot veya eklerinde açıkça gösterilmesi gerekmektedir.

2.1.2. Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler

- İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçları, bilançoda kısa vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir.
- İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelmemiş borçları, bilançoda uzun vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir. Dönem sonu bilanço gününde bu grupta yer alan hesaplardan vadeleri bir yılın altında kalanlar kısa vadeli yabancı kaynaklar grubundaki ilgili hesaplara aktarılır.
- Tutarları kesinlikle saptanamayanları veya durumları tartışmalı olanları da içermek üzere, işletmenin bilinen ve tutarları uygun olarak tahmin edilebilen bütün yabancı kaynakları kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda gösterilmelidir. İşletmenin bilinen ancak tutarları uygun olarak tahmin edilemeyen durumları da bilançonun dipnotlarında açık olarak belirtilmelidir.
- Gelecek dönemlere ait olarak önceden tahsil edilen hasılat ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde ödenecek olan giderler kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda ayrıca gösterilmelidir.

- Kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alan borç senetlerini bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır.
- Bilançonun kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar gruplarında yer alan borçlar, alınan avanslar ve diğer ilgili hesaplardan işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilgili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.

2.1.3. Özkaynaklara İlişkin İlkeler

- İşletme sahip veya ortaklarının sahip veya ortak sıfatıyla işletme varlıkları üzerindeki hakları özkaynaklar grubunu oluşturur.
- İşletmenin bilanço tarihindeki ödenmiş sermayesi ile işletme faaliyetleri sonucu oluşup, çeşitli adlar altında işletmede bırakılan kârları ile dönem net kârı (zararı) bilançoda özkaynaklar grubu içinde gösterilir.
- İşletmenin ödenmiş sermayesi bilançonun kapsamı içinde tek bir kalem olarak gösterilir. Ancak, esas sermaye özellikleri farklı hisse gruplarına ayrılmış bulunuyorsa esas sermaye hesapları her grubun haklarını, kâr ve tasfiye paylarının dağıtımında sahip olabilecekleri özellikleri ve diğer önemli özellikleri yansıtmak biçimde bilançonun dipnotlarında gösterilmelidir.
- İşletmenin hissedarları tarafından yatırılan sermayenin devam ettirilmesi gerekir. İşletmede herhangi bir zararın ortaya çıkması, herhangi bir nedenle özkaynaklarda meydana gelen azalmalar; hem dönemsel, hem de kümülatif olarak izlenmeli ve kaydedilmelidir.
- Özkaynakların bilançoda net olarak gösterilmesi için geçmiş yıllar zararları ile dönem zararı, özkaynaklar grubunda indirim kalemleri olarak yer alır.
- Özkaynaklar; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri, geçmiş yıl kârları (zararları) ve dönem net kârı (zararı) ndan oluşur. Kâr yedekleri yasal, statü ve olağanüstü yedekler ile yedek niteliğindeki karşılıklar, özel fonlar gibi işletme faaliyetleri sonucu elde edilen kârların dağıtılmamış kısmını içerir. Sermaye yedekleri ise hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları, yeniden değerlendirme değer artışları gibi kalemlerden meydana gelir. Sermaye yedekleri, gelir unsuru olarak gelir tablosuna aktarılamaz.

2.2. Gelir Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin İlkeleri

İşletmenin bilançodan sonraki bir diğer temel finansal tablosu olan gelir tablosu; işletmenin belirli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde bu gelirleri elde etmek için katlanmış olduğu bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde etmiş

olduğu dönem net kârını ya da dönemin net zararını toplu bir şekilde gösteren muhasebe raporudur.

Gelir tablosu, işletmenin belirli bir dönemdeki faaliyetlerinin sonucunu göstermektedir. Gelir tablosu işletmenin periyodik gelişmeleri ile içinde bulunduğu dönemdeki kazanma gücünü ayrıntıları ile yansıtması açısından işletmenin belirli bir tarihteki finansal durumunu gösteren muhasebe raporu olan bilanço ile birlikte işletmenin mali analizi açısından en temel verilerdir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde gelir tablosu ilkelerinin amacı "Satışların, gelirlerin, satışlar maliyetinin, giderlerin, kâr ve zararlara ait hesapların ve belli dönemlere ait işletme faaliyeti sonuçlarının sınıflandırılmış ve gerçeğe uygun olarak gösterilmesini sağlamaktır." şeklinde açıklanmaktadır. Tebliğde ayrıca bütün satışlar, gelir ve kârlar ile maliyet, gider ve zararlar brüt tutarları üzerinden gösterilirler ve hiç bir satış, gelir ve kâr kalemi bir maliyet, gider ve zarar kalemi ile tamamen veya kısmen karşılaştırılmak suretiyle gelir tablosu kapsamından çıkarılamaz denmektedir.

Bu amaç doğrultusunda gelir tablosu düzenlenirken benimsenen ilkeleri aşağıda belirtilmiştir;

- Gerçekleşmemiş satışlar, gelir ve kârlar; gerçekleşmiş gibi gösterilmemelidir. Benzer bir şekilde gerçekleşenler de gerçek tutarından fazla veya az gösterilmemelidir. Bu sebeple belirli bir dönem veya dönemlerin gerçeğe uygun faaliyet sonuçlarını göstermek için, dönem veya dönemlerin başında ve sonunda doğru hesap kesimi işlemleri yapılmalıdır.
- Belirli bir dönemin satışları ve gelirleri bunları elde etmek için yapılan satışların maliyeti ve giderleri ile karşılaştırılmalıdır. Belli bir dönem veya dönemlerin başında ve sonunda maliyet ve giderleri gerçeğe uygun olarak gösterebilmek için stoklarda, alacak ve borçlarda hesap kesimi işlemleri doğru bir şekilde yapılmalıdır.
- Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ile özel tükenmeye tabi varlıklar için uygun amortisman ve tükenme payı ayrılmalıdır.
- Maliyetler; maddi duran varlıklar, stoklar, onarım-bakım ve diğer gider grupları arasında uygun bir şekilde dağıtılmalıdır. Bunlardan direkt olanlar doğrudan doğruya, birden fazla faaliyeti ilgilendirenler zaman ve kullanma faktörü dikkate alınarak tahakkuk ettirilip, dağıtılmalıdır.
- Arızı ve olağanüstü niteliğe sahip kâr ve zararlar meydana geldikleri dönemde tahakkuk ettirilmeli, fakat normal faaliyet sonuçlarından ayrı olarak gösterilmelidir.

- Bütün kâr ve zararlardan, önceki dönemlerin mali tablolarında düzeltme yapılmasını gerektirecek büyüklük ve nitelikteki dışıda kalanlar, dönemin gelir tablosunda gösterilmelidir.
- Karşılıklar, işletmenin kârını keyfi bir şekilde azaltmak veya bir döneme ait kârı diğer döneme aktarmak amacıyla kullanılmamalıdır.
- Dönem sonuçlarının tespiti ile ilgili olarak uygulana gelen değerleme esasları ve maliyet yöntemlerinde bir değişiklik yapıldığı takdirde, bu değişikliğin etkileri açıkça belirtilmelidir.
- Bilanço tarihinde var olan ve sonucu belirsiz bir veya bir kaç olayın gelecekte ortaya çıkıp çıkmamasına bağlı durumları ifade eden, şarta bağlı olaylardan kaynaklanan, makul bir şekilde gerçeğe yakın olarak tahmin edilebilen gider ve zararlar, tahakkuk ettirilerek gelir tablosuna yansıtılır. Şarta bağlı gelir ve kârlar için ise gerçekleşme ihtimali yüksek de olsa herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz; dipnotlarda açıklama yapılır.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

1) Aşağıdakilerden hangisi finansal tabloların taşıması gereken özelliklerden değildir?

- A) Anlaşılabilirlik
- B) İhtiyaca uygunluk
- C) Güvenilirlik
- D) Karşılaştırılabilirlik
- E) Subjektiflik

2) Aşağıdakilerden hangisi bilançonun özelliklerinden değildir?

- A) İşletmenin belirli bir tarihteki varlıklarını ve bu varlıkların finansmanında kullanılan kaynakları gösterir.
- B) Aktif tarafı işletmenin varlıklarından oluşmaktadır.
- C) Pasif tarafı işletmenin finansman kaynaklarından oluşmaktadır.
- D) Bilançonun varlıkları ve kaynakları birbirine eşittir.
- E) Dinamik bir finansal tablodur.

3) Aşağıdakilerden hangisi bilançoda yer almaz.

- A) Net Satışlar
- B) Duran Varlıklar
- C) Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
- D) Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
- E) Özkaynaklar

4) Bilançoda aşağıdakilerden hangisinin bulunması gerekmemektedir?

- A) İşletmenin adı
- B) Bilanço sözcüğü
- C) Bilançonun düzenlenme tarihi
- D) Bilançoda esas alınan para birimi
- E) İşletme genel müdürünün adı

5) Aşağıdakilerden hangisi bilançonun varlıklarına ilişkin ilkelerden değildir?

- A) İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşebilecek varlıklarının bilançoda dönen varlıklar grubu içinde gösterilmesi

- B)** İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşemeyen hizmetlerinden bir hesap döneminden daha uzun süre yararlanılan uzun vadeli varlıklarının bilançoda duran varlıklar grubu içinde gösterilmesi
- C)** Varlıkların bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleriyle gösterebilmesi için, varlıklardaki değer düşüklüklerini göstererek karşılıkların ayrılması
- D)** Gelecek dönemlere ait olarak önceden ödenen giderlerin bilançoda ayrıca gösterilmesi
- E)** Özkaynakların bilançoda net olarak gösterilmesi için geçmiş yıllar zararları ile dönem zararının özkaynaklar grubunda indirim kalemleri olarak yer alması

6) Aşağıdakilerden hangisi yabancı kaynaklara ilişkin ilkelerden değildir?

- A)** İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelmemiş borçları, bilançoda uzun vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir.
- B)** İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçları, bilançoda kısa vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir.
- C)** Tutarları kesinlikle saptanamayan alacaklar için herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmayarak bu tür alacaklar bilanço dipnot veya eklerinde gösterilir.
- D)** Borç senetlerini bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır.
- E)** İşletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilgili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait olan borç tutarlarının ayrı gösterilmelidir.

7) Aşağıdakilerden hangisi özkaynaklara ilişkin ilkelerden değildir?

- A)** İşletmenin bilanço tarihindeki ödenmiş sermayesi ile işletme faaliyetleri sonucu oluşup, çeşitli adlar altında işletmede bırakılan kârları ile dönem net kârı (zararı) bilançoda özkaynaklar grubu içinde gösterilir.
- B)** İşletme sahip veya ortaklarının sahip veya ortak sıfatıyla işletme varlıkları üzerindeki hakları özkaynaklar grubunu oluşturur.
- C)** İşletmenin ödenmiş sermayesi bilançonun kapsamı içinde tek bir kalem olarak gösterilir.
- D)** Özkaynakların bilançoda net olarak gösterilmesi için geçmiş yıllar zararları ile dönem zararı, özkaynaklar grubunda indirim kalemleri olarak yer alır.
- E)** Bilanço tarihinde var olan ve sonucu belirsiz bir olayın gelecekte ortaya çıkıp çıkmamasına bağlı durumları ifade eden, şarta bağlı olaylardan kaynaklanan, makul bir şekilde gerçeğe yakın olarak tahmin edilebilen gider ve zararlar, tahakkuk ettirilerek özkaynaklar içinde gösterilmesi.

8) İşletmenin belirli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde bu gelirleri elde etmek için katlanmış olduğu giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde etmiş olduğu dönem net kârını ya da dönemin net zararını gösteren muhasebe raporu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilanço
- B) Özkaynaklar
- C) Satışların Maliyeti Tablosu
- D) Nakit Akış Tablosu
- E) Gelir Tablosu

9) Aşağıdakilerden hangisi işletmenin belirli bir dönemdeki faaliyetlerinin sonucunu göstermektedir.

- A) Bilanço
- B) Nakit Akım Tablosu
- C) Satışların Maliyeti Tablosu
- D) Fon Akım Tablosu
- E) Gelir Tablosu

10) Aşağıdakilerden hangisi gelir tablosunun düzenlenmesine ilişkin ilkelere göre değildir?

- A) Gerçekleşmemiş satışlar, gelir ve kârlar; gerçekleşmiş gibi gösterilmelidir.
- B) Belirli bir dönemin satışları ve gelirleri bunları elde etmek için yapılan satışların maliyeti ve giderleri ile karşılaştırılmalıdır.
- C) Arızı ve olağanüstü niteliğe sahip kâr ve zararlar meydana geldikleri dönemde tahakkuk ettirilmeli, fakat normal faaliyet sonuçlarından ayrı olarak gösterilmelidir.
- D) Karşılıklar, işletmenin kârını keyfi bir şekilde azaltmak veya bir döneme ait kârı diğer döneme aktarmak amacıyla kullanılmamalıdır.
- E) Şarta bağlı gelir ve kârların gerçekleşme ihtimaline göre tahakkuk işlemi yapılmaz, dipnotlarda açıklama yapılır.

Cevaplar

1) E, 2) E, 3) A, 4) E, 5) E, 6) C, 7) E, 8) E, 9) E, 10) A

3. TEMEL FİNANSAL TABLOLAR; BİLANÇO - 1

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

3.1. Aktifin Bölümlendirilmesi

3.1.1. Dönen Varlıklar

3.1.1.1. Hazır Değerler

3.1.1.2. Menkul Kıymetler

3.1.1.3. Ticari Alacaklar

3.1.1.4. Diğer Alacaklar

3.1.1.5. Stoklar

3.1.1.6. Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyetleri

3.1.1.7. Gelecek Aylara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları

3.1.1.8. Diğer Dönen Varlıklar

3.1.2. Duran Varlıklar

3.1.2.1. Ticari Alacaklar

3.1.2.2. Diğer Alacaklar

3.1.2.3. Mali Duran Varlıklar

3.1.2.4. Maddi Duran Varlıklar

3.1.2.5. Maddi Olmayan Duran Varlıklar

3.1.2.6. Özel Tüklenmeye Tabi Varlıklar

3.1.2.7. Gelecek Yıllara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları

3.1.2.8. Diğer Duran Varlıklar

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

Finansal tablolar işletmelerde bilgi üretimi ve iletişim sistemini sağlayan muhasebenin çıktılarıdır. Muhasebenin amacı işletme içinden ve dışından işletmeye ilişkin bilgi kullanıcılarının alacakları finansal kararlarda belirleyici olmak üzere Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine göre finansal bilgileri üretmek ve raporlamaktır. Bu doğrultuda hazırlanan bilanço, işletmenin belirli bir andaki finansal durumunu gösteren tablodur. Bilanço aktif ve pasif olarak adlandırılan, birbirine eşit iki tablodan oluşmaktadır. Aktif taraf işletmenin sahip olduğu varlıkları, pasif taraf ise bu varlıkların sağlandığı özkaynaklar ve yabancı kaynaklardan oluşmaktadır. İşletmenin varlıkları dönen varlıklar ve duran varlıklar olmak üzere iki ana gruptan oluşur. Varlıklar ise işletmenin mevcutları ve alacaklarının toplamından oluşmaktadır.

3.1. Aktifin Bölümlendirilmesi

İşletmenin temel finansal tablolarından olan bilanço; önceki bölümlerde de belirtildiği üzere işletmenin belli bir tarihteki varlıklarını ve bu varlıkların finansmanında kullanılan kaynakları tutarları ve dağılımları ile birlikte gösteren finansal tablodur. Bilanço aktif ve pasif adı verilen birbirine eşit iki taraftan oluşmaktadır. Aktif tarafta işletmenin varlıkları yer alırken, bu varlıkların finansman kaynakları ise bilançonun pasif tarafını oluşturmaktadır.

AKTİFLER(TL)	31.12.2018	PASİFLER(TL)
I- Dönen Varlıklar		I- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
II- Duran Varlıklar		II- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
		III- Özkaynaklar
TOPLAM VARLIKLAR		TOPLAM KAYNAKLAR

Yukarıda görüldüğü üzere bilançonun aktif tarafında dönen ve duran varlıklar yer alırken, pasif tarafında ise kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar ile özkaynaklar toplamı yer almaktadır. Bu bölümde bilançonun aktifinde yer alan bilanço kalemleri üzerinde durulacaktır. Bilançonun pasifinde yer alan bilanço kalemlerinin açıklanması ise dördüncü bölümde yapılacaktır.

Muhasebe sistemi uygulama genel tebliğinde yer alan hesap planının temel finansal tabloların düzenlenmesine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmesi nedeniyle, herhangi farklı bir gruplamaya gerek kalmadan bilanço düzenlenebilmektedir. Bu nedenle hesap planındaki dönen ve duran varlıkların alt bölümlenmesi, bilançodaki bölümlenme gibidir. Dönen ve duran varlıkların alt bölümleri ve hesap planındaki grup kodları aşağıda yer almaktadır.

Hesap Planı

Grup Kodları

1

10

11

Varlıkların Bilançodaki Alt Bölümleri

I- DÖNEN VARLIKLAR

A-Hazır Değerler

B-Menkul Kıymetler

12	C-Ticari Alacaklar
13	D-Diğer Alacaklar
15	E-Stoklar
17	F-Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri
18	G-Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları
19	H-Diğer Dönen Varlıklar

2 II- DURAN VARLIKLAR

22	A-Ticari Alacaklar
23	B-Diğer Alacaklar
24	C-Mali Duran Varlıklar
25	D-Maddi Duran Varlıklar
26	E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar
27	F-Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar
28	G-Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları
29	H-Diğer Duran Varlıklar

Yukarıda da görüldüğü üzere işletmenin varlıklarının sıralanışı likiditesine göre olmaktadır. Varlıklar içindeki en likit bilanço kalemlerinin toplamını oluşturan hazır değerler bilançoda ilk sırada yer almaktadır.

Önemli Not: Bankalar, leasing şirketleri, faktoring şirketleri, aracı kurumlar, sigorta şirketleri ve gayrimenkul yatırım ortaklıkları gibi finans sektöründeki işletmelerin bilançolarının aktif ve pasif yapısı ticari ve sınai işletmelerinden farklıdır. Bu derste ticari ve sınai işletmeler için hazırlanan bilançoda yer alan bilanço kalemleri üzerinde durulacaktır. Finans sektöründe yer alan işletmelerin bilançosu ayrı bir özel uzmanlık alanıdır ve bu nedenle bu dersin konusunun kapsamı dışında bırakılmıştır.

Finansal tablolar analizi dersinin bu noktasında öncelikle dönen ve duran varlıkların alt bölümünü oluşturan bilanço kalemleri üzerinde ayrıntılı olarak durulacaktır.

3.1.1. Dönen Varlıklar

Bilançonun ilk ana hesap grubu olan dönen varlıklar; bilanço tarihinde işletmenin nakit olarak elde ve bankada tutulan varlıkları ile normal koşullarda en fazla bir yıl veya işletmenin normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrilmesi ya da tüketilmesi öngörülen varlıklarının toplamından oluşmaktadır.

Dönen varlıklar işletmede günlük faaliyetlerin sürdürülmesine ve kısa vadeli borçların ödenmesinde aktif olarak kullanılan varlıklardır. Bu nedenle finans literatüründe dönen varlıklar toplamına Brüt Çalışma (İşletme) Sermayesi de denilmektedir. Ticari işletmeler üretim yapmadığı için bu işletmelerin duran varlıkları üretim işletmelerine göre göreceli olarak genellikle daha küçük olmaktadır. Bu nedenle genel olarak ticari işletmelerin varlık dağılımı içinde dönen varlıklar duran varlıklara göre daha fazla olurken, üretim işletmelerinde ise genellikle bu durum tersinedir.

Dönen varlıklar aşağıda yer alan bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

3.1.1.1. Hazır Değerler

Bu grup, nakit olarak elde veya bankada bulunan varlıklar ile menkul kıymetler hariç istenildiği zaman değer kaybına uğramadan paraya çevrilme imkânı bulunan varlıklardan oluşmaktadır. Hazır değerler grubu aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır.

1. Kasa: İşletmenin elinde bulunan ulusal ve yabancı paraların TL karşılığının toplamından oluşmaktadır.

2. Alınan Çekler: Gerçek ve tüzel kişiler tarafından işletmeye verilmiş olup, henüz tahsil için bankaya verilmemiş veya ciro edilmemiş olan çeklerin bilanço tarihindeki toplam değerini göstermektedir.

3. Bankalar: İşletmece yurt içi ve yurt dışı banka ve benzeri finans kurumlarında olan toplam paralarının değerini göstermektedir.

4. Verilen Çekler ve Ödeme Emirler (-) : İşletmenin üçüncü kişilere bankalardan çekle veya ödeme emri ile yapacağı ödemeleri göstermektedir. Bu bilanço kalemi yukarıda yer alan bankalar hesabını azaltıcı nitelikte olduğu için bankalar hesabını düzelterek şekilde negatif işaretle indirim unsuru olarak bilançoda yer almaktadır.

5. Diğer Hazır Değerler: Nitelikleri itibarıyla hazır değer sayılan pullar, vadesi gelmiş kuponlar, tahsil edilecek banka ve posta havaleleri (yoldaki paralar) gibi değerlerin toplamını göstermektedir.

3.1.1.2. Menkul Kıymetler

Faiz geliri veya kâr payı sağlamak veya fiyat değişmelerinden yararlanarak kârlar elde etmek amacı ile geçici bir süre elde tutulmak üzere alınan hisse senedi, tahvil, hazine bonusu, finansman bonusu, yatırım fonu katılma belgesi, kâr-zarar ortaklığı belgesi, gelir ortaklığı senedi gibi menkul kıymetlerin bilanço tarihindeki değerlerinin toplamını göstermektedir.

Bu grup aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır.

1. Hisse Senetleri: Geçici olarak, elde tutulan hisse senetlerini göstermektedir.

2. Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonolar: İşletmenin elinde bulunan ve özel sektör tarafından çıkartılmış bulunan tahvil, senet ve bonoların toplamını göstermektedir.

3. Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları: İşletmenin elinde bulunan ve kamu tarafından çıkartılmış bulunan tahvil, senet ve bonoları göstermektedir.

4. Diğer Menkul Kıymetler: Hisse senetleri, kamu ve özel sektör tarafından çıkarılmış bulunan tahvil, bono ve senetlerin dışındaki diğer menkul kıymetlerin bilanço tarihindeki değerlerinin toplamını göstermektedir.

5. Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) : Menkul kıymetlerin borsa veya piyasa değerlerinde önemli ölçüde ya da sürekli olarak değer azalması olduğu tespit edildiğinde ortaya çıkacak zararların karşılanması amacı ile ayrılması gereken karşılıkların izlendiği hesaptır. Bu bilanço kalemi ilgili varlığın değerini borsa değerine indirecek şekilde negatif işaretli olarak bilançoda yer almaktadır.

3.1.1.3. Ticari Alacaklar

Bir yıl içinde paraya dönüşmesi öngörülen ve işletmenin ticari ilişkisi nedeniyle ortaya çıkan senetli ve senetsiz alacaklar bu grupta gösterilir. Ticari ilişkilerden dolayı ana kuruluş, iştirak ve bağlı ortaklıklardan olan alacaklar varsa, bu gruptaki ilgili hesapların ayrıntılarında açıkça gösterilir.

Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinin toplamından oluşmaktadır.

1. Alıcılar: İşletmenin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan senetsiz alacaklarını göstermektedir. Finansal kiralamadan doğan senetsiz alacaklar da Alıcılar hesabında yer almaktadır.

2. Alacak Senetleri: İşletmenin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan senede bağlanmış alacaklarını kapsar. Finansal kiralama işlemlerinden doğan senetli alacaklar da burada yer almaktadır.

3. Alacak Senetleri Reeskontu(-) : Bilanço gününde, senetli alacakların tasarruf değeri ile değerlenmesini sağlamak üzere alacak senetleri için ayrılan reeskont tutarını göstermektedir. Bu bilanço kalemi alacak senetlerinin değerini düzelter bir hesap olduğu için bilançoda alacak senetlerinin hemen altında bir indirim unsuru olarak negatif işaretle yer almaktadır.

4. Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri(-) : Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirlerini göstermektedir.

5. Verilen Depozito ve Teminatlar: İşletmece üçüncü kişilere karşı bir işin yapılmasının üstlenilmesi veya bir sözleşmenin ya da diğer işlemlerin karşılığı olarak geri alınmak üzere verilen depozito ve teminat niteliğindeki değerleri göstermektedir.

6. Diğer Ticari Alacaklar: İşletmenin ticari faaliyetleri sonucu ortaya çıkan ve yukarıdaki hesapların kapsamına girmeyen tahsili gecikmiş alacaklar (henüz şüpheli alacak niteliğini kazanmamış) ve diğer çeşitli senetsiz ticari alacakların toplamını göstermektedir.

7. Şüpheli Ticari Alacaklar: Ödeme süresi geçmiş ve bu nedenle vadesi bir kaç defa uzatılmış veya protesto edilmiş, yazı ile birden fazla istenmiş ya da dava veya icra safhasına aktarılmış senetli ve senetsiz alacakların toplamını kapsamaktadır.

8. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-): Şüpheli Ticari Alacaklar için ayrılacak karşılıklarla, perakende satış yöntemi kullanarak bilanço gününden önceki iki hesap döneminde vadesinde tahsil edilemeyen alacakların ilgili dönemlerdeki toplam vadeli satışlara oranlarının ortalamasının değerlendirilme dönemindeki vadeli satışlara uygulanması suretiyle bulunacak şüpheli alacaklar için ayrılan karşılıkları göstermektedir. Teminatlı alacakların olması durumunda ise karşılık teminatı aşan kısım için ayrılmaktadır. Bu bilanço kalemi bilançoda ticari alacaklar grubu altında, tüm ticari alacaklardan düşülmek üzere bir indirim unsuru olarak negatif değerlerle yer almaktadır.

3.1.1.4. Diğer Alacaklar

İşletmenin bilanço tarihi itibarıyla herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelmiş ve en çok bir yıl içinde tahsil edilmesi düşünülen senetli, senetsiz alacaklar ile bu gruba ait şüpheli alacak ve şüpheli alacak karşılığının toplam değerini göstermektedir. Bu grup aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır.

1. Ortaklardan Alacaklar: İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri (ödünç verme ve benzer nedenlerle ortaya çıkan) dolayısı ile ortaklarından alacaklı bulunduğu tutarların toplamını göstermektedir.

2. İştiraklerden Alacaklar: İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısı ile iştiraklerinden olan alacaklarını kapsamaktadır.

3. Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar: İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısı ile bağlı ortaklıklarından olan alacaklarını göstermektedir.

4. Personelden Alacaklar: İşletmede çalışan personel ya da işçilerin çeşitli nedenlerle işletmeye olan borçlarını göstermektedir.

5. Diğer Çeşitli Alacaklar: Ticari olmayıp yukarıda sayılan bilanço kalemlerinden herhangi birine dahil edilemeyen alacakların toplamını göstermektedir.

6. Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-) : Bilanço gününde, diğer alacaklar grubunda belirtilen senetli alacakların tasarruf değeri ile değerlendirilmesini sağlamak üzere alacak senetleri için ayrılan reeskont tutarlarını göstermektedir. Bu bilanço kalemi senetli alacakları düzelten bir hesap olduğu için, bilançoda bir indirim unsuru olarak negatif işaretle yer almaktadır.

7. Şüpheli Diğer Alacaklar: Ödeme süresi geçmiş bu nedenle vadesi bir kaç defa uzatılmış veya protesto edilmiş, yazı ile birden fazla istenmiş ya da dava veya icra safhasına aktarılmış senetli ve senetsiz diğer alacakları kapsamaktadır.

8. Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-) : Senetli ve senetsiz şüpheli diğer alacakların tahsil edilememe ihtimalinin kuvvetlenmiş olması halinde, bu tür risklerin giderilmesini sağlamak üzere ayrılan karşılıkları kapsamaktadır. Teminatlı alacakların olması durumunda ise karşılık teminatı aşan kısım için ayrılmaktadır. Bu bilanço kalemi bilançoda diğer alacaklar grubu altında, tüm diğer alaklardan düşölmek üzere bir indirim unsuru olarak negatif değerklerle yer almaktadır.

3.1.1.5. Stoklar

İşletmenin üretimde kullanmak, tüketmek ya da satmak amacıyla edindiğı, ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal, yan ürün, artık ve hurda gibi bir yıldan az bir sürede kullanılacak olan veya bir yıl içerisinde nakde çevrilebileceğı düşünölen varlıklardan oluşur. Stoklar grubu içinde yer alan bilanço kalemleri aşğıdaki gibidir.

1. İlk Madde ve Malzeme: Üretimde veya diğer faaliyetlerde kullanılmak üzere işletmede bulundurulan hammadde, yardımcı madde, işletme malzemesi, ambalaj malzemesi ve diğer malzemelerin bilanço günündeki toplam değerkini göstermektedir.

2. Yarı Mamuller: Henüz tam mamul haline gelmemiş ancak direkt ilk madde ve malzeme ile direkt işçilik ve genel üretim giderlerinden belli oranlarda pay almış üretim aşamasındaki mamullerin değerkini göstermektedir.

3. Mamuller: Üretim çalışmaları sonucunda elde edilen ve satışa hazır hale gelmiş bulunan mamullerin toplam değerkini göstermektedir.

4. Ticari Mallar: Herhangi bir değışikliğe tabi tutulmadan satmak amacı ile işletmeye alınan ticari mallar (emtia) ve benzeri kalemlerin toplam değerkini göstermektedir.

5. Diğer Stoklar: Yukarıdaki stok kalemlerinin hiç birinin kapsamına alınmayan ürün, artık ve hurda gibi kalemlerin toplam değerini göstermektedir.

6. Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) : Yangın, deprem, su baskını gibi doğal afetler ve bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlamak, paslanmak, teknolojik gelişmeler ve moda değişiklikleri nedenleriyle stokların fiziki ve ekonomik değerlerinde önemli azalışların ortaya çıkması veya bunların dışında diğer nedenlerle stokların piyasa fiyatlarında düşmelerin meydana gelmesi dolayısıyla, kayıpları karşılamak üzere ayrılan karşılıkların değerini göstermektedir.

Bu bilanço kalemi stok hesaplarının değerini düzelten bir değer düzeltme hesabı olduğu için, stok grubunda bir indirim olarak negatif işaretle yer almaktadır.

7. Verilen Sipariş Avansları: Yurt içinden ya da yurt dışından satın alınmak üzere siparişe bağlanan stoklarla ilgili olarak yapılan avans ödemelerini göstermektedir.

3.1.1.6. Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyetleri

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri yapan işletmelerin, bu işleri dolayısıyla yaptıkları harcamaların bilanço günündeki toplam değerini göstermektedir.

1. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri: İşletmenin üstlendiği yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin maliyetlerinin değerini göstermektedir.

2. Taşeronlara Verilen Avanslar: Yıllara yaygın inşaat ve onarım faaliyetinde bulunan işletmeler tarafından, taahhüt konusu inşaat ve onarım işinin bir kısmının ya da tamamının taşeronlara yaptırılması durumunda, taşeronlara verilen avansların proje bazındaki değerini göstermektedir.

3.1.1.7. Gelecek Aylara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları

İçinde bulunulan dönemde ortaya çıkan, ancak gelecek dönemlere ait olan giderler ile faaliyet dönemine ait olup da kesin borç kaydı hesap döneminden sonra yapılacak gelirlerin bilanço günündeki toplam değerini göstermektedir. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinin toplamından oluşmaktadır.

1. Gelecek Aylara Ait Giderler: Peşin ödenen ve cari dönem içinde ilgili gider hesaplarına kaydedilmemesi gereken, gelecek döneme ait giderleri göstermektedir.

2. Gelir Tahakkukları: Üçüncü kişilerden tahsili ya da bunlar hesabına kesin borç kaydı hesap döneminden sonra yapılacak gelirlerin, içinde bulunan döneme ait olan kısımlarını göstermektedir.

3.1.1.8. Diğer Dönen Varlıklar

Yukarıda belirtilen bölümlere girmediği için özellikle kendi bölümlerinde, tanımlanmamış olan diğer dönen varlık kalemleri bu grupta yer alır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinin toplamından oluşmaktadır.

1. Devreden KDV: Bir dönemde indirilemeyen ve izleyen döneme devreden KDV'yi göstermektedir.

2. Diğer KDV: Teşvikli yatırım mallarının ithalinde ödenmesi gerektiği halde ödenmeyip, fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar ertelenen katma değer vergisinin, erteleme bir yıl içinde olması halinde bilanço tarihindeki toplam değerini göstermektedir.

4. Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar: Mevzuat gereğince peşin ödenen ve bir yıl içinde indirim konusu yapılabilecek gelir vergisi, kurumlar vergisi ve diğer vergiler ile fonların kayıt ve takip edildiği hesabın bilanço günündeki kalanını göstermektedir.

5. İş Avansları: İşletme adına mal ve hizmet satın alacak, işletme adına bir kısım gider ve ödemeleri yapacak personel ve personel dışındaki kişilere verilen iş avanslarının bilanço günündeki toplam değerini göstermektedir.

6. Personel Avansları: Personel ve işçilere maaş, ücret ve yolluklarına mahsuben önceden ödenen avansların değerini göstermektedir.

7. Sayım ve Tesellüm Noksanları: Sayımlar sonucunda tespit edilen kasa, stok ve maddi duran varlıklar noksanlarıyla, tesellüm sırasında ortaya çıkan noksanların bilanço günündeki toplam değerini göstermektedir.

8. Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar: Bu hesap grubu içerisinde sayılanların dışında kalan diğer çeşitli dönen varlıkları göstermektedir.

9. Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-) : Aktifle ilgili tüm diğer karşılıklarda olduğu gibi bu bilanço grubu içinde ayrılan karşılıklar da kendi grubunun altında negatif işaretle yer almaktadır.

3.1.2. Duran Varlıklar

Duran varlıklar ana hesap grubu; işletmenin bir yıldan veya bir normal faaliyet döneminden daha uzun sürede, işletme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için kullanılmak amacıyla elde edilen ve ilke olarak bir yılda veya normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülme varlıklarını kapsamaktadır. Sağlıklı bir finansman açısından işletmenin uzun vadeli varlıkları olan duran varlıkların uzun vadeli finansman

kaynakları ile, bir başka ifade ile devamlı sermaye (uzun vadeli yabancı kaynaklar + özkaynaklar) ile finanse edilmesi gerekir.

Duran Varlıklar; Ticari Alacaklar, Diğer Alacaklar, Mali Duran Varlıklar, Maddi Duran Varlıklar, Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar, Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları ile Diğer Duran Varlıklar grubunun toplamından oluşmaktadır.

3.1.2.1. Ticari Alacaklar

İşletmenin bir yıldan daha uzun vadeli senetli ve senetsiz ticari alacaklarının bilanço günündeki toplam değerini göstermektedir. Vadesi bir yılın altına düşen ticari alacaklar, dönen varlıklar içerisindeki ticari alacaklarda yer alan ilgili hesaplara aktarılır. Ticari ilişkilerden dolayı ana kuruluş iştirak ve bağlı ortaklıklardan olan alacaklar varsa, bunlar ayrıca belirtilmelidir. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinin toplamından oluşmaktadır. .

1. Alıcılar: İşletmenin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan senetsiz alacaklarını gösterir. Finansal kiralamadan doğan senetsiz alacaklar da alıcılar hesabında yer almaktadır.

2. Alacak Senetleri: İşletmenin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan senede bağlanmış alacakları ile diğer her türlü senetli alacaklarının toplam değerini göstermektedir. Finansal kiralama işlemlerinde doğan senetli alacaklar da burada yer alır.

3. Alacak Senetleri Reeskontu(-) : Bilanço gününde, senetli alacakların tasarruf değeriyle değerlenmesini sağlamak amacı ile alacak senetleri için ayrılan reeskont tutarlarını göstermektedir.

4. Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-) : Bu hesap finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirlerini göstermektedir.

5. Verilen Depozito ve Teminatlar: İşletmede, üçüncü kişilere karşı bir işin yapılmasının üstlenilmesi ve bir akdin karşılığı olarak, geri alınmak üzere verilen, bir yıldan uzun süreli depozito ve teminat niteliğindeki değerleri göstermektedir.

6. Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-) : Perakende satış yöntemi kullanarak bilanço gününden önceki iki hesap döneminde vadesinde tahsil edilemeyen alacakların ilgili dönemlerdeki toplam vadeli satışlara oranlarının ortalamasının değerlendirilmesinde vadedi

satışlara uygulanması suretiyle bulunacak şüpheli alacaklar için ayrılan karşılıkları göstermektedir.

3.1.2.2. Diğer Alacaklar

Herhangi bir ticari işleme dayanmadan meydana gelmiş ve bir yıldan uzun sürede tahsil edilmesi düşünülen alacakların bilanço günündeki toplam değerini göstermektedir. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinin toplamından oluşmaktadır.

1. Ortaklardan Alacaklar: İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısı ile (ödünç verme ve benzeri nedenlerle ortaya çıkan) ortaklardan alacaklı bulunduğu tutarları göstermektedir.

2. İştiraklerden Alacaklar: İşletmenin, esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısı ile iştiraklerinden olan alacaklarını göstermektedir.

3. Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar: İşletmenin, esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısı ile bağlı ortaklıklarından olan alacaklarını göstermektedir.

4. Personelden Alacaklar: İşletmede çalışan personel veya işçilerin, işletmeye olan uzun vadeli çeşitli borçlarını göstermektedir.

5. Diğer Çeşitli Alacaklar: Ticari olmayan ve yukarıda sayılan hesaplardan herhangi birine dâhil edilemeyen alacakların bilanço günündeki toplam değerini göstermektedir.

6. Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-) : Bilanço gününde, diğer alacaklar grubundaki senetli alacakların değerlenmesini sağlamak amacı ile alacak senetleri için ayrılan reeskont tutarlarını göstermektedir.

7. Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-) : Senetli ve senetsiz uzun vadeli şüpheli diğer alacakların, tahsil edilememe ihtimalinin kuvvetlenmiş olması durumunda, bu tür risklerin giderilmesini önlemek üzere ayrılan karşılıkları göstermektedir.

3.1.2.3. Mali Duran Varlıklar

Uzun vadeli amaçlar doğrultusunda ya da yasal zorunluluklar nedeniyle elde tutulan uzun vadeli menkul kıymetler ile paraya dönüşme niteliğini kaybetmiş uzun vadeli menkul kıymetler bu grupta izlenir. Ayrıca, diğer bir işletmeye veya bağlı ortaklığa ortak olmak amacıyla edinilen sermaye payları da bu grupta yer alır. Bu grup aşağıdaki hesapların toplamından oluşmaktadır.

1. Bağlı Menkul Kıymetler: İştiraklerdeki sermaye payları hesabında aranan asgari yüzdeleri taşımadığı için iştirakler hesabında izlenemeyen, ancak uzun vadede elde tutulması amaçlanan hisse senetleri ile hisse senetleri dışında kalan ve uzun vadeli amaçlarla veya yasal

zorunluluklarla veya paraya dönüşme niteliği kayb olduğu için elde tutulan menkul kıymetlerin bilanço günündeki toplam değerini göstermektedir.

2. Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-): Bağlı menkul kıymetlerin; borsa veya piyasa değerlerinde önemli ölçüde ya da sürekli olarak değer azalması olduğu tespit edildiğinde; ortaya çıkacak zararların karşılanması amacı ile işletmenin ayırmış olduğu karşılıkları göstermektedir. Bu bilanço kalemi de, bilançodaki diğer karşılıklar gibi negatif işaretle yer almaktadır.

3. İştirakler: İşletmenin, doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği hisse senetleri veya ortaklık paylarının toplamını göstermektedir. İştirak edilen ortaklıklarda iştirak ilişkisinden bahsedebilmek için sermaye payı dikkate alınmaksızın sahip olunan oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az % 10, en fazla %50 oranında bulunması gerekir.

4. İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-): İştiraklerle ilgili sermaye taahhütlerini göstermektedir.

5. İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-): İştirak paylarının borsa veya piyasa değerinde sürekli ya da önemli ölçüde meydana gelen değer azalmalarını göstermektedir.

6. Bağlı Ortaklıklar: İşletmenin doğrudan veya dolaylı olarak yüzde 50 oranından fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştiraklerin sermaye paylarının bilanço günündeki toplam değerini göstermektedir. Bağlı ortaklığın sahipliğinin belirlenmesinde yukarıdaki kıstaslardan, yönetim çoğunluğunu seçme hakkı esas alınmaktadır.

7. Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri (-): Bağlı ortaklıklarla ilgili sermaye taahhütlerini göstermektedir.

8. Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-): Bağlı ortaklığa iştirak paylarının borsa veya piyasa değerinde, sürekli ya da önemli ölçüde meydana gelen değer azalmalarını göstermektedir.

9. Diğer Mali Duran Varlıklar: Yukarıda belirtilen hesapların hiçbirinin kapsamına girmeyen özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmayan diğer mali duran varlıkların toplam değerini göstermektedir.

10. Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı (-): Diğer mali duran varlıkların değerinde, sürekli ya da önemli ölçüde meydana gelen değer azalmalarını göstermektedir.

3.1.2.4. Maddi Duran Varlıklar

İşletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen ve tahmini yararlanma süresi bir yıldan fazla olan fiziki varlık kalemlerinin ve bunlarla ilgili birikmiş amortismanların izlendiği hesap grubudur. Bu grupta aşağıdaki bilanço kalemleri yer almaktadır.

1. Arazi ve Arsalar: İşletmeye ait her türlü arazi ve arsaların toplam değerini göstermektedir.

2. Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri: Herhangi bir işin gerçekleşmesini sağlamak veya kolaylaştırmak için; yeraltında veya yerüstünde inşa edilmiş her türlü yol, hark, köprü, tünel, bölme, iskele vb. yapıların değerini göstermektedir.

3. Binalar: Bu hesap işletmenin her türlü binaları ve bunların ayrılmaz parçalarının bilanço günündeki değerini göstermektedir.

4. Tesis Makine ve Cihazlar: Üretimde kullanılan her türlü makine, tesis ve cihazlar ile bunların eklentileri ve bu amaçla kullanılan taşıma gereçlerini göstermektedir.

5. Taşıtlar: İşletme faaliyetlerinde kullanılan tüm taşıtların değerini göstermektedir.

6. Demirbaşlar: İşletme faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan her türlü büro makine ve cihazları ile döşeme, masa, koltuk, dolap, mobilya gibi maddi varlıkların bilanço günündeki değerini göstermektedir.

7. Diğer Maddi Duran Varlıklar: Yukarıda belirtilen hesapların hiçbirinin kapsamına girmeyen özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmayan diğer maddi duran varlıkları göstermektedir.

8. Birikmiş Amortismanlar(-) : Maddi duran varlık kalemlerinden arazi ve arsa dışındaki varlıklar sınırlı bir ömre sahiptir. Bu nedenle bu varlıkların maliyetlerinin kullanıldıkları dönemlere göre dağıtılması gerekmektedir. Bu işlem de geçen yıl muhasebe derslerinizde ayrıntılı bir şekilde üzerinde durulduğu üzere amortisman ayrılarak yapılmaktadır. Bilançoda maddi duran varlıkların o güne kadar ayrılmış olan amortisman tutarlarını gösteren birikmiş amortismanlar kalemi, bir değer düzeltme hesabı olması nedeniyle varlıkların altında bir indirim unsuru olarak negatif değerle yer almaktadır.

9. Yapılmakta Olan Yatırımlar: İşletmede, yapımı süren ve tamamlandığında ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılacak olan, her türlü madde ve malzeme ile işçilik ve genel giderlerle ilgili harcamaların toplam değerini göstermektedir.

10. Verilen Avanslar: Yurt içinden veya yurt dışından satın alınmak üzere sipariş edilen maddi duran varlıklarla ilgili olarak yapılan avans ödemelerini göstermektedir.

3.1.2.5. Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan ve işletmenin belli bir şekilde yararlandığı veya yararlanmayı beklediği aktifleştirilen giderler ile belli koşullar altında hukuken himaye gören haklar ve şerefiyelerin toplam değeri bu hesap grubunu oluşturmaktadır.

1. Haklar: İmtiyaz, patent, lisans, ticari marka ve ünvan gibi bir bedel ödenerek elde edilen bazı hukuki tasarruflar ile kamu otoritelerinin işletmeye belirli alanlarda tanıdığı kullanma, yararlanma gibi yetkiler dolayısıyla yapılan harcamaları göstermektedir.

2. Şerefiye: İşletme devralınırken katlanılan maliyet ile söz konusu işletmenin rayiç bedelle hesaplanan net varlıklarının (öz varlık) değeri arasındaki olumlu farkları göstermektedir. Şerefiye hesaplanırken rayiç bedelin tespit edilmemesi halinde, net defter değeri esas alınır.

3. Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri: İşletmenin kurulması, yeni bir şubenin açılması, işlerin sürekli olarak genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi bir değer elde edilmeyen giderlerin aktifleştirilmeleri durumundaki değerini göstermektedir.

4. Araştırma ve Geliştirme Giderleri: İşletmede yeni ürün ve teknolojiler oluşturulması mevcutların geliştirilmesi ve benzeri amaçlarla yapılan her türlü harcamalardan, aktifleştirilen kısım burada gösterilmektedir.

5. Özel Maliyetler: Kiralanan gayrimenkullerin geliştirilmesi veya ekonomik değerinin sürekli olarak artırılması amacıyla yapılan giderler ile (normal bakım, onarım ve temizleme giderleri hariç) bu gayrimenkullerin kullanılması için yapılıp kira süresinin sonunda mal sahibine bırakılacak olan varlıklara ilişkin yapılan harcamaları göstermektedir. .

6. Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar: Yukarıda sayılanların dışında kalan diğer maddi olmayan duran varlık kalemlerini göstermektedir.

7. Birikmiş Amortismanlar(-) : Maddi olmayan duran varlık bedellerinin, kullanılabilecekleri süre içerisinde yok edilebilmesini sağlamak amacıyla kullanılan kısmını göstermektedir. Amortismanlar daha önce de belirtildiği gibi aktifi düzenleyici nitelikte olduğu için negatif işaretle bilançoda yer almaktadır.

8. Verilen Avanslar: Maddi olmayan duran varlıklarla ilgili olarak gerek yurt içi, gerekse yurt dışındaki kişi ve kuruluşlara yapılan avans ödemelerini göstermektedir.

3.1.2.6. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

Belirli bir maddi varlıkla çok yakından ilgili bulunan veya tamamen tüketime tabi varlıklar için yapılan, üretim çalışmalarının zaman ve yoğunluğu ile sınırlı bir ömre sahip olan

giderleri kapsamaktadır. Özel tükenmeye tabi değerler, üretim ile tamamen tüketilen ve yerine aynen konması mümkün olmayan maden, petrol yatakları, orman alanları ve taş ocakları gibi varlıklardır. Bilançoda bu grupta aşağıda belirtilen aktifleştirilmiş giderler raporlanmaktadır.

1. Arama Giderleri: Arama amacı ile yapılan ilgili giderleri kapsar. Maden yatağının işletmeye elverişli olup olmadığının belirlenmesi ve giriş noktalarının saptanması için, işletmeye geçmeden önce yapılan arama giderleri ile petrol araştırması ile ilgili olarak arazinin yerden ve havadan (topoğrafik, jeolojik, jeofizik, jeoşimik vb.) incelenmesine ve gerekli işlem, deneyim ve jeolojik bilgi almak amacı ile yapılan sondaj giderleri bu kalemde gösterilir.

2. Hazırlık ve Geliştirme Giderleri: Açık işletmelerde, maden üstündeki örtüyü kaldırmak veya yeraltındaki maden yataklarına girmek, bu yatakla yerüstü arasında genel kütlenin tüketilmesine kadar sürekli bir bağlantı kurmak ve maden yataklarını üretime elverişli parçalara bölmek, gerek insanların gerekse araçların gidip gelme ve havalandırılmalarını ve cevherin taşınmasını sağlamak amacıyla açılacak olan yol, mecra ve benzeri faaliyetlerin gerektirdiği giderlerle; petrol işlemlerinden kuyu açma, temizleme, derinleştirme, bitirme veya bu işlemlere hazırlık için yapılan işçilik, yakıt, tamir ve bakım, nakliye, ikmal, malzeme vb. giderlerin izlendiği hesaptır.

3. Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar: Özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmayan özel tükenmeye tabi diğer varlıkları kapsamaktadır.

4. Birikmiş Tükenme Payları(-) : Özel tükenmeye tabi varlıklar grubuna giren varlıklar özelliklerine göre "Tükenme Payı" ayrılmak suretiyle amorti edilir. Özel tükenmeye tabi varlıkların tükenme payları, bilançonun aktifinde bir indirim unsuru olarak yer aldığı için negatif işaretlidir.

5. Verilen Avanslar: Özel tükenmeye tabi varlıklar için yapılan avans ödemelerinin değerini göstermektedir.

3.1.2.7. Gelecek Yıllara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları

Bu grup, içinde bulunan dönemde ortaya çıkan ancak gelecek yıllara ait olan giderler ile faaliyet dönemine ait olup da ileriki yıllarda tahsil edilebilecek gelirlerden oluşur. Bu grup aşağıdaki kalemlerin toplamından oluşmaktadır.

1. Gelecek Yıllara Ait Giderler: Peşin ödenen ve cari dönem içinde ilgili gider hesaplarına kaydedilmemesi gereken, gelecek yıllara ait giderleri kapsamaktadır.

2. Gelir Tahakkukları: Üçüncü kişilerden tahsili ya da bunlar hesabına kesin borç kaydı bir yıl veya daha sonraki yıllarda yapılacak gelirlerin içinde bulunulan döneme ait olan kısımlarını göstermektedir.

3.1.2.8. Diğer Duran Varlıklar

Yukarıda sayılan duran varlık kalemlerine girmeyen özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmamış olan diğer duran varlık kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Diğer KDV: Ertelenen, iadesi gereken, tahsil edilen ve çeşitli şekillerde ortaya çıkan diğer KDV'nin bir yılı aşan tutarlarını kapsamaktadır.

2. Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV: Satın alınan veya imal edilen, amortismanına tabi iktisadi kıymetlerle ilgili, bir yıldan daha uzun sürede indirilebilecek nitelikteki KDV'yi kapsamaktadır. .

3. Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar: İşletmenin gerek içinde bulunduğu ekonomik şartlar gerekse de stok politikası sonucu elinde bulundurduğu ancak kullanımı gelecek dönemlere kalmış stokları kapsamaktadır.

4. Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar: Çeşitli nedenlerle işletmede kullanıma ve satış olanaklarını yitiren stoklar ve maddi duran varlıkları kapsamaktadır.

5. Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar: Gelecek dönemden sonraki yıllarda indirim konusu yapılabilecek olan peşin ödenen vergi ve fonları kapsamaktadır.

6. Diğer Çeşitli Duran Varlıklar: Bu hesap grubu içerisinde yukarıdaki sayılanların dışında kalan diğer çeşitli duran varlıkları göstermektedir.

7. Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-): Gerek gelecek yıllar ihtiyacı stok kalemlerinde meydana gelen değer azalışları gerekse de elden çıkarılacak stoklar nedeniyle ayrılan karşılıkları kapsayan bu hesap kalemi, aktiflerin içinde negatif işaretli olarak bilançodaki yerini almaktadır. Diğer karşılıklar kalemi gibi, bu karşılık hesabı da bilançoda negatif işaretli olarak yer almaktadır.

8. Birikmiş Amortismanlar (-): Amortismanına tabi varlıklar için ayrılan amortismanları göstermektedir. Amortismanlar daha önce de belirtildiği gibi aktif düzenleyici nitelikte olduğu için negatif işaretle bilançoda yer almaktadır.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

1) Aşağıdakilerden hangisi Brüt İşletme (Çalışma) Sermayesi olarak da adlandırılmaktadır?

- A) Net çalışma sermayesi
- B) Duran varlıklar
- C) Toplam varlıklar
- D) Dönen varlıklar
- E) Özkaynaklar

2) Aşağıdakilerden hangisi maddi duran varlık değildir?

- A) Yapılmakta olan yatırımlar
- B) Yeraltı ve yerüstü düzenleri
- C) Özel maliyetler
- D) Arazi ve arsalar
- E) Demirbaşlar

3) Aşağıdakilerden hangisi maddi olmayan duran varlıklardan değildir?

- A) Haklar
- B) Şerefiye
- C) Kuruluş ve örgütlenme giderleri
- D) Özel maliyetler
- E) İştirakler

4) Aşağıdakilerden hangisi mali duran varlıklardan değildir?

- A) Bağlı menkul kıymetler
- B) İştirakler
- C) Bağlı ortaklıklara sermaye taahhütleri
- D) Çıkarılmış tahviller
- E) İştirakler sermaye payları değer düşüklüğü karşılığı

5) Aşağıdakilerden hangisi özel tükenmeye tabi varlıklardan değildir?

- A) Hazırlık ve geliştirme giderleri

- B) Arama giderleri
- C) Birikmiş tükenme payları
- D) Diğer özel tükenmeye tabi varlıklar
- E) Birikmiş amortismanlar

6) Aşağıdakilerden hangisi bilanço hesabı değildir?

- A) Özkaynak hesapları
- B) Aktifi ve pasifi düzenleyici hesaplar
- C) Yabancı kaynak hesapları
- D) Aktif hesaplar
- E) Gelir ve gider hesapları

7) Aşağıdakilerden hangisi Özkaynaklar grubunda yer almaz?

- A) Yasal Yedekler
- B) Menkul Kıymetler İhraç Farkları
- C) Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları
- D) Özel Fonlar
- E) Geçmiş Yıl Kârları

8) Aşağıdakilerden hangisi bilançonun bölümlerinden biri değildir?

- A) Ödenmiş Sermaye
- B) Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
- C) Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
- D) Duran Varlıklar
- E) Dönen Varlıklar

9) Aşağıdakilerden hangisi bilançonun özelliklerinden değildir?

- A) Aktif ve pasif olmak üzere iki eşit taraftan oluşmaktadır.
- B) Bir dönemi kapsar.
- C) İşletmenin varlıklarını ve kaynaklarını dağılımları ile birlikte gösterir.
- D) Temel finansal tablolardandır.
- E) Bilançoda aktif kalemler en likit olan kalemde en az likit olan kaleme doğru sıralanır.

10) Aşağıdakilerden hangisi “aktif düzenleyici hesap”lardan biri değildir?

- A) Şüpheli Alacaklar Karşılığı Hesabı
- B) Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı
- C) Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı
- D) Birikmiş Amortismanlar Hesabı
- E) Borç Senetleri Reeskontu Hesabı

Cevaplar

1) D, 2) C, 3) E, 4) D, 5) E, 6) E, 7) A, 8) A, 9) B, 10) E

4. TEMEL FİNANSAL TABLOLAR; BİLANÇO - 2

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

4.1. Pasifin Bölümlendirilmesi

4.1.1. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

4.1.1.1. Mali Borçlar

4.1.1.2. Ticari Borçlar

4.1.1.3. Diğer Borçlar

4.1.1.4. Alınan Avanslar

4.1.1.5. Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Hakedişleri

4.1.1.6. Ödenecek Vergi Ve Diğer Yükümlülükler

4.1.1.7. Borç Ve Gider Karşılıkları

4.1.1.8. Gelecek Aylara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları

4.1.1.9. Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

4.1.2. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

4.1.2.1. Mali Borçlar

4.1.2.2. Ticari Borçlar

4.1.2.3. Diğer Borçlar

4.1.2.4. Alınan Avanslar

4.1.2.5. Borç Ve Gider Karşılıkları

4.1.2.6. Gelecek Yıllara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları

4.1.2.7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

4.1.3. Özkaynaklar

4.1.3.1. Ödenmiş Sermaye

4.1.3.2. Sermaye Yedekleri

4.1.3.3. Kâr Yedekleri

4.1.3.4. Geçmiş Yıllar Kârları

4.1.3.5. Geçmiş Yıllar Zararları (-)

4.1.3.6. Dönem Net Kârı (Zararı)

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

Bilançonun varlıklarını oluşturan hesap kaleminin üçüncü bölümde incelenmesinden sonra, bu varlıkların finansman kaynaklarının ne şekilde sağlandığını gösteren bilançonun pasif tarafında yer alan kalemlerinin açıklanması dördüncü bölümün konusunu oluşturmaktadır. Bilançonun pasifinde ilk sırada kısa vadeli yabancı kaynaklar yer alırken, sonrasında sırasıyla uzun vadeli yabancı kaynaklar ve özkaynaklar bulunmaktadır. İşletmenin finansman kaynakları bu şekilde yapılan bir sıralama ile bilançoda vadelerine göre yer almaktadır. Borların ilk sırada yer alması finansal tabloların analizinde borçlara dikkat çekilmesini kolaylaştıracaktır. Ayrıca aktifte öncelikle dönen varlıkların yer almasından dolayı pasifte de kısa vadeli yabancı kaynaklara öncelikle yer verilmesi gerekir. Zira bu şekilde bilançonun aktif tarafında nakit ya da bir yıl içinde nakde dönüştürülmesi, kullanılması veya da tüketilmesi beklenen varlıklar yer almış olurken, pasif tarafında ise bir yıl içinde ödenmesi gereken borçlar yer almakta bu şekilde bilançonun aktif ve pasif tarafında zamanlama açısından bir nevi eş güdüm olmaktadır. Bu şekilde ayrıca ilerleyen bölümlerde üzerinde durulacağı üzere işletmenin “Net Çalışma Sermayesi”ne dikkat çekilmiş olacaktır.

4.1. Pasifin Bölümlendirilmesi

Ticari işletmeler ve sınai işletmelerin bilançosunun pasif tarafının alt bölümleri ve hesap grubundaki kodları aşağıdaki gibidir.

Hesap Planı	
<u>Grup Kodları</u>	<u>Finansman Kaynaklarının Bilançodaki Alt Bölümleri</u>
3	I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
30	A- Mali Borçlar
32	B- Ticari Borçlar
33	C- Diğer Borçlar
34	D- Alınan Avanslar
35	E- Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri
36	F- Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler
37	G- Borç ve Gider Karşılıkları
38	H- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
39	I- Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
4	II- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
40	A- Mali Borçlar
42	B- Ticari Borçlar
43	C- Diğer Borçlar
44	D- Alınan Avanslar
47	E- Borç ve Gider Karşılıkları
48	F- Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
49	G- Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
5	III- ÖZKAYNAKLAR
50	A- Ödenmiş Sermaye
52	B- Sermaye Yedekler
54	C- Kâr Yedekleri

57	D- Geçmiş Yıllar Kârları
58	E- Geçmiş Yıllar Zararları (-)
59	F- Dönem Net Kârı (Zararı)

4.1.1. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

İşletmenin en çok 1 yıl içinde ya da normal faaliyet dönemi içinde ödemesi gereken her türlü borçlarının toplamını göstermektedir. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (KVYK), genellikle işletmenin günlük nakit ihtiyacının karşılanması ve stokların kredili olarak elde edilmesi nedeniyle ortaya çıkmaktadır. KVYK’larda yer alan gruplar ve alt bölümleri aşağıdaki gibidir.

4.1.1.1. Mali Borçlar

Kredi kurumlarına olan kısa vadeli borçlar ile kısa vadeli para ve sermaye piyasası araçları ile sağlanan krediler ve vadesine bir yıldan daha az bir süre kalan uzun vadeli mali borçların anapara taksit ve faizleri bilançoda bu başlık altında toplanmaktadır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Banka Kredileri: Vadesi bir yılın altında olan banka ve diğer finans kuruluşlarından sağlanan krediler bu bölümde yer almaktadır.

2. Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar: Finansal kiralama yolu ile varlık kiralayan kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi 1 yılı geçmeyen borçlarını göstermektedir.

3. Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-): Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerini kapsamaktadır.

4. Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri: Vadelerine bir yıldan fazla süre bulunmakla birlikte, uzun vadeli kredilerin bilanço tarihinden itibaren bir yıl içinde ödenecek anapara taksitleri ile vadesi bir yılın altına düşenleri ve bunların tahakkuk ettiği halde henüz ödenmeyen faizler bu bölümde yer almaktadır.

5. Tahvil Anapara Borç Taksit ve Faizleri: Bilanço tarihinden itibaren bir yıl içinde ödenecek tahvil anapara borç taksitleri ile tahvillerin tahakkuk edip de henüz ödenmeyen faizleri bilançoda burada yer almaktadır.

6. Çıkarılmış Bonolar ve Senetler: Tedavüldeki finansman bonoları ve banka bonoları gibi kısa vadeli para ve sermaye piyasası araçları karşılığında sağlanan fonları kapsamaktadır.

7. Çıkarılmış Menkul Kıymetler: Çıkarılmış bonolar ve senetler kapsamına alınamayan diğer menkul kıymetleri kapsamaktadır.

8. Menkul Kıymetler İhraç Farkları (-): Nominal değerinin altında ihraç edilen tahvil, senet vs. diğer menkul kıymetlerin nominal değeri ile satış fiyatı arasındaki farkın gelecek döneme ait olan kısımlarını kapsamaktadır.

9. Diğer Mali Borçlar: Yukarıdaki hesap kalemlerinin hiç birinin kapsamına alınmayan mali borçları burada yer almaktadır.

4.1.1.2. Ticari Borçlar

İşletmelerin ticari ilişkileri nedeniyle ortaya çıkan kısa vadeli senetli ve senetsiz borçların toplamından oluşmaktadır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır. .

1. Satıcılar: İşletmenin faaliyet konusu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senetsiz borçları kapsamaktadır. Ortaklar, ana kuruluş, iştirakler ve bağlı ortaklıklara olan senetsiz ticari borçlar bilanço dipnotlarında gösterilmelidir.

2. Borç Senetleri: İşletmenin faaliyet konusu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senede bağlanmış ticari borçlarının izlendiği hesaptır. Ortaklar ana kuruluş, iştirakler ve bağlı ortaklıklara olan senetli ticari borçların bilanço dipnotlarında gösterilmesi gerekir.

3. Borç Senetleri Reeskontu(-) : Bilanço gününde, senetli borçların tasarruf değeri ile değerlemesini sağlamak üzere borç senetleri için ayrılan reeskont tutarları bilançoda borç senetlerinin hemen altında ve bir indirim kalemi olması nedeniyle negatif işaretli olarak yer almaktadır.

4. Alınan Depozito ve Teminatlar: Üçüncü kişilerin belli bir işi yapmalarını, aldıkları bir değeri geri vermelerini sağlamak amacıyla ve belli sözleşmeler nedeniyle gerçekleşecek bir alacağın karşılığı olarak alınan depozito ve teminat niteliğindeki değerleri kapsamaktadır.

5. Diğer Ticari Borçlar: Yukarıdaki yer alan kalemlerinin hiç birinin kapsamına girmeyen ticari borçlar burada gösterilmektedir.

4.1.1.3. Diğer Borçlar

Bu grupta herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelmiş ve en çok bir yıl içinde ödenmesi düşünülen borçlar yer almaktadır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Ortaklara Borçlar: İşletmenin, esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla işletme sahibine borçlu bulunduğu tutarı kapsamaktadır.

2. İştiraklere Borçlar: İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla iştiraklerine olan senetli ve senetsiz borçlarının toplamını göstermektedir.

3. Bağlı Ortaklıklara Borçlar: İşletmenin; sermaye taahhüdünden kaynaklanan borçları hariç olmak üzere faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla bağlı ortaklıklara olan senetli ve senetsiz borçlarının toplamını göstermektedir.

4. Personele Borçlar: İşletmenin personeline olan kısa vadeli çeşitli borçları burada gösterilmektedir.

5. Diğer Çeşitli Borçlar: Ticari olmayıp yukarıdaki sınıfların hiçbirinin kapsamına girmeyen diğer çeşitli borçları kapsamaktadır.

6. Diğer Borç Senetleri Reeskontu(-) : Bilanço tarihinde, diğer borçlar grubundaki senetli borçların değerlemesini sağlamak amacı ile borç senetleri için ayrılan reeskont tutarları burada gösterilmektedir. Diğer borçlar grubunda yer alan borç senetlerinin değerini düzelten bir hesap olması nedeniyle diğer borç senetleri reeskont kalemi de pasifte bu grubun hemen altında negatif işaretli olarak yer almaktadır.

4.1.1.4. Alınan Avanslar

Gerek satış sözleşmeleri dolayısıyla gerekse diğer nedenlerle, işletme tarafından üçüncü kişilerden alınan kısa vadeli avanslardan oluşmaktadır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Alınan Sipariş Avansları: İşletmenin satış amacıyla gelecekte yapacağı mal ve hizmet teslimleri ile ilgili olarak peşin tahsil ettiği tutarları kapsamaktadır.

2. Alınan Diğer Avanslar: İşletmenin satış amacıyla gelecekte yapacağı mal ve hizmet teslimleri ile ilgili olarak peşin tahsil ettiği tutarları dışında kalan her türlü kısa vadeli avanslar burada yer almaktadır.

4.1.1.5. Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Hakedişleri

Yıllara yaygın taahhüt işleri yapan işletmelerin üstlendikleri işlerden, gerçekleştirdikleri kısım karşılığında aldıkları hakedişler burada yer almaktadır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakediş Bedelleri: İşletmenin üstlendiği yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden, tamamladıkları kısımlar için düzenlenen hakediş bedelleri burada yer almaktadır.

4.1.1.6. Ödenecek Vergi Ve Diğer Yükümlülükler

İşletmenin sorumlu veya mükellef sıfatıyla, ödeyeceği vergi, resim, harç, kesinti, sigorta primi, sendika aidatları, icra taksitleri ve benzeri borçları bu bölümde yer almaktadır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Ödenecek Vergi ve Fonlar: İşletmenin ekonomik faaliyetlerde bulunmasının sonucu ilgili mali mevzuat uyarınca mükellef veya sorumlu sıfatıyla işletmenin gerek kendisine, gerekse de personeline veya üçüncü kişilere ilişkin olarak ödemesi gereken vergi, resim, harç ve fonları kapsamaktadır. Bu bölümde yer alan vergiler ve fonlar, kesin olarak doğan ve tahakkuku yapılan vergi ve fonlardır. Örneğin personele ait vergiler, KDV, damga vergisi, motorlu taşıtlar vergisi ve emlak alım vergisi gibi.

Bilançonun çıkarıldığı tarihte o döneme ilişkin dönem kârı üzerinden hesap edilen vergiler henüz kesin olarak tahakkuk etmedikleri için bu bölümde değil, borç ve gider karşılıklarında yer almaktadır.

2. Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri: İşletmenin, personelin hakedişlerinden sosyal güvenlik mevzuatı hükümlerine göre kesintiye tabi tutmakla yükümlü bulunduğu, personele ait emeklilik keseneği ve sigorta primleri ile bunlara ilişkin işveren katılma payları ve işverence sosyal güvenlik kuruluşlarına ödenecek diğer yükümlülükler bilançoda burada yer almaktadır.

3. Vadesi Geçmiş Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler: Kanuni süresi içerisinde ödenmeyen vergi ve yükümlülükler ile erteleme ve taksitlendirme süresi bilanço tarihinde bir yıldan az olan vergi ve yükümlülükleri kapsamaktadır.

4. Ödenecek Diğer Yükümlülükler: Özel bölümlerinde tanımlananlar dışında kalan ödenecek diğer yükümlülükler burada yer almaktadır.

4.1.1.7. Borç Ve Gider Karşılıkları

Bilanço tarihinde belirgin olarak ortaya çıkan ancak tutarının ne olacağı kesin olarak bilinmeyen ya da tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği bilinmeyen kısa vadeli borçlar veya giderler için ayrılan karşılıklar bu grupta yer almaktadır. Bu grupta yer alan karşılık hesapları aktif düzenleyici nitelikte değildir. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları: Dönem kârı üzerinden hesaplanan kurumlar vergisi, diğer vergi ve kesintiler, fonlar ve benzeri diğer yükümlülükler için ayrılan karşılıkları kapsamaktadır.

Bilançoda özkaynaklar grubunda yer alan dönem sonucu, dönem kârının vergi ve diğer yasal yükümlülükleri çıkarıldıktan sonra Dönem Net Kârı (Zararı) olarak yer aldığı için dönem kârı üzerinden hesaplanan vergi ve fonların kısa vadeli yabancı kaynaklar arasında yer alması gerekir. Söz konusu vergi ve fon borçları beyannamenin verildiği tarihte kesinleşeceğinden dolayı bilanço tarihinde bu kaleme ilişkin karşılık ayırmak sureti ile kısa vadeli yabancı kaynaklar içinde yer verilmektedir. Bu nedenle bu tutarlar bilançoda ödenecek vergi ve diğer yükümlülükler grubunda değil, borç ve gider karşılıkları grubunda yer almaktadır.

2. Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri(-) : Mevzuat gereğince peşin olarak ödenen gelir ve kurumlar vergisi ile diğer yükümlülükler bilançoda burada yer almaktadır.

3. Kıdem Tazminatı Karşılığı: Bir yıl içinde ödeneceği öngörülen ve uzun vadeli kıdem tazminatı karşılıklarından aktarılan kıdem tazminatlarını göstermektedir.

4. Maliyet Giderleri Karşılığı: Aylık maliyetlerin saptanmasında, gelecek aylarda veya yılsonunda kesin tahakkuku yapılacak giderlerde aylık maliyetlere pay verilmesinde tahmini gider karşılıklarını kapsamaktadır. .

5. Diğer Borç ve Gider Karşılıkları: Kısa vadeli diğer borç ve gider karşılıklarını kapsamaktadır.

4.1.1.8. Gelecek Aylara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları

Bu grup, içinde bulunulan dönemde ortaya çıkan ancak gelecek aylara ait gelirler ile faaliyet dönemine ait olup ödenmesi gelecek aylarda yapılacak giderlerden oluşur. Grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Gelecek Aylara Ait Gelirler: Gelecek bilanço dönemlerine ait peşin tahsil olunan gelirlerin bir yıldan kısa vadeye ait kısımlarını göstermektedir.

2. Gider Tahakkukları: Bilançonun düzenlendiği döneme ilişkin olup kesinlikle belgeye dayalı olan, ancak ödenmesi gelecek dönemlere kalan giderlerin tahakkuk ettirilmesi sonucu oluşan çeşitli gider tahakkuklarını göstermektedir.

4.1.1.9. Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Yukarıda kendi bölümlerinde tanımlanmamış olan diğer kısa vadeli yabancı kaynaklar bu başlık altında toplanmaktadır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Hesaplanan KDV: Teslim edilen mal veya yapılan hizmetler üzerinden hesaplanan KDV ile alış iadeleri katma değer vergisinin izlendiği hesaptır.

2. Diğer KDV: Teşvikli yatırım mallarının ithalinde ödenmesi gerektiği halde ödenmeyip fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar ertelenen KDV bilançoda burada yer almaktadır.

3. Sayım ve Tesellüm Fazlaları: Yapılan sayımlar sonunda tespit edilen kasa, stok ve maddi duran varlıklardaki fazlalıklar ile üniteler arası yollamada ortaya çıkan fazlalıklar, nedeni ortaya çıkıncaya kadar bu hesap içinde izlenir.

4. Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar: Bu hesap grubu içinde sayılanların dışında kalan diğer çeşitli kısa vadeli yabancı kaynaklar burada yer almaktadır.

4.1.2. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Kredi kurumlarından, sermaye piyasasından ve işletmenin ilişkide bulunduğu 3. kişilerden sağlanan ve 1 yıldan uzun süreli olan işletme borçlarının bütünüdür. Uzun vadeli yabancı kaynaklar genellikle duran varlıkların finansmanında kullanılır. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar, Mali Borçlar, Ticari Borçlar, Diğer Borçlar, Alınan Avanslar, Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler, Borç ve Gider Karşılıkları, Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları ile Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar şeklinde bölümlenir.

4.1.2.1. Mali Borçlar

Bilanço tarihi itibarıyla vadesine bir yıldan fazla süre kalmış bulunan, banka ve diğer finans kuruluşlarından alınan krediler ile işletmece borçlanma amacıyla ihraç edilmiş, menkul değerler bu grupta yer almaktadır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Banka Kredileri: Banka ve diğer finans kuruluşlarından alınan uzun vadeli kredileri göstermektedir.

2. Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar: Finansal kiralama yolu ile varlık kiralayan kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesil yılı aşan borçlarını göstermektedir.

3. Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri(-) : Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan ve vadesi bir yılı aşan borçlar ile kiralanan

varlığına ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerinin izlendiği hesaptır.

4. Çıkarılmış Tahviller: İşletme tarafından çıkarılmış bulunan tahvillerden vadesi bir yılı aşanlar burada gösterilmektedir.

5. Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler: Yukarıdaki hesaplarda tanımlanmış menkul kıymetler dışında kalan çıkarılmış diğer menkul kıymetleri göstermektedir.

6. Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-): Nominal değerinin altında ihraç edilen tahvil, senet ve diğer menkul kıymetlerin nominal değerleri ile satış fiyatı arasındaki farkın gelecek yıllara ait olan kısmını ifade etmektedir.

7. Diğer Mali Borçlar: Yukarıdaki hesap kalemlerinin hiçbirine girmeyen değerler bu başlık altında toplanır.

4.1.2.2. Ticari Borçlar

Bilanço tarihinden itibaren vadelerine bir yıldan fazla süre bulunan ticari borçlardan oluşmaktadır. Bağlı ortaklıklara ve iştiraklere olan ticari borçların tutarları bilanço dipnotlarında belirtilir. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Satıcılar: İşletmenin faaliyet konusu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan vadelerine bir yıldan fazla süre bulunan senetsiz borçları göstermektedir.

2. Borç Senetleri: İşletmenin faaliyet konusu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan ve vadelerine bir yıldan fazla süre bulunan senetli borçlarının toplam tutarını göstermektedir.

3. Borç Senetleri Reeskontu (-): Bilanço gününde, senetli borçların tasarruf değeriyle değerlendirilmesini sağlamak üzere, borç senetleri için ayrılan reeskont tutarlarını göstermektedir.

4. Alınan Depozito ve Teminatlar: Üçüncü kişilerin belli bir işi yapmalarını, aldıkları bir değeri geri vermelerini sağlamak amacıyla ve belli sözleşmeler nedeniyle gerçekleşecek bir alacağın karşılığı olarak alınan depozito ve teminat niteliğindeki değerlerden vadesi bir yılın üzerinde olanları kapsamaktadır.

5. Diğer Ticari Borçlar: Yukarıdaki hesap kalemlerinin hiç birinin kapsamına alınamayan ve vadesi bir yılın üzerinde olan ticari borçları kapsamaktadır.

4.1.2.3. Diğer Borçlar

Herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelen ve vadeleri bir yıldan fazla süreli bulunan borçları göstermektedir. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Ortaklara Borçlar: İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla ortaklara olan ve vadesi bir yıldan uzun süreli borçları kapsamaktadır.

2. İştiraklere Borçlar: İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla iştiraklerine olan ve vadesi bir yıldan uzun süreli borçları kapsamaktadır.

3. Bağlı Ortaklıklara Borçlar: İşletmenin sermaye taahhüdünden kaynaklanan borçları hariç olmak üzere faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla bağlı ortaklıklara olan borçlarından vadesi bir yıldan uzun süreli olanları kapsamaktadır.

4. Diğer Çeşitli Borçlar: Ticari olmayıp yukarıdaki hesaplardan hiç birinin kapsamına alınamayan çeşitli borçları göstermektedir.

5. Diğer Borç Senetleri Reeskontu(-) : Bilanço gününde, uzun vadeli diğer borçlar grubunda yer alan senetli borçların değerlemesini sağlamak amacı ile borç senetleri için ayrılan reeskont tutarlarını göstermektedir. Diğer reeskont kalemleri gibi bilançoda negatif işaretli olarak yer almaktadır.

6. Kamuya Olan Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Borçlar: Kamuya olan vergi ve benzeri borçlardan vadesinde ödenmeyip ertelenmiş veya taksite bağlanmış olup bir yıldan daha uzun bir vadede ödenecek olan kısımları göstermektedir.

4.1.2.4. Alınan Avanslar

Satış sözleşmeleri ve diğer nedenlerle alınan ve vadeleri bir yılı aşan avansları göstermektedir. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Alınan Sipariş Avansları: İşletmenin satış sözleşmesine dayanarak mal ve hizmetin tesliminden önce tahsil ettiği bir yılı aşan avansları bilançoda burada yer almaktadır.

2. Alınan Diğer Avanslar: Yukarıda açıklanan avanslar dışında kalan, işletmenin aldığı her türlü uzun vadeli avansları göstermektedir.

4.1.2.5. Borç Ve Gider Karşılıkları

Bilanço tarihinde belirgin olarak ortaya çıkan ancak tutarının ne olacağı kesin olarak bilinmeyen veya tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği bilinmeyen uzun vadeli borçlar veya giderler için ayrılan karşılıkları göstermektedir. Bu grupta yer alan karşılık hesapları aktif düzenleyici nitelikte değildir.

1. Kıdem Tazminatı Karşılığı: Belirlenecek esaslar çerçevesinde ayrılacak kıdem tazminatı karşılıklarını göstermektedir. Söz konusu karşılıklar vergi yasalarına göre gider olarak kabul edilmemekle birlikte, bu borçların tutarının bilançoda yer alması gerekir.

2. Diğer Borç ve Gider Karşılıkları: Uzun vadeli diğer borç ve gider karşılıklarını göstermektedir.

4.1.2.6. Gelecek Yıllara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları

Bilançonun çıkarıldığı dönemi izleyen yıldan daha sonraki bilanço dönemlerine ait peşin tahsil olunan gelirler ile faaliyet dönemine ait olup da gelecek bilanço dönemlerinde ödenecek giderleri kapsamaktadır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Gelecek Yıllara Ait Gelirler: Gelecek bilanço dönemlerine ait peşin tahsil olunan gelirlerin bir yıldan uzun süreye ait kısımlarını göstermektedir. .

2. Gider Tahakkukları: Gelecek yıllarda ödenmesi yapılacak ve kesinlikle belgeye dayalı gider tahakkukları bilançoda burada yer almaktadır.

4.1.2.7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmamış olan diğer uzun vadeli yabancı kaynaklar bu grupta yer alır. Bu grup aşağıdaki bilanço kalemlerinden oluşmaktadır.

1. Gelecek Yıllara Ertelenen veya Terkin Edilecek KDV: Teşvikli yatırım mallarının ithalinde ödenmesi gerektiği halde ödenmeyip, fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar ertelenen katma değer vergisi ile imalatçı teşebbüsler tarafından imal ettikleri mallardan ihraç edilmek kaydı ile ihracatçılara yapılan teslimler nedeniyle hesaplanan ve düzenlenen fatura ve fatura yerine geçen belgelerde mevzuat gereği ihracatçılardan tahsil edilmeyen ve tamamının indirim konusu yapılmaması nedeniyle gelecek bilanço devrelerine kadar tecil olunan katma değer vergisini kapsamaktadır.

2. Tesise Katılma Payları: İşletmeye ait tesislerden yararlanmak amacıyla üçüncü kişilerin, tesis bedellerine katılma paylarını göstermektedir. Üçüncü kişiler işletmenin tesislerinden yararlanmak için tesis bedellerine katılabilirler. Bu durumda ödenen bu tutarlar tesise katılma payları hesabında izlenerek tesisin ömrü boyunca diğer gelir ve kârlara aktarılarak itfa edilir.

3. Diğer Çeşitli Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar: Yukarıdakiler içerisinde sayılanların dışında kalan diğer çeşitli yabancı kaynakları göstermektedir.

4.1.3. Özkaynaklar

İşletme sahip veya ortaklarının bilanço tarihinde işletmeye yapmış oldukları sermaye yatırımlarının tutarını gösteren Ödenmiş Sermaye ile Sermaye Yedekleri, Kâr Yedekleri, Geçmiş Yıllar Kârları ve Geçmiş Yıllar Zararları ve Dönemin Net Kâr veya Zararı'ndan oluşmaktadır. Özkaynaklar bölümünde yer alan alt gruplar aşağıdaki gibidir.

4.1.3.1. Ödenmiş Sermaye

İşletme sahibi veya sahiplerinin işletmeye yapmış oldukları sermaye yatırımları taahhütlerinin ödenmiş tutarını göstermektedir. Bu grupta yer alan bilanço kalemleri aşağıdaki gibidir.

1. Sermaye: İşletmeye tahsis edilen veya işletmelerin ana sözleşmelerinde yer alan ve Ticaret Siciline tescil edilmiş bulunan nominal sermaye tutarıdır. Ortaklar tarafından taahhüt edilen sermaye tutarı da sermaye hesabının içinde yer alır ancak bu tutar ödenmemiş sermaye olarak ayrıca aşağıdaki gibi bilançoda negatif bir değer olarak yer almaktadır.

2. Ödenmemiş Sermaye(-): İşletmeye tahsis edilen veya ortaklarca yüklenilen sermayenin henüz ödenmemiş kısmıdır. Nominal sermaye bilançoda gösterilirken varsa ödenmemiş sermayenin nominal sermayeden indirilerek ödenmiş net sermayenin açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

4.1.3.2. Sermaye Yedekleri

Sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarları kapsamaktadır. Bu grupta yer alan bilanço kalemleri aşağıdaki gibidir.

1. Hisse Senedi İhraç Primleri (Emisyon Primleri): Yeni çıkarılan hisse senetlerinin primli satışından kaynaklanan tutarları göstermektedir.

2. Hisse Senedi İptal Kârları: İptal edilen hisse senetlerinin bedellerine mahsuben yapılan ödemelerin, bunların yerine çıkarılan hisse senetlerinden elde edilen hasılat noksanı kapatıldıktan sonra artan kısmı göstermektedir.

3. M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları: İşletmenin aktifine kayıtlı maddi duran varlık kalemlerinin yeniden değerlendirilmesinden oluşan değer artışlarını göstermektedir.

4. İştirakler Yeniden Değerleme Artışları: İşletmenin iştirakleri ile bağlı ortaklıkları bünyesinde yapılan yeniden değerlendirme dolayısıyla oluşan değer artışının sermayeye eklenmesi sonucunda, bu sermayeden işletmeye isabet eden kısmı göstermektedir.

5. Borsada Oluşan Değer Artışları: Borsada işlem gören mali duran varlıkların elde edilme maliyetini aşan borsa değerini göstermektedir. Mali duran varlıkların borsa fiyatına göre değerlendirilmesi durumunda ortaya çıkan borsa değer artışları burada gösterilir.

4.1.3.3. Kâr Yedekleri

Yasa, ana sözleşme hükümleri ya da ortaklıkların yetkili organları tarafından alınan kararlar uyarınca, dağıtılmamış ya da işletmede alıkonulmuş kârlar bu hesap grubunda yer

almaktadır. Dönem kârının yedeklere ayrılmasında çeşitli amaçlar vardır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir;

- Faaliyet döneminde gerçekleşen zararların yedeklerden karşılanması,
- Kârın olmadığı dönemlerde yedeklerden kâr dağıtılarak yatırımcıların temettü beklentisinin gerçekleştirilmesi,
- Otofinsman olanağının elde edilmesi,
- Düzenli bir kâr dağıtım politikası için gerekli olması.

Bu grupta yer alan bilanço kalemleri aşağıdaki gibidir.

1. Yasal Yedekler: Kanun hükümleri uyarınca ayrılmış bulunan yedekler burada yer almaktadır. Birinci tertip yasal yedekler ile ikinci tertip yasal yedekler bu grupta gösterilmektedir.

2. Statü Yedekleri: Ana sözleşme hükümleri çerçevesinde ayrılan yedekler bu hesap grupta yer almaktadır.

3. Olağanüstü Yedekler: Genel Kurul tarafından ayrılmasına karar verilen olağanüstü yedek akçeleri kapsamaktadır.

4. Diğer Kâr Yedekleri: Yukarıdaki bölümlerde tanımlanmamış olan, kârdan ayrılan diğer yedekleri kapsamaktadır.

5. Özel Fonlar: İşletmeler yedek akçelerden farklı olarak dönem kârlarından belirli amaçları gerçekleştirebilmek amacı ile fon ayırabilirler. Ancak bu fonlar yedek akçelerden farklı olarak spesifik bir amaca tahsis edilmişlerdir. Bu çeşit fonlar bilançoda özel fonlar içinde yer almaktadır.

4.1.3.4. Geçmiş Yıllar Kârları

Dönem kârından yedek akçe, fonlar, kanuni yükümlülükler ve temettüler ayrıldıktan sonra dağıtılmayan bir kâr tutarı mevcut ise geçmiş yıllar kârı olarak özkaynak grubu içinde yer alır.

4.1.3.5. Geçmiş Yıllar Zararları (-)

Geçmiş faaliyet dönemlerinde ortaya çıkan dönem zararları pasifte özkaynaklar toplamının içinde bir indirim kalemi olarak gösterilir.

4.1.3.6. Donem Net Kârı (Zararı)

Bu grup işletmenin nihai faaliyet sonucunu gösteren hesapları kapsamaktadır.

1. Dönem Net Kârı: İşletmenin faaliyet dönemine ilişkin vergi sonrası net kâr tutarını göstermektedir.

2. Dönem Net Zararı (-): İşletmenin faaliyet dönemine ilişkin zarar etmesi durumunda, dönemin net zararını gösteren bilanço kalemidir. Zarar olması nedeniyle bilançoda negatif bir değer olarak diğer özkaynak kalemlerinden indirilmekte ve dolayısı ile özkaynak tutarını azaltmaktadır.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

- 1) Belirli bir tarihte işletmenin varlıklarının (maliyet değeriyle) dağılımını, bu varlıkların finansmanında kullanılan kaynakların tutarlarını ve dağılımlarını gösteren finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Gelir tablosu
 - B) Satışların maliyeti tablosu
 - C) Ek finansal tablolar
 - D) Bilanço
 - E) Nakit akış tablosu
- 2) Normal faaliyet döneminden daha uzun bir sürede işletme faaliyetlerinde kullanılacak, paraya çevrilebilecek veya tüketilebilecek değerlerinin toplamı aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Dönen varlıklar
 - B) Duran varlıklar
 - C) Net işletme sermayesi
 - D) Çalışma sermayesi
 - E) Özkaynaklar
- 3) Aşağıdakilerden hangisi kısa vadeli yabancı kaynakların özelliklerin değildir?
 - A) İşletmenin 1 yıl içinde ödemesi gereken her türlü borçlarının toplamından oluşmaktadır.
 - B) Vadesi geldiğinde genellikle dönen varlıklarla karşılanır.
 - C) Kısa vadeli borçları, dönen varlıklarından fazla olan işletmelerde net çalışma sermayesi noksanı vardır.
 - D) Likiditesine göre bilançoda sıralanır.
 - E) Diğer kaynaklara göre işletme açısından daha risklidir.
- 4) Aşağıdakilerden hangisi kısa vadeli borç değildir?
 - A) Tahvil anapara borç taksit ve faizleri
 - B) Banka kredileri
 - C) Çıkarılmış tahviller
 - D) Çıkarılmış bono ve senetler
 - E) Alınan avanslar
- 5) Aşağıdakilerden hangisi sermaye yedeklerinden değildir?
 - A) Hisse senedi iptal kârları
 - B) Hisse senedi ihraç primleri
 - C) Maddi duran varlık yeniden değerlendirme artışları
 - D) Özel fonlar
 - E) İştirakler yeniden değerlendirme artışları

- 6) Aşağıdakilerden hangisi kâr yedeklerinden değildir?
A) Özel fonlar
B) Statü yedekleri
C) Olağanüstü yedekler
D) Yasal yedekler
E) Hisse senedi iptal kârları
- 7) Bilanço ile ilgili olarak aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?
A) Bilanço bir işletmenin belirli bir dönemdeki faaliyet sonuçlarını gösterir.
B) Bilanço belli muhasebe kavramları ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre düzenlenir.
C) Bilançoda yer alan varlıkların ve kaynakların ifade edilmesinde ulusal para birimi esas alınır.
D) Bilanço işletmenin belirli bir tarihteki finansal durumunu göstermesi nedeniyle statik bir tablodur.
E) Bilançoda aktiflerin gösterilmesinde maliyet değeri esası, borçların gösterilmesinde tahakkuk esası kabul edilir.
- 8) Aşağıdakilerden hangisi bilanço hesabı değildir?
A) Özkaynak hesapları
B) Aktifi ve pasifi düzenleyici hesaplar
C) Yabancı kaynak hesapları
D) Aktif hesaplar
E) Gelir ve gider hesapları
- 9) Aşağıdakilerden hangisi Özkaynaklar grubunda yer almaz?
A) Yasal Yedekler
B) Menkul Kıymetler İhraç Farkları
C) Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları
D) Özel Fonlar
E) Geçmiş Yıl Kârları
- 10) Aşağıdakilerden hangisi bilançonun bölümlerinden biri değildir?
A) Ödenmiş Sermaye
B) Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
C) Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
D) Duran Varlıklar
E) Dönen Varlıklar

Cevaplar

1) D, 2) B, 3) D, 4) C, 5) D, 6) E, 7) A, 8) E, 9) B, 10) A

5. TEMEL FİNANSAL TABLOLAR; GELİR TABLOSU

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

5.1. Gelir Tablosunun Bölümlendirilmesi

5.1.1. Brüt Satış Kârı Bölümü

5.1.1.1. Brüt Satışlar

5.1.1.2. Satış İndirimleri (-)

5.1.1.3. Net Satışlar

5.1.1.4. Satışların Maliyeti (-)

5.1.1.5. Brüt Satış Kârı

5.1.2. Faaliyet Kârı Bölümü

5.1.2.1. Faaliyet Giderleri (-)

5.1.2.2. Faaliyet Kârı

5.1.3. Olağan Kâr Bölümü

5.1.3.1. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir Ve Kârlar

5.1.3.2. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider Ve Zararlar (-)

5.1.3.3. Finansman Giderleri (-)

5.1.4. Dönem Net Kârı Bölümü

5.1.4.1. Olağandışı Gelir Ve Kârlar

5.1.4.2. Olağandışı Gider Ve Zararlar (-)

5.1.4.3. Dönem Kârı Veya Zararı

5.1.4.4. Dönem Kârı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları (-)

5.1.4.5. Dönem Net Kârı Veya Zararı

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

Gelir tablosu, işletmenin belirli bir dönemdeki faaliyetlerinin sonucunu gösteren finansal tablodur. Gelir tablosu işletmenin periyodik gelişmeleri ile içinde bulunduğu dönemdeki kazanma gücünü ayrıntıları ile yansıtması açısından işletmenin belirli bir tarihteki finansal durumunu gösteren muhasebe raporu olan bilanço ile birlikte işletmenin mali analizi açısından en temel verilerdir. Bu tablo özellikle ortaklar ve diğer kişilerin yakından ilgilendikleri kâr kalemine ilişkin bilgileri bilançoya göre ayrıntılı bir şekilde vermesi nedeniyle kullanım alanı oldukça yaygındır. Gelir tablosunun işletmenin kâr etme amacına ne derece ve hangi faaliyetler sonucu ulaşabildiklerini ayrıntılı olarak ortaya koyması, gerek işletme yöneticileri, gerek çalışanları ve gerekse de işletmeye potansiyel olarak yatırım yapmayı düşünenler ile kredi kurumları açısından son derece önemli hale getirmektedir. İşletmeye sermaye koyanlar ile potansiyel yatırımcılar, yatırmış oldukları ya da yatıracakları sermayenin getirilerini hesaplarken, işletmenin bugünkü ve gelecekteki kazanma gücünü değerlendirmede ve işletme yönetiminin işletmeye yatırılan sermayeyi ne derece verimli kullandıklarını saptamada gelir tablosunun verilerinden faydalanmaktadırlar. Diğer taraftan işletme ile kredi ilişkileri kurmuş veya kurmayı tasarlayan finansal kurumlar, işletmenin gelir tablosundaki gelirler ve giderlerin faaliyet alanına göre ayrıntılarını irdeleyerek işletmenin mali gücünü analiz edebilmektedirler. Bu tür analizlerde gelir tablosu ile bilanço birlikte yorumlanarak ve gerek duyulması halinde diğer finansal tablolar da incelenerek karar verilmektedir.

5.1. Gelir Tablosunun Bölümlendirilmesi

Gelir tablosu, işletmenin belirli bir dönemdeki faaliyetlerinin sonucunu gösteren finansal tablodur. Gelir tablosunun düzenlenmesinde esas faaliyetlerden sağlanan gelirler ile süreklilik gösteren diğer faaliyetlerden sağlanan gelirler ve süreklilik göstermeyen olağandışı gelirler ayrı ayrı gösterilir. Benzet bir şekilde esas faaliyetler için yapılan giderler ile süreklilik gösteren diğer faaliyetlere ilişkin giderler ve süreklilik göstermeyen olağandışı giderler de gelir tablosunda ayrı ayrı yer almaktadır. Bu şekilde bir gösterimle gelir tablosu düzenlenirken bölümlere ayrılmakta ve brüt satış kârı, faaliyet kârı, olağan kâr ve dönemin net kârı ayrı ayrı gösterilme imkânı bulunmaktadır.

Bizim ülkemizdeki uygulamalarda gelir tablosunun rapor tipinde ve giderlerin fonksiyon esasına göre gruplandırılarak sunulması tercih edilmiştir. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde gelir tablolarının cari dönem ve önceki dönem verilerinin birlikte sunulması istenmektedir. Özet gelir tablosunun biçimsel yapısı aşağıdaki gibidir.

Erguvan Anonim Şirketi'nin
01.01.2018 - 31.12.2018 Faaliyet Dönemine İlişkin
İŞLETME ÖZET GELİR TABLOSU
(.....TL)
A-BRÜT SATIŞLAR
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)
C-NET SATIŞLAR
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
<i>BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI</i>
E-FAALİYET GİDERLERİ(-)
<i>FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI</i>
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR
G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)
H-FİNANSMAN GİDERLERİ(-)
<i>OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR</i>
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLARI (-)
<i>DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI</i>
K-DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)

DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

Farklı amaçlarla ve değişik sunulma biçimlerinde hazırlanabilen gelir tablosunu dört bölümde inceleyebiliriz. Bunlar sırası ile;

1. Brüt Satış Kârı Bölümü
2. Faaliyet Kârı bölümü
3. Olağan Kâr Bölümü
4. Net Kâr Bölümü

5.1.1. Brüt Satış Kârı Bölümü

Bu bölümde işletmenin brüt satış kârı hesaplanmaktadır. Bölümde yer alan kalemler şunlardır.

A-BRÜT SATIŞLAR
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)
C-NET SATIŞLAR
D-SATIŞLARIN MALİYETİ(-)
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI

5.1.1.1. Brüt Satışlar

İşletmenin ilgili faaliyet döneminde esas faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmetlerin satışından sağlanan gelirleri göstermektedir. Brüt satışların oluşması ve gelir tablosunda yer alması için, satış hasılatının tahsil edilmesi gerekmemektedir. Bu noktada önemli olan, tahakkuk esasına göre satışların gerçekleşmiş (tahakkuk etmiş) olmasıdır. Satışlar hangi dönemde gerçekleşmiş ise o dönemin gelir tablosunda yer alması gerekir.

Satılan mal ve hizmetlerle ilgili sübvansiyonlar, satış tarihindeki vade farkları, ihracatla ilgili dönem içinde ortaya çıkan kur farkları, vergi iadeleri brüt satışlar içinde raporlanır. Brüt Satışlar; Yurtiçi Satışlar, Yurtdışı Satışlar ve Diğer gelirler'den oluşmaktadır. .

➤ **Yurtiçi Satışlar:** Yurt içindeki gerçek ve tüzel kişilere satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam değerleri göstermektedir. .

➤ **Yurtdışı Satışlar:** Yurt dışında satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da alınacak olan toplam değerleri kapsamaktadır.

➤ **Diğer Gelirler:** İşletmenin esas faaliyetine ilişkin olup, yurtiçi ve yurt dışı satışlar kalemine girmeyen gelirleridir. İşletmenin korunması, ihracatı teşvik ya da hükümet politikasına uyma zorunluluğu karşısında oluşan mali yardımlar (sübvansiyonlar), devletin bazı malları vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülüklerden istisna etmesi yoluyla yaptığı yardımlar (vergi iadeleri) ve satış tarihindeki vade farkları, ihracatla ilgili fiyat istikrar destekleme primi vb., hasılat kalemlerini kapsamaktadır.

5.1.1.2. Satış İndirimleri (-)

Net satış hasılatına ulaşabilmek için brüt satışlardan indirilmesi gereken değerleri kapsar.

Satıştan iadeler, satış iskontoları ve diğer indirimlerden oluşmaktadır.

➤ **Satıştan İadeler (-) :** Tüketicilerin genellikle hoşnut olmaması nedeniyle işletmeye geri iade etmiş olduğu satışları kapsamaktadır. İadeler bir önceki döneme göre önemli miktarda artmış ise ilgili faaliyet döneminde üretilen mallarda hata olduğu, kalitenin bozulduğunu ya da satış servislerinin tüketicilerin siparişlerini gerekli şekilde karşılayamadığını gösterebilir.

➤ **Satış İskontoları (-):** Satışla ilgili faturanın düzenlenip satışın gerçekleşmesinden sonra yapılan her türlü kasa ve miktar iskontolarını kapsamaktadır. Kasa iskontoları, kredili satışlarda alıcının mal bedelini vadesinden önce ödemesi dolayısıyla, bu peşin ödeme karşılığında alıcıya belirli oranlarda yapılan indirimleri ifade eder. Miktar iskontosu ise alıcının belli tutarlar üzerinde alışlarda bulunarak satıcının mal sürümüne katkıda bulunmasından dolayı kendisine belli oran ya da tutarlarda yapılan indirimleri göstermektedir.

➤ **Diğer İndirimler(-):** Satıcı tarafından, alıcı hesabına, malın sevki sırasında ödenen giderleri ifade eden ve satılan mallara ait olan sevk giderleri, satılan malların hatalı ve noksan olması ya da taşıma sırasında hasara uğramış olması nedeniyle yapılması zorunlu indirimleri göstermektedir.

5.1.1.3. Net Satışlar

Brüt satış hasılatından satıştan iadeler, satış iskontoları ve diğer satış indirimleri gibi satış indirim unsurları indirildikten sonra kalan tutarı göstermektedir. İleride görüleceği üzere, finansal tablolar analiz edilirken bu kalemin kullanım alanı oldukça yaygındır.

5.1.1.4. Satışların Maliyeti (-)

Dönem içinde satılan ya da devredilen mal ve hizmetlerin üretimi ya da satın alınması için yapılan tüm giderleri kapsamaktadır. Bir başka ifade ile işletmenin dönem içindeki stok

hareketleri ile satılan mamul, yarı mamul, ilk madde ve malzeme ile ticari mal gibi maddelerin ve satılan hizmetlerin maliyetini kapsamaktadır.

Satışların maliyeti kalemlerinin her birinin maliyet oluşumunu göstermek üzere ayrı tablolar halinde, gelir tablosunun eki olarak Satışların Maliyeti Tablosu düzenlenir. Üretim, ticaret ve hizmet işletmelerinde satışların maliyetini oluşturan unsurlar farklılık göstermektedir.

Satışların Maliyeti Tablosu finansal analiz dersinin bir alt konusunu oluşturmakla birlikte esasen maliyet muhasebesi dersin esas konusunu teşkil etmektedir. Bu nedenle burada bu finansal tabloya ilişkin detaylı bir inceleme yapılmayacaktır.

Maliye Bakanlığı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin öngördüğü Satışların Maliyeti Tablosu aşağıdaki gibidir.

SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU (.....TL)		
ÜRETİM MALİYETİ	Önceki dönem	Cari Dönem
A-Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri		
B-Direkt İşçilik Giderleri		
C-Genel Üretim Giderleri		
D-Yarı Mamul Kullanımı		
1-Dönem Başı Stok (+)		
2-Dönem Sonu Stok (-)		
<i>ÜRETİLEN MAMUL MALİYETİ</i>		
E-Mamul Stoklarında Değişim		
1-Dönem Başı Stok (+)		
2-Dönem Sonu Stok (-)		
F-İç Tüketim (-)		
<i>I-SATILAN MAMUL MALİYETİ</i>		
TİCARİ FAALİYET		
A-Dönem Başı Ticari Mallar Stoku (+)		
B-Dönem içi Alışlar (+)		
C-Dönem Sonu Ticari Mallar (-)		
<i>II-SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ</i>		
<i>III-SATILAN HİZMET MALİYETİ</i>		
SATIŞLARIN MALİYETİ (I+II+III)		

--	--	--

➤ **Satılan Mamuller Maliyet (-):** Üretim işletmelerini ticaret işletmelerinden ayıran en temel özelliği, satmış olduğu malları (mamuller) kendisinin üretmesidir. Üretim işletmelerinin satmış olduğu mallarının (mamul) maliyetini gösteren satılan mamuller maliyetinin tutarı, işletmelerin uygulamış oldukları maliyet yöntemlerine göre farklılık gösterebilmektedirler. Ancak satılan mamul maliyetinin hesaplanmasındaki temel kural, dönem başı mamul stoklarına dönem içi üretim maliyetini eklemek ve bulunan tutardan dönem sonu mamul stoklarını çıkarmaktır. Ancak dönemin üretim maliyeti hesaplanırken dönem başı ve dönem sonu yarı mamul stokuna da dikkat edilmesi gerekir.

Üretim işletmelerinde üretim maliyetini üç grup giderin toplamından oluşmaktadır. Bunlar yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere direkt ilk madde ve malzeme giderleri, direkt işçilik giderleri ve genel üretim giderleri kalemidir. Genel üretim giderleri, üretimle ilgili olmakla birlikte direkt işçilik giderleri ile direkt ilk madde ve malzeme giderlerinin dışında kalan giderlerden oluşmaktadır.

➤ **Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-):** Ticaret işletmelerinin en temel özelliği, satın almış olduğu malları olduğu gibi devretmesi ya da satmasıdır. Bu nedenle satılan ticari mallar maliyeti kalemi, herhangi bir değişikliğe tabi olmadan satılmak amacıyla alınan ticari mallar (emtia) ve benzerinin maliyetini göstermektedir.

Yukarıda yer alan satışların maliyeti tablosunda görüldüğü gibi ticari işletmelerde satılan mallar maliyeti hesaplanırken dönem başı ticari mal stokuna ilgili dönemde satın alınan ticari malların maliyeti eklenmekte ve bulunan satılabilir mallar toplamından dönem sonu ticari mal stokunun maliyeti çıkarılmaktadır.

➤ **Satılan Hizmet Maliyeti (-) :** Hizmet işletmelerinde satılan hizmetin maliyeti, bu hizmetin yerine getirilmesi için yapılan giderlerden oluşmaktadır. Hizmetin stoklanması söz konusu olmadığı için, hizmet maliyetinin hesaplanmasında yarı mamul ya da mamul stok hesaplarındaki değişime gereksinim olmamaktadır.

➤ **Diğer Satışların Maliyeti (-) :** İşletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili diğer satış gelirlerinin elde edilmesi için yapılan giderleri göstermektedir.

5.1.1.5. Brüt Satış Kârı

Net satışlardan bu hasılatı elde etmek amacıyla katlanan giderler olan satışların maliyetinin çıkarılması ile brüt satış kârı veya zararına ulaşılmaktadır. Brüt satış kârının işletme ilgililerini memnun edebilecek düzeyde olabilmesi için, öncelikle dönemin faaliyet giderlerini

ve diğer giderleri karşılayabilmesi, sonrasında da işletme ilgililerini tatmin edecek bir büyüklükte olması gerekir.

5.1.2. Faaliyet Kârı Bölümü

Faaliyet kârı bölümü işletmenin belir bir dönemdeki esas faaliyetlerinden oluşan sonucu göstermektedir. Brüt satış kârından, işletmenin ilgili dönemdeki esas faaliyet konusuna ilişkin olarak ortaya çıkan ve satışların maliyetinin dışında kalan her türlü giderleri gösteren faaliyet giderinin çıkarılması ile faaliyet kârı ya da zararına ulaşılmaktadır.

<i>BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI</i> <i>E- FAALİYET GİDERLERİ (-)</i> <i>FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI</i>
--

5.1.2.1. Faaliyet Giderleri (-)

İşletmenin esas faaliyeti ile ilgili bulunan ve üretim maliyetlerine yüklenmeyen araştırma ve geliştirme giderleri; pazarlama, satış ve dağıtım giderleri ve genel yönetim giderlerinin toplamından oluşmaktadır.

➤ **Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-):** İşletmenin üretim maliyetinin düşürülmesi, satışların artırılması ve yeni üretim biçim ve teknolojilerin işletmede uygulanması amacıyla yapılan araştırma ve geliştirme giderlerinden aktifleştirilmeyenler ile önceki dönemde aktifleştirilmiş olanlardan bu döneme isabet eden itfa paylarını kapsamaktadır.

➤ **Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-):** Mal ve hizmetlerin pazarlama, satış ve dağıtım faaliyetleri ile ilgili olarak yapılan endirekt malzeme, endirekt işçilik, personel giderleri, dışardan sağlanan fayda ve hizmetler, çeşitli giderler, vergi resim ve harçlar, amortismanlar ve tükenme paylarının toplamından oluşmaktadır.

➤ **Genel Yönetim Giderleri (-) :** İşletmenin genel yönetim fonksiyonu ile ilgili olarak yapılan ve üretimle ya da satılan mal maliyeti ile doğrudan ilişkisi kurulamayan endirekt malzeme, endirekt işçilik, personel giderleri, dışardan sağlanan fayda ve hizmetler, çeşitli giderler, vergi resim ve harçlar, amortisman giderlerini kapsamaktadır.

5.1.2.2. Faaliyet Kârı

İşletmenin esas faaliyetlerinin sonucunu gösteren faaliyet kârı finansal tablolar analizi açısından oldukça önemli bir kalemdir. Faaliyet kârının ilgili dönemdeki büyüklüğü kadar, dönemler itibari ile istikrarlı olması da yatırımcılar açısından önemlidir. Zira işletmenin gerek

düzenli olarak temettü dağıtılması, gerekse de oto finansmana giderek büyüyebilmesi için, dönem sonucunda ulaşılan her türlü faaliyetin sonucunu gösteren dönemin net kârının kaynağının faaliyet kârından gelmesi gerekir. Bu nedenle faaliyet kârının büyüklüğü hem yatırımcılar açısından hem de işletme yönetimi açısından hayati bir önem taşımaktadır.

5.1.3. Olağan Kâr Bölümü

Gelir tablosunun bu bölümünde, işletmenin ana faaliyeti dışındaki diğer faaliyetlerden sağladığı olağan gelir ve kârlar ile, diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar, finansman giderleri ve olağan kâr veya zarar kalemleri yer almaktadır.

FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI

F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR(-)

H-FİNANSMAN GİDERLERİ(-)

OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR

5.1.3.1. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir Ve Kârlar

İşletmenin esas faaliyeti dışında iştiraklerden ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü geliri ile faiz ve diğer temettü gelirleri, temerrüt faizleri, kambiyo kârları, kira gelirleri, menkul kıymet satış kârları gibi diğer faaliyetlerden elde edilen olağan gelir ve kârları kapsamaktadır.

➤ **İştiraklerden Temettü Gelirleri:** İşletmelerin iştiraklerinden elde ettikleri temettü gelirlerini göstermektedir.

➤ **Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri:** İşletmelerin bağlı ortaklıklarından elde ettikleri temettü gelirlerini göstermektedir.

➤ **Faiz Gelirleri:** İşletmenin kısa ve uzun vadeli her türlü mali yatırımlarından elde ettiği faiz gelirlerini kapsamaktadır.

➤ **Komisyon Gelirleri:** Dönem içinde tahakkuk eden komisyon gelirlerini göstermektedir.

➤ **Konusu Kalmayan Karşılıklar:** Aktifle ilgili olarak ayrılan karşılıklardan (menkul kıymet değer düşüklüğü karşılığı, şüpheli alacak karşılığı, stok değer düşüklüğü karşılığı, iştirakler ve bağlı ortaklıklar değer düşüklüğü karşılığı v.b.) iptal edilen tutarları göstermektedir.

➤ **Menkul Kıymet Satış Kârları:** Menkul kıymet satışlarından elde edilen kârı göstermektedir. Dönem içinde menkul kıymetler satıldığında, satış değeri ile maliyet değeri arasındaki olumlu fark gelir tablosunda burada yer almaktadır.

- **Kambiyo Kârları:** İşletmenin faaliyetlerine ilişkin ortaya çıkan kambiyo kârlarının izlendiği hesaptır.
- **Reeskont Faiz Gelirleri:** İşletmenin senetli ve senetsiz borçlarının dönem sonu itibarıyla yapılan reeskont işlemlerinden doğan reeskont faiz gelirleri ile alacaklara ilişkin reeskontların izleyen dönem başında iptalinden ortaya çıkan reeskont faiz gelirlerini kapsamaktadır.
- **Diğer Olağan Gelir ve Kârlar:** Olağan nitelikte olup da, yukarıdaki gelirlerin içine girmeyen diğer olağan gelir ve kârlar burada gösterilir.

5.1.3.2. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider Ve Zararlar (-)

İşletmenin esas faaliyetleri dışında kalmakla birlikte, olağan nitelikte olan faaliyetlerinden kaynaklanan gider ve zararları kapsamaktadır. Bu grup aşağıdakilerden oluşmaktadır.

- **Komisyon Giderleri (-):** İşletmenin diğer olağan faaliyetleriyle ilgili olarak acenta, temsilci ve benzeri işletmelere ödediği komisyon giderlerini göstermektedir.
- **Karşılık Giderleri (-):** Menkul kıymet değer düşüklüğü karşılık giderleri, şüpheli alacaklar karşılık giderleri, stok değer düşüklüğü karşılık giderleri, iştirakler ve bağlı ortaklıklar değer düşüklüğü karşılık giderleri gibi aktifle ilgili olarak ayrılan giderleri kapsamaktadır.
- **Menkul Kıymet Satış Zararları (-):** Menkul kıymet satış zararlarının izlendiği hesaptır. İlgili dönemde menkul kıymetler satıldığında, satış değeri ile maliyet değeri arasındaki olumsuz fark gelir tablosunda burada yer almaktadır.
- **Kambiyo Zararları (-):** İşletmenin faaliyetlerine ilişkin olarak ortaya çıkan kambiyo zararlarının izlendiği hesaptır.
- **Reeskont Faiz Giderleri (-):** İşletmenin senetli alacaklarının dönem sonu itibarıyla yapılan reeskont faiz giderleri ile borç senetleri reeskontunun, izleyen dönem başında iptalinden ortaya çıkan faiz giderlerini kapsamaktadır. .
- **Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-):** Yukarıdaki hesaplar kapsamına girmeyen diğer olağan faaliyetlerle ilgili gider ve zararlar burada yer alır.

5.1.3.3. Finansman Giderleri (-)

İşletmenin borçlandığı tutarlarla ilgili olarak katlanılan ve varlıkların maliyetine eklenmemiş bulunan faiz, kur farkları, kredi komisyonları ve benzeri diğer giderlerden oluşmaktadır. Finansman giderleri önemi nedeniyle, gelir tablosunda diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar içinde gösterilmemekte, bunun yerine ayrı bir başlık olarak yer

almaktadır. Finansman giderleri uzun ve kısa vadeli borçlanmalarla ilgili olarak ortaya çıkan faiz ve benzeri giderleri ayrı ayrı gösterecek şekilde raporlanmaktadır.

➤ **Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-):** Bir yıla kadar olan borçlanmadan kaynaklanan faiz ve benzeri giderleri kapsamaktadır.

➤ **Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-):** Bir yıldan daha uzun süreli olan borçlanmadan kaynaklanan faiz ve benzeri giderleri kapsamaktadır.

5.1.4. Dönem Net Kârı Bölümü

Gelir tablosunun son bölümü olan bu bölümünde işletmenin olağan faaliyetlerinin dışında kalan ve sık sık ya da düzenli olarak dönemler itibariyle ortaya çıkmayan ve çıkması da beklenilmeyen işlem ve olaylardan kaynaklanan “olağandışı gelir ve kârlar” ve “olağandışı gider ve zararlar” ile “dönem kârı vergi ve diğer yasal yükümlülük karşılıkları” ve “dönem net kârı” yer almaktadır.

<i>OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR</i>
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLARI(-)
<i>DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI</i>
K-DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI(-)
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

5.1.4.1. Olağandışı Gelir Ve Kârlar

İşletmenin olağan faaliyetlerinden bağımsız olan ve bu nedenle arızı nitelik taşıyan, sık sık ve düzenli olarak ortaya çıkması beklenilmeyen olay ve işlemlerden doğan kazançlar ile önceki döneme ait olmakla birlikte hata ya da unutulma nedeniyle kendi döneminde finansal tablolara yansıtılamayan ve bu nedenle cari yılın gelir tablosuna yansıtılan gelirlerden oluşmaktadır. Bu grup aşağıdakilerden oluşmaktadır.

➤ **Önceki Dönem Gelir ve Kârları:** Cari dönemden önceki dönemlere ait olan ve kendi dönemlerinin mali tablolarına hata ya da unutulma nedenleriyle yansıtılamayan gelir ve kârlar, cari dönemin gelir tablosunda burada yer almaktadır.

➤ **Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar:** Yukarıdaki hesap kalemleri dışında kalan ve arızı bir karakter taşıyan gelir ve kârları kapsamaktadır.

5.1.4.2. Olağandışı Gider Ve Zararlar (-)

İşletmenin olağan faaliyetlerinden bağımsız olan ve bu nedenle sık sık ve düzenli olarak ortaya çıkması beklenmeyen işlem ve olaylardan kaynaklanan gider ve zararları kapsamaktadır. Bu grup aşağıdakilerden oluşmaktadır.

- **Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-):** İşletmelerin olağandışı faktörler nedeni ile faaliyetlerini durdurması sonucunda ortaya çıkan, çalışılmayan döneme ve çalışmayan kısımlara ait üretimle ilgili gideri kapsamaktadır.
- **Önceki Dönem Gider ve Zararları (-):** Cari dönemden önceki dönemlere ait olan ve kendi dönemlerinin mali tablolarına hata ya da unutulma nedenleriyle yansıtılamayan gider ve zararlar, cari dönemin gelir tablosunda burada yer almaktadır.
- **Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-):** Olağandışı nitelikte olmakla birlikte yukarıda tanımlanan hesapların kapsamı dışında kalan gider ve zararlardan oluşmaktadır. Diğer olağan dışı gider ve zararlara deprem, su baskını ve diğer doğal afetlerden kaynaklanan zararlar, işletmenin ödediği ceza ya da mahkeme sonucunda ödemek zorunda kaldığı tazminatlar, varlıkların kamulaştırılması sonucu oluşan zararlar örnek gösterilebilir.

5.1.4.3. Dönem Kârı Veya Zararı

İşletmenin olağan nitelikteki faaliyetlerinin sonucunu gösteren olağan kâr veya zarara; olağandışı faaliyetlere ilişkin gelir ve kârların ilavesi, olağandışı gider ve zararların da çıkarılması ile dönem kârı veya zararına ulaşılmaktadır. Bu sonuç aynı zamanda işletmenin vergiden önceki kârını veya zararını göstermektedir.

5.1.4.4. Dönem Kârı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları(-)

Vergi kanunlarına göre kâr üzerinden ödenmesi gereken kurumlar vergisi, fonlar ve diğer yasal yükümlülükler için ayrılan karşılık tutarlarını içerir.

5.1.4.5. Dönem Net Kârı Veya Zararı

Dönem kârından ödenecek vergi ve diğer yasal yükümlülükler için karşılık ayrıldıktan sonra kalan tutar, işletmenin ilgili faaliyet döneminde sağladığı dönem net kârı veya zararını göstermektedir.

Dönem net kârı veya zararı işletmenin belirli bir dönemdeki her türlü faaliyetlerinin sonucunu göstermektedir. Dönemin sonunda net kâr elde edilmesi işletme ilgilileri açısından son derece önemli olup net kârın ne derece yeterli bir büyüklükte olduğu ve bu kârın içeriğinde

ne kadarının esas faaliyetlerden ne kadarının da diğ er faaliyetlerden geldiği de finansal tablolar analizi açısından ayrı bir öneme sahiptir.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

- 1) Satışların maliyeti dışında kalan ve işletmenin ana faaliyet konusunu sürdürmek amacı ile yapmış olduğu her türlü giderleri, aşağıdakilerden hangisi göstermektedir?
- A) Satış indirimleri
 - B) Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar
 - C) Olağandışı faaliyetlerden gider ve zararlar
 - D) Faaliyet giderleri
 - E) Karşılık giderleri
- 2) Aşağıdakilerden hangisi gelir tablosu kalemlerinden değildir?
- A) Temettü gelirleri
 - B) Konusu kalmayan karşılıklar
 - C) Çalışmayan kısım gider ve zararları
 - D) Reeskont faiz gelirleri
 - E) Alacak senetleri reeskontu
- 3) Aşağıdakilerden hangisi gelir tablosu'nda yer almaz?
- A) Menkul kıymet satış kârları
 - B) Önceki dönem gider ve zararlar
 - C) Hisse senedi ihraç primleri
 - D) Çalışmayan kısım gider ve zararları
 - E) Reeskont faiz giderleri
- 4) Aşağıdakilerden hangisi gelir tablosu'nda yer almaz?
- A) Borsa değer artış kârları
 - B) Önceki dönem gelir ve kararlar
 - C) Reeskont faiz giderleri
 - D) Faiz gelirleri
 - E) Gelir tahakkukları
- 5) Aşağıdakilerden hangisi bilançoda yer almaz?
- A) Verilen depozito ve teminatlar
 - B) İştiraklere sermaye taahhütleri
 - C) Konusu kalmayan karşılıklar
 - D) Gelir tahakkukları
 - E) Hisse senedi ihraç primleri
- 6) Aşağıdakilerden hangisi bilançoda yer alır?
- A) Karşılık giderleri
 - B) Kıdem tazminat karşılığı
 - C) Reeskont faiz gelirleri
 - D) Konusu kalmayan karşılıklar

- E) Menkul kıymet satış kârları
- 7) Aşağıdakilerden hangisi gelir tablosunda diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar bölümünde yer almaz?
- A) Komisyon giderleri
B) Kambiyo zararları
C) Komisyon giderleri
D) Finansman giderleri
E) Reeskont faiz giderleri
- 8) Aşağıdakilerden hangisi gelir tablosunda diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar bölümünde yer almaz?
- A) Karşılık giderleri
B) Diğer olağan gider ve zararlar
C) Menkul kıymet satış zararları
D) Kambiyo zararları
E) Konusu kalmayan karşılıklar
- 9) Aşağıdakilerden hangisi gelir tablosunda diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar bölümünde yer almaz?
- A) Önceki dönem gelir ve kârlar
B) Menkul kıymet satış kârları
C) Reeskont faiz gelirleri
D) Faiz gelirleri
E) Konusu kalmayan karşılıklar
- 10) Gelir tablosu ile ilgili olarak aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) Gelirler ve giderler gelir tablosunda ulusal para birimi ile gösterilirler.
B) Genel tablosu genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve muhasebe kavramlarına göre düzenlenir.
C) Gelir tablosu işletmenin belirli bir tarihteki varlıklarını, özsermayesini ve borçlarını ayrıntılı olarak gösterir.
D) Gelir ve giderlerin gösterilmesinde maliyet ve tahakkuk esasları uygulanır.
E) Gelir tablosu dinamik bir özelliğe sahiptir.

Cevaplar

1) D, 2) E, 3) C, 4) E, 5) D, 6) B, 7) D, 8) E, 9) A, 10) C

6. BİLANÇO VE GELİR TABLOSUNUN ÇEŞİTLERİ, FİNANSAL ANALİZİN ÖNKOŞULLARI

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- 6.1. Bilançonun Ayrıntılı Şekilde Gösterilmesi
- 6.2. Bilançonun Çeşitleri
 - 6.2.1. Şekil Bakımından Bilanço Çeşitleri
 - 6.2.2. Finansal Tablolar Analizi Bakımından Bilanço Çeşitleri
 - 6.2.3. Kapsamına Göre Bilanço Çeşitleri
 - 6.2.4. İşletme Ve Vergi Hukuku Açısından Bilanço Çeşitleri
- 6.3. Gelir Tablosunun Ayrıntılı Şekilde Gösterilmesi
- 6.4. Gelir Tablosu Çeşitleri
 - 6.4.1. Şekil Bakımından Gelir Tablosu Çeşitleri
 - 6.4.2. Finansal Tablolar Analizi Bakımından Gelir Tablosu Çeşitleri
 - 6.4.3. Kapsam Bakımından Gelir Tablosu Çeşitleri
 - 6.4.4. İşletme Veya Vergi Hukuku Açısından Gelir Tablosu Çeşitleri
- 6.5. Finansal Tablolar Analizinin Ön Koşulları
 - 6.5.1. Dolaylı Ön Koşullar
 - 6.5.2. Dolaysız Ön Koşullar

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

Temel finansal tablolar olarak adlandırılan bilanço ve gelir tablosu önceki bölümlerde detaylı olarak incelenirken, her iki finansal tablo da özet olarak ders notlarımızda yer almıştı. Bu bölümde açıklamaları 3, 4 ve 5'nci bölümde yer alan bu finansal tablolar, çeşitleri ile birlikte ayrıntılı olarak verilmiştir. Bu bölümde ayrıca finansal analize giriş konuları içinde sonuncusu olan, finansal tablolar analizinin önkoşulları üzerinde de durulmuştur.

6.1. Bilançonun Ayrıntılı Şekilde Gösterilmesi

Önceki derslerimizden hatırlanacağı üzere, bir işletmenin belirli bir tarihteki finansal durumunu gösteren mali tabloyu bilanço olarak tanımlamıştık. Önceki bölümlerde açıklamaları yapılan bilanço kalemleri aşağıda ayrıntılı olarak yer almaktadır.

ERGUVAN. AŞ., 31.12.2018 TARİHLİ AYRINTILI BİLANÇOSU					
(... TL)					
AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
	Önceki Dönem	Cari Dönem		Önceki Dönem	Cari Dönem
I- DÖNEN VARLIKLAR			I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		
A-Hazır Değerler			A-Mali Borçlar		
1-Kasa			1-Banka Kredileri		
2-Alınan Çekler			2-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar		
3-Bankalar			3-Ertelenmiş F. Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)		
4-Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri(-)			4-U.V. Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri		
5-Diğer Hazır Değerler			5-Tahvil, Anapara, Borç Taksit ve Faizleri		
B-Menkul Kıymetler			6-Çıkarılmış Bonolar ve Senetler		
1-Hisse Senetleri			7-Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler		
2-Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları			8-Menkul Kıymetler ihraç Farkı(-)		
3-Kamu Kesimi Tahvil, Senet ve Bonoları			9-Diğer Mali Borçlar		
4-Diğer Menkul Kıymetler			B-Ticari Borçlar		
5-Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı(-)			1-Satıcılar		
C-Ticari Alacaklar			2-Borç Senetleri		
1-Alıcılar			3-Borç Senetleri Reeskontu(-)		
2-Alacak Senetleri			4-Alınan Depozito ve Teminatlar		
3-Alacak Senetleri Reeskontu(-)			5-Diğer Ticari Borçlar		
4-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)			C-Diğer Borçlar		
5-Verilen Depozito ve Teminatlar			1-Ortaklara Borçlar		
6-Şüpheli Ticari Alacaklar			2-İştiraklere Borçlar		
7-Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)			3-Bağlı Ortaklıklara Borçlar		
D-Diğer Alacaklar			4-Personele Borçlar		
1-Ortaklardan Alacaklar			5-Diğer Borç Senetleri Reeskontu(-)		
2-iştiraklerden Alacaklar			6-Diğer Çeşitli Borçlar		
3-Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar			D-Alınan Avanslar		
4-Personelden Alacaklar			1-Alınan Sipariş Avansları		
5-Diğer Çeşitli Alacaklar			2-Alınan Diğer Avanslar		
6-Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)			E-Yıllara Yaygın inşaat ve Onarım Hakedişleri		
7-Şüpheli Diğer Alacaklar			1-Yıllara Yaygın İnş. ve Onarım Hakediş Bedelleri		
8-Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)			F-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler		
E-Stoklar			1-Ödenecek Vergi ve Fonlar		
1-İlk Madde ve Malzeme			2-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri		

2-Yarı Mamuller 3-Mamüller 4-Ticari Mallar 5-Diğer Stoklar 6-Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) 7-Verilen Sipariş Avansları F-Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri 1-Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri 2-Teşeronlara Verilen Avanslar G-Gelecek Aylara Ait Gd. ve Gelir Taahhukları 1-Gelecek Aylara Ait Giderler 2-Gelir Tahakkukları H-Diğer Dönen Varlıklar 1-İndirilecek KDV 2-Diğer KDV 3-Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar 4-Personel Avansları 5-Sayım ve Tesellüm Noksanları 6-Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar 7-Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-) DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			3-Vadesi Geçmiş Ertelenmiş veya Taks. Diğer Yük. 4-Diğer Yükümlülükler G-Borç ve Gider Karşılıkları 1-Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karş. 2-Dönem Kârının Peşin Öd. Vergi ve D. Yük.(-) 3-Kıdem Tazminatı Karşılığı 4-Diğer Borç ve Gider Karşılıkları H-Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gd. Taahhukl. 1-Gelecek Aylara Ait Gelirler 2-Gider Tahakkukları I-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar 1-Hesaplanan KDV 2-Diğer KDV 3-Sayım ve Tesellüm Fazlaları 4-Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar KISA VADELİ Y. KAYNAKLAR TOPLAMI		
II -DURAN VARLIKLAR A-Ticari Alacaklar 1-Alıcılar 2-Alacak Senetleri 3-Alacak Senetleri Reeskontu(-) 4-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-) 5-Verilen Depozito ve Teminatlar 6-Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-) B-Diğer Alacaklar 1-Ortaklardan Alacaklar 2-İştiraklerden Alacaklar 3-Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar 4-Personelden Alacaklar 5-Diğer Çeşitli Alacaklar 6-Diğer Alacak Senetleri Reeskontu(-) 7-Şüpheli Alacaklar Karşılığı(-) C-Mali Duran Varlıklar 1-Bağlı Menkul Kıymetler 2-Bağlı Menkul Kıymetler Değer D. Karşılığı(-) 3-İştirakler 4-İştiraklere Sermaye Taahhütleri(-) 5-İştirakler Sermaye Payları Değer D. Karşılığı(-) 6-Bağlı Ortaklıklar 7-Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri 8-Bağlı Ortaklıklara Serm.P. Değer D. Karşılığı (-) D-Maddi Duran Varlıklar			II -UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR A-Mali Borçlar 1-Banka Kredileri 2-Finansal Kiralama işlemlerinden Borçlar 3-Ertelenmiş F. Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-) 4-Çıkarılmış Tahviller 5-Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler 6-Menkul Kıymetler İhraç Farkı(-) 7-Diğer Mali Borçlar. B-Ticari Borçlar 1-Satıcılar 2-Borç Senetleri 3-Borç Senetleri Reeskontu(-) 4-Alınan Depozito ve Teminatlar 5-Diğer Ticari Borçlar C-Diğer Borçlar 1-Ortaklara Borçlar 2-İştiraklere Borçlar 3-Bağlı Ortaklıklara Borçlar 4-Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-) 5-Kamuya Olan Ertelenmiş ve Taks. Borçlar 6-Diğer Çeşitli Borçlar D-Alınan Avanslar 1-Alınan Sipariş Avansları 2-Alınan Diğer Avanslar E-Borç ve Gider Kaynakları		

1-Arazi ve Arsalar 2-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri 3-Binalar 4-Tesis, Makine ve Cihazlar 5-Taşıtlar 6-Demirbaşlar 7-Diğer Maddi Duran Varlıklar 8-Birikmiş Amortismanlar(-) 9-Yapılmakta Olan Yatırımlar 10-Verilen Avanslar E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar 1-Haklar 2-Şerefiye 3-Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri 4-Araştırma ve Geliştirme Giderleri 5-Özel Maliyetler 6-Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar 7-Birikmiş Amortismanlar(-) 8-Verilen Avanslar F-Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar 1-Arama Giderleri 2-Hazırlık ve Geliştirme Giderleri 3-Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar 4-Birikmiş Tükenme Payları(-) 5-Verilen Avanslar G-Gelecek Y. Ait Gd. ve Gelir Tahakkukları 1-Gelecek Yıllara Ait Giderler 2-Gelir Tahakkukları H-Diğer Duran Varlıklar 1-Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV 2-Diğer KDV 3-Gelecek Yıllar ihtiyacı Stokları 4-Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi D. Varlıklar 5-Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar 6-Diğer Çeşitli Duran Varlıklar 7-Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) 8-Birikmiş Amortismanlar (-) DURAN VARLIKLAR TOPLAMI AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAM		1-Kıdem Tazminatı Karşılıkları 2-Diğer Borç ve Gider Karşılıkları F-Gelecek Yıl. Ait Gelirler ve Gd. Taahhukları 1-Gelecek Yıllara Ait Gelirler 2-Gider Tahakkukları G-Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar 1-Gelecek Y. Ertelenen veya Terkin Edilen KDV 2-Tesise Katılma Payları 3-Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar UZUN VADELİ Y. KAYNAKLAR TOPLAMI III-ÖZ KAYNAKLAR A-Ödenmiş Sermaye 1-Sermaye 2-Ödenmemiş Sermaye(-) B-Sermaye Yedekleri 1-Hisse Senedi İhraç Primleri 2-Hisse Senedi İptal Kârları 3-M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları 4-İştirakler Yeniden Değerleme Artışları 5-Borsada Oluşan Değer Artışları C-Kâr Yedekleri 1-Yasal Yedekler 2-Statü Yedekleri 3-Olağanüstü Yedekler 4-Diğer Kâr Yedekleri 5-Özel Fonlar D-Geçmiş Yıllar Kârları E-Geçmiş Yıllar Zararları(-) F-Dönem Net Kârı (Zararı) ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI		
--	--	---	--	--

6.2. Bilançonun Çeşitleri

Bir işletmenin belirli bir tarihteki finansal durumunu gösteren mali rapor olan bilanço birkaç farklı şekilde sınıflandırmaya tabi tutulabilir. Bilançonun şekil bakımından, analiz bakımından, kapsam bakımından ve işletme veya vergi hukuku açısından sınıflandırılması aşağıdaki gibidir.

6.2.1. Şekil Bakımından Bilanço Çeşitleri

Hesap tipi ve rapor tipi olmak üzere uygulamada iki farklı şekilde bilanço ile karşılaşılmaktadır.

➤ **Hesap Tipi Bilanço:** “T” şeklinde düzenlenmiş bilançolardır. Bu şekildeki bilanço da aktifler bilançonun sağ tarafından, pasif kalemler ise bilançonun sağ tarafında yer almaktadır. Hesap tipi bilanço aşağıda yer almaktadır.

AKTİFİŞLETMESİTARİHLİ BİLANÇOSU	PASİF
I. DÖNEN VARLIKLAR		III. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
		IV. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
II. DURAN VARLIKLAR		V. ÖZ KAYNAKLAR
AKTİF TOPLAM		PASİF TOPLAM

➤ **Rapor Tipi Bilanço:** Rapor tipi şeklindeki bilançoda hesapların sıralanmasında aktifler bilançoda öncelikle yer alırken, pasif kalemler aktiflerin altında sırasıyla yer almaktadır. Tekdüzen Muhasebe Sistemi’nde öngörülen bilanço rapor tipi bilançodur. Finansal Tablolar Analizi açısından hesap tipi bilançoya göre rapor tipi bilanço genellikle daha uygundur. Bu bölümde az önce verilen ayrıntılı bilanço şekil açısından rapor tipi bilançodur.

6.2.2. Finansal Tablolar Analizi Bakımından Bilanço Çeşitleri

Analiz bakımından bilançolar karşılaştırmalı ve analitik bilanço olmak üzere iki farklı şekilde olabilmektedir.

➤ **Karşılaştırmalı Bilanço:** Bu görünümdeki bilançoda işletmenin herhangi bir tarihine ait bilançosunda yer alan tutarlar, işletmenin diğer dönemleriyle veya diğer işletmelerin bilançolarındaki tutarlarla karşılaştırmalı olarak yer almaktadır.

➤ **Analitik Bilanço:** Bilançoda yer alan ilgili tutarların yanında bu tutarlarının değişik açılardan oransal ifadeleri de yer alır. Bilançoların analiz edilmeye uygun bir şekilde hazırlanmış olması durumunu da ifade eder. Zira bu şekilde finansal tabloya analiz tekniği uygulanmıştır ve bilançonun yorumlanması amaçlanmaktadır.

6.2.3. Kapsamına Göre Bilanço Çeşitleri

Bilançolar kapsamına göre işletme bilançosu ve konsolide bilanço olmak üzere iki farklı şekilde karşımıza çıkabilmektedir.

➤ **İşletme Bilançosu:** Bir işletmenin belli bir andaki finansal durumunu gösterir. Bu bilanço hazırlanırken ana şirkete bağlı bulunan işletmelerin bilançoları ile ilgili işletmenin bilançosu konsolide edilmemiştir.

➤ **Konsolide Bilanço:** Ana şirkete bağlı bulunan işletmelerin belli bir andaki finansal durumlarının toplulaştırılmış olarak gösterildiği bilançodur.

6.2.4. İşletme ve Vergi Hukuku Açısından Bilanço Çeşitleri

Ticari Bilanço ve Mali Bilanço olmak üzere iki farklı şekilde olabilmektedir.

➤ **Ticari Bilanço:** Ticari yaşamın gereklerine ve muhasebe kuramı uygulamalarına göre hazırlanan bilançolardır. Bir başka ifade ile Ticaret Kanunu'nun hükümlerine göre düzenlenen bilançolara ticari bilanço, bu bilançoya göre saptanan kâra da ticari kâr denir.

➤ **Mali Bilanço:** Bir işletmenin, vergi mevzuatı göz önüne alınarak düzenlenmiş bilançosudur. Bir başka ifade ile mali yasalar ve bu yasaların koyduğu kural ve müeyyideler (yaptırımlar) göz önünde tutularak düzenlenen bilançodur. Bu nedenle "Vergi Bilançosu" da denilmektedir. Mali bilançonun düzenlenmesinde ilgili yasa hükümlerine uyulması zorunludur. Çünkü, vergiye konu olan ticari kazancın saptanabilmesi, yasa maddelerinin uygulanmasıyla mümkündür. Mali bilançonun hazırlanmasında bina, demirbaş, ticari mal gibi birçok iktisadi değerlerin değerlendirilmesi ayrıca, karşılık ve amortisman ayrılması gibi hususları Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre yapılmaktadır.

6.3. Gelir Tablosunun Ayrıntılı Şekilde Gösterilmesi

Bir işletmenin belirli bir dönemdeki faaliyet sonuçlarını gösteren mali tablosu olan gelir tablosu önceki bölümde özet olarak verilmiş bunun yanı sıra ayrıntılı bir şekilde gelir tablosu kalemleri açıklanmıştır. Gelir tablosunun ayrıntılı şekilde gösterimi ise aşağıdaki gibidir.

Erguvan Anonim Şirketinin

01.01.2018 - 31.12.2018 Faaliyet Dönemine İlişkin

AYRINTILI GELİR TABLOSU

(.....TL)

A-BRÜT SATIŞLAR

1-Yurtiçi Satışlar

2-Yurtdışı Satışlar

3-Diğer Gelirler

B-SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)

1-Satıştan iadeler(-)

2-Satış İskontoları(-)

3-Diğer İndirimler(-)

C-NET SATIŞLAR

D-SATIŞLARIN MALİYETİ(-)

1-Satılan Mamuller Maliyeti(-)

2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti(-)

3-Satılan Hizmet Maliyeti(-)

4-Diğer Satışların Maliyeti(-)

BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI

E-Faaliyet Giderleri(-)

1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri(-)

2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri(-)

3-Genel Yönetim Giderleri(-)

FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI

F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

1-İştiraklerden Temettü Gelirleri

2-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri

3-Faiz Gelirleri

4-Komisyon Gelirleri

5-Konusu Kalmayan Kârşılıklar

6-Menkul Kıymet Satış Kârları

7-Kambiyo Kârları

8-Reeskont Faiz Gelirleri

9-Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Kârlar

G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

1-Reeskont Faiz Giderleri
2-Komisyon Giderleri
3-Karşılık Giderleri
4-Menkul Kıymet Satış Zararları (-)
5-Kambiyo Zararları (-)
6-Reeskont Faiz Giderleri (-)
7-Diğer Olağan Gider ve Zararlar
H-FİNANSMAN GİDERLERİ(-)
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri(-)
2-Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri(-)
OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂLAR
1-Önceki Dönem Gelir ve Kârları
2-Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)
1-Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları(-)
2-Önceki Dönem Gider ve Zararları(-)
3-Diğer Olağandışı Gider ve Zararları(-)
DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI
K-DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASIL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI(-)
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI
DİPNOTLAR:

6.4. Gelir Tablosu Çeşitleri

Gelir tablosu bilançoya benzer bir şekilde, şekil bakımından, analiz bakımından, kapsam bakımından ve işletme veya vergi hukuku açısından sınıflandırılabilir.

6.4.1. Şekil Bakımından Gelir Tablosu Çeşitleri

Hesap tipi ve rapor tipi olmak üzere uygulamada iki farklı şekilde olabilmektedir.

- **Hesap Tipi Gelir Tablosu:** (Kâr-Zarar Tablosu veya Cetveli): “T” şeklinde düzenlenmiş gelir tablosudur. Sol tarafta giderler, sağ tarafta ise gelirler yer almaktadır.

- **Rapor Tipi Gelir Tablosu:** Gelir Tablosu Hesapları, gruplar halinde sınıflandırılmış olarak ve değişik işletme faaliyetlerinin sonuçlarını (kâr veya zarar) ortaya koyacak şekilde sıralanmıştır. Yukarıda ayrıntılı olarak verilen gelir tablosu rapor tipi gelir tablosudur.

6.4.2. Finansal Tablolar Analizi Bakımından Gelir Tablosu Çeşitleri

Analiz bakımından gelir tablosu karşılaştırmalı ve analitik olmak üzere iki farklı şekilde olabilmektedir.

- **Karşılaştırmalı Gelir Tablosu:** Bu çeşit gelir tablosunda işletmenin herhangi bir döneme ait gelir tablosunda yer alan tutarlar işletmenin diğer dönemleriyle veya diğer işletmelerin gelir tablolarındaki tutarlarla veya da bütçe gelir tablolarındaki tutarlarla karşılaştırmalı olarak yer almaktadır.
- **Analitik Gelir Tablosu:** Gelir Tablosunun analiz edilmeye(yorumlanmaya) uygun bir şekilde hazırlanmış olması durumunu ifade eder. Hesap tutarları yanında hesap tutarlarının değişik açılardan oransal ifadeleri de yer almaktadır.

6.4.3. Kapsam Bakımından Gelir Tablosu

Gelir tablosu kapsamına göre işletme gelir tablosu ve konsolide gelir tablosu olmak üzere iki farklı şekilde karşımıza çıkabilmektedir.

- **İşletme Gelir Tablosu:** Bir işletmenin belirli bir dönemdeki faaliyetlerinden kaynaklanan gelir ve giderleri ile bu faaliyetlerinin sonuçlarını gösteren finansal tablolardır.
- **Konsolide Gelir Tablosu:** Ana şirkete bağlı bulunan işletmelerin belirli bir dönemdeki faaliyetlerinden kaynaklanan gelir ve giderleri ile bu faaliyetlerinin sonuçlarını toplulaştırmış olarak gösteren finansal tablolardır.

6.4.4. İşletme veya Vergi Hukuku Açısından Gelir Tablosu

Ticari ve mali gelir tablosu olmak üzere iki farklı şekilde olabilmektedir.

- **Ticari Gelir Tablosu:** Ticari yaşamın gereklerine göre muhasebe kuramı ve uygulamaları esas alınarak hazırlanan gelir tablolarıdır.
- **Mali Gelir Tablosu:** Vergi yasalarındaki emredici kurallara uygun olarak hazırlanmış gelir tablolarıdır.

6.5. Finansal Tablolar Analizinin Ön Koşulları

Finansal tablolar analizinin önkoşulları dolaylı ve dolaysız önkoşullar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

6.5.1. Dolaylı Ön Koşullar

Finansal tablolar analizinin dolaylı önkoşulları işletmenin faaliyetlerini hangi ortamda ve ne koşullarda yürüttüğü ile ilgili önkoşullardır. Bu ön koşullar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- **İşletmenin İçinde Bulunduğu Ekonomik Ortam:** Ekonomik ortamdan kastedilen, enflasyon, döviz fiyatlarının düzeyi ve gösterdiği dalgalanmalar, piyasa faiz oranı ve ekonomik büyüme gibi makroekonomik değişkenlerdir.
- **İşletmenin İçinde Bulunduğu Sektörel Ortam:** İşletmenin hangi sektörde faaliyet gösterdiği, sektörün hangi aşamada olduğu (kuruluş, gelişme, olgunluk, gerileme) ve sektörün kendine özgü koşullarını ifade etmektedir.
- **İşletmenin Yapısal ve Yönetmel Özellikleri:** İşletmenin yasal ve ekonomik organizasyonunun yönetim anlayışı (aile şirketi olup olmadığı, A.Ş./ Ltd, halka açık/kapalı, emek yoğun/sermaye yoğun) ile ilgilidir.

6.5.2. Dolaysız Ön Koşullar

Finansal tabloların analizi için son derece önemli olan dolaysız önkoşullar iki başlık halinde özetlenebilir.

- **Tek Düzen Muhasebe Sistemi:** Analizi yapılacak finansal tabloların aynı şekilsel (format) yapıya ve hesap içeriğine sahip olarak **daha nitelikli hale gelmesine** tek düzen muhasebe sistemi ile ulaşabiliriz. Bu doğrultuda, finansal tabloların;

i. Anlaşılabilir	iii. Güvenilir	v. Zamanında hazırlanmış
ii. İhtiyaca Uygun	iv. Karşılaştırılabilir.	

olması gerekir.

- **Standart Oranların Saptanması:** Oran analizi ile elde edilen sonuçların ne anlama geldiğinin yorumlanabilmesi için gerekli olan referans bilgiler Standart Oranlar tarafından sağlanmaktadır. 4 çeşit standart oran vardır.

Tarihi Standart Oranlar: İşletmenin geçmiş dönemlerindeki finansal tablolarından elde edilen değerlerin ortalamaları alınarak hesaplanan standart oranlardır. İşletmenin cari dönemine ilişkin finansal durumunun geçmiş dönemlere göre nasıl bir değişim geçirdiğini değerlendirmek amacıyla yapılan analizlerde gerekli olan referans bilgileri sağlamaktadır. Geçmiş kaç dönemin (5,7,10 yıl) ortalamasının alınacağı konusunda ise bir standart yoktur.

Sektör(Sanayi) Standart Oranları: İşletmenin içinde bulunduğu sektördeki işletmelerin(rakiplerin) finansal tablolarındaki veriler üzerinden, her bir dönem için hesaplanan ortalamalardır. Sektör Standart Oranları İstanbul Sanayi Odası veya Merkez Bankası tarafından hesaplanmaktadır. Standart oran denildiğinde genellikle sektör standart oranları anlaşılır.

İdeal (Hedef) Standart Oranları: İşletmenin yer aldığı sektörde bulunan en başarılı bir veya birkaç işletmenin finansal tablolarından yararlanılarak hesaplanan standart oranlardır. Genellikle işletmenin hedeflediği bir düzeye göre hangi konumda olduğunu göstermek amacıyla yapılan analizlerde gerekli olan referans bilgileri sağlamaktadır.

Bütçe Standart Oranları: Bütçe sistemi uygulayan işletmelerde, bütçelenen (dönem sonunda gerçekleşeceği varsayılan) finansal tablo verileri kullanılarak hesaplanan oranlardır. İşletmenin bütçe hedeflerine ne ölçüde ulaşıldığını ortaya koymak amacıyla yapılan analizlerde kullanılmaktadır.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

1) Aşağıdakilerden hangisinde finansal tablolar analizinin dolaysız önkoşulları birlikte verilmiştir?

- i. İşletmenin içinde bulunduğu ekonomik ortam
- ii. Tek düzen muhasebe sistemi
- iii. İşletmenin yapısal özellikleri
- iv. İşletmenin yönetsel özellikleri
- v. Standart oranların saptanması
- A) i-iii-iv
- B) iii-iv
- C) ii-v
- D) ii-iii-iv
- E) iv-v

2) Aşağıdakilerden hangisinde finansal tablolar analizinin dolaylı önkoşulları birlikte verilmiştir?

- i. Standart oranların saptanması
- ii. İşletmenin içinde bulunduğu ekonomik ortam
- iii. İşletmenin içinde bulunduğu sektörel ortam
- iv. Tek düzen muhasebe sistemi
- v. İşletmenin yapısal özellikleri
- A) i-iv
- B) ii-iii
- C) ii-iii-iv
- D) ii-iii-v
- E) i-iv-v

3) Aşağıdakilerden hangisi işletmenin içinde bulunduğu ekonomik ortamla ilgili değildir?

- A) Fiyatlar genel düzeyinin seyri
- B) Döviz kurlarının seyri
- C) Sektörün koşulları
- D) Ekonomik büyüme
- E) Faiz oranlarının seviyesi

4) Aşağıdakilerden hangisi finansal tabloların taşınması gereken özelliklerinden değildir?

- A) Güvenilir ve doğru olmalı
- B) Karşılaştırılabilir olmalı
- C) Anlaşılabilir olmalı
- D) İhtiyaca uygun olmalı
- E) Sürekli olmalı

5) Oran analizi ile elde edilen sonuçların ne anlama geldiğinin yorumlanabilmesi için gerekli olan referans bilgileri aşağıdakilerden hangisi sağlamaktadır?

- A) Ekonomik oranları
- B) Standart oranlar
- C) Yatırım oranları
- D) Finansal yönetim oranları
- E) Likidite oranları

6) Aşağıdakilerden hangisi standart oranlardan değildir?

- A) Bütçe standart oranları
- B) Sektör standart oranları
- C) Özkaynak standart oranları
- D) Tarihi standart oranlar
- E) İdeal standart oranlar

7) İşletmenin geçmiş dönemlerindeki finansal tablolarından elde edilen değerlerin ortalamaları alınarak hesaplanan standart oranlar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bütçe standart oranları
- B) Sektör(sanayi) standart oranları
- C) Özkaynak standart oranları
- D) Tarihi standart oranlar
- E) İdeal standart oranlar

8) İşletmenin cari dönemine ilişkin finansal durumunun geçmiş dönemlere göre nasıl bir değişim geçirdiğini değerlendirmek amacıyla yapılan analizlerde gerekli olan referans bilgileri aşağıdaki standart oranlardan hangisi sağlamaktadır?

- A) Bütçe standart oranları
- B) Tarihi standart oranlar
- C) Sektör(sanayi) standart oranları
- D) Özkaynak standart oranları
- E) İdeal standart oranlar

9) İşletmenin içinde bulunduğu sektördeki işletmelerin finansal tablolarındaki veriler üzerinden, her bir dönem için hesaplanan standart oranlar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İdeal standart oranlar
- B) Bütçe standart oranları
- C) Sektör(sanayi) standart oranları
- D) Tarihi standart oranlar
- E) Özkaynak standart oranları

10) İşletmenin yer aldığı sektörde bulunan en başarılı bir veya birkaç işletmenin finansal tablolarındaki veriler kullanılarak hazırlanan standart oranlar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarihi standart oranlar
- B) Bütçe standart oranları
- C) Sektör(sanayi) standart oranları
- D) İdeal standart oranlar
- E) Sermaye standart oranları

11) Bir işletmenin hedefleri (planları) ile cari dönemi karşılaştırma amacıyla finansal tablolarını analiz etmesi durumunda, aşağıdaki standart oranlardan hangisini kullanması daha doğrudur?

- A) İdeal Standartlar
- B) Tarihi Standartlar
- C) Bütçe Standartları
- D) Sektör Standartları
- E) Sanayi Standartları

12) İşletmelerin bütçe hedeflerine ne ölçüde ulaştığını ortaya koymak amacıyla yapılan analizlerde kullanılan standart oranlar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İdeal standart oranlar
- B) Hedef standart oranları
- C) Sektör(sanayi) standart oranları
- D) Bütçe standart oranları
- E) Tarihi standart oranlar

Cevaplar

1) C, 2) D, 3) C, 4) E, 5) B, 6) C, 7) D, 8) B, 9) C, 10) D, 11) C, 12) D

7. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZ TEKNİKLERİ- 1; KARŞILAŞTIRMALI TABLOLAR ANALİZİ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- 7.1. Finansal Tabloların Analiz Teknikleri Genel Giriş
- 7.2. Karşılaştırmalı (Mukayeseli) Tablolar Analiz Tekniğı: Yatay Analiz
- 7.3. Karşılaştırmalı Tablolar Analizinin Özellikleri
- 7.4. Karşılaştırmalı Analiz Tekniğı İle Bilanço Analizi

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

Finansal tablolar geçmişe ilişkin bilgileri içermektedir. Bilanço hazırlandığı tarihe ilişkin verileri ilgililere sunarken, gelir tablosu ise belirli bir dönemde gerçekleşen faaliyet sonuçları hakkındaki mevcut durumu göstermektedir. İşletmenin sadece bir dönemine ilişkin dönem sonu bilançosundan ya da aynı döneme ilişkin gelir tablosundan sadece o döneme ilişkin olarak işletmenin durumu analiz edilebilir. Ancak işletmenin birden fazla dönemine ilişkin bir analiz yapılması genellikle tek dönemlik analizlere göre daha faydalıdır. Çünkü bu tablolar işletmenin farklı tarihlerdeki finansal durumunu ve farklı dönemlerdeki faaliyet sonuçlarını da kapsamakta, bu nedenle yapılan karşılaştırmalı analizler ile işletmenin dönemler arasındaki değişimleri de gözlenebilmektedir.

7.1. Finansal Tabloların Analiz Teknikleri Genel Giriş

Finansal tabloların analiz edilmesindeki amaç; finansal tablolardaki bilgileri kullanarak geçmiş dönemin bir değerlendirmesini yapmak olsa da, bunu yaparken asıl amacın geleceğe yönelik kararlar verilmesi olduğu unutulmamalıdır. Bir başka ifade ile ilgililerin geleceğe ilişkin daha rasyonel kararlar verebilmesi amacıyla geçmişin verilerinin analiz edilmesi ve çıkarılan sonuçlarla geleceğe ilişkin kararların alınmasıdır.

İşletmelere ilişkin gerek işletme yönetiminin finansal konularda vereceği kararlarda gerekse de yatırımcılar açısından işletmeye ilişkin kararların alınmasında belirleyici bir yönü olan finansal verilerin seçilmesi, değerlendirilmesi ve yorumlanması ile ilgili olarak uygulamada kullanılan çeşitli analiz teknikleri vardır. Finansal tablolarda yer alan hesap kalemleri ve dolayısı ile bir bütün olarak finansal tablonun kendisi yorumlanırken uygulanan analiz tekniği ile finansal tablolarda ilk bakışta görülemeyen değişimler, trendler ya da kalemler arasındaki ilişkiler daha kolayca ortaya konulabilmektedir.

İşletmenin temel finansal tabloları olan bilanço ve gelir tablosunun önceki bölümlerde ayrıntılı olarak incelenmesi ve finansal tablolar analizi dersinin giriş niteliğinde olan konularının verilmesinden sonra bu bölümde finansal tablolar analiz edilirken uygulanan analiz teknikleri üzerinde durulacaktır. Uygulamada kullanım alanı oldukça yaygın olan bu teknikler şunlardır;

- Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Yatay Analiz ya da Mukayeseli Tablolar Analizi)
- Yüzde Yöntemi ile Analiz (Dikey Yüzdelere Analizi)
- Trend Analizi (Eğilim Yüzdelere Analizi)
- Oran Analizi (Rasyo Analizi)

Yukarıda yer alan analiz tekniklerinden birincisi olan karşılaştırmalı (mukayeseli) tablolar analiz tekniği bu bölümün konusunu oluşturmaktadır.

7.2. Karşılaştırmalı (Mukayeseli) Tablolar Analiz Tekniği: Yatay Analiz

Karşılaştırmalı tablolar analizi tekniği; işletmenin birden fazla döneme ait finansal tablolarının birbirini izleyen dönemler halinde karşılaştırmalı olarak düzenlenmesi ve tabloda yer alan kalemlerin karşılaştırılarak zaman içinde göstermiş oldukları değişimin incelenerek yorumlanmasıdır. Analizde elde edilen sonuçlara göre karşılaştırması yapılan farklı iki döneme ait verilerin değişimi incelenirken, hesap kalemlerindeki değişim hem tutar olarak ve hem de yüzde olarak ortaya konulmaktadır. Bu şekilde dönemler arasındaki ilgili finansal tablo kalemindeki artış ya da azalış hem mutlak olarak hem de nispi olarak değerlendirilmektedir.

Aşağıda yer alan örnekte işletmenin dönen varlıklarında yer alan bilanço kalemleri 2017 ve 2018 yılları itibari ile karşılaştırmalı olarak verilmiştir. İşletmenin geçen yıla göre cari yıl dönem sonunda, dönen varlıklarındaki değişim yorumlanmak istendiğinde, öncelikle ilgili bilanço kalemlerinin önceki yıla göre kaç TL artmış ya da azalmış olduğunun ortaya konulması gerekir. Daha sonrasında ise ilgili kalemtaki dönemler arasındaki değişimin, ilk yıla göre göreceli olarak ne derecede önemli olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla söz konusu değişim oransal (nispi) olarak hesaplanmaktadır.

VARLIKLAR	31.12.2017	31.12.2018	ARTIŞ VEYA AZALIŞLAR	
	(Önceki dönem)	(Cari Dönem)	TUTAR, (TL)	ORAN, (%)
I. Dönen Varlıklar				
A. Hazır Değerler	20.000	25.000	5.000	25
B. Menkul Kıymetler	0	11.000	11.000	Tanımsız
C. Ticari Alacaklar(Net)	50.000	60.000	10.000	20
D. Diğer Alacaklar	8.000	4.000	(4000)	-50
E. Stoklar	40.000	50.000	10.000	25
F. Diğer Dönen Varlıklar	2.000	0	-2.000	(100)
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	120.000	150.000	30.000	25

Yukarıdaki örnekte yer alan negatif işaretli (veya parantez içindeki) değerler önceki döneme göre azalışı ifade etmektedir. Yapılan karşılaştırma sonucunda önceki yıla göre değişimler tutar ve oransal olarak aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır.

- Artış veya Azalış (Tutar Olarak) = Cari Dönem Tutarı – Önceki Dönem Tutarı
- Artış veya Azalış [Oran(%)] = $\frac{\text{Cari Dönem Tutarı} - \text{Önceki Dönem Tutarı}}{\text{Önceki Dönem Tutarı}} \times 100$

Benzer şekilde gelir tablosuna karşılaştırmalı analiz tekniği uygulandığında söz konusu karşılaştırma aşağıdaki şekilde olacaktır.

	31.12.2017	31.12.2018	ARTIŞ VEYA AZALIŞLAR	
	(Önceki Dönem)	(Cari Dönem)	TUTAR, (TL)	ORAN, (%)
NET SATIŞLAR	400.000	500.000	100.000	25
SATIŞLARIN MALİYETİ	(250.000)	(300.000)	(50.000)	20

BRÜT SATIŞ KÂRI	150.000	200.000	50.000	33,3
-----------------	---------	---------	--------	------

Yukarıda mukayeseli tablolar analizinin hesaplanmasına ilişkin olarak verilen örneklerde bilançonun ve gelir tablosunun bazı kalemleri seçilmiştir. Gerçek bir uygulamada ise analize konu olan bütün finansal tablo verileri karşılaştırmalı olarak analiz edilerek ilgili kalemlerdeki değişimin nedenleri ve bu değişimlerin sonucunda gelecek dönemlere ilişkin ne yönde kararlar alınması gerektiğine ilişkin olarak finansal tablolar analiz edilmektedir.

7.3. Karşılaştırmalı Tablolar Analizinin Özellikleri

Finansal tablolar geçmişe ilişkin bilgileri içermektedir. Bilanço hazırlandığı tarihe ilişkin verileri ilgililere sunarken, gelir tablosu ise belirli bir dönemde gerçekleşen faaliyet sonuçları hakkındaki finansal bilgiler hakkındaki mevcut durumu göstermektedir. İşletmenin sadece bir dönemine ilişkin dönem sonu bilançosundan ya da aynı döneme ilişkin gelir tablosundan sadece o döneme ilişkin olarak işletmenin durumu analiz edilebilir. Ancak işletmenin birden fazla dönemi dönemine ilişkin bir analiz yapılması genellikle tek dönemlik analizlere göre daha faydalıdır. Çünkü bu tablolar işletmenin farklı tarihlerdeki finansal durumunu ve farklı dönemlerdeki faaliyet sonuçlarını da kapsamakta, bu nedenle yapılan karşılaştırmalı analizler ile işletmenin dönemler arasındaki değişimleri de gözlenebilmektedir. Bu analiz tekniğinin özellikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Bu analiz tekniğinde ilgili kalemlerdeki fark ve yüzdelerdeki artış ya da azalışa göre işletmenin geçmiş dönemine göre karşılaştırması yapılmaktadır.
- Yapılacak yorumlarda önceki döneme göre değişimin tutarı ve oranı (%) birlikte değerlendirilmelidir. Yalnızca tutarlara ya da yalnızca oranlara bağlı kalınan yorumlar yanlış sonuçlara neden olabilir.
- Analiz tekniğinin sayısal kısımlarının hesaplanmasından sonra yapılacak yorumlarda, değişimin nedenleri ve bu değişimlerin yarattığı sonuçlar arasında ilişkiler kurulması son derece önemlidir.
- Yorumlar sadece bilanço gibi bir çeşit finansal tablo verilerini içerebileceği gibi, birbirleriyle ilişkili kalemlerin yorumunda iki farklı finansal tablo verilerine de dayandırılabilir.
- Karşılaştırmalı tablolar analizi birden fazla dönemi içerdiği için kapsamına göre dinamik analizdir. Tek dönemli analizler statik analizdir.

Bu analiz tekniğinden beklenen yararın sağlanabilmesi için ayrıca, finansal tabloların dönem uzunluklarının eşit olması, içerdiği bilgilerin aynı muhasebe kuram ve ilkelerine göre

belirlenmiş olması, tablodaki rakamların enflasyonun etkisinden arındırılmış olması ve son olarak da aynı para biriminde ve aynı dilde hazırlanmış olması gerekir.

7.4. Karşılaştırmalı Analiz Tekniği İle Bilanço Analizi

Karşılaştırmalı tablolar analiz tekniğinin uygulanmasındaki hesaplanma şekli ve söz konusu analiz tekniğinin özelliklerinin anlatılmasından sonra finansal tablolara uygulanmasına geçebiliriz. Aşağıda Amasra Sanayi ve Ticaret AŞ.'nin 2017 ve 2018 yılı dönem sonu bilançosu karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Söz konusu finansal tablo üzerinde yapılan hesaplamalarla 2018 yılında ilgili bilanço kalemlerindeki değişimler hem mutlak olarak hem de yüzde olarak hesaplanmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda ilgili yıllar için bilançonun karşılaştırmalı tablolar analiz tekniğine göre yorumu aşağıdadır.

					ARTIŞ VEYA AZALIŞLAR	
AKTİF			31.12.2017	31.12.2018	TL	%
I		DÖNEN VARLIKLAR				
	A	HAZIR DEĞERLER	1.550	1.900	350	22,58
	B	MENKUL KIYMETLER	1.800	2.100	300	16,67
	C	TİCARİ ALACAKLAR	62.000	96.700	34.700	55,97
	D	DİĞER ALACAKLAR	610	720	110	18,03
	E	STOKLAR	88.500	102.300	13.800	15,59
	F	DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	14.300	23.700	9.400	65,73
		DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	168.760	227.420	58.660	34,76
II		DURAN VARLIKLAR TOP.	495.000	733.000	238.000	48,08
		AKTİF TOPLAMI	663.760	960.420	296.660	44,69
PASİF						
I		KISA VADELİ Y.KAYNAKLAR				
	A	MALİ BORÇLAR	34.200	18.200	-16.000	-46,78
	B	TİCARİ BORÇLAR	53.000	72.000	19.000	35,85
	C	DİĞER BORÇLAR	18.500	15.100	-3.400	-18,38
	D	ALINAN AVANSLAR	17.300	11.000	-6.300	-36,42
	E	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	5.900	4.300	-1.600	-27,12
		KISA VAD. Y.KAYN. TOPLAMI	128.900	120.600	-8.300	-6,44
II		UZUN VAD. Y.KAYNAKLAR	303.600	520.820	217.220	71,55
		YABANCI KAYNAKLAR TOP.	432.500	641.420	208.920	48,31

III	ÖZ KAYNAKLAR				
A	ÖDENMİŞ SERMAYE	130.000	150.000	20.000	15,38
	SERMAYE	130.000	150.000	20.000	15,38
B	SERMAYE YEDEKLERİ	25.000	27.340	2.340	9,36
C	KÂR YEDEKLERİ	42.110	37.110	-5.000	-11,87
D	DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)	34.150	104.550	70.400	206,15
	ÖZ KAYNAK TOPLAMI	231.260	319.000	87.740	37,94
	PASİF TOPLAMI	663.760	960.420	296.660	44,69

➤ Hazır Değerler: 2018 yılında hazır değerler toplamı 2017 yılına göre mutlak olarak 350 TL ve %23 oranında artış göstermiştir. Hazır değerlerdeki artış işletmenin likit yapısını kuvvetlendirirken, hazır değerlerdeki artışın muhtemel nedenleri incelendiğinde uzun vadeli yabancı kaynaklardaki, ödenmiş sermayedeki, sermaye yedeklerindeki ve dönem net kârındaki artışlardır. Uzun vadeli yabancı kaynakların ayrıntısı bilinmemekle birlikte bu kaynaktan sağlanan fonların yatırımlara yönlendirilmeyip hazır değerde tutulması işletme açısından olumsuzdur. Sermaye artışından sağlanan fonların uzun vadeli yabancı kaynaklarda olduğu gibi yatırıma değil de yine hazır değerde bekletilmesi işletme açısından olumsuzdur. Dönem Net kârının bir kısmının işletmenin günlük işletme faaliyetlerinden kaynaklanan ihtiyaçlarını karşılamak üzere nakitte tutulması ise işletme açısından normaldir.

➤ Menkul Kıymetler: 2018 yılında menkul kıymetler toplamı 2017 yılına göre 300 TL ve %17 oranında artış göstermiştir. Bu dönemde işletme elindeki atıl fonları değerlendirmek amacıyla geçici bir süre için menkul kıymetlere yatırmıştır. Menkul kıymetlerdeki artış işletmenin likiditesini olumlu etkilerken, işletmenin likidite seviyesinin yeterli sayılabilecek seviyelerden fazla olması durumunda ise, işletmenin kârlılığı olumsuz etkilenecektir. Menkul kıymetlerdeki artışın finansmanı ise hazır değerlerde olduğu gibi muhtemelen uzun vadeli yabancı kaynaklardaki, ödenmiş sermayedeki ve dönem net kârındaki artışlardır.

➤ Ticari Alacaklar: 2018 yılında ticari alacaklar toplamı bir önceki yıla göre mutlak olarak 34.700 TL ve %56 oranında artmıştır. Ticari alacakların bu düzeyde yüksek artış göstermesinin nedeni, işletmenin satışlarından doğan alacaklarını tahsil etmekte sorunlar yaşaması ise, bu durumda işletme alacaklarına bağladığı fonların yerine başka kaynaklardan fon bulmak zorunda olacağı için, işletme açısından olumsuzdur. Bu anlamda ticari alacakların artması işletmenin likit yapısını da olumsuz etkileyecektir. Ancak işletmenin satışları bir önceki döneme göre artarken ticari alacaklarının da artması işletme açısından normaldir. Çünkü ticari alacakların artmasının işletmenin satışlarını da artırıcı bir yönü vardır ki, bu yönüyle işletmenin kârlılığını

olumlu bir şekilde etkileyecektir. Ticari alacaklar daha çok senetli alacaklardan oluşuyor ise, gerektiğinde senetler iskonto ettirilerek nakit sağlanabileceği için, senetsiz alacaklara göre mali durumu rahatlatabilecek bir etkiye sahiptir.

➤ Diğer Alacaklar: 2018 yılında diğer alacaklar toplamı 2017 yılına göre mutlak olarak 110 TL ve %18 oranında artmıştır. Bu artışın muhtemelen ortaklardan ve personelden alacaklardan kaynaklandığını söyleyebiliriz.

➤ Stoklar: 2018 yılında stoklar toplamı 2017 yılına göre mutlak olarak 13.800 TL ve %16 oranında artmıştır. 2018 yılında işletmenin stokları artarken satış tutarındaki artış ya da azalış bilinmemektedir. Eğer stoklardaki artış, satışlardaki artışa bağlı olarak artan talebi karşılamak için ise, işletme açısından normaldir. İşletmenin dönem net kârının bir önceki döneme göre %206 artış gösterdiği göz önünde bulundurulursa, işletmenin satışlarının bir önceki döneme göre arttığını ve bu nedenle stoklardaki artışın normal olduğunu söyleyebiliriz. Eğer dönem net kârındaki artışın nedeni, işletmenin ana faaliyetlerinden değil de, diğer faaliyetlerden kaynaklanıyorsa, bir başka ifadeyle işletmenin net satışları bir önceki döneme göre azalmışsa, bu durumda stoklardaki artışın nedeni işletmenin satışlarının azalmasıdır ki, bu durum işletme açısından olumsuzdur.

2018 yılında stoklardaki artış, ticari borçlardaki artışla finanse edilmiştir. 2018 yılında stoklar 13.800 TL artarken ticari borçlardaki artış 19.000 TL'dir. Stoklardaki artışın finansmanının banka kredileri ile değil de ticari borçla yapılması işletme açısından olumludur. İşletmenin toplam aktiflerinin %45, dönem net kârının ise %206 artış gösterdiği düşünülürse, stoklardaki %16 oranında gerçekleşen artışın işletme açısından normal olduğu söylenilebilir.

➤ Diğer Dönen Varlıklar: 2018 yılında diğer dönen varlıklar toplamı bir önceki yıla göre mutlak olarak 9.400 TL ve %66 oranında artış göstermiştir. Bu artışın muhtemel nedenleri devreden, indirilecek ve diğer KDV, peşin ödenen vergi ve fonlar, iş ve personel avansları ile sayım ve tesellüm noksanlıklarındaki artışlar olabilir. Sayım ve tesellüm noksanlıklarının artması işletme açısından olumsuz iken, işletmenin dönem net kârındaki artıştan dolayı iş hacminin genişlediği düşünülürse, bu durumdaki bir işletme için sayım ve tesellüm noksanlıkları dışındaki muhtemel nedenlerin artması normaldir.

➤ Duran Varlıklar: 2018 yılında işletmenin duran varlıkları 2017 yılına göre 238.000 TL ve %48 oranında artmıştır. Duran varlıklardaki artışın nedeni bilinmemekle birlikte muhtemel nedenleri, uzun vadeli ticari ve diğer alacaklarındaki artışlar, finansal duran varlıklarındaki artışlar, maddi duran varlıklarındaki artışlar ile maddi olmayan duran varlıklarındaki artışlardır.

Duran varlıklardaki artışın nedeninin bir kısmı ticari alacaklardaki artış ise, ticari alacakların satışları artırıcı yönü olumlu iken, paraya dönüşmesi uzun zaman alacağı için, işletmenin bu kadarlık bir kaynağını kullanması uzun süre kısıtlanmış olacağı için işletmenin likiditesi açısından olumsuzdur. İşletmenin duran varlıklarındaki artışın nedeni, finansal duran varlıklardaki artış ise, işletmenin 2018 yılında stratejik ortaklıklara girdiğini söyleyebiliriz. Eğer duran varlıklardaki artışın nedeni maddi duran varlıklar ise; işletme sanayi işletmesiye üretim kapasitesini artırdığını, ticari işletme ise de işletmenin yeni satış şubeleri açtığını söyleyebiliriz. İşletmenin dönem net kârının %206 oranında bir artış göstermesinin kaynağının işletmenin esas faaliyetleri olduğu düşünülürse, işletmenin iş hacminin genişlediğini ve dolayısıyla da duran varlıklardaki artışın daha çok maddi duran varlık yatırımlarından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

2018 yılında duran varlıklardaki 238.000 TL’lik artışın finansmanı için özkaynaklardaki 87.740 TL’lik ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki 217.220 TL’lik artışın yeterli olduğunu söyleyebiliriz. Bir başka ifade ile 2018 yılında duran varlık yatırımlarındaki artışın finansmanının devamlı sermayedeki artışla finanse edilmesi işletme açısından olumludur.

- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar: 2018 yılında KVKYK Toplamı 2017 yılına göre 8.300 TL ve %6 oranında azalmıştır. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların alt kalemleri incelendiğinde;
- Mali Borçlar kaleminin işletmeye faiz yükü getirdiği ve kaynaklar içindeki en riskli grup olduğu düşünülürse, mali borçlardaki 16.000 TL ve % 47 oranındaki bir azalma işletme açısından olumludur.
- Ticari Borçlardaki mutlak olarak 19.000 TL ve %36’lık artışın nedeni; stoklar kaleminin yorumunda da değinildiği gibi stok alımlarıdır. Stok alımlarının kredili yapılması işletme için bir kaynak niteliğindedir.
- 2018 yılında Diğer Borçlar kalemindeki 3.400 TL ve %18 oranındaki azalışın muhtemel nedenleri ise personele ve ortaklara olan borçlardır.
- Alınan Avanslar kalemi önceki döneme göre mutlak olarak 6.300 TL ve %36 oranında azalmıştır. Alınan avanslardaki azalış işletmenin satışlarının azaldığı gibi bir görüntü verse de, dönem net kârındaki yüksek tutardaki artış dikkate alındığında işletmenin satışlarının azaldığını söyleyemeyiz. Alınan avanslar işletme henüz stoklarını satmadan işletmeye nakit girişi sağladığı için bu kalemin önceki döneme göre azalışı işletmenin likiditesi açısından olumsuzdur.

➤ Borç ve Gider Karşılıkları ise önceki döneme göre 1.600 TL ve %27 oranında azalmıştır. Borç ve gider karşılıklarının alt kalemlerinin, dönem kârına bağlı olarak ödenecek vergi ve diğer yasal yükümlülük karşılıkları, işçi çıkarmalarına bağlı olarak ödenecek kıdem tazminatları ve tahakkuku yapılacak maliyet ve gider karşılıkları olduğu düşünülürse, işletmenin dönem net kârının bir önceki döneme göre yüksek tutarda arttığını ve dolayısıyla dönem kârı vergi ve diğer yasal yükümlülük karşılıkları kaleminin azalmasının söz konusu olmadığını söyleyebiliriz. İşletmenin duran varlık yatırımlarındaki artışın bir kısmının maddi duran varlık yatırımları olduğu düşünülürse, işletmenin kapasite artışına gittiğinden dolayı işçi çıkarımlarına bağlı olarak kıdem tazminatı karşılıklarının azalma ihtimali yüksektir. Borç ve gider karşılıklarındaki azalışın diğer muhtemel nedeni ise tahakkuku yapılacak maliyet ve gider karşılıklarıdır.

➤ Dönen Varlıklar İle Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Birlikte Değerlendirilmesi: 2018 yılında dönen varlıklar toplamı bir önceki yıla göre mutlak olarak 58.660 TL ve %35 oranında artış gösterirken, Kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamı ise mutlak olarak 8.300 TL ve %6 oranında azalmıştır. 2018 yılında dönen varlıklardaki artışın finansmanın tamamen devamlı sermaye ile finanse edildiğini söyleyebiliriz. 2018 yılında işletmenin Net Çalışma Sermayesinin artması, kısa vadeli borçlarını ödeme gücünün önceki yıla göre daha iyi bir durumda olduğunu göstermektedir.

➤ Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar: 2018 yılında uzun vadeli yabancı kaynaklar toplamı 2017 yılına göre mutlak olarak 217.220 TL ve % 72 artış göstermiştir. İşletmenin duran varlıklarındaki artışın 238.000 TL olduğu göz önünde bulundurulursa, Uzun vadeli yabancı kaynakların ayrıntısı bilinmemekle birlikte, bu kaynaktan sağlanan fonların tamamının duran varlık yatırımlarını finanse etmek için kullanıldığını söyleyebiliriz.

Uzun vadeli borçlardaki oransal artış % 72 iken kısa vadeli yabancı kaynaklar ise önceki döneme göre %6 küçülmüştür. İşletmenin 2017 yılında olduğu gibi 2018 yılında da borçlanma politikası uzun vadeli borç ağırlıklıdır.

➤ Özkaynaklar: 2018 yılında özkaynaklar toplamı mutlak olarak 87.740 TL ve %38 oranında artmıştır. Bu artışın nedeni incelendiğinde başta dönemin net kârı olmak üzere, işletmenin sermaye artırımına gitmesidir.

➤ Ödenmiş Sermaye önceki döneme göre 20.000 TL ve %15 oranında yükselmiştir. Ödenmiş Sermayedeki bu artış Sermaye yedeklerindeki 2.340 TL ile birlikte değerlendirildiğinde işletmenin sermaye artırımına gittiğini ve hisse senetlerini de primli sattığını söyleyebiliriz.

İşletme sermaye artırımından sağladığı fonları yukarıda da değindiğimiz üzere duran varlıkların finansmanında kullanmıştır.

➤ Kâr Yedeklerindeki 5.000 TL ve %12 oranındaki azalış ise işletmenin 2018 yılında kâr yedeklerinden temettü dağıttığı izlenimi vermektedir. Kâr yedeklerinin bir kısmı özel fonlardan oluşuyor ise, işletme yatırıma gittiği için kâr yedeklerindeki azalmanın nedeni özel fonlar da olabilir.

➤ 2018 yılında dönem net kârında bir önceki döneme göre mutlak olarak 70.400 TL ve % 206 oranında bir artış gerçekleşmiştir. İşletmenin net kârını bu düzeyde artırması işletme için olumludur. İşletmenin dönem kârından sağladığı fonlarla çalışma sermayesini (dönen varlıklar) finanse etmesi ve mali borçlarını ödemesi son derece olumludur. İşletmenin ayrıca dönem net kârından sağladığı fonlarla, duran varlık yatırımlarının da finansmanına katkıda bulunduğunu söyleyebiliriz.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

1) Aşağıdakilerden hangisi finansal tablolar analizinde kullanılan analiz tekniklerinden değildir?

- A) Karşılaştırmalı analiz
- B) Trend analizi
- C) Oran analizi
- D) Yatay analiz
- E) Dinamik analiz

2) İşletmenin 2 farklı dönem veya tarihteki verilerinin karşılaştırılarak tutar ve yüzde olarak ne yönde değiştiğinin belirlendiği analiz tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yatay analiz
- B) Dikey analiz
- C) Trend analizi
- D) Oran analizi
- E) Yüzde analizi

3) Aşağıda yüzdelik olarak değişimi verilen ilgili kalemlerin hangisinin hesaplaması doğru değildir?

	Önceki <u>Yıl</u>	Cari <u>Yıl</u>	Artış veya <u>Azalış (%)</u>
A) Hazır Değerler	250	750	200
B) Menkul Kıymetler	200	0	hesaplanamaz
C) Ticari Alacaklar	1000	1500	50
D) Stoklar	1200	1800	50
E) Gelir Tahakkukları	0	150	hesaplanamaz

4) Yukarıdaki soruda hangi analiz tekniği uygulanmıştır?

- A) Mukayeseli analiz
- B) Eğilim yüzdeleri analizi
- C) Dış analiz
- D) Dikey analiz

E) Yüzde analiz

5) Karşılaştırmalı analiz ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Analiz tekniğinin uygulanabilmesi için en az iki yıl gereklidir.

B) Dinamik analizdir.

C) Fark ve yüzdelerdeki artış yada azalışa göre işletmenin geçmiş dönemine göre karşılaştırması yapılır.

D) İşletmenin kendi içinde analiz edilmesini sağlar.

E) Gelir tablosuna karşılaştırmalı analiz tekniği uygulanırken net satışlar 100 olarak kabul edilir.

6)

	Önceki	Cari
	<u>Yıl</u>	<u>Yıl</u>
Mali Borçlar	400	800
Ticari Borçlar	1.200	1.800
Menkul Kıymetler	0	200
Ticari Alacaklar	800	1.000
Net Satışlar	15.000	22.500

Yukarıda bazı finansal verileri verilen işletmenin ilgili kalemlerindeki yüzdeler (oransal) değişimler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	Mali	Ticari	Menkul	Ticari	Net
	<u>Borçlar</u>	<u>Borçlar</u>	<u>Kıymetler</u>	<u>Alacaklar</u>	<u>Satışlar</u>
A)	200	50	-	50	50
B)	100	40	100	25	25
C)	100	50	-	25	50
D)	200	33	100	50	25
E)	100	100	-	25	50

7)

	<u>Önceki</u>	<u>Cari</u>
	<u>yıl</u>	<u>yıl</u>
Kasa	600	400
Ticari mallar	2500	3000
Banka kredileri	1600	1200
İştirakler	4000	4000
Özel fonlar	2.000	0

Yukarıda bazı finansal verileri verilen işletmenin ilgili kalemlerindeki yüzdelik (oransal) değişimler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	<u>Kasa</u>	<u>Ticari Mallar</u>	<u>Banka Kredileri</u>	<u>İştirakler</u>	<u>Özel Fonlar</u>
A)	33	20	25	0	100
B)	-66	20	-20	0	Tanımsız
C)	-33	25	20	-	Tanımsız
D)	-33	20	-25	0	-100
E)	-25	20	-20	-	100

8)

	<u>Önceki</u>	<u>Cari</u>
	<u>Yıl</u>	<u>Yıl</u>
Dönen Varlıklar	5.000	6000
Duran Varlıklar	8.000	10.000
K.V.Y.K.	4.000	5.000
U.V.Y.K	4.000	3.000
Özkaynaklar		

Yukarıda bazı finansal verileri verilen işletmenin ilgili kalemlerindeki yüzdelik (oransal) değişimler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

<u>Dönen</u>	<u>Duran</u>			
<u>Varlıklar</u>	<u>Varlıklar</u>	<u>KVYK</u>	<u>UVYK</u>	<u>Özkayn.</u>

A)	20	20	25	25	50
B)	20	25	25	-25	60
C)	25	20	20	-20	40
D)	25	25	20	25	50
E)	25	25	20	-25	60

9) Aşağıdakilerden hangisi karşılaştırmalı tablolar analiz tekniğinin özelliklerinden değildir?

- A) Yapılacak yorumlarda önceki döneme göre değişimin tutarı ve oranı (%) birlikte değerlendirilmelidir.
- B) Kapsamına göre dinamik analizidir.
- C) Analizi yapılacak finansal tabloların aynı muhasebe kuram ve ilkelerine göre belirlenmiş olması gerekir.
- D) Finansal tabloların dönem uzunluklarının eşit olması
- E) Analizde seçilen baz yılın olağanüstü olayların yaşanmadığı bir yıl olması gerekir.

10) Finansal tablolar analizinden beklenen yararın sağlanabilmesi için aşağıdakilerin hangisi gerekli değildir?

- A) Finansal tabloların aynı para biriminde ve aynı dilde hazırlanmış olması,
- B) Tablodaki rakamların enflasyonun etkisinden arındırılmış olması,
- C) Tabloların içerdiği bilgilerin aynı muhasebe kuram ve ilkelerine göre belirlenmiş olması,
- D) Analizde sadece bir tek analiz tekniğine yer verilmesi gerekir.
- E) Finansal tabloların dönem uzunluklarının eşit olması,

11) Bir işletmenin maddi duran varlıkları önceki döneme göre artmış veya azalmış ise, artış veya azalış üzerinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmamıştır?

- A) Amortisman oranları artmıştır.
- B) Taşıtlar satılmıştır.
- C) Yeniden değerlendirme oranları artmıştır
- D) Binalar satılmıştır.
- E) İştirakler satılmıştır.

Cevaplar

1) E, 2) A, 3) B, 4) A, 5) E, 6) C, 7) D, 8) B, 9) E, 10) D, 11) E

8. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZ TEKNİKLERİ- 2; DİKEY YÜZDELER ANALİZ TEKNİĞİ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- 8.1. Dikey Yüzdeler Analiz Tekniğinin Aktiflere Uygulanması
- 8.2. Dikey Yüzdeler Analiz Tekniğinin Pasiflere Uygulanması
- 8.3. Dikey Yüzdeler Analiz Tekniğinin Gelir Tablosuna Uygulanması
- 8.4. Dikey Yüzdeler Analiz Tekniğinin Özellikleri
- 8.5. Dikey Yüzde Analiz Tekniği İle Gelir Tablosu Analizi
- 8.6. Dikey Yüzde Analiz Tekniği İle Bilanço Analizi

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

Finansal tabloların analizinde kullanılan analiz tekniklerinden birisi de dikey yüzdeler analiz tekniğidir. Bu analiz tekniğinde finansal tabloda yer alan her bir kaleminin içinde bulunduğu grup toplamı içindeki nispi yeri ve ait olduğu grupla ilişkisi incelenmektedir. Yüzde analiz tekniği ile finansal tabloların analiz edilebilmesi için öncelikle ilgili yılda finansal tabloda yer alan kalemlerin dikey yüzdesinin hesaplanması gerekir. Bu şekilde finansal tablolar basit ve kolay anlaşılabilir hale dönüşmektedir. Bilanço kalemlerine dikey yüzdeler analiz tekniğinin uygulanması ile varlıkların ve bu varlıkların finansman kaynaklarının dağılımı ortaya konulurken, gelir tablosunun bu analiz tekniği ile incelenmesi durumunda ise net satış hasılatı ile bu hasılatı elde etmek için yapılan faaliyetler arasındaki ilişkiler analiz edilebilmektedir.

8. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZ TEKNİKLERİ- 2; DİKEY YÜZDELER ANALİZ TEKNİĞİ

İşletmenin tek bir dönemine ait finansal tablolarında yer alan kalemlerin, aynı tabloda yer alan grup toplamına oranlanması şeklinde hesaplanarak bulunan yüzdelere göre yorumların yapıldığı analiz tekniğidir. Bir başka ifade ile, dikey analiz tekniğinde, finansal tablolarda yer alan kalemlerin içinde bulunduğu kümenin (grup) toplamı içindeki oranı hesaplanmaktadır. Bu ifadeyi aşağıdaki şekilde formülize edebiliriz.

$$\text{Dikey Yüzdelere} = \frac{\text{İlgili Hesabın Tutarı}}{\text{Grup Toplamı}} \times 100$$

Dikey yüzdelere analiz tekniğini bilançoya uyguladığımızda, bilançoda yer alan her bir hesap kalemi bilanço büyüklüğüne oranlanacaktır. Bu şekilde bilançoda aktif tarafta yer alan kalemlerini toplam varlıklar içindeki nispi değerini, pasif tarafta yer alan hesap kalemlerinin de toplam kaynaklar içindeki nispi değeri elde edilmiş olacaktır. Bu analiz tekniğinde analizci isterse, aktif ve pasif dağılımını daha detaylı analiz etmek istediğinde dönen varlıkları oluşturan bilanço kalemlerini dönen varlıklar toplamına, duran varlıklar toplamını oluşturan bilanço kalemlerini duran varlıklar toplamına oranlayarak varlıkları oluşturan her bir grubun kendi içindeki dağılımını da görebilecektir. Analizci benzer bir şekilde kısa vadeli yabancı kaynakları oluşturan bilanço kalemlerini kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamına, uzun vadeli yabancı kaynakları oluşturan bilanço kalemlerini uzun vadeli yabancı kaynaklar toplamına ve özkaynakları oluşturan bilanço kalemlerini de özkaynaklar toplamına oranlayarak finansman kaynaklarını oluşturan her bir grubun kendi içindeki dağılımını da görebilecektir.

Bilançoda yer alan tutarlar **içinde bulunduğu grubun ya da genel grup** toplamına oranlanıp yüzdelere ifade edildiğinde, hesaplanan oranlar birkaç rakamdan oluşan sayılara dönüşür ki, bu şekilde finansal tablolar basit ve kolay anlaşılabilir hale dönüşmektedir. Böylece ilgili kalemlerin yeterli büyüklükte olup olmadığının analizi kolaylıkla yapılabilmektedir.

8.1. Dikey Yüzdelere Analiz Tekniğinin Aktiflere Uygulanması

Aşağıdaki örnekte Safran AŞ.'nin 31.12.2018 tarihli bilançosunda yer alan aktiflerin kendi içindeki dağılımı görülmektedir. Bilançoda varlıkları oluşturan bilanço kalemlerinin hem genel grup toplamına göre hem de ilgili kalemlerin içinde bulunduğu grup toplamına göre dikey yüzdeleri hesaplanmıştır. Genel grup toplamına göre bilançoda yer alan kalemlerin dikey yüzdeleri hesaplanırken her bir bilanço kalemi ayrı ayrı aktif toplama oranlanmıştır. Bu ifadeyi aşağıdaki şekilde formülize edebiliriz.

$$\text{Dikey Yüzdelere} = \frac{\text{İlgili Hesabın Tutarı}}{\text{Aktif Toplamı}} \times 100$$

			GENEL TOPLAMA ORANI	GRUP TOPLAMINA ORANI
I. DÖNEN VARLIKLAR		31.12.2018		
A.	Hazır Değerler	70.000	7%	17,50%
B.	Menkul Kıymetler	20.000	2%	5%
C.	Ticari Alacaklar	120.000	12%	30%
D.	Diğer Alacaklar	40.000	4%	10%
E.	Stoklar	150.000	15%	37,50%
DÖNEN V. TOPLAMI		400.000	40%	100,00%
II. DURAN VARLIKLAR				
A.	Mali Duran Varlıklar	150.000	15%	25%
B.	Maddi Duran Varlıklar	400.000	40%	66,67%
C.	Maddi Olmayan Duran Varlıklar	50.000	5%	8,33%
DURAN V. TOPLAMI		600.000	60%	100,00%
AKTİF TOPLAM		1.000.000	100%	

Bu şekilde örneğin stoklar kaleminin dikey yüzdesini hesaplamak için stokların değeri olan 150.000 TL'yi toplam aktif büyüklüğü olan 1.000.000 TL'ye oranladığımızda, stoklar kaleminin dikey yüzdesi % 15 olarak hesaplanmıştır. Benzer bir şekilde diğer kalemleri de

aktif toplama oranladığımızda tüm kalemlerin genel grup toplamına göre dikey yüzdeleri kolaylıkla hesaplanmış olacaktır.

Yukarıdaki veriler incelendiğinde, işletmenin toplam varlıklarının % 60'ının duran varlıklardan, geriye kalan % 40'ının ise işletmenin dönen varlıklarından oluştuğu görülmektedir. Bu durumda işletmenin varlıklarının dağılımına ilişkin genel olarak, duran varlık ağırlıklı bir varlık edinme politikası izlediğini söyleyebiliriz. Duran varlıkları dönen varlıklarına göre göreceli olarak daha yüksek olan işletmeler genellikle üretim ya da sınai işletmeleridir. İşletmenin varlık kalemlerinin dağılımı incelendiğinde, toplam varlıkların % 15'ini stokların, %40'ını maddi duran varlıkların, %12'sini ticari alacakların, %15'ini mali duran varlıkların, %5'ini maddi olmayan duran varlıkların, % 4'ünü diğer alacakların, %2'sini menkul kıymetlerin ve % 7'sini de hazır değerlerin oluşturduğu görülmektedir.

Bilançoda yer alan kalemler içinde bulunduğu grup toplamına oranlandığında ise ilgili bilanço kaleminin yer aldığı grubun, kendi içindeki dağılımı görebilecektir. Duran varlıklar içinde yer alan bilanço kalemlerinden mali duran varlıkların değeri olan 150.000 TL duran varlıkların toplam değeri olan 600.000 TL'ye oranlandığında, elde edilen oranın değeri % 25 olacaktır. Bu oran bize, duran varlık yatırımlarının % 25'inin mali duran varlıklardan oluştuğunu gösterecektir. Benzer bir şekilde duran varlıklarda yer alan maddi duran varlıkların değeri ve maddi olmayan duran varlıkların değerleri de 600.000 TL olan duran varlıkların toplam değerine oranlandığında sırasıyla % 66,67 ve % 8,33 değerleri elde edilecektir. Dönen varlıklar içinde yer alan bilanço kalemlerinin dönen varlıklar içindeki nispi değeri incelenmek istendiğinde de benzer bir şekilde hazır değerlerin, menkul kıymetlerin, ticari alacakların, diğer alacakların ve stokların değerlerinin dönen varlıklar toplamına oranlanması gerekecektir.

Bu işlemlerin yapılmasından sonra yapılacak yorumlarda, ilgili kalemler hem genel grup toplamına göre hem de içinde bulunduğu grup toplamına göre birlikte yorumlanabilecektir. Örneğin stoklar, toplam varlıkların % 15'ini dönen varlıkların ise % 37,50'sini oluşturmaktadır.

8.2. Dikey Yüzdeler Analiz Tekniğinin Pasiflere Uygulanması

Bilanço analiz edilirken çift taraflı olarak yorumlanması gerekir. İşletmenin varlıklarının dağılımının incelenmesinden sonra, finansman kaynaklarının dağılımının incelenmesi için benzer bir süreç bilançonun pasif tarafına uygulanacaktır. Aşağıdaki örnekte Safran AŞ.'nin bilançosunda yer alan pasif kalemlerin kendi içindeki dağılımı görülmektedir. Burada bilançoda finansman kaynaklarını oluşturan bilanço kalemlerinin hem genel grup toplamına göre hem de ilgili kalemlerin içinde bulunduğu grup toplamına göre dikey yüzdeleri hesaplanmıştır. Genel grup toplamına göre bilançoda yer alan kalemlerin dikey yüzdeleri

hesaplanırken her bir bilanço kalemi ayrı ayrı pasif toplama oranlanmıştır. Bu ifadeyi aşağıdaki şekilde formülize edebiliriz.

$$\text{Dikey Yüzdelere} = \frac{\text{İlgili Hesabın Tutarı}}{\text{Pasif Toplam (=Aktif toplam)}} \times 100$$

Safran A.Ş.'nin bilançosunun pasif tarafı dikey yüzdelere analiz tekniğine göre uyarlandığında aşağıdaki şekilde olacaktır.

	31.12.2018	GENEL TOPLAMINA ORANI	GRUP TOPLAMINA ORANI(%)
I. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR			
A. Mali Borçlar	150.000	15%	37,5
B. Ticari Borçlar	200.000	20%	50
C. Alınan Sipariş Avansları	50.000	5%	12,5
KVYK TOPLAMI	400.000	40%	100
II. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKL.			
A. Mali Borçlar	100.000	10%	100
III. ÖZKAYNAKLAR			
A. Sermaye	300.000	30%	60
B. Sermaye Yedekleri	50.000	5%	10
C. Kâr Yedekleri	100.000	10%	20
D. Dönem Net Kârı	50.000	5%	10
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	500.000	50 %	100
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	1.000.000	100%	

Bu şekilde örneğin ticari borçlar kaleminin dikey yüzdesini hesaplamak için ticari borçların değeri olan 200.000 TL'yi toplam pasif ya da aktif büyüklüğü olan 1.000.000 TL'ye oranladığımızda, ticari borçların dikey yüzdesi % 20 olarak hesaplanacaktır. Benzer bir şekilde diğer kalemleri de pasif ya da aktif toplama oranladığımızda tüm kalemlerin genel grup toplamına göre dikey yüzdeleri kolaylıkla hesaplanmış olacaktır. Yukarıdaki veriler

incelendiğinde, işletmenin toplam kaynaklarının % 40'ının kısa vadeli yabancı kaynaklardan, % 10'unun uzun vadeli yabancı kaynaklardan geriye kalan % 50'sinin ise işletmenin özkaynaklarından oluştuğu görülmektedir. Bu durumda işletmenin finansman kaynaklarının dağılımı incelendiğinde toplam kaynaklarının % 50'sinin özkaynaklardan, % 50'sinin de yabancı kaynaklardan oluştuğu ve bu verilere göre işletmenin dengeli bir finansman politikası izlediğini söyleyebiliriz. Eğer işletmenin özkaynaklarının dikey yüzdesi % 50'nin üzerinde olsaydı bu durumda toplam borçlarının dikey yüzdesi de % 50'nin altında olacaktı ki, biz bu verilere göre işletmenin özkaynak ağırlıklı bir finansman politikası izlediğini söyleyebilecektik. İşletmenin varlıklarını finanse etmek için kullanmış olduğu finansman kaynaklarının dağılımı daha detaylı olarak incelendiğinde, toplam kaynakların % 15'ini kısa vadeli mali borçların, % 20'sini ticari borçların, % 5'ini alınan sipariş avanslarının, % 10'unu uzun vadeli mali borçların, % 30'unu sermayenin, % 5'ini sermaye yedeklerinin, % 10'unu kâr yedeklerinin ve % 5'inin de cari yılın dönem net kârından oluşturduğu görülmektedir.

Bilançoda yer alan kalemler içinde bulunduğu grup toplamına oranlandığında ise ilgili bilanço kaleminin yer aldığı grubun, kendi içindeki dağılımı görebilecektir. Kısa vadeli yabancı kaynaklar içinde yer alan bilanço kalemlerinin kısa vadeli borçlar içindeki nispi değeri incelenmek istendiğinde, mali borçlar, ticari borçlar ve alınan sipariş avanslarının kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamına oranlanması gerekecektir. Bu işlemlerin yapılmasından sonra yapılacak yorumlarda, ilgili kalemler hem genel grup toplamına göre hem de içinde bulunduğu grup toplamına göre birlikte yorumlanabilecektir. Örneğin işletmenin ticari borçları, toplam finansman kaynaklarının % 20'sini, kısa vadeli yabancı kaynakların ise % 50'sini oluşturmaktadır.

8.3. Dikey Yüzdele Analiz Tekniğinin Gelir Tablosuna Uygulanması

Gelir tablosu kalemlerine dikey yüzdele analiz tekniği uygulandığında, gelir tablosunda yer alan her kalem, **Net Satışlara** oranlanmaktadır. Bu ifadeyi aşağıdaki şekilde formülize edebiliriz.

$$\text{Dikey Yüzdele} = \frac{\text{İlgili Hesabın Tutarı}}{\text{Net Satışlar}} \times 100$$

Aşağıdaki örnekte de görüleceği üzere finansal tabloda yer alan her bir hesap kalemi net satışlara oranlandığında dikey yüzdeleleri hesaplanırken, bu analiz tekniğine göre gelir tablosunda net satışların değeri ne olursa olsun bu kalemin dikey yüzdesi finansal tabloda her zaman % 100'dür.

	2018 YILI	DİKEY YÜZDELER
BRÜT SATIŞLAR	525.000	105%
SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	25.000	5%
NET SATIŞLAR	500.000	100%
SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	260.000	52%
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	240.000	48%
FAALİYET GİDERLERİ (-)	180.000	36%
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI	60.000	12%
DİĞER F.OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR	12.000	2,40%
DİĞER F. OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)	6.000	1,20%
FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	16.000	3,20%
OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR	50.000	10%
OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR	5.000	1%
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	3.000	0,60%
DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI	52.000	10,40%
DÖNEM KÂRI VERGİ VE D.Y.Y.K. (-)	12.000	2,40%
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI	40.000	8%

Gelir Tablosuna dikey analiz tekniği uygulandığında, İşletmenin net satışlarının %5'i kadar satış indirimleri yaptığı, net satışların %48'i kadar brüt satış kârı sağladığı, başka bir ifade ile brüt kâr marjının %48 olduğu veya da her 100 TL'lik net satışlarının ortalama 52 TL'sinin maliyetlere gittiğini, geriye kalan 48 TL'sinin brüt satış kârı olarak gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Yine benzer şekilde her 100 TL'lik net satışların 12 TL'sinin faaliyet kârı olarak işletmede kalmış olduğunu söyleyebiliriz.

8.4. Dikey Yüzde Analiz Tekniğinin Özellikleri

➤ Gerek bilanço, gerekse de gelir tablosu dikey yüzde analiz tekniğine göre analiz edilirken tek bir döneme ait, bir adet finansal tablo ile analizler yapılabilir. Bu nedenle bu analiz tekniği kapsamına göre, statik analizdir.

➤ Bilançonun dikey yüzde analiz tekniğine göre analiz edilmesi ile, işletmenin varlıklarının ve finansman kaynaklarının dağılımı ortaya konulmaktadır. Bu şekilde yapılan bir analizle işletmenin bilanço tarihindeki finansal yapısının analizi incelenmektedir.

➤ Gelir tablosunun bu analiz tekniğine göre analiz edilmesi sonucunda işletmenin faaliyetlerinin dağılımı ortaya konulmaktadır. Bu şekilde aynı zamanda işletmenin satışları ile değişik faaliyet sonuçlarını gösteren kâr kalemleri arasındaki ilişkiler ortaya konularak işletmenin satışları üzerinden kârlılık analizi de yapılabilir.

Bilanço ve gelir tablosunda yer alan tutarların dikey yüzdeleri hesaplanarak 100 üzerinden ifade edildiğinde, hesaplanan oranlar birkaç rakamdan oluşan küçük sayılara dönüşür ki, bu şekilde finansal tablolar basit ve kolay anlaşılabilir hale dönüşmektedir. Böylece ilgili kalemlerin yeterli büyüklükte olup olmadığının analizi de kolaylıkla yapılabilir.

➤ Analiz tekniğinin özelliğinden dolayı gelir tablosunda Net Satışlar, bilançoda ise Aktif Toplam'ın (ya da Pasif Toplam'ın) dikey yüzdeleri her zaman 100'dür.

8.5. Dikey Yüzde Analiz Tekniği İle Gelir Tablosu Analizi

ABC Sanayi Ve Ticaret A.Ş.'nin 2018 Yılı Gelir Tablosu aşağıdaki gibidir.

TABLO KALEMLERİ	2018 (Bin TL)	DİKEY YÜZDELER(%)
A – Brüt Satışlar	189.000	105,00
B – Satış İndirimleri (-)	-9.000	-5,00
C – Net Satışlar	180.000	100,00
D – Satışların Maliyeti (-)	-126.000	-70,00
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	54.000	30,00
E – Faaliyet Giderleri (-)	-37.800	-21,00
FAALİYET KÂRI	16.200	9,00
F – Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar	14.400	8,00
G - Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-)	-7.200	-4,00
H – Finansman Giderleri (-)	-2.500	-1,39
OLAĞAN KÂR	20.900	11,61
I – Olağandışı Gelir ve Kârlar	24.300	13,50
J – Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	-3.700	-2,06
DÖNEM KÂRI	41.500	23,06

➤ **Brüt Satış Kârı Bölümü:** İşletmenin brüt satış kârı 2018 yılında net satışların %30'u oranında gerçekleşmiştir. Bir başka ifade ile işletmenin her 100 TL'lik net satış gelirinin 30 TL'lik kısmı işletmede brüt satış kârı olarak kalmıştır. Net satışları üzerinden %30 oranında brüt satış kârı elde eden bir işletmenin, faaliyet giderleri başta olmak üzere, diğer her türlü gider ve zararı karşılayarak yeterli sayılabilecek seviyede net kâr tutarına ulaşabilme olasılığı düşüktür. Brüt Satış Kârının sürekli olacağı ve şirket ortaklarına dağıtılacak kârın ve ayrılacak olan otofinansmanın kaynağının brüt satış kârı ile sağlanacağı düşünüldüğünde, bu oranda gerçekleşen brüt satış kârının yetersiz olduğunu söyleyebiliriz.

Brüt Satış Kârı üzerinde etkili olan kalemlerin analiz ve yorumuna gelince; brüt satışların net satışlara oranı %105 olarak gerçekleşmiştir. Brüt Satışların dikey yüzdesinin yüksek olmaması, işletmenin satış indirimlerinin fazla olmadığını göstermektedir. Dolayısı ile işletme net satışlara oranı %5 olarak gerçekleşen satış indirimlerinden dolayı hâsılatından fazla bir şey kaybetmemiştir. Satış indirimlerinin alt kalemleri soruda verilmediği için, satış indirimlerinin satıştan iadelerden mi yoksa satış iskontolarından mı kaynaklandığı bilinmemektedir. %5'lik satış indirimlerinin düşük bir seviyede olduğu düşünülürse, satış indirimlerinin nedeni satış iskontoları ise, işletmenin faaliyet gösterdiği sektöründeki rekabet gücünün iyi olduğu, satış iadelerinden kaynaklanıyorsa da işletmenin ürettiği ve sattığı malların kalitesinin iyi olduğunu söyleyebiliriz. Bir başka ifade ile, satış indirimlerinin nedeni ister satış iskontoları isterse de satıştan iadeler olsun, her iki durumda da indirimler düşük tutulduğu için işletme açısından olumludur.

Brüt Satış Kârının düşük çıkmasının nedeni ise, satışların maliyetinin yüksekliğidir. Satışların maliyetinin net satışlara oranı %70 olarak gerçekleşmiştir. Satışların maliyetinin dikey yüzdesinin işletmeye yeterli miktarda kâr bırakabilecek bir oranda olması istenirken, %70'lik olarak gerçekleşen bu oran yüksektir. Bir başka ifade ile, net satışlardan bunu elde etmek için katlanılan gider olarak maliyet düşüldüğünde, işletmede yeterli miktarda kâr kaldığı söylenemez. Maliyetlerin yüksek olmasına bakılarak, eğer işletme ticari bir işletme ise, işletmenin mal alış maliyetlerinin yüksek ve pazardaki yoğun rekabetten dolayı da kâr marjının düşük olduğunu söyleyebiliriz. İşletmenin üretim işletmesi olduğu düşünülürse de üretim girdilerinin yüksek, üretim teknolojisinin eski ve işçilerinin verimsiz olmasından dolayı maliyetlerinin yüksek olduğunu, dolayısıyla brüt satış kârının düşük olduğunu söyleyebiliriz.

➤ **Faaliyet Kârı Bölümü:** İşletmenin mal ve hizmet satışlarından sağladığı kârdan (brüt satış kârı) bu kârın elde edilmesi için katlanılan ana faaliyet giderleri çıkarıldıktan sonra kalan tutarı veren faaliyet kârının net satışlara oranı %9 olarak gerçekleşmiştir. İşletme yönetiminin esas faaliyet alanındaki başarısını da ortaya koyan ve işletmenin esas faaliyet sonucunu gösteren faaliyet kârı yetersizdir. %9'luk faaliyet kârı gelir tablosunda kendisinden sonra gelecek gider ve zararları karşıladıktan sonra yeterli seviyede dönem kârına ulaştırabilecek bir büyüklükte değildir. Faaliyet Kârının bu derece düşük çıkmasının nedeni yukarıda değinildiği gibi satışların maliyetinin yüksekliğine ilave olarak faaliyet giderlerinin de yüksek olmasıdır.

Faaliyet giderlerinin net satışlara oranı %21 olarak gerçekleşmiştir. Brüt Satış Kârının dikey yüzdesinin %30 olduğu düşünülürse %21 düzeyinde gerçekleşen faaliyet giderlerinin brüt satış kârına göre oldukça yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Faaliyet giderlerinin alt kalemleri bilinmemekle birlikte, bu giderlerin üç gruptan oluştuğu düşünülürse, işletmenin bu giderlerin alt unsurlarını inceleyerek, faaliyetlerinin kalitesini ve rekabet gücünü düşürmeyerek, ana faaliyet konusunda satışlarını ve kârlılığını azaltmayacak şekilde gerekli tasarruf tedbirlerini alması gerekir.

Olağan Kâr Bölümü: İşletmenin bir dönem içinde yürütülen ve olağan nitelikteki her türlü faaliyetlerinin sonuçlarını gösteren olağan kârın net satışlara oranı %11,6 olarak gerçekleşmiştir. Olağan kârın dikey yüzdesinin (%11,6) faaliyet kârının dikey yüzdesine (%9) göre yüksek olmasının nedeni, diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar kaleminin diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar ile finansman giderleri toplamından yüksek olmasıdır. Faaliyet kârına göre olağan kârın yüksek olmasına neden olan kalemlerin analizini yapacak olursak;

Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar: İşletmenin asıl faaliyeti dışındaki olağan faaliyetlerinden kazandığı gelirleri gösteren bu kalemin net satışlara oranı %8 olarak gerçekleşmiştir. İşletmenin esas faaliyetlerinden kârını gösteren faaliyet kârı %9 iken, yan faaliyetlerinden sağladığı gelir ve kârların %8 olması, işletmenin esas faaliyet konusundan uzaklaşarak yan faaliyetlerine yöneldiğini ve bu durumda uzun vadede işletmenin faaliyet kârını olumsuz yönde etkileyebileceğini söyleyebiliriz. İşletmenin diğer faaliyetlerinden sağladığı olağan gelir ve kârlar kaleminin, en azından diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararları karşılayabilecek büyüklükte olması istenir. Diğer faaliyetlerden sağlanan %8 lik kâr, diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar (%4) ile finansman giderleri (%1,4) toplamını karşılayabilecek büyüklükte olduğu için, işletmenin olağan kârının net satışlara oranı (%11,6) faaliyet kârının net satışlara oranına (%9) göre daha yüksek çıkmıştır.

Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar: Bu kalemin net satışlara oranı %4 olarak gerçekleşmiş olup diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar ile karşılanabildiği için işletmenin esas faaliyet konusundan sağladığı kârı olumsuz yönde etkilememiştir.

Finansman Giderleri: Finansman giderlerinin net satışlara oranı yaklaşık %1,4 olarak gerçekleşmiştir. Oranın düşük olması, işletmenin faaliyetlerinin finansmanında borç kullanmaktan kaçındığını bir başka ifade ile özkaynak ağırlıklı bir finansman politikası izlediğini göstermektedir.

➤ **Dönem Kârı Bölümü:** İşletmenin dönem kârının net satışlara oranı %23,1 olarak gerçekleşmiştir. Dönem kârının (%23,1) olağan kâra göre (%11,6) oldukça yüksek olmasının nedeni, işletmenin olağandışı gelir ve kârlar kaleminin (%13,5) oldukça yüksek olmasıdır. İşletmenin bu dönemde olağandışı gelir ve kârlarından (%13,5) olağandışı gider ve zararlar kalemi (%2,1) düşüldüğünde, olağandışı faaliyetlerin işletmenin dönem kârlılığına %11,4 oranında bir katkısının olduğu gözükmektedir.

Dönem kârının net satışlara oranı %23,1 olarak düşünüldüğünde, bu seviyedeki dönem kârının işletme açısından yeterli olabileceğini söyleyebiliriz. Ancak, dönem kârının ne tür faaliyetlerden oluştuğunu incelersek, 41.500 TL'lik dönem kârının sadece 16.200 TL'lik kısmının esas faaliyetlerden sağlandığı gözükmektedir. Bir başka ifade ile dönem kârının %39'luk kısmı ana faaliyet konusundan oluşmaktadır. İşletmenin faaliyet kârının dikey yüzdesinin %9, diğer faaliyetlerinden olağan gelir ve kârların %8 ve olağandışı gelir ve kârlar kaleminin ise %13,5 olduğu düşünülürse, işletmenin %23,1'lik dönem kârı yeterli gibi gözükse de, dönem kârının içeriğine bakıldığında, dönem kârının ana faaliyet konusundan çok diğer faaliyetlerden sağlandığını, bu durumunda işletmenin devamlılığı, otofinansmanı ve kâr dağıtımını için uygun olmadığını söyleyebiliriz.

Sonuç olarak; işletmenin satışlarının maliyetleri ve faaliyet giderlerinin yüksek olması nedeniyle faaliyet kârı düşük çıkmıştır. İşletmenin faaliyetlerinin ve ürünlerinin kalitesini düşürmeyecek, rekabet gücünü olumsuz etkilemeyecek, ana faaliyet konusundaki satışlarını ve dolayısıyla da kârlılığı azaltmayacak maliyet ve gider tasarrufu sağlayacak tedbirler alması gerekir.

İşletmenin dönem kârı yeterli bir seviyede gibi gözükmeyle birlikte, dönem kârı işletmenin esas faaliyetlerinden ziyade yan faaliyetlerinden ve olağandışı faaliyetlerinden sağlanmaktadır. İşletmenin diğer faaliyetlerinden sağladığı kârlar bu dönem işletmenin dönem kârlılığını olumlu etkilese de uzun vadede işletmenin kârlılığını olumsuz etkileyeceği için, işletmenin asıl faaliyet konusuna yönelerek faaliyet kârını artıracak kararlar alması gerekir.

8.6. Dikey Yüzde Analiz Tekniği İle Bilanço Analizi

XYZ Sanayi Ve Ticaret A.Ş.'nin 2018 yılı bilançosu aşağıdaki gibidir.

AKTİF		(TL)	DİKEY YÜZDE(%)	PASİF		(TL)	DİKEY YÜZDE(%)
I	DÖNEN VARLIKLAR			KISA V.Y.KAYNAKLAR			
	A HAZIR DEĞERLER	50.000	2,3	A	MALİ BORÇLAR	57.000	2,6
	B MENKUL DEĞERLER (net)	30.000	1,4	B	TİCARİ BORÇLAR	360.000	16,3
	C TİCARİ ALACAKLAR (net)	320.000	14,5	C	ÖD.VERGİ VE FONLAR	75.000	3,4
	D DİĞER ALACAKLAR	45.000	2,0	D	BORÇ VE GİDER KARŞ.	80.000	3,6
	E STOKLAR	520.000	23,6	KISA V. Y.KAYN. TOPLAMI		572.000	25,9
	F DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	28.000	1,3	UZUN V. Y.KAYNAKLAR			
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI		993.000	45,0	A	MALİ BORÇLAR	420.000	19,0
II	DURAN VARLIKLAR			B	BORÇ VE GİDER KARŞ.	168.000	7,6
	A TİCARİ ALACAKLAR	42.000	1,9	UZUN V. Y. K.TOPLAMI		588.000	26,7
	B MALİ DURAN VARLIKLAR	310.000	14,1	YABANCI KAYN.TOPL.		1.160.000	52,6
	C MADDİ DURAN VARLIKLAR	860.000	39,0	ÖZ KAYNAKLAR			
DURAN VARLIKLAR TOP.		1.212.000	55,0	A	ÖDENMİŞ SERMAYE	380.000	17,2
AKTİF TOPLAMI		2.205.000	100,0	B	KÂR YEDEKLERİ	250.000	11,3
				C	GEÇMİŞ YILLAR KÂRL.	65.000	2,9
				D	DÖNEM NET KÂRI	350.000	15,9
				ÖZ KAYNAK TOPLAMI		1.045.000	47,4
				PASİF TOPLAMI		2.205.000	100,0

İşletmenin dönen varlıklarının dikey yüzdesi % 45 iken K.V.Y.K.'larının dikey yüzdesi ise % 25,9 olarak gerçekleşmiştir. İşletmenin Net Çalışma Sermayesinin dikey yüzdesinin % 19,1 olduğu göz önünde bulundurulursa, işletmenin likiditesinin genel olarak iyi durumda olduğunu söyleyebiliriz. Yine Net Çalışma Sermayesine bakarak, işletmenin, K.V.Y.K.'larını karşılayabilme gücü açısından herhangi bir sorunu gözükmemekle birlikte, eğer işletme ihtiyacından fazla likit varlıklara yatırım yapmış ise bu durumun da işletmenin kârlılığını olumsuz etkileyeceğini söyleyebiliriz. .

İşletmenin duran varlıklarının ve dönen varlıklarının dikey yüzdeleri sırasıyla % 55 ve % 45 olarak gerçekleşmesi işletmenin yatırım politikasının duran varlık ağırlıklı olduğunu

dolayısı ile işletmenin ticaret işletmesinden ziyade üretim işletmesi görünümünde olduğunu söyleyebiliriz.

İşletmenin özkaynaklarının dikey yüzdesi %47,4 ve uzun vadeli yabancı kaynaklarının dikey yüzdesi de %26,7 olarak gerçekleşmiştir. Uzun vadeli yabancı kaynaklar ve özkaynak toplamını gösteren devamlı sermayenin dikey yüzdesinin yaklaşık % 74 olarak gerçekleşmesi, dikey yüzdesi % 55 olan duran varlık yatırımlarının tamamının finansmanının uzun vadeli kaynaklarla (devamlı sermaye) yapıldığını, artan devamlı sermayenin ise dönen varlıkların finansmanında kullanıldığını söyleyebiliriz. İşletmenin maddi duran varlıklarının dikey yüzdesinin % 39 olması, maddi duran varlık yatırımlarının tamamının özkaynaklarla finanse edilebildiğini göstermektedir.

İşletmenin toplam borçlarının (U.V.Y.K. + K.V.Y.K.) ve özkaynaklarının dikey yüzdeleri sırasıyla % 52,6 ve % 47,4 olarak gerçekleşmesi işletmenin finansman politikasının dengeli olmakla birlikte az da olsa yabancı kaynak ağırlıklı olduğunu göstermektedir.

İşletmenin kısa vadeli ve uzun vadeli borçlarının sırasıyla % 25,9 ve %26,7 olarak gerçekleştiği ve dolayısıyla işletmenin borçlanma politikasının az da olsa uzun vadeli borç ağırlıklı olduğunu söyleyebiliriz.

İşletmenin özkaynaklarının dikey yüzdesi % 47,4 iken ödenmiş sermayesinin dikey yüzdesinin ise % 17,4, olarak gerçekleşmesi işletmenin özkaynaklarının ödenmiş sermayeden ziyade otofinansman ağırlıklı olduğunu söyleyebiliriz.

İşletmenin dikey yüzdesi % 45 olan dönen varlıklarını incelediğimizde, stoklarının dikey yüzdesinin % 23,6 olarak gerçekleştiğini ve dolayısıyla dönen varlıklarının yarıdan fazlasının stoklardan oluştuğunu ve işletmenin stoklarına aşırı yatırım yaptığını söyleyebiliriz. Ticari borçların dikey yüzdesinin % 16,3 olarak gerçekleşmesi stokların finansmanının önemli bir kısmının ticari borçla yapıldığını göstermektedir. İşletmenin ticari alacaklarının dikey yüzdeleri (Uzun ve Kısa Vadeli Ticari Alacaklar) toplamı % 16,4 ve ticari borçların dikey yüzdesi ise % 16,3 olarak gerçekleşmesi işletmenin ticari alacaklarını tahsil etmesi durumunda; ticari alacakları ile ticari borçlarını ödeyebileceğini göstermektedir. .

Özetle; İşletmenin bilançosu incelendiğinde, işletmenin likiditesinin yüksek, kısa vadeli borçlarını ödeme gücünde herhangi bir sorun yaşamadığını, buna ilaveten dönen varlık ağırlıklı varlık edinme politikası izlediğini, finansman politikasının ise borç ağırlıklı olduğunu söyleyebiliriz. İşletmenin özkaynaklarının önemli bir kısmı cari yılın net kârından oluşmasından dolayı, kârlılığının yüksek olduğunu yüksektir.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

1) İşletmenin tek bir dönemine ait finansal tablo verilerindeki her kalemin, aynı tabloda yer alan grup toplamına oranlanması şeklinde hesaplanarak bulunan yüzdelere göre yorumların yapıldığı analiz tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dikey analiz
- B) Yatay analiz
- C) Trend analizi
- D) Oran analizi
- E) Eğilim yüzdeleri analizi

2) Gelir tablosunun yüzde analizinde aşağıdakilerden hangisi 100 olarak kabul edilmektedir?

- A) Satışların maliyeti
- B) Aktif toplam
- C) Brüt satışlar
- D) Net satışlar
- E) Dönem net kâr

3) Finansman giderlerinin dikey yüzdesi % 10 olan işletmenin finansman giderleri 2.500 TL ise net satışları aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 100.000 TL
- B) 250.000 TL
- C) 25.000 TL
- D) 50.000 TL
- E) 10.000 TL

4) Net kâr marjı (net kârın dikey yüzdesi) %8 olan işletmenin net satışları 500.000 TL, dönem kârı vergi ve diğer yasal yükümlülük karşılıkları 12.000 TL ise, işletmenin dönem kârı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 52.000 TL
- B) 40.000 TL
- C) 60.000 TL
- D) 30.000 TL
- E) 75.000 TL

5) Yukarıdaki işletmenin dönem kârının dikey yüzdesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 12
- B) % 10,4
- C) % 11
- D) % 11,6
- E) % 9,6

6) Brüt kâr marjı % 40 olan işletmenin net satışları 500.000 TL, faaliyet gideri 100.000 TL ise, işletmenin faaliyet kârının dikey yüzdesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 40
- B) % 20
- C) % 10
- D) % 25
- E) % 30

7) Brüt satışların dikey yüzdesi % 110 olan işletmenin satış indirimleri 2.000 TL, faaliyet giderleri 2.000 TL ve brüt kâr marjı % 40 ise, işletmenin faaliyet kârlılık oranı (faaliyet kârının dikey yüzdesi) aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 50
- B) % 60
- C) % 45
- D) % 30
- E) % 48

8) Duran varlıkları 9000 TL, aktif toplamı 15.000 TL, ve ticari malları 3000 TL olan işletmenin, ticari mallar hesabının grup içindeki ve genel toplam içindeki dikey yüzdesi aşağıdakilerden hangisidir?

	Grup	Genel
	Toplamına	Toplama
	<u>Oranı(%)</u>	<u>Oranı(%)</u>
A)	33	25

B)	20	25
C)	33	20
D)	50	20
E)	25	20

9) Ticari alacaklarının dikey yüzdesi %12,5 olan işletmenin, ticari alacakları 5.000 TL ise, aktif toplamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 50.000 TL
- B) 40.000 TL
- C) 30.000 TL
- D) 625 TL
- E) 25.000 TL

10) Brüt satışları 10.000 TL, satışlarının maliyeti 5.000 TL olan işletmenin net satışlarının dikey yüzdesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 50
- B) 150
- C) 200
- D) 100
- E) Hesaplanamaz

11) Aktif toplam 60.000 TL, dönen varlıkları 40.000 TL ve net çalışma sermayesi 10.000 TL olan işletme ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

Dönen varlıkların dikey yüzdesi % 67'dir.

- A) Kısa vadeli yabancı kaynakların dikey yüzdesi %50'dir
- B) İşletme, ticari işletme görünümündedir.
- C) Duran varlıkların dikey yüzdesi % 33'dür.
- D) İşletmenin devamlı sermayesi, duran varlıklarından küçüktür.

12) Satışlarının maliyetinin dikey yüzdesi %52 olan işletmenin net satışları 500.000 TL ise, brüt satış kârı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 260.000
- B) 240.000

- C) 300.000
D) 250.000
E) 200.000

13) Brüt satış kârının dikey yüzdesi % 48 olan işletmenin, satışlarının maliyetinin dikey yüzdesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 48
B) % 65
C) % 52
D) % 24
E) % 72

14) Dikey (Yüzde) Analiz Tekniğinin amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Finansal tablolar arasındaki ilişkileri incelemek
B) Finansal Tablo kalemlerindeki değişimi incelemek
C) Bilançonun geçmiş yıllarla olan ilişkilerini ortaya koymak
D) Tek döneme ait finansal tablolardaki hesapların oransal ilişkilerini incelemek
E) İşletmenin faaliyet sonuçlarının analizinin yapılması

15)

	<u>2014</u>	<u>%</u>
Mali Borçlar	4.500	32
Ticari Borçlar	2.600	19
Alınan Avanslar	1.300	9
Borç ve Gider Karşılıkları	600	4
.....	xxx	xxx
Pasif Toplamı	14.000	100

Yukarıdaki bilgilere göre, işletmenin bilançosuna uygulanan analiz tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Trend Analiz
B) Yüzde Yöntemi ile Analiz
C) Karşılaştırmalı Tablo Analiz

D) Oran Analiz

E) Dikey Yüzde Analizi

Cevaplar

1) A, 2) D, 3) C, 4) A, 5) B, 6) B, 7) D, 8) D, 9) B, 10) D, 11) E, 12) B, 13) C, 14) D,
15) E

9. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZ TEKNİKLERİ - 3; EĞİLİM YÜZDELERİ (TREND) ANALİZ TEKNİĞİ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- 9.1. Trend Analizinin Uygulanması
- 9.2. Eğilim Yüzdeleri Analiz Tekniğı İle Finansal Tabloların Hazırlanması
- 9.3. Eğilim Yüzdeleri Analizinin Yorumlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar
- 9.4. Trend Analizine İlişkin Uygulamalar
- 9.5. Trend Analizinin Özellikleri

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

Finansal tablolar üzerinde çeşitli analiz tekniklerinin uygulanması ile işletmelerin finansal durumu ve faaliyet sonuçlarının analizleri yapılarak işletmeye ilişkin farklı açılardan bulgulara ulaşılmakta ve buradan çıkarılacak sonuçlarla işletmenin yarınlarna ilişkin bir dizi kararlar alınmaktadır. İşletmenin finansal tablolarının analizinde kullanılan analiz tekniklerinden birisi de eğilim yüzdeleri analiz tekniğidir. Bu analiz tekniğinde işletmenin finansal durumuna ve faaliyet sonuçlarına ilişkin kalemlerin uzun dönemler itibari ile göstermiş olduğu değişimin trenleri (eğilimleri) belirli bir yılın finansal tablosundaki rakamlara endeksenerek analiz edilmektedir. Bu amaçla özellikle aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilen kalemlerin analizi yapılırken, analizde baz alınan bir yıla göre finansal tablo kalemlerinin uzun dönemde göstermiş olduğu değişim yönü belirlenmekte ve bu kalemler arasındaki eğilimin etkileşimi incelenerek işletmenin geleceğine ilişkin kararlar alınmaktadır.

9. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZ TEKNİKLERİ - 3; EĞİLİM YÜZDELERİ (TREND) ANALİZ TEKNİĞİ

Karşılaştırmalı tablolar tekniğinde finansal tabloların iki farklı dönem veya tarihteki verileri karşılaştırılarak tutar ve yüzde(oran) olarak ne yönde değiştiği belirlenmektedir. Bu analiz tekniğinde bilanço ve gelir tablosu kalemlerinin kısa dönemdeki değişimi ve bu değişikliklerin olası nedenleri ve sonuçları üzerinde durulmaktadır. İşletmenin belirli bir dönemdeki finansal tablosunda yer alan kalemlerinin büyüklüğünü ve dağılımını incelemek için ise geçen bölümde incelemiş olduğumuz dikey yüzdelere analiz tekniği uygulanmaktadır. Bu analiz tekniğinde işletmenin tek bir dönemine ait finansal tablo verilerindeki her bir kalemin, aynı tabloda yer alan grup toplamına oranlanması şeklinde hesaplanarak bulunan yüzdelere göre yorumlar yapılmaktadır.

Eğilim Yüzdeleri (Trend) Analizi ise işletmenin finansal durumu ve faaliyet sonuçlarının **uzun dönem**deki trendlerini inceleyen analiz tekniğidir. Bu analiz tekniğinde işletmenin finansal durumuna ve faaliyet sonuçlarına ilişkin kalemlerin uzun dönemler itibari ile değişiminin trenleri (eğilimleri) belirli bir yılın finansal tablosundaki rakamlara endekslenerek analiz edilmektedir. Bu amaçla özellikle aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilen kalemlerin analizde baz alınan yıla göre uzun dönemde göstermiş olduğu değişim yönü belirlenerek bu kalemler arasındaki eğilimin etkileşimi incelenmektedir.

9.1. Trend Analizinin Uygulanması

Trend analizinin finansal tablolara uygulanabilmesi için dönem uzunlukları karşılaştırılabilir çok sayıdaki dönemlere ilişkin bilançoların ve gelir tablolarının olması gerekir. Bu analiz tekniğinde bilanço ve gelir tablosunun tamamına analiz tekniği uygulanabileceği gibi, yalnızca finansal anlamda birbirleri ile aralarında kuvvetli ilişkiler kurulabilen kalemlerin eğilimlerinin karşılaştırılması da tercih edilebilir. Uygulamada tercih edilen yöntem ise genellikle sadece aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilen finansal tablo kalemleri arasında bu analiz tekniğinin uygulamasıdır.

Trend analizinin uygulanmasında öncelikle analiz edilecek ilgili dönemler seçilmelidir. Analizden benlenen yararların elde edilmesi için en az 5-6 yıllık dönemlerden başlayarak uzun dönemli veri setinin oluşturulması gerekir. Dönem uzunluğunun fazla olması, işletmenin daha kapsamlı olarak değerlendirilmesini sağlayacağı için ilgili dönemlere ilişkin finansal tablo kalemlerinin genel eğilimleri daha iyi şekilde ortaya konulacaktır.

Trend analizinin uygulanmasındaki ikinci aşama ise analiz dönemlerine ilişkin finansal tablo kalemlerinin eğilim yüzdelerinin hesaplanmasıdır. Analiz edilecek söz konusu dönemler belirlendikten sonra eğilim yüzdelerinin neye göre belirleneceği ya da hesaplanacağı yapılacak analizlerin güvenilirliği açısından hayati bir öneme sahiptir. Analiz tekniğine göre eğilim yüzdelerinin zaman içinde göstermiş olduğu seyrin ortaya konulabilmesi için ilgili dönemler arasından her yönden kabul edilen ve analize temel teşkil edilebilecek bir yılın **baz yıl** olarak seçilmesi gerekir. Uygulamada genellikle analiz dönemlerinden ilk yıl baz yıl olarak kabul edilmekle birlikte, baz yılın işletme açısından her bakımdan olağan bir yıl olması gerekir. Bir başka ifade ile baz yılın işletme için olağanüstü olayların yaşanmadığı bir yıl olarak seçilmesi, analizin temelini oluşturan gösterge niteliğindeki yılın doğru olarak seçilmesi anlamına gelecektir. Bu anlamda baz yılın ülke ekonomisinde ya da işletmenin içinde bulunduğu sektörde krizlerin yaşanmadığı, aşırı dalgalanmaların olmadığı ya da işletmenin faaliyetlerini sürdürdüğü çevrede deprem veya sel gibi olağanüstü olayların yaşanmadığı bir yıl olması gerekir.

Analizi yapılacak dönemlerin seçilerek veri setlerinin oluşturulması ve baz yılın seçilmesinden sonraki üçüncü aşama ise finansal tablolardaki ilgili yıllara ilişkin kalemlerin eğilim yüzdesinin hesaplanmasıdır. Eğilim yüzdelerinin hesaplanmasının ilk aşamasını ise baz yıl olarak seçilen ilgili dönemin bilanço ve gelir tablosundaki tüm kalemlerinin eğilim yüzdeleri 100 kabul edilerek kalemlerin diğer yıllardaki eğilimi yüzde şeklinde ifade edilmesidir. Bu şekilde ilgili kalemler dönemler itibari ile bir nevi 100 endeksi şeklinde gösterilmiş olmaktadır. Baz yılın tüm finansal tablo değerlerinin 100 olarak kabul edilmesinden sonra, diğer yıllara ilişkin ilgili kalemlerin eğilim yüzdesi aşağıdaki şekilde formülize edilebilir;

$$\text{Eğilim Yüzdeleri} = \frac{\text{İlgili Yıldaki Hesap Tutarı}}{\text{İlgili Hesabın Baz Yıldaki Tutarı}} \times 100$$

Analizi yapılacak ilgili finansal tablo kalemlerinin dönemler itibari ile eğilim yüzdeleri yukarıdaki formül yardımıyla hesaplandıktan sonra bulunan sonuçlar 100 den büyük ise, kalemlerin incelenen dönemler içindeki değerinin baz yılıdaki değerine göre yüksek, 100 den küçük olması durumunda ise kalemlerin incelenen dönemler içindeki değerinin baz yılıdaki değerine göre küçük olduğunu göstermektedir.

9.2. Eğilim Yüzdeleri Analiz Tekniği İle Finansal Tabloların Hazırlanması

ABC İşletmesinin 2014-2018 yıllarına ilişkin gelir tablosundan alınan bazı kalemlerin tutarları aşağıda yer almaktadır. 2014 yılının baz yıl olarak seçilmesi durumunda yukarıdaki verilen formülde ilgili yılların değerleri yerine konulduğunda finansal tablo kalemlerinin eğilim yüzdeleri kolaylıkla hesaplanabilmektedir.

	2014	2015	2016	2017	2018
NET SATIŞLAR	600.000	750.000	1.000.000	800.000	1.200.000
SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	300.000	400.000	600.000	500.000	750.000
BRÜT SATIŞ KÂRI	300.000	350.000	400.000	300.000	450.000

Bu verilere ilişkin olarak hesaplanan eğilim yüzdeleri dönemler itibari ile aşağıda yer almaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken ilk husus finansal tabloda yer alan ilgili kalemlerin 2014 yılındaki tüm değerlerinin 100 olarak gösterilmesidir. Zira bu veriler içinden baz yıl olarak 2014 yılının seçilmiş olması sonucunda, analiz tekniğinin özelliğinden dolayı bu yıldaki tüm finansal tablo kalemlerinin eğilim yüzdesi 100 olarak yer alacaktır.

	2014	2015	2016	2017	2018
NET SATIŞLAR	100	125*	166,7	133,3	200
SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	100	133,3	200	166,7**	250
BRÜT SATIŞ KÂRI	100	116,7	133,3	100	150

Baz yılın dışındaki diğer yılların eğilim yüzdeleri ise aşağıdaki şekilde hesaplanabilir. 2015 yılında net satışların eğilim yüzdesi hesaplanmak istediğinde;

$$\text{Eğilim Yüzdesi (NET SATIŞLAR-2015)} = \frac{750.000}{600.000} \times 100 = 125^*$$

2017 yılına ilişkin satışların maliyetinin eğilim yüzdesi ise aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$\text{Eğilim Yüzdesi (SATIŞLARIN MALİYETİ-2017)} = \frac{500.000}{300.000} \times 100 = 166,7^{**}$$

Aşağıda ise XYZ işletmesinin 2014-2018 yılları arasında dönen varlık kalemlerinin göstermiş olduğu eğilimler hesaplanmış olarak yer almaktadır. Bu hesaplamalar yapılırken 2014 yılı baz yıl olarak seçilmiştir.

	2014	2015	2016	2017	2018
I. Dönen Varlıklar					
A. Hazır Değerler	40.000	50.000	70.000	50.000	75.000
B. Menkul Kıymetler	17.000	0	9.500	9.500	6.500
C. Ticari Alacaklar(Net)	50.000	80.000	100.000	100.000	150.000
D. Diğer Alacaklar	10.000	11.000	5.000	6.000	2.500
E. Stoklar	75.000	90.000	80.000	107.500	150.000
F. Diğer Dönen Varlıklar	8.000	9.000	8.000	7.000	16.000
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	200.000	240.000	272.500	280.000	400.000

	EĞİLİM (TREND) YÜZDELERİ				
I. Dönen Varlıklar	2014	2015	2016	2017	2018
A. Hazır Değerler	100	125	175	125	187,5
B. Menkul Kıymetler	100	0	55,9	55,9	38,2
C. Ticari Alacaklar(Net)	100	160	200	200	300
D. Diğer Alacaklar	100	110	50	60	25
E. Stoklar	100	120	106,7	143,3	200
F. Diğer Dönen Varlıklar	100	112,5	100	87,5	200
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	100	120	136,3	140	200

Yukarıda dönen varlıklarda yer alan bilanço kalemlerinin eğilim yüzdelerinde yer alan değerlerden 100'ün altında olan olanlar baz yıla göre azalışı, 100'ün üzerinde olan değerler ise baz yıla göre artışı ifade etmektedir. Dikkat edilirse her bir kalemin eğilim yüzdesi baz yılın değeri olan 100 ile başlayıp her finansal tablo kalemi bir nevi endeks oluşturmaktadır. İncelenen kalemlerden baz yılda rakamı olmayan bir kalemin olması durumunda ilgili kalemin eğilim yüzdesi matematiksel olarak hesaplanamayacaktır. Baz yılın dışında herhangi bir yılda incelenen kalemlerden değeri olmayan ya da sıfır olan bir kalemin olması durumunda ise o yıla

ilişkin eğilim yüzdesi de sıfır olacaktır. Yukarıda yer alan 2015 yılına ilişkin menkul kıymetler kaleminin eğilim yüzdesi ve o yılda bilançoda yer alan değeri sıfırdır. Ayrıca eğilim yüzdeleri finansal tablolarda faaliyet sonuçlarını veren kârın zarara ya da zararın kâra dönüşmesi durumunda ancak negatif değerler alabilmekte, bunun dışında eğilim yüzdeleri daima pozitif değerler almaktadır.

9.3. Eğilim Yüzdeleri Analizinin Yorumlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar

Finansal tabloda yer alan kalemlerin eşit uzunluktaki dönemlere göre düzenlenmesi, finansal tabloların karşılaştırılabilirliği açısından önemlidir. Ayrıca incelenen dönemlerde işletmenin amortisman ya da stok değerlendirme gibi muhasebe politikası ve uygulamalarında bir değişikliğe gidilmiş ise yapılacak analizlerin güvenilirliği açısından bu değişikliklerin etkilerinin giderilmesi gerekir. Bunlara ilaveten özellikle ülke ekonomisinde yüksek enflasyonun yaşandığı dönemlerde, fiyat hareketlerinin finansal tablo üzerinde etkisinin ortadan kaldırılması gerekir. Bir başka ifade ile finansal tablo kalemlerinin tutarlarının enflasyondan arındırılmış olması, ilgili dönemlere ilişkin yapılacak analizin güvenilirliği açısından yine önemli bir husustur.

Trend analizinde incelenen dönemlerdeki finansal tablo kalemlerinin eğilimlerinin belirlenmesinden sonra birbirleri ile ilişkili kalemlerin eğilimlerinin etkileşimlerinin araştırılması gerekir. Zira bu analiz tekniğinin yorumu büyük ölçüde, aralarında ilişki bulunan kalemlerin etkileşimlerinin incelenmesi üzerinde kuruludur. Analiz tekniğinde tüm finansal tablonun eğilim yüzdelerinin bulunup yorumlanması yerine aralarında ilişkili kurulabilen finansal tablo kalemlerinin belirlenerek yalnızca bu kalemlere ilişkin eğilimlerin hesaplanması ve yorumlanması daha pratik olacaktır.

Trend analizi ile aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilecek finansal tablo kalemleri ya da gruplarından bazıları aşağıdaki gibidir;

- Dönen Varlıklar & Kısa Vadeli borçlar
- Dönen Varlıklar & Duran Varlıklar
- Duran Varlıklar & Özkaynaklar
- Duran Varlıklar & Devamlı Sermaye
- Özkaynaklar & Toplam Yabancı Kaynaklar
- Brüt Satışlar & Net Satışlar
- Net Satışlar & Satışların Maliyeti
- Net Satışlar & Faaliyet Giderleri

- Net Satışlar & Finansman Giderleri
- Net Satışlar & Ticari Alacaklar
- Net Satışlar & Stoklar
- Stoklar & Ticari Borçlar
- Ticari Borçlar & Ticari Alacaklar
- Net Satışlar & Dönen Varlıklar

9.4. Trend Analizine İlişkin Uygulamalar

Trend analizine ilişkin aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilecek finansal tablo kalemleri yukarıda belirtildikten sonra, ilgili analiz tekniğinin daha iyi anlaşılabilmesi için bu noktada basit bir örnek uygulama yapılacaktır. Bu analiz tekniğinden beklenen yararın sağlanabilmesi için daha önceden de belirtildiği üzere oldukça uzun dönemlere ilişkin finansal tablo verilerinin olması gerekir. Ancak aşağıda yapılan uygulamada konuyu daha basite indirgeyerek sadece 3 yıla ilişkin veriler yorumlanmıştır.

- Bir işletmede finansal tabloların Eğilim Yüzdeleri (Trend Analizi) yöntemi ile analizi sonucunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçları aralarında ilişki kurulabilecek kalemleri göz önünde bulundurarak yorumlayınız.

	<u>Y1</u>	<u>Y2</u>	<u>Y3</u>
Ticari Alacaklar	100	140	162
Stoklar	100	102	108
Ticari Borçlar	100	120	125
Brüt Satışlar	100	124	132
Net Satışlar	100	126	133
Satışların Maliyeti	100	128	135

Yukarıdaki veriler incelendiğinde analize konu olan ilk dönem olan Y1 yılının baz yıl olarak seçildiği görülecektir. Y2 ve Y3 yıllarının baz yıla göre belirlenmiş eğilim yüzdeleri hesaplanmış olarak soruda verilmiştir. Bu verilere göre aralarında ilişki kurulabilecek kalemlere göre yapılacak yorumlar aşağıdaki gibi olacaktır.

➤ **Net Satışlar & Ticari Alacaklar Trendinin Birlikte Yorumlanması:**

	<u>Y1</u>	<u>Y2</u>	<u>Y3</u>
Ticari Alacaklar	100	140	162
Net Satışlar	100	126	133

İşletmenin net satışları ve ticari alacaklarının eğilim yüzdeleri incelendiğinde, ticari alacaklar baz yıla göre Y2 ve Y3 döneminde sırasıyla % 40 ve % 62 oranında artış gösterirken, Net Satışlar baz yıla göre % 26 ve % 33 oranında artış göstermiştir. İşletmenin net satışlarındaki artış yüzdesine göre, ticari alacaklardaki artış yüzdesinin daha yüksek olması olumsuzdur. Zira işletmenin satışları artarken oran olarak alacaklarının çok daha yüksek oranlarda artması, işletmenin alacaklarının tahsilinde sorunlar olabileceğini göstermektedir. Yalnız işletmenin net satışlarına göre ticari alacaklarındaki yüksek orandaki artışın nedeni işletmenin satışlarını artırmak amacıyla satışlarının vade politikasını değiştirerek, daha uzun vadeli satış politikası izlemesi olabilir. Bu durumda işletmenin kredili satışlar konusunda sıkı bir politika izlemediğini söyleyebiliriz. Ayrıca işletmenin tahsilat süresinin uzaması likidite açısından olumsuzdur.

*İşletmede ticari alacakların olmasının nedeni net satışlar(kredili satışlar) olduğuna göre, normalde net satışlar artarken ticari alacaklarında artması; net satışlar azalırken ticari alacaklarında azalması gerekir.

** Net satışların artış eğilimi, ticari alacakların artış eğiliminin üzerinde ise, işletmenin kredili satışlarının vadesini azalttığını yada peşin satışlara geçildiğini söyleyebiliriz. Bu durum işletmenin likiditesi açısından olumludur.

➤ **Net Satışlar & Satışların Maliyeti Trendinin Birlikte Yorumlanması:**

	<u>Y1</u>	<u>Y2</u>	<u>Y3</u>
Satışların Maliyeti	100	128	135
Net Satışlar	100	126	133

İşletmenin net satışlarının ve satışların maliyetinin artış trendleri birbirlerine oldukça yakındır. Bu durumda işletmenin brüt kâr marjının baz yıla göre pek değişmediğini söyleyebiliriz. Ancak çok az miktarda da olsa satışların maliyetinin artış trendinin net satışlara göre yüksek olması, satışların maliyetindeki artış unsurunun net satış gelirine tam olarak

yansıtlamadığını, yada işletmenin birim başına maliyetinin baz yıla göre değişmediğini düşündüğümüzde, işletmenin birim satış fiyatını baz yıla göre çok küçük bir oranda indirdiğini söyleyebiliriz. Birim maliyetlerin ve satış fiyatının pek değişmemesi durumunda satışların maliyetlerinin ve net satışların artmasının nedeni satış hacminin artmasıdır. Bu işletmenin baz yılda brüt kâr elde etmesi durumunda, sonraki yıllarda brüt kâr marjı çok az da olsa azalırken, satış hacmi arttığı için brüt kârı ise artmaktadır.

*Net satışların artış trendinin, satışların maliyetinin artış trendinden yüksek olması durumunda, yada net satışlar artış trendinde iken, satışların maliyetinin azalış trendinde olması durumunda işletmenin brüt kârı hem tutar olarak hem de oran (brüt kâr marjı) olarak artacağı için işletmenin kârlılığı açısından olumludur. Bu durumda işletmenin maliyetlerini kontrol altında tutabildiği, iyi bir satış fiyatı belirlediği ve brüt kârını artırdığını söyleyebiliriz.

**Satışların maliyeti artış eğilimi gösterirken, net satışların azalış eğilimi göstermesi durumunda ise, brüt kâr hem tutar olarak hem de oran olarak (brüt kâr marjı) azalacağı için işletme açısından olumsuzdur.

➤ **Brüt Satışlar & Net Satışlar Trendinin Birlikte Yorumlanması:**

	<u>Y1</u>	<u>Y2</u>	<u>Y3</u>
Brüt Satışlar	100	124	132
Net Satışlar	100	126	133

İşletmenin baz yıla göre sonraki yıllarında brüt satışların artış trendi ile net satışların artış trendi neredeyse aynıdır. Bu durumda işletmenin brüt satışlar ile net satışlar arasındaki farkı belirleyen satış iadesi ve iskontolarının da ortalama olarak brüt satışlar yada net satışlar kadar arttığını söyleyebiliriz. Baz yılda işletmenin gelir tablosu verilerine göre satış indirimleri önemli bir yer tutmuyorsa, diğer yıllar içinde brüt satışlardan satış iade ve iskontolarından dolayı önemli bir kayıp verilmediğini söyleyebiliriz.

*Brüt satışlar artış eğilimi gösterirken, net satışların daha yüksek oranda artış göstermesi brüt satışlardan net satışlara geçerken satış indirimlerinden dolayı daha az kayıp verildiğini göstermektedir.

*Net satışların artış eğiliminin, brüt satışların artış eğiliminden az olması durumunda ise, baz yıla göre satış iadeleri ve iskontolarının net satışlara göre daha fazla artış eğiliminde olduğunu göstereceği için işletme için olumsuzdur.

➤ **Stoklar & Ticari Borçlar Trendinin Birlikte Yorumlanması:**

	<u>Y1</u>	<u>Y2</u>	<u>Y3</u>
Stoklar	100	102	108
Ticari Borçlar	100	120	125

İşletmenin baz yıla göre ticari borçlarının artış eğilimi stokların artış eğiliminden daha yüksek olması; işletmenin baz yıla göre stoklarını daha uzun vadeli aldığını yada ticari borçlarını ödeme açısından sorunlar yaşadığını gösterebilir. Bir başka ifade ile işletmenin nakit sıkıntısı içinde olduğu için stoklarını daha uzun vadeli alma yoluna gittiğini gösterebileceği gibi, işletmenin uzun vadeli stok alımları yapabildiği için kredibilitesinin yüksek olduğunu da gösterebilir. İşletmenin ticari borçlarındaki artış trendi, ticari alacaklarındaki artış eğilimi ile birlikte değerlendirildiğinde; işletmenin alacaklarının artmasının likiditesi üzerindeki olumsuz etkisi, işletmenin stok alımlarının vadelerinin uzaması ile azaltabilir.

* Stoklar artış eğilimi gösterirken, ticari borçların stoklara göre daha düşük bir seviyede artış eğilimi göstermesi yada ticari borçların eğiliminin azalması, işletmenin stok alımlarını baz yıla göre daha az vadeli yaptığını yada daha çok peşin stok alımlarına yöneldiğini göstermektedir. Bu aynı zamanda işletmenin ticari borçlarını vadesinde ödeyebildiği şeklinde de yorumlanabilir.

➤ **Stoklar & Satışların Maliyeti Trendinin Birlikte Yorumlanması:**

	<u>Y1</u>	<u>Y2</u>	<u>Y3</u>
Stoklar	100	102	108
Satışların Maliyeti	100	128	135

İşletmenin baz yıla göre satışların maliyetindeki artış trendi stoklardaki artış trendinin oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. İşletmenin stok politikasının ne derece etkin olduğunu gösteren stok devir hızı satışların maliyetinin ortalama stoklara bölünmesi ile hesaplanmaktadır. Dolayısı ile satışların maliyetinin artış trendinin stoklara göre daha fazla olması, işletmenin baz yıla göre stoklarının daha hızlı devrettiğini yada stoklarını daha kısa sürede sattığını göstermektedir. İşletmenin stoklarını daha hızlı satması; işletmenin faaliyetlerinin etkinliği açısından olduğu kadar likiditesi açısından da olumlu bir durumdur. İşletmenin baz yıla göre stoklarını daha kolay satabildiğini ve daha iyi bir stok politikası izlediğini söyleyebiliriz. Ayrıca işletmenin daha etkin bir stok politikası izlemesi sonucunda stoklama giderleri de düşecektir.

*Eğer işletmenin stoklarının artış trendi satışların maliyetinin artış trendinin üzerinde olsaydı, işletmenin stok devir hızı oranı düşecekti ve dolayısı ile stoklarını daha geç satan ya da gereğinden fazla stok bulunduran işletme hem stoklarına fazla fon bağlamış olacak hem de stoklama giderleri artmış olacaktır.

9.5. Trend Analizinin Özellikleri

Trend analizinin özelliklerini aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz;

- Analiz tekniğinde mali tablo kalemlerinin **uzun sürede** göstermiş olduğu eğilimler inceleneceği için, sağlıklı değerlendirmeler yapılabilmesi için analizin en az 5 yıllık (dönemlik) finansal tablo verilerini kapsaması gerekir.
- Uzun süreyi kapsadığından, kapsamına göre dinamik analizdir.
- Uzun süreyi kapsadığından, bu analiz tekniğinin faydası oldukça fazladır. Zira yapılacak olan değerlendirmelerde diğer analiz dönemlerine göre işletmenin çok daha geniş bir zaman dilimi açısından analizleri yapılmaktadır.
- Analize temel teşkil edilen baz yıl, olağandışı değişikliklerin yaşanmadığı, normal sayılabilecek, istikrarlı bir yıl olmalıdır.
- Baz yılıdaki bütün finansal tablo kalemlerinin eğilim yüzdesi her zaman 100'dür.
- Oldukça uzun dönemli verilerle yapılabileceği için bu analiz tekniğinde, istatistiksel (regresyon analizi) yöntemleri de kullanılabilir. Böylelikle geleceğe ilişkin tahminler oluşturulurken bilimsel yöntemlerden de faydalanılmış olacaktır.
- Eğilim yüzdeleri endeks şeklinde pozitif değerler olup, 100'ün üzerindeki değerler baz yıla göre artışı, 100'ün altındaki değerler ise baz yıla göre azalışı ifade etmektedir.
- Baz yılda rakamı olmayan bir kalemin, diğer yıllar için eğilim yüzdesi hesaplanamaz, bir başka ifade ile ilgili hesabın eğiliminden bahsedilemez.
- Kâr veya zarar kalemlerinin dışındaki finansal tablo kalemlerinin eğilim yüzdeleri asla negatif değerler alamaz.
- Eğilim yüzdeleri aynı seyri göstermiyorsa, ilgili kalemin eğiliminden söz edilemez.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

1) İşletmenin aralarında ilişki bulunan mali tablo kalemlerinin uzun sürede göstermiş olduğu eğilimlerin incelenmesi amacıyla uygulanan analiz tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Trend analizi
- B) Karşılaştırmalı analiz
- C) Yüzde analizi
- D) Dikey analiz
- E) Oran analizi

2) Trend analizi ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Eğilim yüzdeleri endeks şeklinde ve genellikle pozitif değerlerdir.
- B) Eğilim yüzdesi 100'ün altında olan kalemler, baz yıla göre azalmıştır.
- C) Eğilim yüzdeleri aynı seyri göstermiyorsa, ilgili kalemin eğiliminden söz edilemez.
- D) Kapsamına göre statik analizdir.
- E) İstatistiksel (regresyon analizi) yöntemlerin kullanılabildiği bir analiz tekniğidir.

3) Trend analizi ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Mali tablo kalemlerinin uzun sürede göstermiş olduğu eğilimlerin incelenmesi amacıyla uygulanır.
- B) Baz yılda rakamı olmayan bir kalemin, diğer yıllar için eğilim yüzdesi hesaplanamaz.
- C) İstikrarlı bir yıl baz yıl olarak kabul edilmektedir.
- D) Dinamik analizdir.
- E) Bu analiz tekniğinde finansal tabloda yer alan her bir hesap kalemi, kendisinden bir önceki dönemin yine aynı finansal tablo kalemi ile mutlak olarak karşılaştırılmaktadır.

4) Aşağıda stok kalemine ilişkin yapılan hesaplamada soru işaretli yerlere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

	2013	2014	2015	2016
Stoklar	20.000	22.000	18.000	30.000
Eğilim Yüzdeleri		100	?	? ?

- A) 120 90 175
- B) 125 75 120
- C) 110 80 125
- D) 110 90 150
- E) 105 110 150

5) Yukarıdaki yapılan hesaplamalarda hangi analiz tekniği uygulanmıştır?

- A) Dikey yüzdeleri analizi
- B) Yatay analiz
- C) Oran analizi
- D) Trend analizi
- E) Karşılaştırmalı analiz

6) Ticari alacakların baz yılıdaki ve 2016 yılındaki değerleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	2014	2015	2016
Stoklar?		12.000	?
Eğilim Yüzdeleri		100	75 150

- A) 18.000 24.000
- B) 15.000 20.000
- C) 16.000 24.000
- D) 17.500 25.000
- E) 15.000 24.000

7) Yukarıdaki yapılan hesaplamalarda hangi analiz tekniği uygulanmıştır?

- A) Trend analizi
- B) Dikey yüzdeleri analizi
- C) Yatay analiz
- D) Oran analizi
- E) Karşılaştırmalı analiz

8) Trend veya eğilim yüzdeleri tekniği için en uygun analiz türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Statik analiz
- B) Kredi analizi
- C) Dış analiz
- D) Dinamik analiz
- E) İç analiz

9)

I - Trend analizinin doğru sonuçlar verebilmesi için, baz yılın istikrarlı bir yıl olarak seçilmesi gerekir.

II - Dikey Yüzdelere göre gelir tablosu analiz edilirken Dönem Net Kârı 100 olarak kabul edilir.

III - Mukayeseli Tablolar analizinde doğru değerlendirme yapabilmek için oranların yanında hesapların mutlak değerleri de göz önünde bulundurulmalı

Yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I, II, II

10) İşletmenin geçmişteki 5-10 yıllık dönemlerine ait finansal tablo verilerinden hareket ederek geleceğe yönelik ilişkiler belirlemeye olanak sağlayan analiz tekniğine ne ad verilir?

- A) Yatırım Analizi
- B) Dikey Analiz
- C) Statik Analiz
- D) Oran Analizi
- E) Trend Analizi

Cevaplar

1) A, 2) D, 3) E, 4) D, 5) D, 6) C, 7) A, 8) D, 9) D, 10) E

**10. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZ TEKNİKLERİ- 4 ORAN
ANALİZİ – 1: LİKİDİTE ORANLARI**

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

10.1. Oran Analizi (Rasyo Analizi)

10.1.1. Likidite Oranları

10.1.1.1. Cari Oran

10.1.1.2. Asit Test Oranı (Likidite Oranı)

10.1.1.3. Nakit Oran (Disponibilite Oranı)

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

Finansal tablolar analizinde kullanım alanı oldukça yaygın olan analiz tekniklerinden birisi de oran analizidir. Bu analiz tekniğinde işletmelerin genellikle tek bir dönemine ait finansal tablolarında yer alan kalemleri arasında matematiksel ilişkiler kurularak hesaplanan oranların sonuçlarına göre işletme ile ilgili geleceğe yönelik kararlar verilmektedir. Oran analizi, gelir tablosu ve bilançoda yer alan ve birbirleri ile ilişki kurulabilen kalemler arasındaki ilişkilerin daha kolay anlaşılmasını ve değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır. Oranlar, finansal analizin genel kapsamı içinde ilişkide bulunduğu konulara göre değişik şekilde sınıflandırılmaktadırlar. En yaygın olarak kullanılan şekli ile oranlar; faaliyet etkinliği oranları, likidite oranları, finansal yapı oranları ve kârlılık oranları şeklinde sınıflandırılmaktadır. Likidite oranları, işletmelerin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü değerlendirmek üzere geliştirilen oranlardır.

10.1. Oran Analizi (Rasyo Analizi)

Finansal tabloların analiz edilmesindeki temel amaç, işletme ilgililerinin geleceğe ilişkin daha rasyonel kararlar verebilmesi amacıyla geçmişin verilerinin analiz edilerek geleceğe ilişkin öngörülerde bulunmaktır. Finansal tablolarda yer alan hesap kalemleri ve dolayısı ile bir bütün olarak finansal tablonun kendisi yorumlanırken analiz teknikleri uygulanmaktadır. Önceki bölümlerde de üzerinde durulduğu üzere, analiz teknikleri ile finansal tablolarda ilk bakışta görülemeyen değişimler, trendler ya da kalemler arasındaki ilişkiler daha kolayca ortaya konulabilmektedir. Finansal tabloların analiz tekniklerini dersimizin yedinci bölümünde karşılaştırmalı tablolar analizi, dikey yüzdeler analizi, eğilim yüzdeleri analizi ve oran analizi olmak üzere dörde ayırmıştık.

Karşılaştırmalı tablolar analizi tekniğinde finansal tabloların iki farklı dönem veya tarihteki verileri karşılaştırılarak tutar ve yüzde(oran) olarak ne yönde değiştiği belirlenmektedir. Bu analiz tekniğinde bilanço ve gelir tablosu kalemlerinin kısa dönemdeki değişimi ve bu değişikliklerin olası nedenleri ve sonuçları üzerinde durulmaktadır. İşletmenin belirli bir dönemdeki finansal tablosunda yer alan kalemlerinin büyüklüğünü ve dağılımını incelemek için ise sekizinci bölümde incelemiş olduğumuz dikey yüzdeler analiz tekniği uygulanmaktadır. Bu analiz tekniğinde hatırlayacağınız üzere işletmenin tek bir dönemine ait finansal tablo verilerindeki her bir kalemin, aynı tabloda yer alan grup toplamına oranlanması şeklinde hesaplanarak bulunan yüzdelerle göre yorumlar yapılmaktadır. Dokuzuncu bölümde üzerinde durduğumuz eğilim yüzdeleri (trend) analizi ise işletmenin finansal durumu ve faaliyet sonuçlarının uzun dönemdeki trendlerini inceleyen analiz tekniğidir. Bu analiz tekniğinde işletmenin finansal durumuna ve faaliyet sonuçlarına ilişkin kalemlerin uzun dönemler itibari ile değişiminin trenleri (eğilimleri) belirli bir yılın finansal tablosundaki rakamlara endeksenerek analiz edilmektedir. Bu amaçla özellikle aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilen kalemlerin analizde baz alınan yıla göre uzun dönemde göstermiş olduğu değişim yönü belirlenerek bu kalemler arasındaki eğilimin etkileşimi incelenmektedir.

Analiz tekniklerinden sonuncusu ise oran analizi ya da rasyo yöntemi ile analizdir. Bu analiz tekniğinde daha çok bilanço ve gelir tablosunda yer alan ve aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilen finansal tablo kalemleri birbirlerine oranlanarak elde edilen sonuçlara göre işletmenin finansal tabloları yorumlanmaktadır.

Oran analizi tekniği ile hesaplanan çeşitli oranlar, oranların ilişkide bulunduğu durumlara göre genellikle 4 temel gruba ayrılmaktadırlar;

1. Likidite Durumunu Gösteren Oranlar
2. Faaliyet Etkinliği (Verimlilik) Durumunu Gösteren Oranlar
3. Finansal (Mali) Durumu Gösteren Oranlar
4. Kârlılık Durumunu Gösteren Oranlar

Oran analizi literatürde genellikle yukarıdaki şekilde gruplandırılırken, bu gruplarla direkt olarak ilişki içinde olmayan oranlarda yer almaktadır. Bu oranlar diğer oranlar başlığı altında on üçüncü bölümde incelenecektir.

O R A N G R U P L A R I

Diğer Oranlar

Oran analizi ile elde edilen oranların, objektif bir şekilde yorumlanabilmesi için, hesaplanan oranların “Standart Oranlar” ile karşılaştırılması gerekmektedir. Finansal tablolar analizinin dolaysız önkoşullarından olan standart oranlar, tarihi standart oranlar, sanayi (sektör) standart oranları, ideal standart oranlar, ve bütçe standart oranları olmak üzere dörde ayrılmaktadır. Standart oranlara ilişkin gerekli bilgiler altıncı bölümde verildiği için, bu bölümde tekrar üzerinde durulmayacaktır.

10.1.1. Likidite Oranları

Likidite Oranları, işletmenin *Kısa Vadeli Borçlarını Ödeyebilme Yeteneğini* ölçmek için geliştirilen oranlardır. Likidite oranları aynı zamanda, işletmenin net çalışma sermayesinin yeterliliği konusunda ve işletmenin likidite riski hakkında da dolaylı bilgiler vermektedir.

Kısa vadeli borçların zamanı gelince ödenmesinde gerekli olan fonlar genellikle dönen varlıklardan sağlanmaktadır. Zira dönen varlıklar işletmenin kasa ve banka gibi nakit varlıkları ile normal faaliyet dönemi içinde kısa vadede paraya çevrilecek değerlerinden oluşmaktadır. Bu nedenle kısa vadeli borçların ödenebilme yeteneğini gösteren likidite oranları, dönen varlıklar ile kısa vadeli borçlar arasındaki oransal bağlantılar üzerine kurulmaktadır.

Bir işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücünün analizi tüm finansal tablo kullanıcıları açısından oldukça önemlidir. Kısa vadeli borcunu ödeme gücünü sürdüremeyen işletmeler, uzun vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü de sürdüremezler ve bu işletmelerin varlığını sürdürmesi oldukça zor olmaktadır. İşletmelerin kârlılık durumları yüksek de olsa, kısa vadeli borcunu ödeyemezse iflasa sürüklenebilirler. İşletmelerin muhasebe kârının yüksek olması, söz konusu işletmelerin likidite açısından çok güçlü olduğu anlamına gelmez. Daha açık bir ifade ile tahakkuk esasına göre belirlenen kâr kaleminin tutarı finansal tablolarda yüksek de olsa, işletmenin gerek çalışma sermayesinin fonları için gerekli olan nakit fon ihtiyacı, gerekse de kısa vadeli borçların ödenmesi için gerekli olan fonların yeterli olmaması durumunda işletme cari borçlarını ödeyebilme açısından oldukça zor durumda kalabilir. Benzer bir şekilde zarar eden bir işletmenin kısa vadeli borç ödeyebilme gücü ise yüksek olabilir. Zira bir işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücü kârlılığından ziyade nakit yaratabilme gücüne bağlıdır.

Likidite oranları, bilanço tarihi itibarıyla işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücü hakkında bilgiler verirken, işletmenin nakit yaratabilme gücünün değerlendirilmesi açısından ise yetersiz kalmaktadır. İşletmenin nakit ya da likidite yaratabilme gücünün analizinin yapılabilmesi için gerek nakit akım tablosunun gerekse de işletmenin nakit dönüşüm süresinin analiz edilmesi gerekmektedir. Bu konular ise on birinci bölüm ve on dördüncü bölümde incelenecektir.

İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü gösteren likidite oranları kendi içinde cari oran, asit test oranı ve nakit oran olmak üzere üçe ayrılabilir.

10.1.1.1. Cari Oran

Cari oran, işletmenin dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü gösterir. İşletmenin her 1 liralık kısa vadeli borcuna karşılık kaç liralık dönen varlığı olduğunu gösteren cari oran aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{Cari Oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

İşletmenin genel likidite durumunu gösteren Cari Oran, 1 yıl içinde elde edilecek nakitlerin bir yıl içinde ödenecek borçların kaç katı olduğunu göstermektedir. Cari oranın hesaplanmasındaki temel amaç, işletmenin dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü ölçerek işletmenin genel likidite durumu hakkında ve net çalışma sermayesi hakkında değerlendirmeler yapmaktır.

Cari oranın yüksek olması işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünün genel anlamda yüksek olduğu şeklinde değerlendirilir. Literatürde bu oranın 2 olması genellikle yeterli kabul edilmektedir. İşletmenin dönen varlıklarının kısa vadeli borçlardan daha yüksek olmasının nedeni, işletmenin dönen varlıkları ile dönem içinde hem kısa vadeli borçlarını ödeyecek olması hem de günlük işletme faaliyetlerini dönen varlıkları ile yürütmesidir.

Cari oranın işletmenin ihtiyacından daha yüksek olması işletmeye kredi verenler açısından olumlu bir durum iken, işletme sahipleri ve yöneticileri için aynı durumu söylemek zordur. Zira işletmenin ihtiyacından fazla dönen varlıklara sahip olması, dönen varlıkların bir kısmının atıl olduğu, işletmenin her türlü varlıklarının işletmeye direkt ya da dolaylı bir şekilde maliyeti olduğu göz önünde bulundurulduğunda işletmenin atıl varlıklarının da bir maliyetinin olduğu ve bu nedenle işletmenin kârlılığını olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz. Bir başka ifade ile normalin üzerinde bir likiditeye sahip olması işletmenin kârlılığını olumsuz etkilemektedir.

Sermaye piyasaları gelişmemiş ülkelerde uzun vadeli fonların arz ve talebi oldukça sınırlıdır. Bu nedenle bu ülkelerde faaliyet gösteren firmaların örneğin çıkarılmış tahviller gibi bir menkul kıymet ihraç ederek 5-10 yıllık gibi uzun vadeli borçlanması pek olası değildir. Bu piyasalara sahip olan gelişmekte olan ülkelerde likiditenin çok yüksek olmaması ve ticari bankaların uzun vadeli olarak geleceği öngörememelerinden dolayı, kısa vadeli borç verme eğiliminde olmaları nedeniyle işletmeler daha çok kısa vadeli borç kullanmak zorunda kalmaktadırlar. Bu ülkelerdeki işletmeler için cari oranın 1,5 düzeyinde olması yeterli kabul edilmektedir.

İşletmenin içinde bulunduğu ekonominin durumuna göre cari oranın genel olarak 1,5 - 2 aralığında olması yeterli kabul edilebilir. İdeal bir cari oran ayrıca işletmenin içinde bulunduğu sektöre göre ve işletmenin içinde bulunduğu özel durumlara göre farklılık gösterecektir. Örneğin aynı ekonomide ve sektörde faaliyet gösteren rakip firmalardan faaliyet döngüsü yüksek olan işletmelerin cari oranının düşük olması daha uygun olacaktır.

İşletmenin dönen varlıklarının toplamı finans literatüründe Brüt Çalışma Sermayesi ya da Brüt İşletme Sermayesi olarak adlandırılmaktadır. Dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynakları aşan kısmı ise Net İşletme (Çalışma) Sermayesi olarak adlandırılmaktadır. Bu ifadeyi aşağıdaki şekilde gösterebiliriz.

$$\text{Net Çalışma Sermayesi} = \text{Dönen Varlıklar} - \text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}$$

Likidite açısından sorunlu olmayan bir işletmede normal şartlarda net çalışma sermayesi pozitifdir. Zira yukarıda da ifade edildiği üzere işletmenin dönen varlıkları, hem kısa vadeli borçlarını ödeyebilecek bir büyüklükte, hem de buna ilaveten günlük işletme faaliyetlerini

yürütebilecek bir büyüklükte olmalıdır. Net çalışma sermayesi ifadesi aslında işletmenin dönen varlıklarının içinden kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse edilmeyen kısmını, bir başka ifade ile dönen varlıkların uzun vadeli finansman kaynakları ile finanse edilen kısmını göstermektedir.

İşletmelerin duran varlıkları uzun vadeli yatırımlarını gösterirken özkaynakları ve uzun vadeli yabancı kaynaklarının toplamı da uzun vadeli finansman kaynaklarını göstermektedir. İşletmenin uzun vadeli finansman kaynakları devamlı sermaye ya da sürekli sermaye olarak adlandırılmakta olup aşağıdaki şekilde gösterilebilir.

$$\text{Devamlı(Sürekli) Sermaye} = \text{Özkaynaklar} + \text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar}$$

Normal şartlarda işletmelerin uzun vadeli yatırımlarını uzun vadeli finansman kaynakları ile finanse etmesi gerekir. Aksi takdirde işletmelerin uzun vadeli yatırımları olan duran varlıklarını kısa vadeli borç ile finanse etmesi gerekecektir ki, bu durum işletmeler açısından son derece olumsuz bir durum olacaktır.

Bir işletmenin dönen varlıkları kısa vadeli borçlarından büyük olduğu sürece, bilanço eşitliği dikkate alındığında özkaynakları ve uzun vadeli borçların toplamından oluşan devamlı sermayesi ya da sürekli sermayesi de duran varlıklarından büyük olacaktır. Bir başka ifade ile bir işletmenin uzun vadeli finansman kaynaklarını gösteren devamlı sermayesi uzun vadeli yatırımlarını gösteren duran varlıklarından ne kadar büyük ise, dönen varlıkları da kısa vadeli yabancı kaynaklarından o kadar büyük olacaktır. Bu durumda net çalışma sermayesini aşağıdaki şekilde yeniden gösterebiliriz.

$$\begin{aligned} \Rightarrow \text{Net Çalışma Sermayesi} &= (\text{Devamlı Sermaye} - \text{Duran Varlıklar}) \\ &= (\text{Dönen Varlıklar} - \text{Kısa V. Yabancı Kaynaklar}) \end{aligned}$$

Normal şartlarda işletmelerin net çalışma sermayesinin pozitif olması gerekir. Bir işletmenin net çalışma sermayesinin negatif olması durumunda, söz konusu işletme hem duran varlıklarının finansmanının tamamını devamlı sermaye ile yapamamış, hem de işletmenin dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünün yetersiz olduğu söylenebilir. . Bu durumdaki işletmeler yeterli çalışma sermayesine sahip işletmeler değildirler. Net çalışma sermayesinin negatif olması durumunda, kısa vadeli borçların dönen varlıkları aşan kısmı kadar işletmelerin “Net Çalışma Sermayesi Noksan” dır.

Net çalışma sermayesinin noksan olmasının temel nedeni işletmelerin uzun vadeli yatırımlarının finansmanında kısa vadeli borçlar da kullanmasıdır. Bir işletmenin duran varlıkları devamlı sermayesinden ne kadar büyük ise, kısa vadeli yabancı kaynakları da dönen

varlıklarından o kadar büyük olacaktır ki bu tutar da işletmenin net çalışma sermayesi noksanının tutarını gösterecektir.

Dönen varlıkların kısa vadeli borçlara oranlanması şeklinde hesaplanan cari oran, Net İşletme (Çalışma) Sermayesini belirleyen iki tutarın birbirlerine oranıdır. Bu nedenle bu oran aynı zamanda net işletme sermayesinin yeterli olup olmadığı hakkında bilgiler de vermektedir. Cari Oran > 1 ise, Net Çalışma Sermayesi pozitifdir.

Cari Oran = 1 ise, Net Çalışma Sermayesi sıfırdır.

Cari Oran < 1 ise, işletmede Net Çalışma Sermayesi Noksanı vardır. Bir başka ifade ile işletmenin dönen varlıkları kısa vadeli borçlarını ödeyebilecek miktarda değildir.

Cari oranın yeterliliği konusunda sadece oranın değerinin hesaplayarak kesin bulgulara ulaşmak doğru değildir. Hesaplanan oranın işletmenin daha önceki dönemlerde ait oranları (tarihi standart oranlar) ve sektör ortalamaları (sektör standart oranı) ile karşılaştırılması gerekir. Ancak bu karşılaştırmalar da oranın niçin önceki dönemlere göre ya da sektör ortalamalarına göre yüksek ya da düşük olduğunu göstermez. Bu noktada işletmenin dönen varlıklarının ve kısa vadeli yabancı kaynakların yapısının ve dağılımının incelenmesi gerekir. Dönen varlıklar analiz edilirken özellikle stoklar ve alacaklar üzerinde ayrıntılı olarak durulması gerekir.

10.1.1.2. Asit Test Oranı (Likidite Oranı)

Dönen varlıkta yer alan kalemlerin bazılarının likiditesi diğerlerine göre düşüktür. Özellikle bazı durumlarda stoklar gibi nakde dönüşmesi zaman alabilecek dönen varlık kalemleri ile kısa vadeli borçların ödenmesi sorun yaratabilecektir. Bu nedenle hesaplanan cari oranların işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü her zaman doğru bir şekilde göstermesi söz konusu olmayacaktır. Bu nedenle sadece dönen varlık grubunun büyüklüğüne değil dönen varlık kalemlerinin yapısının da incelenmesi gerekir.

Likidite oranı, cari oranın yukarıda belirtilen noksanlıklarını tamamlayan ve bir anlamda bu oranı daha anlamlı kılan bir oranlardır. Bu oran, cari orana göre likiditesi daha yüksek olan dönen varlık kalemleri ile işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü ortaya koymaktadır. Likidite oranı, işletmenin her 1 liralık nakitle ödenecek kısa vadeli borçlarına karşın hazır değerler, menkul kıymetler ve kısa vadeli alacaklar gibi paraya süratle çevrilebilen likit dönen varlık büyüklüğünü gösterir. Likidite oranı aşağı şekilde ifade edilebilir.

$$\text{Likidite Oranı} = \frac{\text{Hazır Değerler} + \text{Menkul Kıymetler} + \text{Alacaklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Yukarıdaki formülün pay kısmında yer alan bilanço kalemleri, dönen varlık grubu içindeki nakde daha çabuk dönüşebilecek varlıklardan oluşmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği gibi stokların nakde çevrilme zamanlamasının belirsiz olması ve buna ilaveten işletmelerin stok değerlendirme yöntemlerinin birbirilerinden farklı olabilmeleri nedeniyle bu oranın pay kısmında stoklar kalemi yer almamaktadır.

İşletme satışlarının durması durumunda kısa vadeli borçlarını ödeyebilecek bir durumda mıdır? Likidite oranı bir anlamda bu sorunun cevabını da vermektedir. Eğer oran 1'in üzerinde ise işletmenin stok satışları dursa dahi hazır değerler, menkul kıymetler ve alacakların nakde çevrilmesi ile kısa vadeli borçları ödenebilecektir.

Likidite oranının genelde 1 olması yeterli kabul edilmektedir. Ancak likidite oranının ideal seviyesi sektörden sektöre ve aynı sektördeki işletmelere göre değişebilecektir. Örneğin beyaz eşya sektöründe faaliyet gösteren ve satışlarını 12 ya da 24 ay vadeli gerçekleştiren bir işletmenin asit test oranı ile bir süpermarket için ideal olan asit test oranının aynı olması beklenemez. Ayrıca likidite oranı 1'in altında olsa bile bir işletmenin stok devir hızı göreceli olarak yüksek ve dolayısı ile stoklarını çok kısa sürede nakde çevirebiliyorsa, bu işletmenin likidite oranının 1'in altında olması sakıncalı olmayabilir. Benzer bir şekilde oran 1'in üzerinde olsa bile, işletmenin alacaklarının vadesi kısa süreli de olsa alacakların tahsilatı ile ilgili sorunlar yaşıyorsa, bu durumda işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücü düşük olacaktır.

Likidite oranı hesaplanırken işletmenin bilanço tarihinde alınan avanslarının olması durumunda bu kalemin tutarının kısa vadeli borçlardan düşülmesi daha doğru olacaktır. Zira alınan sipariş avansları karşılığında işletme bu borcunu nakit olarak değil, stokları anlaşma tarihinde teslim ederek ödeyecektir.

Bazı kaynaklarda asit test oranı ya da likidite oranı yukarıda ifade edildiği şekilde gösterilmek yerine aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

$$\text{Asit Test Oranı (Likidite Oranı)} = \frac{(\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar})}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Likidite oranı bu şekilde ifade edildiğinde işletmenin stokları dışındaki dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü gösterecektir. Oranın 1'in altında olması durumunda ise işletme stoklarını nakde çevirmeden kısa vadeli borçlarını ödeyemeyecek, dolayısı ile kısa vadeli borçlarını ödeyebilmek için stoklarına bir anlamda bağımlı hale gelecektir. Bu durumda işletmenin stoklarına ne derecede bağımlı olduğunun da incelenmesi

gerekmektedir. İşletmenin stoklarına ne oranda bağımlı olduğunu gösteren stok bağımlılık oranı aşağıdaki şekilde formülize edilebilir.

$$\text{Stok Bağımlılık Oranı} = \frac{\text{KVYK} - (\text{Hazır Değerler} + \text{Menkul Kıymetler})}{\text{Stoklar}}$$

Stok bağımlılık oranı hazır değerler ve menkul kıymetler çıkarıldıktan sonra geriye kalan kısa vadeli borçların (KVYK), stokların kaç katı olduğunu gösterir. Bir başka ifade ile kısa vadeli borçların ödenmesi için (kısa vadeli borçlardan eldeki nakit ve hızla paraya dönüşebilen varlıklar çıkarıldıktan sonra kalan kısa vadeli borçlar) mevcut stokların kaç katı daha satış yapılarak nakde çevrilmesi gerektiğini gösterir. Oran yükseldikçe doğal olarak işletmenin stoklarına olan bağımlılığı da artacaktır.

Asit Test Oranı ≥ 1 ise, [Dönen Varlık – Stoklar] \geq Kısa Vadeli Borçlar, olacağı için işletme stokları dışındaki dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ödeyebilecektir ki bu durumda işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilmek için stoklarına bağımlı olmasından söz edilemez. Bir başka ifade ile, asit test oranı ≥ 1 ise stoklara bağımlılık söz konusu olmadığı için stok bağımlılık oranını hesaplamaya gerek de yoktur. Stok bağımlılık oranının hesaplanmasında ticari alacaklar kaleminin olmamasının nedeni, ticari alacakların stoklara bağlı bir kalem olmasından dolayıdır. Bir başka ifade ile stoklar satılmazsa, ticari alacaklar da olmayacaktır.

Stok bağımlılık oranı yüksek olan bir işletmenin stoklarına olan bağımlılığını düşürmesi için fiyat indirimine giderek kâr marjını düşürmesi, pazarlama etkinliğine ağırlık vermesi ve stok devir hızını (sürümü) artırması gerekmektedir. Bir başka ifade ile işletme yönetimi alacağı kararlar ile işletmenin satışlarını artırarak stokları eritmek ve işletmeyi borçlarını zamanında ödeyebilir bir duruma getirmesi gerekir.

10.1.1.3. Nakit Oran (Disponibilite Oranı)

Nakit oran, işletmenin nakit ve benzeri varlıklarından oluşan hazır değerler ile geçici yatırım amacıyla elinde tuttuğu ve her an nakde çevrilebilecek varlıkları olan menkul kıymetlerinin toplamı ile kısa vadeli yabancı kaynaklarını ödeyebilme gücünü göstermektedir. Nakit oran aşağıdaki şekilde gösterilebilir.

$$\text{Nakit Oranı} = \frac{(\text{Hazır Değerler} + \text{Menkul Kıymetler})}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Oranın değerinin ne olması gerektiği işletmeden işletmeye değişebilmekle birlikte genel olarak 0,20 (%20) seviyelerinde olması yeterli kabul edilmektedir. Oran bu değerin altına dūřerse işletme kısa dōnemde likidite açısından zor durumda kalabilmektedir.

Nakit oran likidite oranına gōre iřletmenin kısa vadeli borçlarını ōdeyebilme gūcūnū daha hassas bir řekilde ōlmektedir. Nakit oran bir anlamda iřletmenin satıřlarının durması ve alacaklarını da tahsil edememesi durumunda iřletmenin kısa vadeli borç ōdeme gūcūnū gōstermektedir. Bu nedenle nakit oran, bazı kaynaklarda ařaęıdaki řekilde de gōsterilebilmektedir.

$$\text{Nakit Oranı} = \frac{\text{Dōnen Varlıklar} - (\text{Stoklar} + \text{Alacaklar})}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Literatūrde, nakit oranına birinci derece likidite oranı, asit test oranına ikinci derece likidite oranı ve cari orana da ūūncū derece likidite oranı da denilmektedir.

Őnemli Not: Kârlılık ile likidite arasında ters yōnlū bir iliřki vardır. Bu nedenle yukarıdaki her 3 likidite oranının da genel seviyelerinden yūksək olması iřletmenin kârlılıęını olumsuz etkilemekte ve iřletmeler tarafından yūksək likidite arzu edilmeyen bir durum olmaktadır. Likidite oranlarının genel seviyesinden dūřūk çıkması durumunda ise iřletmenin kısa vadeli borçlarının ōdenmesinde sorunlar yařanabilmektedir.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

1. İşletmelerin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünün ölçülmesinde ve çalışma sermayesinin yeterli olup olmadığı hakkında bilgi veren oran grubu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Faaliyet oranları
- B) Finansal yapı oranları
- C) Borsa performans oranları
- D) Likidite oranları
- E) Büyüme oranları

2. Net işletme sermayesini belirleyen iki tutarın birbirine oranını aşağıdakilerden hangisi göstermektedir?

- A) Likidite oranı
- B) Finansal kaldıraç oranı
- C) Finansman oranı
- D) Cari oran
- E) Nakit oran

3. Aşağıda bir işletmeye ait verilmiş olan cari oranlardan hangisinin istenilen düzeyde olduğu söylenilebilir?

- A) 1
- B) 1,9
- C) 0,5
- D) 3,5
- E) 0,8

4. Kısa vadeli borçlardan, hazır değerler ve menkul kıymetler çıkarıldıktan sonra kalan kısa vadeli borçların, stokların kaç katı olduğunu gösteren oran aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nakit oran
- B) Hazır değerler oranı
- C) Stok bağımlılık oranı
- D) Stok devir hızı
- E) Asit test oranı

5. Dönen varlık toplamı 600.000 TL olan bir işletmenin, kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamı 200.000 TL ise, işletmenin cari oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 3
- B) 4
- C) 2
- D) 1
- E) 1,5

6. Dönen varlık toplamı 600.000 TL olan bir işletmenin, kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamı 200.000 TL ise net işletme(net çalışma) sermayesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 200.000
- B) 600.000
- C) 400.000
- D) -200.000
- E) 800.000

7. İşletmenin genel likidite durumunu yansıtarak, işletmenin net çalışma sermayesi hakkında bilgi veren oran aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Likidite oranı
- B) Cari oran
- C) Asit test oranı
- D) Finansman oranı
- E) Faiz karşılama oranı

8. Cari oranı 1,875 kısa vadeli yabancı kaynakları 800.000 TL olan işletmenin, çalışma sermayesi ve net çalışma sermayesi aşağıdakilerden hangisidir?

Çalışma Sermayesi Net İşletme Sermayesi

- A) 1600.000 TL 800.000 TL
- B) 1000.000 TL 200.000 TL
- C) 1500.000 TL 700.000 TL
- D) 1.500.000 TL 800.000 TL
- E) 2.000.000 TL 1.200.000 TL

9. İşletmenin stokları dışındaki dönen varlıklarının, kısa vadeli borçlarını ne ölçüde karşılayabildiğini gösteren oran aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Asit test oranı
- B) Cari oran
- C) Hazır değerler oranı
- D) Stok bağımlılık oranı
- E) Nakit oran

10. Asit test oranı olarak da bilinen likidite oranının hangi düzeyde olması işletmeler açısından yeterlidir?

- A) 0,2
- B) 2
- C) 1,5
- D) 1
- E) 2,4

11. Dönen varlıkları 900.000 TL, stokları 300.000 TL ve kısa vadeli alacakları 300.000 TL olan işletmenin, kısa vadeli yabancı kaynakları 500.000 TL ise asit test oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1
- B) 0,6
- C) 1,2
- D) 1,8
- E) 2

12. Yukarıdaki işletmenin cari oranı ve nakit oranı aşağıdakilerden hangisidir?

	Cari Oran	Nakit Oran
A)	1,2	0,9
B)	1,8	0,6
C)	1,2	0,8
D)	2	1,2
E)	1,4	0,6

13. Aşağıdakilerden hangisi, oran analizinde kullanılan 4 temel oran grubundan değildir?

- A) Faaliyet etkinliği oranları
- B) Likidite oranları
- C) Kârlılık oranları
- D) Finansal yapı oranları
- E) Borsa performans oranları

14. Bir işletmenin cari oranı, likidite oranına göre çok yüksek ise, bu işletme için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Likiditesi yüksektir.
- B) Stokları yüksektir.
- C) Kısa vadeli borçları düşüktür.
- D) Kısa vadeli borçları yüksektir.
- E) Alacakları düşüktür.

15. İşletmenin stokları ve alacakları dışındaki dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü gösteren oran aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cari oran
- B) Stok bağımlılık oranı
- C) Nakit oran
- D) Stokları karşılama oranı
- E) Likidite oranı

16. Kısa vadeli borçların, hazır değerler ve menkul kıymetlerle ödenebilme gücünü gösteren oran aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Likidite oranı
- B) Hazır değerler oranı
- C) Nakit oran
- D) Stok bağımlılık oranı
- E) Cari oran

17. Nakit oranının genel olarak kaç olması yeterli kabul edilir?

- A) 1
- B) 1,5-2
- C) 2
- D) 0,2
- E) 0,5

ŞİRİN A.Ş. nin 31.12.2018 tarihli bilanço verilerinden bazıları aşağıdaki gibidir.

Dönen Varlıklar		Kısa Vadeli Borçlar	
Hazır değerler:	150.000	Mali borçlar:	150.000
Menkul kıymetler:	50.000	Ticari borçlar:	300.000
Alacaklar:	300.000	Ödenecek vergi ve fonlar:	70.000
Stoklar:	300.000	Borç ve gider karşılıkları :	80.000

18. ŞİRİN A.Ş. nin cari oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1
- B) 1,75
- C) 1,5
- D) 1,33
- E) 2

19. ŞİRİN A.Ş. nin likidite oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1
- B) 0,83
- C) 0,75
- D) 0,64
- E) 1,2

20. ŞİRİN A.Ş. nin nakit oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1,5
- B) 1
- C) 0,2
- D) 0,5
- E) 0,33

21. ŞİRİN A.Ş. nin stok bağımlılık oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1
- B) 0,75
- C) 0,8
- D) 1,33
- E) 0,50

22. ŞİRİN A.Ş. nin cari oranının 2 olması için ne kadarlık uzun vadeli kredi alması gerekir?

- A) 400.000
- B) 200.000
- C) 100.000
- D) 500.000
- E) 600.000

23. ŞİRİN A.Ş. 100.00 TL'lik banka kredisini öderse, cari oranı aşağıdakilerden hangisi olarak gerçekleşir?

- A) 1,2
- B) 1,33
- C) 1,4
- D) 1
- E) 0,8

24. ŞİRİN A.Ş. 100.00 TL'lik banka kredisini öderse, nakit oranı aşağıdakilerden hangisi olarak gerçekleşir?

- A) 0,2
- B) 0,4
- C) 0,3
- D) 0,1
- E) 0,6

25. ŞİRİN A.Ş. 220.000 TL'lik, 4 ay vadeli ticari mal alırsa, likidite oranı aşağıdakilerden hangisi olarak gerçekleşir?

- A) 1
- B) 0,61
- C) 0,83
- D) 0,5
- E) 0,2

26. ŞİRİN A.Ş. 200.000 TL'lik, yarısı 3 ay vadeli, yarısı peşin olarak ticari mal alırsa, stok bağımlılık oranı aşağıdakilerden hangisi olarak gerçekleşir?

- A) 1,8

- B) 1
- C) 1,2
- D) 0,9
- E) 1,4

27. Cari oranı 1 olan işletme için doğru olan ifadeler aşağıdakilerden hangisinde birlikte verilmiştir?

- i - Duran varlıklarının tamamı devamlı sermaye ile finanse edilebilmektedir.
- ii - Net çalışma sermayesi sıfırdır.
- iii - Hazır değerler oranı düşüktür.
- iv - Çalışma sermayesi, kısa vadeli borçlarından düşüktür.
- v - Dönen varlıkları, kısa vadeli yabancı kaynaklarını eşittir.

- A) i- ii - v
- B) ii-v
- C) ii – iii - v
- D) iv – v
- E) ii – iii

28. Bir işletmenin cari oranı ve asit test oranı birbirine eşit ise aşağıdaki ifadeler hangisi doğrudur?

- A) Likiditesi düşüktür.
- B) Likiditesi yüksektir.
- C) Stok mevcudu sıfırdır.
- D) Net çalışma sermayesi yeterlidir.
- E) Net çalışma sermayesi noksanı vardır.

29. Bir işletmenin asit-test oranı ve nakit oranı birbirine eşit ise aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Ticari alacak mevcudu sıfırdır.
- B) Stok mevcudu sıfırdır.
- C) Likiditesi düşüktür.
- D) Net çalışma sermayesi noksanı vardır.
- E) Kısa vadeli yabancı kaynakları yüksektir.

30. Nakit oran, likidite oranı ve cari oranın işletmeler açısından sırasıyla genel olarak hangi seviyede olması gerekir?

- A) 0,2 – 2 – 2
- B) 0,5 – 1 – 2
- C) 0,2 – 0,5 – 2
- D) 0,2 – 1 – 2,5
- E) 0,2 – 1 – 2

31. İşletmenin Çalışma Sermayesi yeterli ise Cari Oran için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Cari Oran 1' e eşittir.
- B) Cari Oran sıfırdır.
- C) Cari Oran 0 ile 1 arasındadır.
- D) Cari Oran negatiftir.
- E) Cari oran 1 'in üzerindedir.

32. Stok bağımlılık oranının hesaplanabilmesi için aşağıdakilerden hangilerine gerek yoktur?

- i. Kısa vadeli Borçlar iv. Menkul kıymetler
- ii. Stoklar v. Dönen varlıklar
- iii. Hazır değerler vi. Alacaklar

- A) i – v
- B) v- vi
- C) iii - v
- D) vi – i
- E) ii- vi

33. Stok bağımlılık oranı yüksek olan bir işletme aşağıdakilerden hangisini yapmamalıdır?

- i. Pazarlama etkinliğini artırmalıdır. iv.Stok devir hızını artırmalıdır.
- ii. Satışlarını artırmalıdır v. Kâr marjını artırmalıdır.
- iii.Stok alımlarını artırmalıdır. vi. Stok alımlarını peşin yapmalıdır.

- A) iii-v-vi
- B) iv-v-vi
- C) i-iii-v
- D) ii-iii-iv
- E) iv-v-vi

34. Hangi oranın 1'den düşük olması durumunda stok bağımlılık oranının hesaplanması gerekir?

- A) Cari oran
- B) Asit-test oranı
- C) Faiz karşılama oranı
- D) Nakit oran
- E) Hazır değerler oranı

35.

Dönen Varlıklar	: 5000
KVYK	: 4000
Stoklar	: 2000
Hazır Değerler	: 400

Menkul Kıymetler	: 600
Alacaklar	: 2000
Duran Varlıklar	: 3000
Özkaynaklar	: 3000

Yukarıdaki bilanço kalemleri verilmiş olan işletmenin likidite oranları aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir.

	Nakit Oran	Likidite Oranı	Cari Oran
A)	0,20	1,00	1,50
B)	0,25	0,90	2,00
C)	0,25	0,75	1,25
D)	0,40	0,75	1,75
E)	0,20	1,00	1,25

Cevaplar

1) D, 2) D, 3) B, 4) C, 5) A, 6) C, 7) B, 8) C, 9) A, 10) D, 11) C, 12) B, 13) E, 14) B, 15) C, 16) C, 17) D, 18) D, 19) B, 20) E, 21) D, 22) A, 23) C, 24) A, 25) B, 26) C, 27) A, 28) C, 29) A, 30) E, 31) E, 32) B, 33) A, 34) B, 35) C

11. ORAN ANALİZİ (RASYO ANALİZİ) – 2; FAALİYET ORANLARI

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

11.1. Faaliyet Oranları

11.1.1. Aktif Devir Hızı

11.1.2. Maddi Duran Varlıkların Devir Hızı

11.1.3. Çalışma Sermayesi Devir Hızı

11.1.4. Özkaynak Devir Hızı

11.1.5. Stok Devir Hızları

11.1.5.1. Ticari İşletmelerde Stok Devir Hızı

11.1.5.2. Üretim İşletmelerinde Stok Devir Hızı

11.1.5.2.1. İlk Madde Malzeme Stok Devir Hızı

11.1.5.2.2. Yarı Mamul Stok Devir Hızı

11.1.5.2.3. Mamul Stok Devir Hızı

11.1.6. Ticari Alacakların Devir Hızı Ve Ortalama Tahsilat Süresi

11.1.7. Ticari Borçların Devir Hızı Oranı Ve Ortalama Borç Ödeme Süresi

11.1.8. Nakit Dönüşüm Süresi

11.1.9. Uygulama Sorusu

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya
	.		
	.		

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

İşletmeler faaliyetlerini sürdürebilmek için kısa dönemli ve uzun dönemli varlıklara yatırım yapmaktadırlar. İşletmenin varlıklarının dönem için ne derece etkin ya da verimli kullanıldığı oran analizi ile analiz edilebilmektedir. Faaliyet oranları, işletmenin faaliyet derecesi (genellikle net satışlar olarak tanımlanır) ile bu faaliyetleri yürütmek için kullanılan varlıklar arasındaki ilişkileri ölçmek için geliştirilen oranlardır. İşletmenin varlıklarının faaliyet etkinliği devir hızı oranları ile ölçülmektedir.

11.1. Faaliyet Oranları

Finansal tablolar analizinde kullanılan analiz tekniklerinden sonuncusu olan oran analizi ya da rasyo yöntemi ile analizde, daha çok bilanço ve gelir tablosunda yer alan ve aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilen finansal tablo kalemleri birbirlerine oranlanmakta ve elde edilen sonuçlara göre işletmenin farklı açılardan analizleri yapılmaktadır.

Onuncu bölümde de üzerinde durduğumuz üzere, oran analizi tekniği ile hesaplanan çeşitli oranlar, oranların ilişkide bulunduğu durumlara göre genellikle 4 temel gruba ayrılmaktadır;

5. Likidite Durumunu Gösteren Oranlar
6. Faaliyet Etkinliği (Verimlilik) Durumunu Gösteren Oranlar
7. Finansal (Mali) Durumu Gösteren Oranlar
8. Kârlılık Durumunu Gösteren Oranlar

İşletmenin faaliyetlerini ne derece etkin ya da verimli yürütmüş olduğunu gösteren faaliyet etkinliği oranları, temel olarak Net Satışlara göre belirlenen Devir Hızı (dönüş hızı) oranları aracılığı ile ölçülmektedir. Faaliyet oranları, işletmenin faaliyet hacmi (genellikle net satışlar) ile faaliyetlerin sürdürülmesi için dönem içinde kullanmış olduğu varlıkları arasındaki ilişkiler üzerine kurulmuştur.

Genel Devir Hızı Formülü aşağıda verilmiştir;

$$\text{Herhangi bir Varlığın (X) ya da Kaynağın (Genel) Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama X}}$$

Stok devir hızı oranları ile alacak ve borç devir hızları oranları yukarıdaki formülün istisnalarıdır. Bu formülün payında yer alan Net Satışlar, işletmenin belirli bir dönemdeki (365 gün) toplam net satış hasılatını gösterirken; paydasında yer alan Ortalama X ise devir hızı ölçülecek olan varlığın dönem içindeki ortalamasını göstermektedir. Eğer işletmenin analizi yapılırken sadece dönem sonu bilançosu mevcut ise, bu durumda dönem sonu bilançosunda yer alan ilgili kalemin tutarı dönemin ortalaması olarak kabul edilecektir. Ancak ilgili finansal tablo kaleminin dönem başı bilançosunda yer alan tutarı biliniyor ise bu durumda Ortalama X aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır;

$$\text{Ortalama X} = \frac{\text{Dönem Başı (X)} + \text{Dönem Sonu (X)}}{2}$$

Devir hızı oranlarının yükselmesi, işletmenin faaliyetlerini daha etkin bir şekilde yürüttüğünün göstergesidir.

11.1.1. Aktif Devir Hızı

İşletmenin aktiflerinin (yapmış olduğu yatırımların) ne derecede etkin kullanıldığını gösteren aktif devir hızı oranı, işletmenin yatırımları ile yatırımlarının kaç katı satış yaptığını göstermektedir. Oran aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır;

$$\text{Aktif Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Toplam Aktifler}}$$

Aktif Devir Hızı Oranının yüksek olması, işletmenin yatırımlarının dönem içinde verimli kullanıldığını ifade etmektedir. Oranın yüksek olması işletmede bir anlamda dönem içinde tam kapasiteyle, ya da tam kapasiteye yakın bir seviyede çalışıldığını gösterirken, oranın düşük olması ise atıl kapasite ile çalışıldığını göstermektedir. Oranın düşük olması bir başka ifade ile işletmenin aktif verimliliğinin düşük olduğunun bir göstergesidir.

11.1.2. Maddi Duran Varlıkların Devir Hızı

Net satışların maddi duran varlıklara oranlanmasıyla hesaplanan bu oran, dönem içinde kullanılan maddi duran varlıklar ile bu varlıkların kaç katı satış yapıldığını göstermektedir. Oranı aşağıdaki şekilde gösterebiliriz;

$$\text{Maddi Duran Varlık Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Maddi Duran Varlıklar}}$$

Oranın işletmenin içinde bulunduğu sektördeki firmalara göre yüksek olması, rakiplere göre işletmenin dönem içinde maddi duran varlıklarını daha etkin kullandığını göstermektedir. Böyle bir işletme aynı zamanda kapasitesini de sektördeki diğer firmalara göre daha yüksek oranda kullanmıştır. Bu orana göre işletmenin maddi duran varlıklarına aşırı yatırım yapıp yapmadığına ya da işletmede atıl kapasite olup olmadığına ilişkin öngörülerde bulunulabilmektedir.

11.1.3. Çalışma Sermayesi Devir Hızı

İşletmenin çalışma sermayesi (dönen varlıklar) ile satış hacmi (net satışlar) arasındaki ilişkiyi gösteren çalışma sermayesi devir hızı oranı aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

$$= \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Çalışma Sermayesi}}$$

İşletmenin dönem içinde faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kullanmış olduğu dönen varlıklarının kaç katı satış hacmine ulaştığını gösteren oran, dönen varlıkların ne derece etkin kullanıldığını da göstermektedir. Çalışma sermayesi devir hızının düşük olması, dönen varlıkların ya işletmenin ihtiyacından fazla olduğunu ya da dönem içinde verimli kullanılmadığını göstermektedir.

11.1.4. Özkaynak Devir Hızı

Net satışlar ile özkaynaklar arasındaki ilişkiyi gösteren özkaynak devir hızı oranı aşağıdaki şekildedir;

$$\text{Özkaynak Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Özkaynaklar}}$$

Oranın sektördeki diğer işletmelere göre oldukça yüksek olması, işletmenin faaliyetlerini büyük oranda borçlanma ile yürüttüğünü gösterebileceği gibi sermayenin rakiplere göre daha verimli kullanıldığını da göstermektedir. Bir işletme de özkaynaklarının iş hacmine göre yetersiz olması durumunda işletmenin olası risklerden korunması için sermaye artırımına gitmesi gerekir.

Stok devir hızları ile alacak devir hızı ve borç devir hızının dışındaki devir hızı oranları, yukarıda da belirtildiği gibi devir hızı hesaplanacak değerlerin ortalamasının net satışlara oranlanması ile bulunmaktadır. Aşağıda formülü verilen bazı devir hızı oranlarının yükselmesi, ilgili varlıkların işletme faaliyetlerini gerçekleştirmek için dönem içinde daha etkin (verimli) bir şekilde kullanıldığını göstermektedir.

$$\text{Duran Varlık Devir Hızı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Duran Varlıklar}}$$

$$\text{Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Net Çalışma Sermayesi}}$$

11.1.5. Stok Devir Hızları

Stok devir hızları, bir işletmede dönem içinde stokların gerek üretim faaliyetlerinde gerekse de satış hasılatı unsuru haline dönüşürken ne derece etkin kullanıldığını göstermektedir.

Ticaret işletmelerinde stok kalemi sadece satılmak üzere alınan mallardan (ticari mal) oluşurken, üretim işletmelerinde ise stoklar ilk madde malzeme, yarı mamul ve mamullerden oluşmaktadır.

11.1.5.1. Ticari İşletmelerde Stok Devir Hızı

Ticari işletmelerde stoklar ticari mallardan oluşmaktadır. Ticari malların devir hızı oranı ise aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{Stok (Ticari Mallar) Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Satışların Maliyeti (Satılan Ticari Mallar Maliyeti)}}{\text{Ortalama Stoklar (Ticari Mallar)}}$$

İşletmede dönem içinde stok yönetiminin ne derece etkin bir şekilde yürütüldüğünü gösteren stok devir hızı oranı, bir dönemde ortalama stokların kaç katı satış yapıldığını gösterir. Bu oran aynı zamanda stokların bir dönemde ortalama kaç kez yenilendiğini de (devir ettiğini) göstermektedir.

Stok devir hızı oranının yüksek olması;

- İşletmenin stok politikasının ve pazarlama politikasının etkin olduğunu göstermektedir. Ayrıca etkin bir stok politikasında, işletmenin stoklama maliyetleri düşecektir.
- Oran arttıkça, işletme stoklarını daha kısa sürede satacak, bu da işletmenin likiditesini olumlu etkileyecektir.
- Bunlara ilave olarak oranın artması işletmenin maruz kalacağı fiyat, moda ve talep değişmelerinden kaynaklanan riskini de azaltacaktır.

Yukarıda da değinildiği üzere devir hızları oranı temelde Net Satışlara göre belirlenirken, Stok Devir Hızı Oranının hesaplanmasında Net Satışların yerine Satışların Maliyeti kullanılmaktadır. Ancak verilen sorularda, satışların maliyeti verilmemiş ve sorudaki diğer verilerden de satışların maliyetine ulaşılamıyorsa, bu durumda Satışların Maliyeti yerine genel devir hızı formülünde olduğu gibi Net Satışlar, Stok Devir Hızı Oranı hesaplanırken kullanılabilir. Bu durumda;

$$\text{Stok Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Stoklar}}$$

Stok devir hızı oranı yükseldikçe işletmenin stoklarını yenileme süresi azalmaktadır. Stokların (ticari mallar) elde edilmesinden, satılmasına kadar ortalama kaç günün geçtiğini gösteren ortalama stokta kalma süresi bir yıldaki gün sayısının (360 gün) Stok Devir Hızı Oranına bölünmesi ile hesaplanmaktadır.

$$\text{Ortalama Stokta Kalma Süresi} \\ (\text{Satış Süresi, Gün Olarak}) \downarrow = \frac{360}{\text{Stok Devir Hızı Oranı} \uparrow}$$

Formülden de anlaşılacağı üzere, formülün paydasında yer alan Stok Devir Hızı Oranı yükseldikçe, Ortalama Stokta Kalma Süresi azalmaktadır. Bunun anlamı işletmenin stok devir hızı oranı yükseldikçe, işletme stoklarını daha kısa bir sürede satacaktır. Stok Devir Hızı Oranı yükseldikçe, Ortalama Stokta Kalma Süresi azalacak, bu da işletmenin stok faaliyetlerini daha etkin bir şekilde yürütmüş olduğunu gösterecektir. İşletmenin mallarını daha kısa sürede satması, nakit yaratabilmesi açısından son derece önemlidir. Stok devir hızı oranı yüksek olan işletmelerin likidite yaratabilme gücü de göreceli olarak yüksek olacaktır.

11.1.5.2. Üretim İşletmelerinde Stok Devir Hızı

Üretim faaliyetlerinde bulunan işletmelerin stokları ilk madde malzeme, yarı mamul ve mamullerden oluşmaktadır. Bu nedenle üretim işletmelerinde ticaret işletmelerinden farklı olmak üzere 3 çeşit stok devir hızı bulunmaktadır.

11.1.5.2.1. İlk Madde Malzeme Stok Devir Hızı

İlk madde ve malzemenin dönem içinde ne derece etkin kullanıldığını gösteren oran aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\frac{\text{İlk Madde ve Malzeme Devir Hızı Oranı}}{=} = \frac{\text{Üretime Verilen İlk Madde Malzeme Giderleri}}{\text{Ortalama İlk Madde ve Malzeme Stokları}}$$

Oran, ilk madde ve malzeme stoklarının bir dönemde ortalama kaç defa yenilendiğini (tüketildiğini) göstermektedir. Oran aynı zamanda, ilk madde ve malzeme stoklarının belirli bir dönemde üretim sürecinin gerektirdiği ilk madde malzeme büyüklüğünü karşılamak için kaç kez devrettiğini de göstermektedir.

11.1.5.2.2. Yarı Mamul Stok Devir Hızı

Yarı mamul stoklarının bir dönemde kaç kez devrettiğini bir başka ifade ile ne kadar hızlı bir şekilde mamul hale dönüştüğünü gösteren oran aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{Yarı Mamul Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Üretilen Mamul Maliyeti (Üretim Maliyeti)}}{\text{Ortalama Yarı Mamul Stokları}}$$

İşletmeye alınan ilk madde malzeme, hemen üretim sürecine girmeden genellikle bir süre ambar da ya da depo da bekletilmekte, daha sonraki aşamada ise üretim sürecine dahil olarak önce yarı mamule, sonra da mamule dönüşmektedir. İlk madde malzemenin satın alınmasından mamul haline gelinceye kadarki toplam üretim süresi aşağıdaki şekilde hesaplanabilir.

$$\text{Üretim Süresi (Gün Olarak) } \downarrow = \frac{360}{\text{İMM Devir Hızı Oranı } \uparrow} + \frac{360}{\text{Yarı Mamul Devir Hızı Oranı } \uparrow}$$

İMM ve Yarı Mamul devir hızı oranı arttıkça yukarıda da görüldüğü üzere toplam üretim süresi de kısılacaktır.

11.1.5.2.3. Mamul Stok Devir Hızı

Mamul stoklarının bir dönemde ortalama kaç kez satışa dönüştüğünü gösteren oran, aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{Mamul Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Satışların Maliyeti (veya Satılan Mamul Maliyeti)}}{\text{Ortalama Mamul Stokları}}$$

Ticari mallar devir hızı için geçerli olan yukarıdaki açıklamalar, mamul devir hızı içinde geçerlidir. Mamul devir hızını oranı yükseldikçe işletmenin stoklarını yenileme süresi artmaktadır. Stokların (mamul) elde edilmesinden, satılmasına kadar ortalama kaç günün geçtiğini gösteren ortalama stokta kalma süresi yukarıda da ifade edildiği gibi bir yıldaki gün sayısının (360 gün) Stok Devir Hızı Oranına bölünmesi ile hesaplanmaktadır.

$$\text{Ortalama Stokta Kalma Süresi (Satış Süresi, Gün Olarak) } \downarrow = \frac{360}{\text{Stok Devir Hızı Oranı } \uparrow}$$

11.1.6. Ticari Alacakların Devir Hızı Ve Ortalama Tahsilat Süresi

Ticari alacakların tahsil ve tedavül yeteneğini gösteren Alacak Devir Hızı Oranı aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır;

$$\text{Alacak Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Kredili Net Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari Alacaklar}}$$

Alacak devir hızı oranı; bir dönemde ortalama ticari alacakların kaç katı satış yapıldığını göstermektedir. Bir başka ifade ile oran, ticari alacakların bir dönemde ortalama kaç kez tahsil edildiğini göstermektedir.

Oran yükseldikçe, işletme tahsilatını daha kısa sürede yapacağı için oranın yükselmesinin işletmenin likiditesine etkisi olumlu şekilde yansıyacaktır. Ayrıca oranın yüksek olması işletmenin tahsil politikasının etkin olduğunu ve işletmenin kredili satışlarında vadelerin göreceleri olarak kısa olduğunu göstermektedir.

Alacak devir hızı oranı hesaplanırken Kredili Satışların bilinmemesi durumunda hesaplamalarda kredili net satışların yerine, Net Satışlar kullanılabilir. Bu durumda oran;

$$\text{Alacak Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari Alacaklar}}$$

Stokların satılmasından, satış hasılatının tahsil edilmesine kadar ortalama kaç günün geçtiğini gösteren ortalama tahsilât süresi, bir yıldaki gün sayısının (360 gün) Alacak Devir Hızı Oranı'na bölünmesi ile hesaplanmaktadır.

$$\text{Ortalama Tahsilat Süresi (Gün Olarak) } \downarrow = \frac{360}{\text{Alacak Devir Hızı Oranı } \uparrow}$$

➤ Formülden de anlaşılacağı üzere, formülün paydasında yer alan Alacak Devir Hızı Oranı yükseldikçe, Ortalama Tahsilât Süresi azalmaktadır. Bunun anlamı işletmenin alacak devir hızı oranı yükseldikçe, işletme alacaklarını daha kısa sürede (ortalama tahsilât süresi) tahsil edecektir.

➤ İşletmenin tahsilat süresinin kısalması, likidite açısından son derece olumludur.

- Alacak Devir Hızı Oranı yükseldikçe, Ortalama Tahsilât Süresi azalacak, bu da işletmenin tahsil yeteneğinin daha etkin bir şekilde yürütülmüş olduğunu gösterecektir.
- Ortalama tahsilat süresi daha kısa süre olan işletmenin alacaklarının şüpheli hale gelme ihtimali de azalacaktır.

11.1.7. Ticari Borçların Devir Hızı Oranı Ve Ortalama Borç Ödeme Süresi

Kredili mal alışlarından doğan borçların ödenme hızını gösteren oran aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

Ticari Borçların Devir Hızı =	Kredili (Net) Alışlar
	Ortalama Ticari Borçlar

Kredili Alışların saptanamadığı durumlarda ilgili dönemin net alışları kredili alışlar yerine kullanılabilir. Kredili alışlar ya da dönemin toplam net alışları finansal tablolarda yer almamaktadır. Bu nedenle işletmeyi dışarıdan analiz edecek kişiler bu oranı hesaplarken kredili alışlar yerine satışların maliyetini kullanmaktadırlar. Bu durumda oran;

$$\text{Ticari Borçların Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Satışların Maliyeti}}{\text{Ortalama Ticari Borçlar}}$$

Kredili alışlar yerine satışların maliyetinin kullanılması pek doğru bir yaklaşım olmamakla birlikte, uygulamada kullanım şekli yaygındır.

Ticari borçların devir hızı oranı yükseldikçe işletmenin borçları daha hızlı bir şekilde devretmekte, bir başka ifade ile ödenmektedir. İşletmenin ticari borçlarını ödeme süresi, ticari borçların devir hızına bağlı olup aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{Ticari Borçların Ödeme Süresi (Gün Olarak) } \uparrow = \frac{360}{\text{Ticari Borç Devir Hızı Oranı} \downarrow}$$

- Borç devir hızı düştükçe, işletme borçlarını daha geç ödeyeceği için işletmeye finansman olanağı yaratması açısından olumludur.

➤ Ancak borç ödeme süresinin uzamasının nedeni işletmenin vadesi gelen borçlarını ödeyememesinden de kaynaklanabilir. Bu durumda borç devir hızının düşmesi son derece olumsuzdur.

11.1.8. Nakit Dönüşüm Süresi

İşletmenin stoklarına bağladığı ortalama her 1 liranın tekrar ne kadar bir sürede nakit haline dönüştüğünü gösteren ortalama nakit dönüşüm süresi aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\begin{array}{ccccccc} \text{Nakit} & & \text{Ortalama} & & & & \\ \text{Dönüşüm} & = & \text{Üretim} & + & \text{Ortalama Satış} & + & \text{Ortalama Tahsil} & - & \text{Ortalama Borç} \\ \text{Süresi} & & \text{Süresi} & & \text{Süresi} & & \text{Süresi} & & \text{Ödeme Süresi} \end{array}$$

Nakit dönüşüm süresi, işletmenin nakit yaratabilme gücünü göstermektedir. Bu nedenle finansal tabloları analiz ederken oldukça önemli bir göstergedir. Yukarıda da görüldüğü üzere nakit dönüşüm süresi işletmenin ortalama üretim süresi, ortalama satış süresi, ortalama tahsilat süresi ve ortalama borç ödeme süresi tarafından belirlenmektedir. Bu süreler ise yukarıda da ifade edildiği üzere devir hızları tarafından belirlenmekte olup, nakit dönüşüm süresi devir hızlarına bağlı olarak aşağıdaki şekilde yeniden yazılabilir.

$$\begin{array}{ccccccc} \text{Nakit} & & 360 & & 360 & & 360 & & 360 & & 360 \\ \text{Dönüşüm} & = & \frac{\text{İMM}}{\text{DHO}\uparrow} & + & \frac{\text{YM}}{\text{DHM}\uparrow} & + & \frac{\text{Mamul}}{\text{DHO}\uparrow} & + & \frac{\text{Alacak}}{\text{DHO}\uparrow} & - & \frac{\text{T.Borç}}{\text{DHO}\downarrow} \\ \text{Süresi} \downarrow & & & & & & & & & & \end{array}$$

➤ Faaliyet Etkinliği Oranları (Devir Hızları) yükseldikçe, işletmenin nakit dönüşüm süresi kısalmaktadır.

➤ Nakit dönüşüm süresinin kısılması, işletmenin nakit yaratabilme gücünün yükselmesi anlamına gelir ki; işletmenin esas faaliyetlerinden nakit yaratabilme gücü, işletmenin likiditesi açısından son derece önemlidir.

11.1.9. Uygulama Sorusu

Bir işletmenin 2015 ve 2016 yıllarına ilişkin bazı faaliyet bilgileri aşağıdaki gibidir. Bu işletmenin brüt satış kârlılığı oranı ortalaması %40'tır. Satışların tamamı kredilidir.

Bu verileri kullanarak 2015 ve 2016 yıllarına ait faaliyet oranlarından Ticari Alacaklar Devir Hızını ve Stok Devir Hızını hesaplayarak yorumlayınız.

	<u>2015</u>	<u>2016</u>
Net Satışlar (TL)	720.000	900.000
Ortalama Ticari Alacaklar (TL)	180.000	300.000
Ortalama Stoklar (TL)	108.000	108.000

Yanıt:

$$\text{Ticari Alacaklar Devir Hızı} = \frac{\text{Kredili Net Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari Alacaklar}} \quad \text{Stok Devir Hızı} = \frac{\text{Satışların Maliyeti}}{\text{Ortalama Stoklar}}$$

Stok Devir Hızı'nın hesaplanabilmesi için gerekli olan Satışların Maliyeti, her iki yıl içinde geçerli olan %40'lık brüt kârlılık oranı kullanılarak aşağıdaki gibi hesaplanabilir.

		2015 Yılı		2016 Yılı	
	TL	Dikey %		TL	Dikey %
Net Satışlar	720.000	100		900.000	100
<u>Satışların Maliyeti (-)</u>	720.000 x 0,6	60		900.000 x 0,6	60
Brüt Satış Kârı	720.000 x 0,4	40		900.000 x 0,4	40

Gelir tablosu üzerinden 2015 ve 2016 yılları için Brüt Satış Kârı, Net Satışların %40'ı olduğuna göre; Satışların Maliyeti Net Satışların %60'ı olmaktadır. Bu durumda 2015 ve 2016 yıllarında Satışların Maliyeti sırasıyla 432.000 TL (=720.000x0,6) ve 540.000 TL (=900.000x0,6) olarak gerçekleşmiştir.

Yukarıdaki Ticari Alacaklar Devir Hızı ve Stok Devir Hızı formülündeki veriler yerine konulduğunda, 2015 ve 2016 yılı için devir hızları aşağıdaki gibi olacaktır;

	<u>2015</u>	<u>2016</u>
Ticari Alacaklar Devir Hızı	4	3
Stok Devir Hızı	4	5

İşletmenin ticari alacaklarının bir dönemde ortalama kaç kez devir ettiğini (yenilendiğini) gösteren alacak devir hızı oranı, işletmenin ticari alacaklarını tahsil etme kabiliyeti hakkında bilgi vermektedir. İşletmenin alacak devir hızı oranı arttıkça, işletmenin tahsilat politikasının etkinliği de yükselecektir. Ancak soruda verilen örnek işletmenin alacak devir hızı oranı 2015 yılında 4 iken; bu oran 2016 yılında 3 olarak gerçekleşmiştir. Bir yıldaki yaklaşık gün sayısı olan 360'ın alacak devir hızı oranına bölünmesi ile hesaplanan işletmenin ortalama tahsilat süresi 2015 yılında 90 gün ($360 \text{ gün} / 4$) iken; 2016 yılında bu süre 120 güne ($360 \text{ gün} / 3$) yükselmiştir. Bu veriler doğrultusunda;

- İşletmenin alacak devir hızının önceki yıla göre düşmesi, alacakların tahsilat süresinin artmasına neden olmuştur.
- Alacak devir hızının düşmesi işletmenin alacaklarının daha geç nakde dönüşmesi anlamına geldiği için, alacak devir hızının bir önceki yıla göre azalmasının işletmenin likiditesi üzerindeki etkisi olumsuzdur.
- İşletmenin alacaklarını geç tahsil etmesi paranın zaman değerinden dolayı alacakların değerinin erimesine neden olmaktadır.

Alacak devir hızının düşmesinin muhtemel nedenleri ise işletmenin kredili satışlar konusunda önceki yıla göre esnek bir satış politikası uygulaması ya da satışları artırmak amacıyla daha uzun vadeli satış politikası izlemesi olabilir.

Stokların bir dönemde ortalama kaç kez devir ettiğini (yenilendiğini) gösteren stok devir hızı oranı 2015 yılında 4 iken, 2016 yılında 5'e yükselmiştir. İşletmenin stoklarının etkinliği hakkında bilgiler veren stok devir hızı oranı aynı zamanda işletmenin bir dönemde ortalama stoklarının kaç katı satış yaptığını göstermektedir. Bir yıldaki yaklaşık gün sayısı olan 360'ın stok devir hızı oranına bölünmesi ile hesaplanan ortalama stokta kalma süresi (ya da stoklarını ortalama satış süresi) örnekteki işletme için 2015 yılında 90 gün ($360 \text{ gün} / 4$) iken; 2016 yılında bu süre 72 güne ($360 \text{ gün} / 5$) düşmüştür.

Bu veriler doğrultusunda ;

- İşletmenin stok devir hızının önceki yıla göre yükselmesi, stokların daha kısa sürede satılmasını sağlamıştır. Bir başka ifade ile işletme daha etkin bir stok kontrol politikası izlemiştir.
- Stok devir hızının artması işletmenin stoklarının daha erken nakde dönüşmesini sağlayabileceği için işletmenin likiditesi üzerindeki etkisi olumludur.
- İşletmenin stoklarının bir önceki döneme göre daha kısa sürede satılmasından dolayı, işletmenin satmış olduğu malların kalitesi ile ilgili bir sorun bulunmadığını söyleyebiliriz.

➤ Ayrıca etkin bir stok politikası izleyen işletmenin stoklama maliyetlerinin de azalması söz konusudur.

2015 yılından 2016'ye geçildiğinde, işletmenin alacak devir hızının önceki döneme göre azalırken stok devir hızının artması birlikte değerlendirildiğinde ya da işletmenin bir önceki döneme göre stoklarını daha kısa sürede satarken alacaklarını daha geç tahsil etmesi birlikte değerlendirildiğinde; işletmenin 2016 yılında satışlarını artırmak için kredili satışlarının vadelerini uzattığını söyleyebiliriz.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

1. Aşağıdakilerden hangisi bir dönemde ortalama stokların kaç katı satış yapıldığını gösterir?

- A) Stok bağımlılık oranı
- B) Alacak devir hızı
- C) Stok devir hızı
- D) Ortalama stokta kalma süresi
- E) Asit-test oranı

2. Aşağıdakilerden hangisi bir dönemde ortalama alacakların kaç katı satış yapıldığını göstermektedir?

- A) Ortalama tahsil süresi
- B) Ortalama stokta kalma süresi
- C) Stok devir hızı
- D) Alacak devir hızı
- E) Ortalama etkinlik süresi

3. $360 / \text{Stok Devir Hızı}$

Yukarıdaki formül aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Ortalama tahsil süresi
- B) Ortalama etkinlik süresi
- C) Alacak devir hızı
- D) Stok bağımlılık oranı
- E) Ortalama stokta kalma süresi

4. $360 / \text{Alacak Devir Hızı}$

Yukarıdaki formül aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Ortalama tahsil süresi
- B) Ortalama etkinlik süresi
- C) Alacak devir hızı
- D) Stok bağımlılık oranı
- E) Ortalama stokta kalma süresi

5. Satışların Maliyeti,

Ortalama Stoklar

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini ifade etmektedir?

- A) Stok devir hızı
- B) Stok bağımlılık oranı
- C) Ortalama stokta kalma süresi
- D) Alacak devir hızı
- E) Alacak tahsil süresi

6. Satılan Ticari Mallar Maliyeti

Ortalama Ticari Mal Stoku

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini ifade etmektedir?

- A) Mamül devir hızı
- B) Ortalama stokta kalma süresi
- C) Alacak devir hızı
- D) Ticari malların devir hızı
- E) Stok bağımlılık oranı

7. Aşağıdakilerden hangisi stokların bir dönemde ortalama kaç günde satıldığını göstermektedir?

- A) Ortalama tahsil süresi
- B) Ortalama etkinlik süresi
- C) Alacak devir hızı
- D) Stok bağımlılık oranı
- E) Ortalama stokta kalma süresi

8) İşletmenin yapmış olduğu yatırımlarının kaç katı kadar satış yapmış olduğunu gösteren oran aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aktif Devir Hızı Oranı
- B) Ortalama Satış Süresi
- C) Ortalama Etkinlik Süresi
- D) Duran Varlık Devir Hızı Oranı
- E) Stok Devir Hızı Oranı

9. Stok devir hızı yüksek olan bir işletme için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Ortalama stokta kalma süresi yüksektir.
- B) Ortalama tahsilat süresi yüksektir.
- C) Alacak devir hızı yüksektir.
- D) Ortalama stokta kalma süresi düşüktür.
- E) Ortalama tahsilat süresi düşüktür.

10. Stok mevcudu 5.000 TL, satışlarının maliyeti 60.000 TL olan işletmenin stok devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 55.000
- B) 12
- C) 18
- D) 65.000
- E) 6

11. Stokların bir dönemde ortalama kaç kez yenilendiğini aşağıdakilerden hangisi göstermektedir?

- A) Ortamala tahsil süresi

- B) Ortalama stokta kalma süresi
- C) Stok bağımlılık oranı
- D) Alacak devir hızı
- E) Stok devir hızı

12. Aşağıdakilerden hangisi bir dönemde alacakların ortalama kaç kez tahsil edildiğini göstermektedir?

- A) Stok devir hızı
- B) Ortalama etkinlik süresi
- C) Ortalama stokta kalma süresi
- D) Ortalama tahsil süresi
- E) Alacak devir hızı

13. Net satışları 480.000 TL, ortalama stokları 40.000 TL ve ortalama alacakları 20.000 TL olan işletmenin alacak devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 8
- D) 12
- C) 24
- D) 6
- E) 18

14. Net satışları 480.000 TL, ortalama stokları 40.000 TL ve ortalama alacakları 20.000 TL olan işletmenin, ortalama tahsil süresi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 15 gün
- B) 30 gün
- C) 10 gün
- D) 20 gün
- E) 8 gün

15. Net satışları 480.000 TL, ortalama stokları 30.000 TL ve ortalama alacakları 20.000 TL olan işletmenin, stok devir hızı ve ortalama stokta kalma süresi aşağıdakilerden hangisidir?

	Stok Devir Hızı	Ortalama Stokta Kalma Süresi(Gün)
A)	6	60
B)	24	15
C)	16	22,5
D)	10	36
E)	20	18

16. Alacak devir hızı 24 olan bir işletmenin ortalama tahsilat süresi kaç gündür?

- A) 18
- B) 16

- C) 15
D) 24
E) 20

17. Net satışları 200.000 TL, brüt kâr marjı yüzde 40 olan işletmenin, dönem başı stok mevcudu 17.000 TL, dönem sonu stok mevcudu 23.000 TL ise, bu işletmenin stok devir hızı ve ortalama stokta kalma süresi aşağıdakilerden hangisidir?

	Stok Devir Hızı	Ortalama Stokta Kalma Süresi(Gün)
A)	6	60
B)	24	15
C)	12	30
D)	10	36
E)	20	18

18. Stok devir hızı 24 ve alacak devir hızı 18 olan işletmenin, ortalama tahsil süresi, ortalama stokta kalma süresi, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Ortalama Tahsilat Süresi(Gün)	Ortalama Stokta <u>Kalma</u> Süresi(Gün)
A)	20	15
B)	20	12
C)	18	15
D)	20	16
E)	15	20

19. Bir işletmeye ait bilgiler aşağıdaki gibidir:

Net Satışlar	:	3 600 000 TL
Ortalama Alacaklar	:	180 000 TL
Ortalama Stokta Kalma Süresi	:	30 gün

Yukarıdaki bilgilere göre işletmenin ortalama tahsilat süresi kaç gündür?

- A) 36
B) 25
C) 24
D) 20
E) 18

20.

I. Cari oranı sektör ortalamasına göre yüksek, ancak asit test oranı düşük olan bir işletmede sektör ortalamasına göre daha fazla stok vardır.

- II. Stok Devir Hızı Oranı 10 olan bir işletmede ortalama tahsilat süresi 36 gündür.
- III. Nakit oranı işletmenin stoklarına ve alacaklarına hiç dokunmadan diğer dönen varlıklarla kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü gösterir.

Yukarıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Yalnız III
B) Yalnız II
C) Yalnız I
D) I ve III
E) I, II, III

21) $[(360 \times \text{Ortalama Alacaklar}) / \text{Net Satışlar}]$, formülü aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Alacak Bağımlılık Oranı
B) Nakit Oran
C) Alacak Devir Hızı
D) Ortalama Etkinlik Süresi
E) Ortalama Tahsilat Süresi

22) Dönem başı stok mevcudu 28.000 TL, dönem sonu stok mevcudu 42.000 TL olan işletmenin, satışlarının maliyeti 210.000 TL ise, stok devir hızı ve ortalama stokta kalma süresi aşağıdakilerden hangisidir?

	Ortalama Stokta Kalma Süresi(Gün)	Stok Devir Hızı
A)	6	60
B)	30	12
C)	10	36
D)	30	6
E)	60	6

22. Alacak devir hızı yüksek olan bir işletme için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Ortalama stokta kalma süresi düşüktür.
B) Ortalama tahsilat süresi yüksektir.
C) Stok devir hızı yüksektir.
D) Ortalama stokta kalma süresi yüksektir.
E) Ortalama tahsilat süresi düşüktür.

MST AŞ.nin 2015 ve 2016 yılları itibariyle dönem sonuna ait mali tablolarından alınan bazı bilgiler aşağıdaki gibidir.

	<u>2015</u>	<u>2016</u>
Stoklar	30.000	40.000
Alacaklar	40.000	50.000
Net Satışlar	400.000	450.000
Satışların Maliyeti	180.000	245.000

23. MST AŞ.nin 2015 yılında stok devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 8
- B) 13,3
- C) 6
- D) 10
- E) 12

24. MST AŞ.nin 2015 yılında ortalama stokta kalma süresi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 60 gün
- B) 36 gün
- C) 45 gün
- D) 30 gün
- E) 75 gün

25. MST AŞ.nin 2015 yılında alacak devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 8
- B) 13,3
- C) 6
- D) 10
- E) 12

27. MST AŞ.nin 2015 yılında ortalama tahsil süresi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 60 gün
- B) 36 gün
- C) 45 gün
- D) 30 gün
- E) 75 gün

28. MST AŞ.nin 2016 yılında ortalama stokları kaç TL'dir? ?

- A) 50.000
- B) 35.000
- C) 40.000
- D) 30.000

E) 45.000

29. MST AŞ.'nin 2016 yılında stok devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 6

B) 12

C) 7

D) 4,9

E) 6,125

30. MST AŞ.'nin 2016 yılında ortalama stokta kalma süresi aşağıdakilerden hangisidir?

A) 60 gün

B) 73,5 gün

C) 51,4 gün

D) 45 gün

E) 55 gün

31. MST AŞ.'nin 2016 yılında alacak devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 8

B) 12

C) 9

D) 10

E) 6

32. MST AŞ.'nin 2016 yılında ortalama tahsil süresi aşağıdakilerden hangisidir?

A) 40 gün

B) 36 gün

C) 75 gün

D) 60 gün

E) 45 gün

33. Ticari Alacak devir hızı oranının hesaplanmasında aşağıdakilerden hangisi temel alınırsa sonuç daha açıklayıcı olur?

A) Ticari Alacaklar

B) Ortalama Ticari Alacaklar

C) Şüpheli Ticari alacaklar

D) Ortalama Alacaklar

E) Alacaklar

34. Aşağıdakilerden hangisi işletmenin faaliyet durumu hakkında bilgi vermez?

A) Alacak devir hızı

B) Stok devir hızı

C) Stok bağımlılık oranı

D) Ortalama etkinlik süresi

E) Ortalama tahsil süresi

35.

$$\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari Alacaklar}}$$

Yukarıdaki formül aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Alacak devir hızı
- B) Ticari alacak devir hızı
- C) Ortalama tahsil süresi
- D) Brüt kâr marjı
- E) Ortalama stokta kalma süresi

36. Aşağıdakilerden hangisi faaliyet etkinliğini gösteren oranlarından değildir?

- A) Ortalama tahsil süresi
- B) Stok devir hızı
- C) Maddi duran varlık devir hızı
- D) Çalışma sermayesi devir hızı
- E) Stok bağımlılık oranı

37. Aşağıdakilerden hangisi faaliyet oranlarından değildir?

- A) Özkaynak devir hızı
- B) Hazır değerler devir hızı
- C) Borç devir hızı
- D) Net çalışma sermayesi devir hızı
- E) Asit-test oranı

38.

$$\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Maddi Duran Varlıklar}}$$

Yukarıdaki formül aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Maddi duran varlık devir hızı
- B) Ticari alacak devir hızı
- C) Özkaynak devir hızı
- D) Brüt kâr marjı
- E) Kapasite kullanım oranı

39.

$$\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Özkaynaklar}}$$

Yukarıdaki formül aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Maddi duran varlık devir hızı
- B) Oto finansman oranı
- C) Özkaynak devir hızı
- D) Likidite oranı
- E) Kapasite kullanım oranı

40. Aşağıdaki oranlardan hangisi işletmenin kapasite kullanımını hakkında bilgi vermektedir?

- A) Net çalışma sermayesi devir hızı
- B) Özkaynak devir hızı
- C) Maddi duran varlık devir hızı
- D) Borç devir hızı
- E) Alacak devir hızı

41. Aşağıdaki oranlardan hangisi işletme varlıklarının etkinliği(verimliliği) hakkında bilgi vermez?

- A) Çalışma sermayesi devir hızı
- B) Borç devir hızı oranı
- C) Maddi duran varlık devir hızı
- D) Duran varlık devir hızı
- E) Aktif devir hızı

42.

$$\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Aktif Toplam}}$$

Yukarıdaki formül aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Duran varlık devir hızı
- B) Aktif devir hızı
- C) Özkaynak devir hızı
- D) Stok devir hızı
- E) Kapasite kullanım oranı

43-53 arasındaki soruları aşağıdaki veriler doğrultusunda yanıtlayınız.

AKŞAR A.Ş'nin 2013 yılı dönem sonuna ait finansal tablolarından alınan bazı verileri aşağıdadır;

Menkul Kıymetler	:	35.000
Duran Varlıklar	:	80.000
Maddi Duran Varlıklar	:	50.000
Toplam Borçlar	:	120.000
Aktif Toplamı	:	180.000
Özkaynak	:	60.000
Net Satışlar	:	900.000

Satışların Maliyeti	:	600.000
Stoklar	:	30.000
Hazır Değerler	:	10.000
Alacaklar	:	25.000
Ticari Borçlar	:	60.000
Net Alışlar	:	360.000

43. AKŞAR A.Ş.'nin maddi duran varlık devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 18
- B) 12
- C) 15
- D) 10
- E) 8

44. AKŞAR A.Ş.'nin özkaynak devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 16
- B) 12
- C) 15
- D) 10
- E) 6

45. AKŞAR A.Ş.'nin duran varlık devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 7,5
- B) 11,25
- C) 9
- D) 10
- E) 7,5

46. AKŞAR A.Ş.'nin çalışma sermayesi devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 9
- B) 6
- C) 8
- D) 12
- E) 15

47. AKŞAR A.Ş.'nin aktif devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 3,3
- B) 4,8
- C) 5
- D) 11,4
- E) 8

48. AKŞAR A.Ş.'nin hazır değerler devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 45
- B) 75
- C) 30
- D) 60
- E) 90

49. AKŞAR A.Ş.'nin brüt kâr marjı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 0,66
- B) 0,33
- C) 0,4
- D) 0,50
- E) 0,75

50. AKŞAR A.Ş.'nin alacak devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 24
- B) 36
- C) 28
- D) 18
- E) 42

Cevaplar

1) C, 2) D, 3) E, 4) A, 5) A, 6) D, 7) E, 8) A, 9) D, 10) B, 11) E, 12) E, 13) C, 14) A, 15) C, 16) C, 17) A, 18) A, 19) E, 20) D, 21) E, 22) E, 23) E, 24) C, 25) A, 26) D, 27) B, 28) B, 29) C, 30) C, 31) D, 32) B, 33) B, 34) C, 35) B, 36) E, 37) E, 38) A, 39) C, 40) C, 41) B, 42) B, 43) A, 44) C, 45) B, 46) A, 47) C, 48) E, 49) B, 50) B

12. ORAN ANALİZİ (RASYO ANALİZİ) – 3; FİNANSAL (MALİ) YAPI ORANLARI

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

12.1. Finansal (Mali) Yapı Oranları

12.1.1. Finansal Kaldıraç Oranı

12.1.2. Finansman Oranı

12.1.3. Otofinsman Oranı

12.1.4. Sermaye Çarpanı Oranı

12.1.5. Özkaynaların Toplam Varlıklara Oranı

12.1.6. Duran Varlıkların Özkaynaklara Oranı

12.1.7. Duran Varlıkların Devamlı Sermayeye Oranı

12.1.8. Maddi Duran Varlıkların Özkaynaklara Oranı

12.1.9. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına Oranı

12.1.10. Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına Oranı

12.1.11. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Borçlara Oranı

12.1.12. Dönen Varlıkların Toplam Varlıklara Oranı

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

İşletmeler faaliyetlerini sürdürebilmek için sahip oldukları varlıkların finansmanını özkaynaklar ve yabancı kaynaklarla temin etmektedirler. İşletmelerin özkaynakları ve yabancı kaynaklarından oluşan kaynak yapısına finansal yapı da denilmektedir. Finansal yapı oranları işletmenin kaynak yapısını gösteren oranlardır. Bu oranlar daha çok işletmelerin özkaynakları ile yabancı kaynakları arasındaki ilişkiyi göstermektedirler. Finansal yapı oranları varlıkların finansmanında işletmenin özkaynakları ile yabancı kaynaklarından yararlanma derecesini gösteren oranlardır. İşletmelerin finansal yapısının ne şekilde oluştuğunun analizi, işletmenin risk seviyesinin belirlenmesi, borç verenlerin vermiş oldukları kredilerin geri ödenmesindeki güvence ve sermaye maliyeti açısından son derece önemlidir.

12.1. Finansal (Mali) Yapı Oranları

Oran analizi, bilanço ve gelir tablosunda yer alan ve aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilen finansal tablo kalemleri arasında matematiksel ilişkiler kurularak yapılan analizlerdir. Önceki haftalarda belirttiğimiz üzere oran analizi tekniği ile hesaplanan çeşitli oranlar, oranların ilişkide bulunduğu durumlara göre genellikle 4 temel gruba ayrılmaktadır;

9. Likidite Durumunu Gösteren Oranlar

10. Faaliyet Etkinliği (Verimlilik) Durumunu Gösteren Oranlar

11. Finansal (Mali) Durumu Gösteren Oranlar

12. Kârlılık Durumunu Gösteren Oranlar

Likidite durumunu gösteren oranlar işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü gösteren oranlardır. Faaliyet etkinliğini gösteren oranlar ise işletmenin faaliyet hacmi (genellikle net satışlar) ile faaliyetlerin sürdürülmesi için dönem içinde kullanmış olduğu varlıkları arasındaki ilişkiler üzerine kurulmuştur. İşletmenin faaliyetlerini ne derece etkin ya da verimli yürütmüş olduğunu gösteren faaliyet etkinliği oranları, temel olarak Net Satışlara göre belirlenen Devir Hızı (dönüş hızı) oranları aracılığı ile ölçülmektedir. Bu kitabın onuncu ve onbirinci haftası likidite oranları ve faaliyet etkinliği oranlarına ayrılmıştır. Onikinci bölüm olan bu hafta ise Finansal (Mali) yapı oranları üzerinde durulacaktır.

Finansal Yapı Oranları; işletmenin finansal yapısı hakkında bilgi almak amacıyla hesaplanan oranlardır. Finansal yapı oranları işletmenin;

➤ Temel finansman politikasını ve bu anlamda kaynak yapısının (yatırımların hangi kaynaklarla ve ne oranda finanse edildiğini)

➤ Uzun vadeli borç ödeme gücünün,

➤ Özkaynaklarının yeterli olup olmadığının, bir başka ifade ile işletmenin kaynak yapısı içinde borç ve özkaynakların dengesinin işletme açısından risk unsuru olup olmadığının, analiz edilmesini sağlayan oranlardır. İşletmenin mali yapısının ne şekilde oluştuğu birçok açıdan oldukça önemlidir. Günümüzün iş dünyasında yabancı kaynak kullanmadan tüm faaliyetlerini özkaynakları ile yürüten bir işletmeye rastlamak oldukça zordur. İşletmeler büyüme potansiyellerine karşılık bu büyümenin finansman kaynağını özkaynakları ile diledikleri zaman artırma imkanına sahip değildirler. Bu durumda işletmeler karşılaşacakları fırsatları değerlendirmek üzere özkaynakların yanında yabancı kaynaklardan da faydalanma yoluna gitmektedirler. Bir başka ifade ile işletmelerin borçlanmak sureti ile yapacak olduğu faaliyetlerden beklediği kârlılık düzeyi, borçlanmanın maliyetinden yüksek olduğu sürece işletmeler borçlanma yoluna gideceklerdir. Ancak bu noktada önemle üzerinde durulması

gereken hususlardan birisi, işletmelerin faaliyetlerini sürekli ve sonsuz bir şekilde borçlanarak yürütemeyecek olmasıdır. Zira yabancı kaynaklardan yararlanmanın da işletmeler açısından bir sınırı vardır. Bunun nedeni işletmelerin borçları arttıkça, borç yükü artan bir işletmenin sabit (finansman) giderlerinin yükselmesi sonucunda riskinin de yükselecek olmasıdır. İşletmenin borçlanma düzeyinin artması ile birlikte, finansmanda borçlanmadan yararlanma nedeni ile ortaya çıkan risk türü olan **finansal riskin** de artması sonucunda, işletmeye kredi verenler kredi maliyetini yükselteceklerdir. İşletmelerin borç yükünün artması ve makul borç bir borç seviyesinin üzerinde borçlanması belirli bir noktadan sonra işletmeye yarar yerine zarar getirecektir. Gerek kredi kuruluşları gerekse de işletmeye kredili mal veren satıcılar için işletmeye yeni kredi limitleri sağlanırken, işletmenin borçlanma seviyesinin ve bu borcun zamanında geri ödenebilme gücünün bilinmesi son derece önemlidir.

İşletmenin özkaynak ve borçlarının kaynak yapısı içindeki dağılımının bilinmesi, finansın temel ilkesi olan ve dönen varlıkların daha çok kısa vadeli borçlar ile duran varlıkların ise uzun vadeli finansman kaynakları ile finanse edilmesi şeklinde özetleyebileceğimiz finansman dengesinin ne şekilde gözetilip gözetilmediğinin ortaya konulması açısından da ayrı bir öneme sahiptir. İşletmenin finansal yapısının bu temel ilkeye göre oluşması, işletmenin finansal riskinin ve dolayısı ile de bir bütün olarak işletmenin taşımış olduğu toplam risk seviyesinin işletme yönetimi açısından düşürülmesi açısından önemlidir.

İşletmelerin yabancı kaynaklardan yararlanma derecesinin bilinmesi, sermaye maliyetinin belirlenmesi açısından da son derece önemlidir. Sermaye maliyetinin bilinmesi işletme yönetimi ve yatırımcılar için birçok açıdan oldukça önem arz etmektedir. Gerek firma değerinin tespit edilmesi ve artırılması için, gerekse de sermaye bütçelemesi (yatırım projelerinin değerlendirilmesi) açısından sermaye maliyetinin doğru olarak tespit edilmesi hayati bir önem taşımaktadır. Ayrıca gerek çalışma sermayesi için gerekli olan fonların temini, gerekse de borçların yenilenmesi gibi birçok konuda sermaye maliyetinin bilinmesi gerekmektedir.

İşletme açısından *sermaye maliyeti*; kullandığı fonların mal olma bedeli iken, sermaye sunan yatırımcı açısından ise ilgili yatırımdan sağlamayı beklediği minimum getiri oranıdır. İşletmeye borç verenlerin riski, sadece borcun miktarı ve vadesi ile sınırlı iken, işletmenin hisse senedini satın almak sureti ile yatırım yapan özkaynak sahiplerinin riski ise firmanın her türlü riskini kapsamaktadır. Bu nedenle işletmeye kredi verenlere göre hisse senedi yatırımcısının riski daha yüksektir. Riski yüksek olan hisse senedi yatırımcısının borç verenlere göre yatırımdan beklediği getiri oranı (sermaye maliyeti) da daha yüksek olacaktır.

İşletmeler yeterli bir özkaynak seviyesine sahip olmadan sürekli olarak borçlanamazlar. Sermaye artırmak yerine maliyeti daha düşük olan borçlanma yoluna gittikçe işletmeler belirli bir noktaya kadar ortalama sermaye maliyetini düşürebilmektedir. Ancak finansman kaynakları içinde borçların ağırlığı arttıkça, yabancı kaynak kullanma nedeni ile ortaya çıkan risk türü olan finansal risk de artmakta ve işletmeye kredi verenlerin bekledikleri risk primi de artmaktadır. Bunun sonucunda borçlanma maliyeti yükselmektedir. Borçlardan yararlanma oranı arttıkça işletme açısından sadece borçlanmanın maliyeti olan faiz giderleri artmamakta, artan risk nedeni ile özkaynak yatırımcısı (hisse senedi sahipleri) açısından da riskin artması sonucunda bu yatırımcılar da yatırım yapmak için daha yüksek risk primi talep etmektedirler. Bunun sonucunda da işletme açısından özkaynak maliyetleri de artmaktadır. Sonuç olarak; işletmeler özkaynaklara göre maliyeti göreceli olarak düşük olan yabancı kaynaklar kullanarak belirli bir noktaya kadar ortalama sermaye maliyetini düşürebilmekte, ancak borçlar belirli bir seviyenin üzerine çıktıkça hem borçlanma maliyetinin hem de özkaynak maliyetinin artması ile işletmenin ortalama sermaye maliyeti hızla yükselmektedir. Bu nedenle işletmenin borçlanma seviyesinin hangi seviyede olduğunun bilinmesi son derece önemlidir.

12.1.1. Finansal Kaldıraç Oranı

İşletmenin varlıklarının ne oranda borç ile finanse edildiğini göstermektedir.

$$\text{Finansal Kaldıraç Oranı} = \frac{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Aktifler}}$$

İşletmenin aktif toplamı ile yabancı kaynakları birbirine eşit olduğuna göre, finansal kaldıraç oranını aşağıdaki şekilde de gösterebiliriz.

$$\text{Finansal Kaldıraç (Borçlanma) Oranı} = \frac{\text{Toplam Borçlar}}{\text{Toplam Borçlar} + \text{Özkaynaklar}}$$

Oran yukarıdaki şekilde ifade edildiğinde aynı zamanda işletmenin toplam borçlarının toplam kaynakları içindeki oranını da gösterir. Bu nedenle bu orana borçlanma oranı da denilmektedir.

Finansal kaldıraç oranına ilişkin aşağıdaki açıklamaları yapabiliriz;

- Finansal kaldıraç oranı yükseldikçe, işletmenin finansal riski (borçların faiz ve anaparasının geri ödenememesi riski) de yükselecektir.
- Finansal Kaldıraç Oranının %50'nin üzerinde olması işletmenin borç ağırlıklı bir finansman politikasına, %50'nin altında olması ise özkaynak ağırlıklı bir finansman politikasına ağırlık verdiğini gösterir.
- Oranın %50'nin altında olması olumlu yorumlanır. Aşağıda verilen denklemde de görüldüğü gibi, borçlanma oranı azaldıkça, toplam kaynakların içindeki özkaynakların ağırlığı artmaktadır.

$$\frac{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Kaynaklar}} + \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Toplam Kaynaklar}} = 1$$

12.1.2. Finansman Oranı

İşletmenin özkaynakları ile toplam yabancı kaynakları arasındaki ilişkiyi gösteren orandır.

$$\text{Finansman Oranı} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Toplam Borçlar}}$$

Finansman oranına ilişkin aşağıdaki açıklamaları yapabiliriz;

- İşletmenin kaynak yapısı içindeki iki ana grup olan özkaynaklar ile yabancı kaynaklar arasında uygun bir oranın (denge) olup olmadığını gösterir.
- Finansal kaldıraç oranı gibi işletmenin temel finansman politikasını göstermektedir. Oranın 1'den yüksek olması işletmenin özkaynak ağırlıklı bir finansman politikasına, 1'in altında olması ise borç ağırlıklı bir finansman politikasına ağırlık verdiğini gösterir.
- Oranın 1:1 olması, bir başka ifade ile özkaynaklar ile yabancı kaynaklar arasında bir denge olması istenir.
- Oranın 1'den küçük olması, işletmeye kredi verenlerin işletme sahip ve ortaklarından daha fazla işletmeye yatırımda bulunduğunu (işletme aktifleri üzerinde işletmeye borç verenlerin işletme sahiplerine göre daha fazla hak sahibi olduğunu) gösterir ki bu durumda işletmeye kredi verenlerin riski göreceli olarak yüksektir.

➤ Finansman Oranı'nın yüksek olması işletmenin finansal riskinin (borçların faiz ve anaparasının geri ödenememesi riski) düşük olduğunu gösterir. Bir başka ifade ile işletmeyi üçüncü kişilerin baskısından kurtarır.

12.1.3. Otofinsman Oranı

İşletmenin Otofinsman yolu ile elde ettiği kaynakların ölçülmesinde kullanılan orandır.

$$\text{Otofinsman (İç Kaynaklar) Oranı} = \frac{\text{Kâr Yedekleri – Geçmiş Yıllar Zararı}}{\text{Ödenmiş Sermaye}}$$

İşletmenin ödenmiş sermayesinin % kaç kadar otofinansman yoluyla kaynak sağladığını gösterir. Oran ne kadar yüksek çıkarsa, işletme kendi kaynakları ile finansmanını sağlayabildiği için durumu o kadar iyidir.

12.1.4. Sermaye Çarpanı Oranı

İşletmenin toplam aktiflerinin, ödenmiş sermayesinin kaç katı olduğunu gösteren orandır.

$$\text{Sermaye Çarpanı Oranı} = \frac{\text{Toplam Aktifler}}{\text{Ödenmiş Sermaye}}$$

Sermaye çarpanı oranı, işletmenin ödenmiş sermayesinin (işletme sahiplerince işletmeye konulmuş olan sermaye) kaç katı bir varlığa sahip olduğunu gösterir. Oranın azalması, işletmenin özkaynak ağırlıklı bir finansman modeline doğru kaydığını, oranın artması ise işletmenin borç ağırlıklı bir finansman modeline doğru kaydığını gösterir. Sermaye Çarpanı Oranı düşükçe, işletme özkaynak ağırlıklı bir finansman modeline doğru kaydığı için finansal riski de düşmektedir.

12.1.5. Özkaynakların Toplam Varlıklara Oranı

İşletmenin varlıklarının ne oranda (% kaçının) özkaynaklar ile finanse edildiğini göstermektedir.

$$\text{Özkaynakların Aktif Toplamına Oranı} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Toplam Kaynaklar (=Varlıklar)}}$$

Bu orana ilişkin aşağıdaki açıklamaları yapabiliriz;

- Varlıkların yüzde kaçının işletme sahip ve ortaklarınca finanse edildiğini gösteren oran aynı zamanda, işletmenin toplam finansman kaynakları içindeki özkaynakların ağırlığını da göstermektedir.
- Oran yükseldikçe, işletmenin finansal riski (borçların faiz ve anaparasının geri ödenememesi riski) azalacaktır. Bir başka deyişle işletmeden alacaklı olanların alacağının güvencesi artacaktır.
- Normal koşullarda, bu oranın %50'nin üzerinde olması tercih edilir. Oranın %50'nin üzerinde olması işletmenin özkaynak ağırlıklı bir finansman politikasına, %50'nin altında olması ise borç ağırlıklı bir finansman politikasına ağırlık verdiğini gösterir.

12.1.6. Duran Varlıkların Özkaynaklara Oranı

Özkaynakların ne kadarlık bir kısmının aktifte duran varlıkların finansmanında kullanıldığını gösterir.

$$\text{Duran Varlıkların Özkaynaklara Oranı} = \frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Özkaynaklar}}$$

Oran 1'den küçük olması durumunda, özkaynaklar duran varlıklardan büyük olacağı için, duran varlıkların tamamı özkaynaklarla finanse edilebiliyordur. Oran 1'den büyük ise, duran varlıklar özkaynaklardan büyük olacağı için, duran varlıkların finansmanında özkaynakların yetersiz olduğu ve duran varlıkların bir kısmının borçla finanse edildiğini gösterir.

12.1.7. Duran Varlıkların Devamlı Sermayeye Oranı

Duran varlıkların ne oranda (% kaçının) özkaynak ve uzun vadeli borçların toplamı olan devamlı sermaye ile finanse edildiğini göstermektedir.

$$\text{Duran Varlıkların Devamlı Sermayeye Oranı} = \frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Devamlı Sermaye (UVYK + Özk.)}}$$

Bu orana ilişkin aşağıdaki açıklamaları yapabiliriz;

- Duran varlıkların devamlı sermaye ile finanse edilip edilemediğini gösteren oran sağlıklı bir finansal tabloda 1'den küçük olmalıdır.
- Oran 1'den küçük ise, işletmenin devamlı sermayesi duran varlıklarından büyük olacağı için, duran varlıkların tamamının devamlı sermaye ile finanse edildiğini gösterir. Bu durumda duran varlıkların finanse edilmesinden sonra artan devamlı sermaye ise işletmenin net çalışma sermayesine eşittir¹ ve dolayısı ile işletmenin dönen varlıklarının finansmanında kullanılmıştır.
- Oran 1'den büyük ise, işletmenin duran varlıkları devamlı sermayesinden büyük olacağı için, duran varlıkların tamamı devamlı sermaye ile finanse edilememiş, duran varlıkların finansmanında kısa vadeli borçlar da kullanılmıştır. İşletmenin duran varlıklarının bir kısmının kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse edilmesi aynı zamanda işletmede net çalışma sermayesi noksanı olduğunun da bir göstergesidir. İşletme duran varlıklarının ne kadarlık tutarını kısa vadeli borç ile finanse etmişse, işletmede o tutarda net çalışma sermayesi noksanı vardır. Net çalışma sermayesi noksanı olan işletmenin aynı zamanda cari oranı'nın 1'den küçük olduğu ve likiditesi ile ilgili sorunlar yaşayacağını, likidite oranları konusu incelenirken üzerinde durulmuştur.

Bu nedenlerden dolayı duran varlıkların devamlı sermayeye oranının 1'in altında olması işletme açısından son derece önemlidir.

12.1.8. Maddi Duran Varlıkların Özkaynaklara Oranı

Maddi duran varlıkların özkaynaklara oranlanması şekilde hesaplanan orana yatırım oranı da denilmektedir.

$$\text{Yatırım Oranı} = \frac{\text{Maddi Duran Varlıklar}}{\text{Özkaynaklar}}$$

Maddi duran varlıkların özkaynaklarla finanse edilebilmesi tercih edilen bir durum olması nedeni ile oranın 1'den küçük olması istenir. Oranın 1'den büyük olması durumunda ise, işletme maddi duran varlık yatırımlarının bir kısmını borçlanma yolu ile gerçekleştirmiştir.

$$\text{Net İşletme (Çalışma) Sermayesi} = \text{Dönen Varlıklar} - \text{KVYK} = \text{Devamlı Sermaye} - \text{Duran Varlıklar}$$

12.1.9. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına Oranı

İşletmenin toplam finansman kaynaklarının % kaçının kısa vadeli borçlar ile sağlandığını göstermektedir.

$$\text{KVYK'ların Pasife Oranı} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Kaynaklar (Toplam Varlıklar)}}$$

Yukarıda da görüldüğü üzere oran aynı zamanda işletmenin toplam varlıklarının finansmanında yararlanılan kısa vadeli yabancı kaynakların yüzdesini göstermektedir. Geçen haftalarda değişik konu başlıkları üzerinde belirttiğimiz üzere, bir işletmede dönen varlıkların toplam bilanço büyüklüğü (aktif toplam) içindeki oranı, kısa vadeli yabancı kaynakların toplam bilanço büyüklüğü (pasif toplam) içindeki oranına göre büyük olmalıdır. Bu nedenle kısa vadeli yabancı kaynakların toplam kaynaklara oranı ticaret ve hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelerde üretim işletmelerine göre genellikle daha yüksek olacaktır.

12.1.10. Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına Oranı

İşletmenin toplam finansman kaynaklarının % kaçının uzun vadeli borçlar ile sağlandığını göstermektedir.

$$\text{UVYK'ların Pasife Oranı} = \frac{\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Kaynaklar (Toplam Varlıklar)}}$$

Yukarıda da görüldüğü üzere oran aynı zamanda işletmenin toplam varlıklarının finansmanında yararlanılan uzun vadeli yabancı kaynakların yüzdesini göstermektedir. Üretim işletmelerinde duran varlıkların toplam varlıklar içindeki oranı daha yüksek olduğu için, uzun vadeli yabancı kaynakların toplam kaynaklara oranı bu tür işletmelerde genellikle daha yüksek olacaktır.

12.1.11. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Borçlara Oranı

Toplam yabancı kaynakların yüzde kaçının kısa vadeli borçla sağlandığını göstermektedir.

$$\text{KVYK'ların Toplam Borçlara Oranı} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Borçlar}}$$

Bu oranın %50'nin üzerinde olması, işletmenin borçlanma politikasında kısa vadeli borçlara, oranın %50'nin altında olması ise borçlanma politikasında uzun vadeli borçlara ağırlık verdiğini gösterir. Aşağıdaki formülde de görüleceği gibi, bu oranın hesaplanması durumunda uzun vadeli borçların, toplam borçlar içindeki ağırlığını hesaplamaya gerek yoktur.

$$\frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}} + \frac{\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}} = 1$$

12.1.12. Dönen Varlıkların Toplam Varlıklara Oranı

İşletmenin toplam yatırımların yüzde kaçının dönen varlık yatırımlarında olduğunu gösterir.

$$\text{Dönen Varlıkların Toplam Varlıklara Oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Toplam Varlıklar (= Kaynaklar)}}$$

İşletmenin varlıklarının dağılımı hakkında bilgiler veren oran, aynı zamanda işletmenin toplam finansman kaynaklarının % kaçının dönen varlık yatırımlarında kullanıldığını da göstermektedir.

Oranın %50'nin üzerinde olması durumunda, işletmenin varlıklarının dağılımı içinde dönen varlıkların ağırlığının duran varlık yatırımlarına göre daha fazla olduğunu gösterir. Ticaret işletmelerinde dönen varlıkların duran varlıklara göre genellikle daha fazla olması nedeni ile bu oran ticaret işletmelerinde genellikle % 50'nin üzerinde, üretim işletmelerinde ise % 50'nin altındadır.

Bu oranın hesaplanması durumunda aşağıdaki formülde de görüleceği gibi, duran varlıkların toplam varlıklara oranı da dolaylı yoldan hesaplanmış olacaktır.

$$\frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Toplam Varlıklar}} + \frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Toplam Varlıklar}} = 1$$

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

- 1) Yatırımların hangi kaynaklarla, ne oranda finanse edildiğini aşağıdakilerden hangisi göstermektedir?
A) Likidite oranları
B) Faaliyet oranları
C) Mali yapı oranları
D) Kârlılık oranları
E) Büyüme oranları
- 2) İşletmenin finansal durumunu gösteren oranlar ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
A) İşletmenin temel finansman politikasını gösterir.
B) İşletme tarafından kullanılan kaynakların birbirlerine göre ağırlığını gösterir.
C) Yatırımların, hangi kaynaklarla ne oranda finanse edildiğini gösterir.
D) İşletmenin finansal yapısı hakkında bilgi verir.
E) İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücü hakkında bilgi verir.
- 3) Toplam Yabancı Kaynaklar / Toplam Kaynaklar
Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?
A) Finansman oranı
B) Finansal kaldıraç oranı
C) Sermaye çarpanı
D) Borç devir hızı
E) Oto finansman oranı
- 4) Özkaynaklar / Toplam Yabancı Kaynaklar
Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?
A) Finansal kaldıraç oranı
B) Borç devir hızı
C) Sermaye çarpanı
D) Finansman oranı
E) Oto finansman oranı
- 5) Finansal kaldıraç oranı %50 olan işletmenin finansman oranı aşağıdakilerden hangisidir?
A) 2
B) 0,5
C) 0,25
D) 1
E) 1,5

6) Aşağıdaki oranlardan hangisi varlıkların finansmanında borçlanma derecesini gösterir?

- A) Sermaye çarpanı
- B) Finansal kaldıraç oranı
- C) Otofinsman oranı
- D) Finansman oranı
- E) Dönen varlıkların, duran varlıklara oranı

7) Özkaynaklar / Toplam Kaynaklar

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Varlıkların finansmanında özkaynaklardan yararlanma derecesini
- B) Toplam kaynakların içinde devamlı sermayeden yararlanma derecesini
- C) Otofinsmandan yararlanma derecesini
- D) Sermaye çarpanı oranını
- E) Finansal kaldıraç oranı

8) Toplam Aktifler / Ödenmiş Sermaye

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Finansal kaldıraç oranı
- B) Oto finansman oranı
- C) Sermaye çarpanı
- D) Finansman oranı
- E) Ödenmiş sermaye devir hızı

9) Finansal kaldıraç oranı %75 olan işletme için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) İşletmenin finansman riski düşüktür.
- B) Duran varlık ağırlıklı bir varlık edinme politikası izlemiştir.
- C) Finansman oranı %33 seviyesindedir.
- D) Uzun vadeli borç ağırlıklı, borçlanma politikası izlemiştir.
- E) Özkaynak ağırlıklı bir finansman politikasını tercih etmiştir.

10) Finansman oranı 2 olan işletme için aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Finansman politikası borçlanma ağırlıklıdır.
- B) Varlıkların finansmanında özkaynaklardan yararlanma derecesi %50 den fazladır.
- C) Finansman riski yüksektir
- D) Finansal kaldıraç oranı %50 nin üzerindedir.
- E) Uzun vadeli borçlara ağırlık vermiştir.

11) Finansal kaldıraç oranı %60 olan işletme için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Finansman oranı 1'in üzerindedir.
- B) Finansman riski düşüktür.
- C) Çalışma sermayesi yetersizdir.
- D) Özkaynakları yetersizdir.

E) Oto finansman oranı yüksektir.

12) Kısa Vadeli Yabancı Kayn. / Toplam Kaynaklar

Yukarıdaki formül aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Sermaye çarpanı
- B) Varlıkların finansmanında kısa vadeli borçlardan yararlanma derecesini
- C) Finansal kaldıraç oranı
- D) İşletmenin borçlanma politikasında kısa vadeli borçların ağırlığını
- E) Özkaynakların yetersiz olduğunu

13) Uzun Vadeli Yabancı Kayn. / Toplam Kaynaklar

Yukarıdaki formül aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) İşletmenin kaynakları içindeki uzun vadeli borçların ağırlığını,
- B) Özkaynakların yetersiz olduğunu,
- C) Varlıkların finansmanında kısa vadeli borçlardan yararlanma derecesini,
- D) İşletmenin finansman riskinin düşük olduğunu,
- E) İşletmenin borçlanma politikasında uzun vadeli borçların ağırlığını

14) Sermaye çarpanı 6, ödenmiş sermayesi 300.000 TL olan işletmenin toplam varlıkları aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 50.000 TL
- B) 1.800.000 TL
- C) 300.000 TL
- D) 1500.000 TL
- E) 2.400.000 TL

15 – 21 arasındaki soruları aşağıki verilere göre yanıtlayınız.

AMASRA AŞ.'nin finansal tablolarından alınan bazı bilgiler aşağıdaki gibidir:

Ödenmiş sermaye	250.000
Sermaye çarpanı	4
Özkaynakları	400.000
Uzun vadeli borçlar	300.000
Duran varlıklar	400.000
Net satışlar	2.400.000
Kredili Alışlar	1.200.000
Ticari Borç	300.000

15) AMASRA AŞ.'nin kaynaklar toplamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 700.000
- B) 800.000
- C) 1.000.000
- D) 1.100.000

E) 650.000

16) AMASRA AŞ.nin çalışma sermayesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 600.000**
- B) 400.000**
- C) 700.000**
- D) 300.000**
- E) 1.000.000**

17) AMASRA AŞ.nin net çalışma sermayesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 200.000**
- B) 700.000**
- C) 600.000**
- D) 300.000**
- E) 500.000**

18) AMASRA AŞ.nin cari oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1**
- B) 2**
- C) 1,5**
- D) 2,5**
- E) 1,75**

19) AMASRA AŞ.nin ortalama borç ödeme süresi kaç gündür?

- A) 120**
- B) 80**
- C) 45**
- D) 90**
- E) 30**

20) AMASRA AŞ.nin finansman oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1**
- B) 2**
- C) 0,5**
- D) 0,67**
- E) 0,33**

21) AMASRA AŞ.nin finansal kaldıraç oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1**
- B) 2**
- C) 0,5**
- D) 0,60**

E) 0,33

22) Aşağıdakilerden hangisi varlıklar toplamının ödenmiş sermayeye oranını göstermektedir?

- A) Finansman oranı
- B) Finansal kaldıraç oranı
- C) Sermaye çarpanı
- D) Varlık devir hızı
- E) Ödenmiş sermaye devir hızı

23) İşletmenin önceki yıla göre sermaye çarpanının artması durumunda, işletme ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Finansman riski düşmüştür.
- B) Önceki yıla göre borç ağırlıklı bir finansman modeline doğru kaymıştır.
- C) Cari yılda duran varlık ağırlıklı bir varlık edinme politikası izlemiştir.
- D) Net çalışma sermayesi noksanı vardır.
- E) Otofinansman oranı yükselmiştir.

24) İşletmenin özkaynak ağırlıklı bir finansman modeline doğru kayması durumunda aşağıdaki oranlardan hangisi kesinlikle yükselecektir?

- A) Finansal kaldıraç oranı
- B) Sermaye çarpanı
- C) Finansman oranı
- D) Asit-test oranı
- E) Özkaynak devir hızı

25) Sermaye çarpanı oranı ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Toplam aktiflerin, ödenmiş sermayenin kaç katı olduğunu gösterir.
- B) Oran yükseldikçe, işletme borç ağırlıklı bir finansman modeline kaymaktadır.
- C) Oran düştükçe, işletme özkaynak ağırlıklı bir finansman modeline doğru kaymaktadır.
- D) Oran düştükçe, işletmenin finansman riskide azalmaktadır.
- E) Toplam aktiflerin, özkaynaklara oranıdır.

26) Ödenmiş Sermaye / Özkaynaklar

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisi hakkında bilgi vermektedir?

- A) Finansman politikası
- B) Otofinansman durumu
- C) Borçlanma politikası
- D) Sermaye çarpanı
- E) Özkaynak devir hızı

27) Aşağıdakilerden hangisi işletmenin mali durumunu gösteren oranlardan değildir?

- A) Sermaye çarpanı

- B) Finansman oranı
- C) Finansal kaldıraç oranı
- D) Duran varlıkların devamlı sermayeye oran
- E) Aktif devir hızı

28) Duran Varlıklar / Özkaynaklar

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisi göstermektedir?

- A) Duran varlıkların finansmanında özkaynaklardan yararlanma derecesini.
- B) İşletmenin duran varlıklara yaptığı yatırımların ağırlığı
- C) İşletmenin duran varlık yatırımlarının yeterli olup olmadığını
- D) Duran varlık yatırımlarında devamlı sermayeye olan bağımlılığı
- E) Duran varlık devir hızı

29) Duran Varlıklar / Devamlı Sermaye

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisi göstermektedir?

- A) İşletmenin duran varlıklara yaptığı yatırımların ağırlığı
- B) İşletmenin duran varlık yatırımlarının yeterli olup olmadığını
- C) Duran varlıkların finansmanında özkaynaklardan yararlanma derecesini.
- D) Duran varlık yatırımlarında devamlı sermayeden yararlanma derecesini
- E) Devamlı sermaye devir hızı

30) Duran Varlıklar / Özkaynaklar

Yukarıdaki oran ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Oran 1 den küçük ise, işletmenin duran varlıklarının finansmanı için özkaynakları yeterlidir.
- B) Duran varlıkların finansmanında özkaynaklardan yararlanma derecesini gösterir.
- C) Oran 1 den büyük ise, işletme duran varlık yatırımlarının bir kısmını borçlanarak finanse etmiştir.
- D) Oran 1 den küçük ise, işletmenin devamlı sermayesi duran varlık yatırımını karşılayabilmektedir.
- E) Oran düşükçe, işletmenin devamlı sermayesi de azalmaktadır.

31)

Duran Varlıklar

Özkaynaklar + Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Yukarıdaki oran ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Oran 1 den büyük ise, işletmede net çalışma sermayesi noksanı vardır.
- B) Oran 1 den büyük ise, işletme duran varlık yatırımlarının bir kısmını kısa vadeli borçları ile finanse etmiştir.
- C) Oran 1 den düşük ise, duran varlıkların finansmanı için devamlı sermaye yeterlidir.
- D) Oran 1 den büyük ise, işletmenin cari oranı 1 den küçüktür.
- E) İşletmeler açısından oranın 1'in üzerinde olması istenilmektedir.

32) Aşağıdakilerden hangisi işletmenin finansal durumu hakkında bilgi vermez?

- A) Sermaye çarpanı
- B) Duran varlığın, toplam varlıklara oranı
- C) Toplam borçların, toplam kaynaklara oranı
- D) Net satışların, aktif toplama oranı
- E) Ödenmiş sermayenin, özkaynaklara oranı

33) Duran varlıklarının dönen varlıklara oranı 1,5 olan işletme için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- i- Üretim işletmesi görünümündedir.
- ii- Duran varlık ağırlıklı varlık edinme politikası seçmiştir.
- iii- Özkaynakları yetersizdir.
- iv- Dönen varlıkların aktif toplamına oranı %40 dır.
- v- Duran varlık devir hızı yüksektir.

- A) i-ii –v
- B) i-ii-iii
- C) i-ii-iv
- D) iv-v
- E) ii-iv-v

34) Aşağıdaki oranlardan hangisi işletmenin mali durumu hakkında bilgi vermektedir.

- A) Aktif devir hızı
- B) Asit-test oranı
- C) Stok bağımlılık oranı
- D) Faaliyet kârlılığı oranı
- E) Sermaye çarpanı

35 – 49 arasındaki sorular aşağıdaki bilgiler doğrultusunda yanıtlayınız.

SAFRONBOLU A.Ş.'nin 2016 yılına ait finansal bilgileri aşağıdaki gibidir

Ödenmiş Sermaye	300.000
Özkaynakları	600.000
Duran Varlıklar	800.000
Toplam Varlıklar	1.500.000
Net Çalışma Sermayesi	100.000
Asit -Test Oranı	75%
Aktif Devir Hızı	4
Stok Devir Hızı	16
Faaliyet Giderleri	1.000.000

35) İşletmenin finansal kaldıraç oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) %60
- B) %40

- C) %45
- D) %50
- E) %70

36) İşletmenin sermaye çarpanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 7
- B) 5
- C) 6
- D) 4
- E) 3

37) İşletmenin finansman oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 0,40
- B) 1
- C) 1,5
- D) 0,67
- E) 0,8

38) Kısa vadeli borçların, toplam borçlara oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 0,4
- B) 0,6
- C) 0,67
- D) 0, 33
- E) 0,5

39) Toplam varlıkların finansmanı hangi oranda özkaynaklarla sağlanmıştır?

- A) %40
- B) %60
- C) %33,3
- D) %66.6
- E) %30

40) Ödenmiş sermayenin özkaynaklara oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) %50
- B) %40
- C) %33,3
- D) %66.6
- E) %60

41) Duran varlıkların devamlı sermayeye oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 0,75
- B) 0,88
- C) 0,66

- D) 0,50
- E) 0,77

42) İşletmenin cari oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1,5
- B) 2,29
- C) 1,17
- D) 1
- E) 1,25

43) İşletmenin stok mevcudu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 100.000
- B) 200.000
- C) 250.000
- D) 300.000
- E) 400.000

44) İşletmenin net satışları aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 6.000.000
- B) 4.000.000
- C) 2.000.000
- D) 1.500.000
- E) 3.000.000

45) İşletmenin satışlarının maliyeti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 3.000.000
- B) 4.000.000
- C) 5.000.000
- D) 4.500.000
- E) 3.500.000

46) İşletmenin brüt kâr marjı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 0,40
- B) 0,66
- C) 0,33
- D) 0,50
- E) 0,45

47) İşletmenin çalışma sermayesi devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 8,57
- B) 6,45
- C) 7,19
- D) 5,43

E) 9,28

48) İşletmenin faaliyet kârlılığı oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 0,25
- B) 0,17
- C) 0,20
- D) 0,12
- E) 0,23

49) İşletmenin özkaynak devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 10
- B) 6
- C) 8
- D) 12
- E) 5

50) Aşağıdakilerden hangisi işletmenin faaliyet etkinliği hakkında bilgi veren oranlardandır?

- A) Finansman oranı
- B) Likidite oranı
- C) Faaliyet kârlılığı
- D) Devamlı sermaye devir hızı
- E) Sermaye çarpanı

51) İşletmenin kaldıraç oranının düşmesi aşağıdakilerden hangisini kesinlikle azaltmaktadır?

- A) Likidite yapısını
- B) Varlık yapısını
- C) Finansman riskini
- D) Otofinsman durumunu
- E) Kârlılık durumunu

52) $X = \frac{(\text{Aktif Toplam} - \text{Özkaynaklar Toplamı})}{\text{Aktif Toplam}}$ şeklinde gösterilen formüldeki X aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aktiflerin dikey yüzdesi
- B) Sermaye Çarpanı Oranı
- C) Özkaynak Kârlılık Oranı
- D) Finansman Oranı
- E) Kaldıraç Oranı

53) Özkaynaklar / Maddi Duran Varlıklar oranının 1'den küçük olması aşağıdakilerden hangisini daha iyi ifade eder?

- A) Özkaynak devir hızının yüksek olduğunu
- B) Maddi duran varlıkların atıl olduğunu
- C) Maddi duran varlıkların özkaynaklara göre düşük olduğunu

- D) Maddi duran varlıkların bir kısmının borçlanarak finanse edildiğini
E) Özkaynakların maddi duran varlıklara bakarak azaltılması gerektiğini

54)

- I. Cari Oran
II. Likidite Oranı
III. Finansal Kaldıraç Derecesi
IV. Finansman Oranı

Aktif toplamı, duran varlıklarının toplam değeri, özsermayesi ve uzun vadeli yabancı kaynak toplamı bilinen bir işletme için yukarıdaki değerlerden hangisi hesaplanabilir?

- A) I,II ve III
B) Yalnız II
C) II, III, IV
D) III ve IV
E) I,III ve IV

55) İşletmenin finansal kaldıraç oranı %40, kısa vadeli yabancı kaynakları 17.000 TL, uzun vadeli yabancı kaynakları 13.000 TL ise sürekli sermayesi kaçtır?

- A) 45.000
B) 90.000
C) 58.000
D) 55.000
E) 30.000

56) $X = [1 - (\text{Özkaynaklar} / \text{Akit Toplam})]$

şeklinde gösterilen formüldeki X, aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Kaldıraç Oranı
B) Finansman Oranı
C) Sermaye Çarpanı Oranı
D) Aktiflerin Dikey Yüzdesi
E) Özkaynakların Dikey Yüzdesi

57) Asit-Test oranı 1.4 ve nakit oranı 0,12 olan işletme için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) İşletme stoklarına bağımlıdır.
B) Dönen Varlıklar içinde alacaklar oldukça küçüktür.
C) Stoklar dışındaki dönen varlıkları işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilecek durumda değildir.
D) Net Çalışma Sermayesi noksandır.
E) Kısa vadeli borçların ödenebilmesi için alacaklarını tahsil etmelidir.

58) Aktiflerin işletme sahipleri dışındakiler tarafında ne oranda finanse edildiğini, aşağıdaki oranlardan hangisi göstermektedir?

- A) Özkaynaklar / Aktif Toplam
- B) Özkaynaklar / Devamlı Sermaye
- C) Dönen Varlıklar / Aktif Toplam
- D) Sermaye Çarpanı
- E) Kaldıraç Oranı

Cevaplar:

1 C	16 A	31 E	46 C
2 E	17 D	32 D	47 A
3 B	18 B	33 C	48 B
4 D	19 D	34 E	49 A
5 D	20 D	35 A	50 D
6 B	21 D	36 B	51 C
7 A	22 C	37 D	52 E
8 C	23 B	38 C	53 D
9 C	24 C	39 A	54 E
10 B	25 E	40 A	55 C
11 D	26 B	41 B	56 A
12 B	27 E	42 C	57 E
13 A	28 A	43 C	58 E
14 B	29 D	44 A	
15 C	30 E	45 B	

13. ORAN ANALİZİ (RASYO ANALİZİ) – 4 KÂRLILIK ORANLARI

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

13.1. Kârlılık Oranları

13.1.1. Gelir Tablosu İle İlgili (Satışların) Kârlılık Oranları

13.1.1.1. Brüt Satış Kârı Oranı (Brüt Kâr Marjı)

13.1.1.2. Faaliyet Kârlılık Oranı (Faaliyet Kâr Marjı)

13.1.1.3. Olağan Kârlılık Oranı (Olağan Kâr Marjı)

13.1.1.4. Dönem Kârlılığı Oranı (Vergi Öncesi Kârlılık Oranı)

13.1.1.5. Net Kârlılık Oranı (Net Kâr Marjı)

13.1.2. Bilanço İle İlgili Kârlılık Oranları

13.1.2.1. Aktif Kârlılık Oranı

13.1.2.2. Özkaynakların Kârlılık Oranı (Mali Rantabilite)

13.1.2.3. Hisse Başına Kâr

13.1.3. Oran Analizinde Kullanılan Diğer Oranlar

13.1.3.1. Ekonomik Rantabilite Oranı

13.1.3.2. Faiz Karşılama Oranı

13.1.3.3. Borçları Karşılama Oranı (Borç Servisi Oranı)

13.1.3.4. Sabit Giderleri Karşılama Oranı

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

Giriş

İşletmelerin belirli bir dönemde elde etmiş olduğu kâr rakamları finansal tablolarda yer almakla birlikte, kârın yeterli bir büyüklükte olup olmadığını anlamada yetersiz kalmaktadır. İşletmelerin dönem içinde gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlerinin sonucunda ulaşılan başarısını ölçmek ve yeterli bir kârlılığa sahip olup olmadığının değerlendirilmesi için kârlılık oranlarına gereksinim vardır. Kârlılık oranları işletmenin kazanma gücünü göstermektedir. İşletmenin kârlılığı ortaklar, yöneticiler ve işletmeye kredi verenler açısından son derece önemlidir.

13.1. Kârlılık Oranları

Finansal tabloların analiz tekniklerinden sonuncusu olan oran analizi kapsamında hesaplanan çeşitli oranlar, önceki bölümlerde de belirtildiği üzere oranların ilişkide bulunduğu durumlara göre genellikle 4 temel gruba ayrılmaktadır;

13. Likidite Durumunu Gösteren Oranlar
14. Faaliyet Etkinliği (Verimlilik) Durumunu Gösteren Oranlar
15. Finansal (Mali) Durumu Gösteren Oranlar
16. Kârlılık Durumunu Gösteren Oranlar

Yukarıdaki 4 temel gruptan ilk 3'ü bu kitabın 10, 11 ve 12'nci bölümlerinde ayrıntı olarak incelenmiştir. 13'üncü bölüm olan bu haftanın konusu ise kârlılık analizinde kullanılan oranlardır.

Kârlılık oranları işletmenin belirli bir dönemde kârlı bir şekilde çalışıp çalışmadığını gösteren oranlardır. Kârlılık analizi işletmenin kazanç elde etme gücünün analizidir. Gelir tablosunda farklı türden kâr kalemleri bulunmakla birlikte kârlılık analizinde genellikle işletmenin esas faaliyetleri sonucunda elde kâr esas alınmalıdır. Zira belirli bir dönemde olağanüstü nitelikteki faaliyetlerden gerçekleşen gelir ve giderlerin orta ve uzun vadede devamlılığı olmayacaktır.

İşletmenin kârlılığı, işletme yöneticileri, yatırımcılar ve işletmeye kredi verenler açısından oldukça önemlidir. Yatırımcılar işletmeye koyuş oldukları sermaye karşılığında, belirli bir dönemde ne derece kazanmış olduklarını bilmek ve değerlendirmek isterler. Kârın yüksek olması hem bu kârdan pay alacak yatırımcı için dağıtılacak kâr payının yüksek olması anlamına geleceği için, hem de kârı yüksek olan işletmelerin piyasa değeri göreceli olarak genellikle daha çok artacağı için sermayedarların temettü getirisi ve sermaye kazançları yüksek olacaktır. Yatırımcının amacı işletmeye koymuş olduğu fonun karşılığında maksimum getirinin elde edilmesi ise, getirinin hesaplanması için kârlılık oranlarına gereksinim vardır.

Kârlılık oranları işletme yöneticileri açısından da önemlidir. Zira aktiflerin kârlılığı, özsermaye kârlılığı ve hisse başına kâr gibi oranlar; işletmenin sadece kazanma gücünü gösteren oranları olmamakta, bu oranlar aynı zamanda işletmenin performansının değerlendirilmesinde kullanılan geleneksel performans ölçüleri de olmaktadır. Bu oranlar ile işletmenin performansı ölçülürken, işletme yöneticilerinin de ne oranda başarılı olup olmadığı ortaya konulmaktadır.

Kârlılık oranları işletmeye kredi verenler tarafından da önemlidir. İşletmeye kredi verenler için önemli olan verdikleri kredilerin faizi ile birlikte zamanında geri ödenebilmesidir. Kârlılık oranları yüksek olan işletmeler yükümlülüklerini genellikle daha rahat yerine getirebilmektedirler. Zira dönem içinde elde dilen kârlar, borçların geri ödenmesi için gerekli olan fonların bir nev'i kaynağı niteliğindedir.

Kârlılık oranları hesaplanarak, sadece bu oranlar üzerinden değerlendirmelerde bulunmak hatalı sonuçlara neden olabilmektedir. İşletmenin kazanma gücünün ne ölçüde yeterli olduğunun analiz edilebilmesi için, hesaplanan oranların sonuçlarının standart oranlar ile karşılaştırılması gerekir. Standart oranlar önceki bölümlerde de üzerinde durulduğu üzere, tarihi standart oranlar, sektör standart oranları, ideal standart oranlar ve bütçe standart oranları olmak üzere 4'e ayrılmaktadır.

Kârlılık oranları genellikle satışlar, özkaynak ve varlıklar üzerinden hesaplanmaktadır. Kârlılık oranları genel olarak gelir tablosu ile ilgili kârlılık oranları ve bilanço ile ilgili kârlılık oranları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

13.1.1. Gelir Tablosu İle İlgili (Satışların) Kârlılık Oranları

Gelir Tablosunda yer alan çeşitli kâr kalemleri ile net satışlar arasındaki ilişkileri analiz etmek için geliştirilen oranlar, ilgili kâr kaleminin net satışlara oranlanması ile hesaplanmaktadır. Bu oranlar işletmenin satışları ile dönemin maliyetleri ve giderleri arasındaki ilişkileri ortaya koymaktadır. İşletme belirli bir satış hasılatına ulaşırken, bu hasılatı elde etmek için dönem içinde gerçekleşen maliyetleri ve giderleri ne ölçüde kontrol ederek azaltabilirse, işletmenin kazanma gücü de o oranda artacaktır.

İşletmenin belirli bir dönemde faaliyetleri sonucunda elde etmiş olduğu satış hasılatı, giderleri, kâr veya zararı gelir tablosunda yer almaktadır. İşletmenin faaliyet sonuçlarını gösteren gelir tablosunda brüt satış kârı, esas faaliyet kârı, olağan kâr, dönem kârı ve dönemin net kârı yer almaktadır. İşletmenin ilgili dönemde gerçekleştirmiş olduğu net satışları ile bu kâr kalemleri arasında ilişki kurularak satışlar üzerinden elde edilen kârlılığın yeterli olup olmadığının analizi için satışların kârlılık oranları hesaplanmaktadır. Gelir tablosuna dikey (yüzde) analiz uygulanmışsa, dikey analizde bütün gelir tablosu kalemleri net satışlara oranlandığı için ayrıca bu oranların hesaplanmasına gerek yoktur.

GELİR TABLOSU KALEMLERİ	2018 YILI	DİKEY YÜZDELER	
BRÜT SATIŞLAR	525.000	105%	
SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	25.000	5%	
NET SATIŞLAR*	500.000	100%	
SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	260.000	52%	
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	240.000	48%	← Brüt Satış Kârlılığı Oranı
FAALİYET GİDERLERİ (-)	180.000	36%	
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI	60.000	12%	← Faaliyet Kârlılığı Oranı
DİĞER F.OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR	12.000	2,40%	
DİĞER F. OLAĞAN GD.VE ZARARLAR (-)	6.000	1,20%	
FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	16.000	3,20%	
OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR	50.000	10%	← Olağan Kârlılık Oranı
OLAĞANDIĞI GELİR VE KÂRLAR	5.000	1%	
OLAĞANDIĞI GİDER VE ZARARLAR (-)	3.000	0,60%	
DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI	52.000	10,40%	← Dönem Kârlılığı Oranı
DÖNEM KÂRI VERGİ VE D.Y.Y.K. (-)	12.000	2,40%	
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI	40.000	8%	← Net Kârlılık Oranı

13.1.1.1. Brüt Satış Kârı Oranı (Brüt Kâr Marjı)

Brüt satış kârının net satışlara oranlanması şeklinde hesaplanan oran, net satışların yüzde kaçının brüt satış kârı olarak işletmede kaldığını gösterir. Bir başka ifade ile oran, her 1 liralık satıştan üretim maliyetleri düşüldükten sonra ortalama ne kadarlık bir tutar kaldığını göstermektedir.

$$\text{Brüt Satış Kârı Oranı (Brüt Kâr Marjı)} = \frac{\text{Brüt Satış Kârı}}{\text{Net Satışlar}} = \frac{(\text{Net Satışlar} - \text{Satışların Maliyeti})}{\text{Net Satışlar}}$$

Yukarı verilen gelir tablosundaki %48’lik brüt kâr marjı, her 100 TL’lik satış gelirinin 48 TL’sinin brüt satış kârı olarak işletmede kaldığını göstermektedir. 52 TL’lik kısım ise satışların maliyeti olarak gerçekleşmiştir.

13.1.1.2. Faaliyet Kârlılık Oranı (Faaliyet Kâr Marjı)

İşletmenin esas faaliyetlerinin ne ölçüde kârlı olduğunu gösteren faaliyet kârlılığı oranı, faaliyet kârının net satışlara oranlanması ile hesaplanmaktadır.

$$\text{Faaliyet Kârlılığı Oranı (İş Hacmi Rantibilitesi)} = \frac{\text{Faaliyet Kârı}}{\text{Net Satışlar}}$$

Faaliyet kârlılığı oranı işletmenin esas faaliyetleri sonucundaki başarısının bir göstergesi olması nedeniyle oldukça önemlidir. Yukarıdaki gelir tablosunda %12’lik faaliyet kâr marjı, her 100 TL’lik satış gelirinin 12 TL’sinin faaliyet kârı olarak işletmede kaldığını göstermektedir. 100 TL’lik satış gelirinin 88 TL’lik kısmı ise satışların maliyeti ve faaliyet giderlerine gitmiştir.

13.1.1.3. Olağan Kârlılık Oranı (Olağan Kâr Marjı)

İşletmenin olağan nitelikteki faaliyetleri sonucu elde etmiş olduğu kârın yeterli olup olmadığı konusunda bilgi veren olağan kârlılık oranı, olağan kârın net satışlara oranlanması ile hesaplanmaktadır. Olağan kârlılık oranı, net satışların yüzde kaçının olağan kâr olarak işletmede kaldığını göstermektedir.

$$\text{Olağan Kârlılık Oranı} = \frac{\text{Olağan Kâr}}{\text{Net Satışlar}}$$

13.1.1.4. Dönem Kârlılığı Oranı (Vergi Öncesi Kârlılık Oranı)

İşletmenin sürekli olsun olmasın, bir dönemdeki bütün faaliyetlerinden elde edilen kârın (vergi öncesi kâr) yeterli olup olmadığı konusunda bilgi veren dönem kârlılığı oranı, net satışların yüzde kaçının dönem kârı olarak işletmede kaldığını gösterir.

$$\text{Dönem Kârlılığı (VÖK) Oranı} = \frac{\text{Dönem Kârı (Vergi Öncesi Kâr)}}{\text{Net Satışlar}}$$

13.1.1.5. Net Kârlılık Oranı (Net Kâr Marjı)

Dönemin net kârının net satışlara oranlanması ile hesaplanmaktadır. Bu oranda yer alan dönem net kârı, işletmenin her türlü faaliyetlerinin sonucunu gösteren vergi sonrası kârın büyüklüğünü göstermektedir. Oran; dönem net kârının net satışlar içindeki yüzdesini göstermektedir. Bir başka ifade ile her 100 TL’lik satış gelirinden, her türlü maliyet, gider ve vergi çıkarıldıktan sonra işletmeye ortalama ne kadarlık kâr kaldığını göstermektedir. Yukarıdaki gelir tablosunda %8’lik net kâr marjı, işletmenin satış gelirlerinin %8’lik kısmının net kâr olarak işletmede kaldığını göstermektedir.

$$\text{Net Kârlılık Oranı (Net Kâr Marjı)} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Net Satışlar}}$$

Dönem net kârının içeriğinde esas faaliyetlere ait kısımlar olduğu gibi diğer olağan ve olağandışı faaliyetlere ilişkin kısımlar da yer almaktadır. Bu nedenle net kârlılık oranı yorumlanırken, oranın büyüklüğünün yanında içeriğinin daha ziyade ne tür faaliyetlerden oluştuğunun da irdelenmesi gerekmektedir. Belirli bir dönem için hesaplanan oranın bu nedenle önceki dönemlerde hesaplanan aynı oranla ve diğer işletmelerin oranları ile karşılaştırılması gerekir.

13.1.2. Bilanço İle İlgili Kârlılık Oranları

Bilanço ile ilgili kalemlerin (aktif toplam, özkaynaklar, duran varlık vb.) dönem içinde kârlı kullanılıp kullanılmadığını ölçmek üzere geliştirilen oranlardır. Bu kalemlerin kârlılığı analiz edilirken, işletmenin her türlü faaliyetinin sonucunda elde edilen dönem net kâr ile ilgili bilanço değeri arasındaki ilişki oran analizi kapsamında incelenmektedir.

13.1.2.1. Aktif Kârlılık Oranı

Oran, belirli bir dönemde işletmenin aktiflerinin ne ölçüde kârlı kullanıldığını göstermektedir. İşletmeler gerek faaliyetlerine başlamak için gerekse de mevcut faaliyetlerine devam etmek için çeşitli varlıklara yatırım yaparlar. Aktif kârlılığı oranı, işletmenin kazanç elde etmek amacı ile edinmiş olduğu varlıklarının ne şekilde finanse edildiğine bağlı kalmaksızın, toplam varlıklarının getirisini ölçmek üzere geliştirilmiştir.

Firmanın toplam varlıklarının dönem içinde ne oranda kârlı kullanıldığını gösteren aktif kârlılık oranı şu şekilde gösterilebilir;

$$\text{Aktif Kârlılık Oranı} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Aktif Toplam}}$$

Aktif kârlılığı ölçüsünü nelerin belirlediğini ortaya koyabilmek amacıyla, aktif kârlılığı oranını aşağıdaki şekilde yeniden yazabiliriz.

$$\text{Aktif Kârlılığı} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Net Satışlar}} \times \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Toplam Aktif}}$$

Formülde yer alan oranlar sırasıyla net kâr marjı ve aktif devir hızı oranlarıdır. Buna göre bir

işletmenin net kâr marjı ve aktif devir hızı oranları ne kadar yüksekse, aktif kârlılık oranı da buna bağlı olarak o kadar yüksek gerçekleşecektir.

İşletmenin dönem içinde çeşitli yerlere tahsis ederek yönetmiş olduğu toplam varlıklarının ne derecede verimli kullanıldığının ölçüsü olan aktif kârlılık oranının özsermaye kârlılığından farkı, sadece işletme sahiplerinin işletmeye sağlamış olduğu fonları değil, borçlanma yolu ile temin edilen fonları da kapsamaktadır.

13.1.2.2. Özkaynakların Kârlılık Oranı (Mali Rantabilite)

İşletme sahip veya ortakları tarafından işletmeye sağlanan sermayenin belirli bir dönemde ne oranda kârlı kullanıldığını gösteren oran, dönem net kârının özkaynaklara oranlanması ile hesaplanmaktadır.

$$\text{Özkaynakların (Özsermaye) Kârlılık Oranı} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Özkaynaklar}}$$

Özsermaye (özkaynaklar), işletme sahip veya ortaklarının aktifler üzerindeki toplam haklarının parasal ifadesidir. Özsermaye kârlılığı ise dönem içinde özkaynakların ne oranda kârlı kullanıldığını gösteren orandır.

Özsermayenin bir birimine düşen kârı gösteren oran, “mali rantabilite” oranı olarak da adlandırılmaktadır. Oran hesaplanırken, özsermaye değeri olarak dönem başı, dönem sonu ya da dönemin ortalaması alınabilir. Ancak, işletme büyüme ya da gelişme gösteren bir işletme ise özsermayenin ortalamasının alınması daha doğrudur.

Özsermaye kârlılığı ölçüsünü nelerin belirlediğini gösterebilmek amacıyla, oran kendisini oluşturan bileşenleri yansıtacak şekilde ifade edildiğinde aşağıdaki şekle dönüşecektir;

$$\text{Özsermaye Kârlılığı} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Net Satışlar}} \times \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Toplam Aktifler}} \times \frac{\text{Toplam Aktifler}}{\text{Özsermaye}}$$

Formülde yer alan ilk iki oran sırasıyla net kâr marjı ve aktif devir hızı oranıdır. Toplam Aktifler / Özsermaye oranı ise işletmenin finansman politikası hakkında bilgiler vermekte olup, oranın yükselişi işletmenin borçlarının toplam kaynakları içerisindeki ağırlığının arttığını göstermektedir. Buna göre aktiflerinin finansmanında belirli bir oranda borç kullanan bir

işletmenin, özsermaye kârlılığını artırması için aktif devir hızı oranını ve net kâr marjını artırması gerekmektedir. Özellikle etkin piyasalarda çalışan firmaların kâr marjlarını arttırması pek mümkün olmayabilir. Dolayısıyla bu piyasalarda çalışan firmaların özsermaye kârlılığını arttırması için aktif devir hızını yükseltmesi gerekir.

Özsermaye kârlılığı hesaplanırken, muhasebe kârı olarak gelir tablosundaki nihai kâr rakamı olan dönem net kârı kullanılabileceği gibi, işletmeler arası performans değerlendirmesinin farklı açılardan da yapılmasını sağlamak amacıyla, vergi öncesi kâr ya da faaliyet kârı rakamları da kullanılabilir.

13.1.2.3. Hisse Başına Kâr

İşletmenin belirli bir dönemde elde etmiş olduğu her türlü faaliyetlerin sonucunu gösteren dönem net kârından hisse başına ne kadar pay düştüğünü gösteren oran aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{Hisse Başına Kâr} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Hisse Senedi Sayısı}}$$

Dönem net kârının tamamının hissedarlara kâr payı olarak dağıtılması durumunda, yukarıdaki oran aynı zamanda hisse başına temettü tutarını da gösterecektir. Ancak, işletmeler çeşitli nedenlerle kârın tamamını dağıtmamaktadır. Bu nedenle hissedar açısından hisse başına kâr oranı değerlendirilirken, hisse başına dağıtılan temettü oranı da dikkate alınmalıdır. Yatırımcılar özellikle menkul kıymetler borsasının gelişmiş olduğu ekonomilerde hisse başına kâr kadar, hisse başına dağıtılan temettü tutarı ile de yakından ilgilenmektedirler.

Kârlılık oranları işletmenin kazanma gücünü gösteren oranlardır. Bu oranların yüksek olması daha önce de belirtildiği üzere sermayedarlar açısından olduğu kadar işletme yöneticileri ve borç verenler açısından da önemlidir.

Oran analizi kapsamında işletmenin likidite durumu, faaliyet etkinliği durumu, finansal yapı durumu ve kârlılık durumunu gösteren çeşitli oranlar bu çalışmanın son 4 bölümünün konusunu oluşturmuştur. Ancak oran analizi kapsamında olmakla birlikte belirtilen 4 durum ile doğrudan bağlantılı olmayan, ancak dolaylı olarak şu ana kadar üzerinde durduğumuz oranlarla bağlantılı olan diğer oranlar da bulunmaktadır. Bu oranlardan bir kaçını diğer oranlar başlığı altında açıklamakta fayda vardır.

13.1.3. Oran Analizinde Kullanılan Diğer Oranlar

Çalışmanın bu bölümünde ekonomik rantabilite oranı, faizleri karşılama oranı ve sabit giderleri karşılama oranları üzerinde durulacaktır.

13.1.3.1. Ekonomik Rantabilite Oranı

İşletmeye yatırılan toplam fonların ne oranda kârlı kullanıldığını gösteren oran, faiz ve vergi öncesi kârın (FVÖK) işletmenin toplam kaynaklarına oranlanması ile hesaplanmaktadır.

$$\text{Ekonomik Rantabilite Oranı} = \frac{\text{Faiz ve Vergi Öncesi Kâr (FVÖK)}}{\text{Toplam Kaynaklar (Pasif Toplam)}}$$

İşletmenin faiz ve vergi öncesi kârına, vergi öncesi kâr (dönem kârı) ile dönemin finansman giderlerinin toplamı ile ulaşılmaktadır. Ekonomik rantabilite oranının payına, özkaynağın getirisi olan “vergiden önceki kâr” ile yabancı kaynağın götürüsü olan “faiz giderleri” toplanarak yazılmakta ve bu ikisinin toplamından oluşan faiz ve vergi öncesi kâr işletmenin toplam kaynaklarına bölünmektedir. Oran aynı zamanda işletmenin toplam varlıklarının faiz ve vergi öncesindeki kârlılık oranını da göstermektedir.

13.1.3.2. Faiz Karşılama Oranı

İşletmenin belirli bir dönemde tahakkuk eden faiz giderlerini kaç kez karşılayabilecek düzeyde bir faiz ve vergi öncesi kârına sahip olduğunu gösterir. İşletmenin faiz yükü sabit bir giderdir. Bu nedenle işletmenin borç ödeme gücünün belirlenmesi açısından son derece önemlidir. Oran, aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{Faiz Karşılama Oranı} = \frac{\text{Faiz ve Vergi Öncesi Kâr (FVÖK)}}{\text{Faiz Giderleri}}$$

Oran 1'in altında olursa, dönemin faiz giderleri faiz ve vergi öncesi kârdan daha büyük olacak ve işletme bu durumda dönem içinde tahakkuk eden faiz giderlerini karşılayabilecek bir faiz ve vergi öncesi kâra sahip olamayacak, bunun sonucunda da dönemi zararla kapatacaktır. Oranın 1 olması durumunda ise işletmenin faiz ve vergi öncesi kârı ancak faiz giderlerini karşılayabilecek bir büyüklükte olacak bunun sonucunda da işletmenin vergi öncesi kârı sıfır olacaktır. Faiz karşılama oranı ne kadar yüksek çıkarsa işletme faiz giderlerini o kadar kolay karşılayabiliyor demektir. Faiz karşılama oranı yükseldikçe işletmenin finansal riski düşmekte, finansal gücü ise o ölçüde artmaktadır.

13.1.3.3. Borçları Karşılama Oranı (Borç Servisi Oranı)

İşletmenin belirli bir dönemde faaliyetlerinden yaratmış olduğu fonlar ile dönemin borçlarının anapara taksitlerinin ve faiz giderlerinin ödenebilme gücünü gösteren orandır. Oran aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{Borçları Karşılama Oranı} = \frac{\text{FVÖK} + \text{Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler}}{\text{Faiz Giderleri} + \text{Anapara Ödemeleri}}$$

Borç servisi oranı borçların ve faizlerin geri ödenebilme gücünü faiz karşılama oranına göre daha kapsamlı bir şekilde ölçmektedir. Faiz karşılama oranı sadece faizlerin ödenebilme gücünü ölçerken borç servisi oranı hem faizlerin hem de borçların ilgili dönemde ödenen anapara tutarının geri ödenebilme gücünü ortaya koymaktadır. Oran ne kadar yüksekse işletmenin borçlarını ve faizlerini ödeyebilme gücü de o derece yüksek olacaktır. Oranın yüksek çıkması, işletmeye borç verenler açısından işletmeyi daha güvenilir hale getirecek, bunun sonucunda da borçlanma kapasitesi artacaktır.

13.1.3.4. Sabit Giderleri Karşılama Oranı

İşletmenin sabit giderlerini karşılayabilme gücünü gösteren orandır.

$$\text{Sabit Giderleri Karşılama Oranı} = \frac{\text{VÖK} + \text{Faiz Giderleri} + \text{Sabit Giderler}}$$

Oranın yüksek olması işletmenin kazanma gücünün de yüksek olduğunu ve sabit giderlerin rahatlıkla karşılanabileceğini gösterir. Sabit giderleri yüksek olan işletmelerin iş riski de yüksektir. Bu nedenle bu oranın yüksek olması işletme açısından önemlidir.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

1. Özkaynakları 50.000 TL, dönem net kârı 20.000 TL olan işletmenin özkaynaklarının kârlılığını aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 30.000 TL
- B) 70.000 TL
- C) %40
- D) %20
- E) 2,5

2. Aşağıdaki oranlardan hangisi kâr ile satışlar arasındaki ilişkiyi gösteren oranlardan değildir?

- A) Faaliyet kârlılığı oranı
- B) Olağan kârlılık oranı
- C) Net kâr marjı
- D) Brüt kârlılık oranı
- E) Özkaynakların kârlılığı oranı

3. Dönem Kârı / Net Satışlar

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Net kâr marjı
- B) Faaliyet kârlılık oranı
- C) Dönem kârlılık oranı
- D) Brüt kârlılık oranı
- E) Olan kârlılık oranı

4. Faaliyet Kârı / Net Satışlar

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Faaliyet kârlılık oranı
- B) Net kâr marjı
- C) Brüt kârlılık oranı
- D) Dönem kârlılık oranı
- E) Olan kârlılık oranı

5. Brüt Satış Kârı / Net Satışlar

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Net kâr marjı
- B) Dönem kârlılık oranı
- C) Faaliyet kârlılık oranı
- D) Brüt kâr marjı
- E) Olan kârlılık oranı

6. Olağan Kâr / Net Satışlar

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Olan kârlılık oranı
- B) Brüt kârlılık oranı
- C) Net kâr marjı
- D) Faaliyet kârlılık oranı
- E) Dönem kârlılık oranı

7. Dönem Net Kâr / Net Satışlar

Yukarıdaki oran aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Faaliyet kârlılık oranı
- B) Olan kârlılık oranı
- C) Brüt kârlılık oranı
- D) Net kâr marjı
- E) Dönem kârlılık oranı

8. Brüt kâr marjı %40 olan işletmenin, net satışları 400.000 TL olduğuna göre, satışlarının maliyeti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 240.000
- B) 160.000
- C) 200.000
- D) 100.000
- E) 140.000

9. Brüt satış kârlılık oranı % 25 olan işletmenin satışlarının maliyeti 450.000 TL ise, net satışları aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 750.000
- B) 450.000
- C) 600.000
- D) 500.000
- E) 800.000

10. Net satışları 1.400.000 TL, satış indirimleri 150.000 TL, satışlarının maliyeti 800.000 TL olan işletmenin brüt kâr marjı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 0,43
- B) 0,46
- C) 0,5
- D) 0,54
- E) 0,6

11. Brüt satış kârı 500.000 TL, satışlarının maliyeti 800.000 TL olan işletmenin faaliyet giderleri 200.000 TL ve finansman giderleri 90.000 TL ise faaliyet kârlılığı oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) %25
- B) %40
- C) %23
- D) %20
- E) %30

12. Aşağıdakilerden hangisi kârlılık oranlarından değildir?

- A) Brüt kârlılık oranı
- B) Faaliyet kârlılığı oranı
- C) Özkaynak kârlılığı
- D) Aktif devir hızı
- E) Devamlı sermayenin kârlılığı

13. Net kârlılık oranı % 15 olan bir işletmenin, net satışları 600.000 TL, dönem kârı vergi ve diğer yasal yükümlülükleri 20.000 TL ise, işletmenin dönem kârı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 90.000
- B) 100.000
- C) 110.000
- D) 80.000
- E) 120.000

14. Gelir tablosuna dikey(yüzde) analiz tekniği uygulandığında, aşağıdaki oran gruplarından hangisi elde edilmektedir?

- A) Devir hızı oranları
- B) Etkinlik oranları
- C) Likidite oranları
- D) Satış ile kâr arasındaki ilişkiyi gösteren oranlar
- E) Büyüme oranları

15. Mali rantabilite oranı olarak da bilinen oran aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Duran varlıkların kârlılığı
- B) Çalışma sermayesinin kârlılığı
- C) Özkaynakların kârlılığı
- D) Aktiflerin kârlılığı
- E) Maddi duran varlıkların kârlılığı

ERGUVAN A.Ş.'nin 2016 yılına ait bazı finansal verileri aşağıdaki gibidir. (Not: 16-19 arasındaki sorular bu veriler doğrultusunda yanıtlanacaktır.)

Brüt Kâr Marjı	: % 25
Satış İndirimleri	: 800 TL
Satışların Maliyeti	: 12000 TL
Faaliyet Kârlılığı	: % 12,5

16. İşletmenin net satışları aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 20.000
- B) 18.000
- C) 16.000
- D) 15.000
- E) 17500

17. İşletmenin brüt satışlarının dikey yüzdesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 100
- B) % 105
- C) % 110
- D) % 90
- E) % 125

18. İşletmesinin net satışlarının dikey yüzdesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 90
- B) % 100
- C) % 50
- D) % 120
- E) % 140

19. İşletmenin faaliyet giderleri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1.000
- B) 1.500
- C) 2.000
- D) 2.500
- E) 4.000

20. Aşağıdakilerden hangisi kârlılık oranlarından değildir?

- Devamlı sermayenin kârlılığı
- A) Ekonomik rantabilite oranı
- B) Mali rantabilite oranı
- C) Kâr dağıtım oranı
- D) Brüt kâr marjı

21) Olağan dışı gelir ve giderleri olmayan bir işletmenin Net Satışları 80.000 TL, Finansman Giderlerinin dikey yüzdesi %3 ve Dönem Kârı Veya Zararına ilişkin dikey yüzde %2 ise, Faiz ve Vergi öncesi kârı kaç TL'dir?

- A) 6.000
- B) 5.000
- C) 5.500
- D) 2.000
- E) 4.000

22. Faaliyet Kârı 25.000 TL, Olağan Gelir ve Kârı 16.000 TL, Brüt Satış Kârı 40.000 TL olan işletmenin faaliyet giderleri kaç TL'dir?

- A) 12.000
- B) 15.000
- C) 9.000
- D) 10.000
- E) 14.00

SİLİFKE İşletmesi'nin 2016 yılına ait bazı finansal verileri aşağıdaki gibidir. (Not: 23-60 arasındaki sorular bu veriler doğrultusunda yanıtlanacaktır.)

Dönen Varlıklar	: 20.000
Özkaynaklar	: 25.000
Maddi Duran Varlıklar	: 15.000
Duran Varlıklar/Toplam Varlıklar	: 0,6
Finansal Kaldıraç Oranı	: 0,5
Stoklar	: 8.000
Alacaklar	: 4.000
Cari Oran	: 1,25
Net Satışlar	: 200.000
Satışlarının Maliyeti	: 140.000
Faaliyet Kârlılık Oranı	: %15
Dönem Net Kâr	: 16.000
Olağan Kâr	: 20.000
Finansman Giderleri	: 10.000
Dönem Kârı	: 22.000
Ödenmiş Sermaye	: 16.000

23. İşletmenin brüt kâr marjı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) %40
- B) %25
- C) %30
- D) %50
- E) %20

24. İşletmenin net kâr marjı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 12
- B) % 15
- C) % 10
- D) % 8
- E) % 20

25. İşletmenin olağan kârlılık oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 8
- B) % 15
- C) % 10
- D) % 25
- E) % 20

26. İşletmenin dönem kârlılık oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 11
- B) % 15
- C) % 10
- D) % 8
- E) % 20

27. İşletmenin faaliyet kârı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 40.000
- B) 30.000
- C) 50.000
- D) 60.000
- E) 75.000

28. İşletmenin faaliyet giderleri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 40.000
- B) 30.000
- C) 50.000
- D) 60.000
- E) 75.000

29. İşletmenin aktif kârlılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 32
- B) % 30
- C) % 16
- D) % 15
- E) % 20

30. İşletmenin özkaynaklarının kârlılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) %64
- B) %30
- C) %50
- D) %45
- E) %71

31. İşletmenin devamlı sermayesinin kârlılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) %60
- B) %47
- C) %50
- D) %45
- E) %36

32. İşletmenin çalışma sermayesinin kârlılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) %60
- B) %50
- C) %80
- D) %75
- E) %90

33. İşletmenin aktiflerinin faaliyet kârlılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) %60
- B) %75
- C) %40
- D) %50
- E) %80

34. İşletme kaynaklarının faaliyet kârlılık oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) %75
- B) %60
- C) %90
- D) %120
- E) %100

35. İşletmenin özkaynaklarının faaliyet kârlılık oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) %80
- B) %120
- C) %90
- D) %150
- E) %100

36. İşletmenin toplam kaynakları aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 40.000
- B) 30.000
- C) 50.000
- D) 60.000
- E) 75.000

37. İşletmenin kısa vadeli borçları aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 9.000
- B) 12.000
- C) 16.000
- D) 18.000
- E) 21.000

38. İşletmenin net çalışma sermayesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 4.000
- B) 5.000
- C) 6.000
- D) 8.000
- E) 10.000

39. İşletmenin asit-test oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 0,50
- B) 0,80
- C) 0,75
- D) 1
- E) 0,90

40. İşletmenin nakit oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 0,2
- B) 0,4
- C) 0,5
- D) 0,25
- E) 0,3

41. İşletmenin çalışma sermayesi devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 10
- B) 8
- C) 6
- D) 5
- E) 4

42. İşletmenin devamlı sermaye devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 7,2
- B) 6,4
- C) 5,9
- D) 6,1
- E) 7,5

43. İşletmenin aktif devri hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 7
- B) 4
- C) 5
- D) 6
- E) 3

44. İşletmenin özkaynak devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 8
- B) 4
- C) 6
- D) 9
- E) 12

45. İşletmenin finansman oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) % 75
- B) %100
- C) %60
- D) %125
- E) %150

46. İşletmenin stok devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 20
- B) 17,5
- C) 21,4
- D) 25
- E) 18,6

47. İşletmenin ortalama stokta kalma süresi kaç gündür?

- A) 14,4
- B) 25
- C) 17,5
- D) 20,6
- E) 16

48. İşletmenin alacak devir hızı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 50
- B) 40
- C) 35
- D) 25
- E) 28

49. İşletmenin ortalama tahsil süresi kaç gündür?

- A) 8
- B) 7,2
- C) 10,28
- D) 15
- E) 6

50. İşletmenin ortalama etkinlik süresi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 28 gün
- B) 45 gün
- C) 34 gün
- D) 21 gün
- E) 32 gün

Cevaplar

1 C	14 D	27 B	40 C
2 E	15 C	28 B	41 A
3 C	16 C	29 A	42 C
4 A	17 B	30 A	43 B
5 D	18 B	31 B	44 A
6 A	19 C	32 C	45 B
7 D	20 D	33 A	46 B
8 A	21 E	34 B	47 D
9 C	22 B	35 B	48 A
10 A	23 C	36 C	49 B
11 C	24 D	37 C	50 A
12 D	25 C	38 A	
13 C	26 A	39 C	

14. EK FİNANSAL TABLOLAR

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

14.1. Ek Finansal Tablolar

14.1.1. Fon Akım Tabloları

14.1.1.1. Fon Akım Tablosu

14.1.1.2. Net İşletme (Çalışma) Sermayesinde Değişimi Tablosu

14.1.1.3. Nakit Akım Tablosu

14.1.2. Kâr Dağıtım Tablosu

14.1.3. Özkaynak Değişim Tablosu

14.1.4. Satışların Maliyeti Tablosu

Bölüm Hakkında İlgi Oluşturan Sorular

Bölümde Hedeflenen Kazanımlar ve Kazanım Yöntemleri

Konu	Kazanım	Kazanımın elde edileceği geliştirileceği	nasıl veya

Anahtar Kavramlar

--

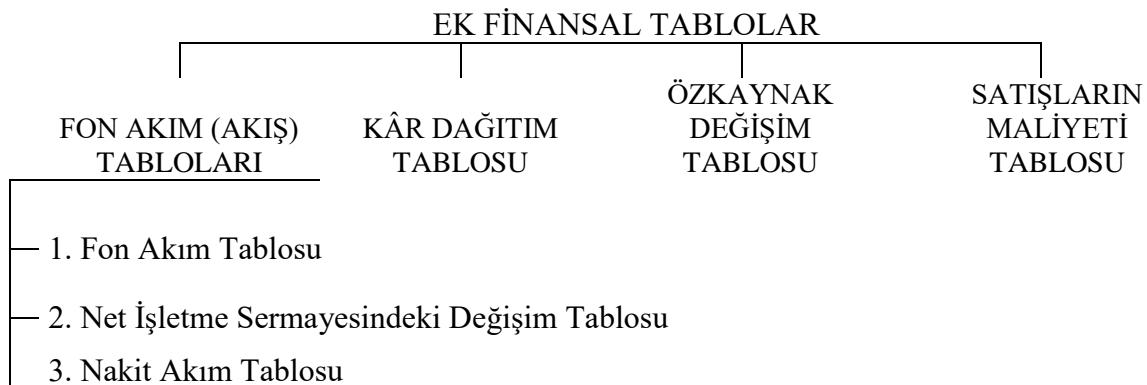
Giriş

İşletmelerin belirli bir dönemdeki faaliyetlerinin sonucunu gösteren gelir tablosu ve belirli bir tarihteki finansal durumunu gösteren bilanço temel finansal tablolar olarak adlandırılmakla birlikte işletmelerin dönem içindeki tüm finansal işlemlerinin firmanın finansal durumu üzerindeki etkilerini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle işletmenin finansal durumundaki meydana gelen değişimleri ve nedenlerini dönem başından dönem sonuna kadar fon hareketleri şeklinde açıklayan ek finansal tablolar hazırlanmaktadır. Bu finansal tablolar bilanço ve gelir tablosu gibi muhasebe bilgi sistemin doğal çıktıları değildir. Ek finansal tablolar finansal tablo kullanıcılarına sağlamış oldukları bilgiler açısından temel finansal tabloların tamamlayıcısı durumundadır. Ek finansal tablolar denilince ilk akla gelen mali tablolar fon akım tablolarıdır. Fon akım tabloları ise fonun kapsamının üç farklı şekilde belirlenmesi ile üç farklı finansal tablo olarak hazırlanmaktadır. Bu finansal tablolar; Fon Akım Tablosu, Net Çalışma Sermayesinde Değişim Tablosu ve Nakit Akım Tablosu'dur.

14.1. Ek Finansal Tablolar

İşletmelerin belirli bir dönemdeki fon akış analizleri, ilgili dönemin dönem başı ve dönem sonu bilançosu, gelir tablosu ve ek bilgilerden yararlanılarak hazırlanan fon akım tabloları ile yapılmaktadır. Bilanço işletmelerin belirli bir andaki finansal durumunu, bir başka ifade ile işletmenin ilgili tarihteki finansman kaynaklarının (fonların) ne tür kaynaklardan sağlandığını ve bu fonların nerelerde kullanıldığını göstermektedir. Ancak bilanço statik bir finansal tablo olması nedeniyle sadece belirli bir andaki durumu göstermekte, işletmenin belirli bir dönemde sağlamış olduğu fonları ve bunları nerelerde kullandığı hakkında bilgi vermemektedir. Bu nedenle işletmenin bilançosuna bakılarak belirli bir döneme ilişkin finansal durumdaki değişimler hakkında tam bir bilgi sağlanmamaktadır. Gelir tablosu ise belirli bir dönemdeki faaliyetleri göstermektedir ve gelir tablosunda finansal durumla ilgili sadece faaliyetlere ilişkin bilgiler edinilebilmektedir. Bu finansal tablolar işletmenin belirli bir dönemde gerçekleştirdiği tüm finansal işlemlerin finansal durum üzerindeki etkisini açıklamamaktadır. Bu nedenle işletmenin finansal durumundaki meydana gelen değişimleri ve nedenlerini dönem başından dönem sonuna kadar fon hareketleri şeklinde açıklayan ek finansal tablolar hazırlanmaktadır.

Temel finansal tablolar dışında kalan finansal tablolar ek finansal tablolar olarak adlandırılmaktadır. Ek finansal tablolar; Fon Akım Tabloları, Kâr Dağıtım Tablosu, Özkaynak Değişim Tablosu ve Satışların Maliyeti Tablosu'dur. Fon akım tabloları ise fonun kapsamının üç farklı şekilde belirlenmesi ile üç farklı finansal tablo olarak hazırlanmaktadır. Bu finansal tablolar; Fon Akım Tablosu, Net Çalışma Sermayesindeki Değişim Tablosu ve Nakit Akım Tablosu'dur.

Bu çalışmanın 14'üncü ve son haftasının konusunu oluşturan ek finansal tablolar incelenirken fon akım tablolarına öncelik verilecek, kâr dağıtım tablosunun ve özkaynak

değişim tablosunun ise sadece tanımları verilecektir. Satışların maliyeti tablosu ise oldukça önemli bir finansal tablo olmakla birlikte, Maliyet Muhasebesi dersinin konu kapsamında ayrıntılı olarak işlendiği için bu bölümde tekrar üzerinde durulmayacaktır.

14.1.1. Fon Akım Tabloları

Fon akım tabloları, belirli bir dönemde bir işletmenin faaliyetlerini ve yatırımlarını finanse etmek için sağladığı kaynakları ve bu kaynakların kullanıldığı yerleri özetleyen, işletmenin finansal durumundaki değişiklikleri açıklayan finansal tablolardır.

Fon Akış Tablolarında kullanılan “Fon Kavramı” kapsamına göre 3 farklı şekilde belirlenebilmektedir. Fon Kavramı;

➤ Dar anlamda (Nakit ve Benzeri Varlıklar) kullanılıyorsa → Nakit Akış Tablosu,

➤ Daha geniş anlamda kullanılıyorsa [Net Çalışma Sermayesi] → Net İşletme Sermayesinde Değişim Tablosu,

➤ En geniş anlamda (Tüm Finansal Araçlar) kullanılıyorsa (Aktifin Tümü) → Fon Akım Tablosu,

hazırlanmaktadır. Kapsamına göre en geniş olandan en dar olanına göre fon akım tabloları çalışmanın bu bölümünde sırasıyla incelenecektir.

14.1.1.1. Fon Akım Tablosu

İşletmenin bir dönemdeki finansal durumundaki değişimleri açıklayan fon akım tablosu, işletmenin fon yaratma gücü ile yaratılan fonların kullanım yerlerinin dengeli olup olmadığını göstermektedir. Fon akım tablosu bu yönü ile işletmenin gelecekteki fon gereksinimi ile borç ödeyebilme kapasitesi hakkında gerek işletme yönetimine gerekse de işletmeye kredi veren ya da vermeyi düşünenlere bilgiler vermektedir.

Fon akım tablosunun düzenlenebilmesi için; cari yılın gelir tablosu, dönem başı ve dönem sonu bilançosu, kâr dağıtım tablosu, cari yılda ödenen vergiler ve ek bilgilere ihtiyaç vardır.

Fon akım tablosu fon kaynakları ve fon kullanımları olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bu finansal tabloda yer alan fon girişi (fon kaynakları) fon çıkışlarına (fon kullanımları) eşittir. Fon akım tablosuna temel oluşturan aşağıdaki tablo, fon akım tablosunun kaynaklarını ve bu kaynakların kullanım yerlerini göstermektedir.

FON AKIM TABLOSU (...TL)

A- FON KAYNAKLARI

1. FAALİYETLERDEN SAĞLANAN KAYNAKLAR

Olağan Kâr

Amortismanlar (+)

Fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler (+) *

Fon girişi sağlamayan gelirler (-) **

2. OLAĞANDIŞI FAALİYETLERDEN SAĞLANAN KAYNAKLAR

Olağandışı Kâr

Fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler (+)

Fon girişi sağlamayan gelirler (-)

3. DÖNEN VARLIKLAR TUTARINDAKİ AZALIŞLAR

4. DURAN VARLIKLAR TUTARINDAKİ AZALIŞLAR

5. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLARDAKİ ARTIŞLAR

6. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLARDAKİ ARTIŞLAR

7. SERMAYE ARTIRIMI

8. HİSSE SENETLERİ İHRAÇ PRİMLERİ

B- FON KULLANIMLARI

1. FAALİYETLE İLGİLİ KULLANIMLAR

Olağan Zarar

Amortismanlar (+)

Fon çıkışı gerektirmeyen giderler (+)

Fon girişi sağlamayan gelirler (-)

2. OLAĞANDIŞI FAALİYETLERLE İLGİLİ KULLANIMLAR

Olağandışı Zarar

Fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler (+)

Fon girişi sağlamayan gelirler (-)

3. ÖDENEN VERGİ VE BENZERLERİ

4. ÖDENEN TEMETTÜLER

(Bir önceki dönem kârından dağıtılan ya da yedeklerden ödenen)

5. DÖNEN VARLIK TUTARINDAKİ ARTIŞLAR

6. DURAN VARLIK TUTARINDAKİ ARTIŞLAR

(Yeniden değerlemeyi kapsamaz)

7. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLARDAKİ AZALIŞLAR

8. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLARDAKİ AZALIŞLAR

9. SERMAYEDEKİ AZALIŞLAR

*Fon akım tablosu hazırlanırken fon çıkışı gerektirmediği için olağan kâra eklenmesi gereken giderler şunlardır;

- Amortisman giderleri
- Karşılık giderleri
- Reeskont faiz giderleri
- Gelecek aylara ait giderlerin döneme ilişkin kısımları
- Gelecek yıllara ait giderler hesabındaki azalış

** Fon kaynağı sağlamadığı için olağan kârdan çıkarılması gereken gelirler ise şunlardır;

- Konusu kalmayan karşılıklar
- Reeskont faiz gelirleri
- Gelecek aylara ait gelirlerin döneme ait kısımları
- Gelecek yıllara ait gelirler hesabındaki azalış

14.1.1.2. Net İşletme (Çalışma) Sermayesinde Değişimi Tablosu

İşletmenin belirli bir hesap döneminde Net İşletme Sermayesi'nin kaynaklarını ve kullanım yerlerini göstermek suretiyle Net Çalışma Sermayesi'ndeki artış veya azalışı ortaya koyan finansal tablodur. Bu tablo düzenlenirken Dönen Varlıklar ile Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar farkını belirten Net İşletme(Çalışma) Sermayesi, fon olarak kabul edilir.

Net Çalışma Sermayesinde Değişim Tablosu, ilgili dönemde net çalışma sermayesindeki değişiklik ve bu değişikliğin nedenlerini gösteren iki bölümden oluşmaktadır. Tablonun birinci bölümünde ilgili dönemdeki dönen varlıklar ve kısa vadeli yabancı kaynaklardaki artış veya azalışlar ayrıntılı bir şekilde gösterilerek net çalışma sermayesindeki değişiklik hesaplanır. Tablonun ikinci bölümünde ise NÇS'deki değişikliklerin nedenleri fon kaynakları ve fon kullanımları şeklinde açıklanmaktadır.

Net Çalışma Sermayesinde artış yaratan olaylar 5 grupta özetlenebilir. Bunlar aynı zamanda Net Çalışma Sermayesini artıran fon kaynaklarıdır.

- İşletme faaliyetlerinden sağlanan kaynaklar
- Duran varlık tutarındaki azalışlardan sağlanan kaynaklar
- Uzun vadeli yabancı kaynak tutarındaki artışlardan sağlanan kaynaklar
- Sermaye artırımından sağlanan kaynaklar
- Hisse senedi ihraç primlerinden sağlanan kaynaklar

Net Çalışma Sermayesi tutarını azaltan olaylar ise fon kullanımlarıdır. Net Çalışma Sermayesi fon kullanımlarını da 5 grupta özetleyebiliriz.

- İşletme faaliyetlerine ilişkin kullanımlar
- Duran varlık tutarındaki artışlar
- Uzun vadeli yabancı kaynak tutarındaki azalışlar
- Sermayedeki azalışlar
- Kârpayı dağıtılması (Temettü ödemesi)

NET ÇALIŞMA SERMAYESİNDE DEĞİŞİM TABLOSU

	Dönem Başı	Dönem Sonu	NÇS'de	
			Artış	Azalış
DÖNEN VARLIKLAR				
HAZIR DEĞERLER	x x	x x		
MENKUL KIYMETLER, NET	x x	x x		
TİCARİ ALACAKLAR, NET	x x	x x		
DİĞER ALACAKLAR	x x	x x		
STOKLAR	x x	x x		
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	x x	x x		
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	xxxx	xxxx		
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	x x	x x		
FİNANSAL BORÇLAR	x x	x x		
TİCARİ BORÇLAR	x x	x x		
DİĞER BORÇLAR	x x	x x		
ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI	x x	x x		
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	x x	x x		
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	xxxx	xxxx		
NET ÇALIŞMA SERMAYESİNDE ARTIŞ VEYA AZALIŞ				
D.BAŞI NET ÇALIŞMA SERMAYESİ (+)				
= D.SONU NET ÇALIŞMA SERMAYESİ				

Net Çalışma Sermayesi Fon Kaynakları				
İşletmenin Faaliyetlerinden Sağlanan Kaynaklar				
Duran Varlık Tutarındaki Azalışlardan Sağlanan Kaynaklar				
U.V.Y.K. tutarındaki Artışlardan Sağlanan Kaynaklar				
Sermaye Artırımından Sağlanan Kaynaklar				
Hisse Senedi İhraç Priminden Sağlanan Kaynaklar				
Net Çalışma Sermayesi Fon Kullanımları				
İşletme Faaliyetleri ile İlgili Kullanımlar				
Ödenen Kâr Payları (Temettü)				
Duran Varlık Tutarındaki Artışlar				
U.V.Y.K. tutarındaki Azalışlar				
Sermayedeki Azalışlar				

14.1.1.3. Nakit Akım Tablosu

Nakit Akım Tablosu, belirli bir faaliyet dönemi içinde işletmede oluşan nakit akışlarını, bir başka ifade ile işletmenin nakit giriş ve çıkışlarını kaynakları ve kullanım yerleri itibarıyla gösteren finansal tablolardır.

Bu tabloda **Nakit Kavramı**, kasa ve bankadaki nakitler (yerli ve yabancı paralar, vadeli vadesiz tüm mevduat) ile herhangi bir vade taşımayan ve ibrazında tahsili mümkün olan çekleri kapsamaktadır.

Muhasebenin ürettiği finansal tablolardan yalnızca nakit akış tablosu “**Nakit Esasına**” göre düzenlenmektedir. Nakit Akım Tablosu dışındaki diğer finansal tablolar “**Tahakkuk Esası**”na göre düzenlenmiş olduğu için işletmenin nakit akışları hakkında net bilgi vermezler. Muhasebe kârının tamamı nakit olmayacağı için nakit akım tablosu hazırlanırken kâr üzerinde düzeltmeler yapılır.

Nakit akım tablosunun düzenlenebilmesi için; cari yılın gelir tablosu, dönem başı ve dönem sonu bilançoları, kâr dağıtım tablosu ve ek bilgilere (nakit girişi ve çıkışı gerektirmeyen işlemler) gereksinim vardır.

Nakit Akım Tablosunun Düzenlenme Yararları ise şu şekilde özetlenebilir.

- İşletmenin likidite durumu hakkında detaylı bilgi alınmasına;
- Geleceğe yönelik nakit planlamasının yapılmasına;
- Geçmişin finansman politikasının (yönetim kararlarının) değerlendirilmesine;
- İşletmenin ortaklarına kârpayı dağıtabilme, kredi verenlere anapara&faiz ödeyebilme yeteneğinin belirlenmesine; yardımcı olur.

➤ İşletmenin kârı ile nakit mevcudundaki değişiklikler arasındaki ilişkiyi gösterir.

Nakit akım tablosunun bölümleri ise aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

Nakit Akım Tablosunun Bölümleri : i - İşletme Faaliyetleri ile ilgili Nakit Akışları

ii - Yatırım Faaliyetleri ile ilgili Nakit Akışları

iii - Finansman Faaliyetleri ile ilgili Nakit Akışları

= Nakit Artışı veya Azalışı (i + ii + iii)

+ Dönem Başı Nakit Mevcudu

= Dönem Sonu Nakit Mevcudu

NAKİT AKIŞ TABLOSU

A. İŞLETME FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI

1. SATIŞLARDAN ELDE EDİLEN NAKİT

- A. Net Satışlar
- B. Ticari Alacaklardaki Azalışlar
- C. Ticari Alacaklardaki Artışlar (-)
- D. Alınan Sipariş Avanslarındaki Artışlar
- E. Alınan Sipariş Avanslarındaki Azalışlar (-)

2. MALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT ÇIKIŞLARI (-)

- A. Satışların Maliyeti
- B. Stoklardaki Artışlar
- C. Stoklardaki Azalışlar (-)
- D. Ticari Borçlardaki Azalışlar
- E. Ticari Borçlardaki Artışlar (-)
- F. Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(-) (Üretimle ilgili Amortisman Gd., Kıdem Tazminatı)

3. FAALİYET GİDERLERİNE İLİŞKİN NAKİT ÇIKIŞLARI (-)

- A. Araştırma ve Geliştirme Giderleri
- B. Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri
- C. Genel Yönetim Giderleri
- F. Gelecek Aylara ait Giderlerdeki Artış
- G. Gelecek Aylara ait Giderlerdeki Azalış (-)
- H. Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(-)(Faaliyet Giderleri ile ilgili Amortisman, Kıdem Tazminatı)

ESAS FAALİYETLERDEN SAĞLANAN NAKİT

4. DİĞER FAALİYETLERDEN SAĞLANAN NAKİTLER

5. DİĞER FAALİYETLERE İLİŞKİN NAKİT ÇIKIŞLARI (-)

6. FİNANSMAN GİDERLERİNDEN DOLAYI NAKİT ÇIKIŞI (-)

7. ÖDENEN VERGİ VE BENZERLERİ

8. ÖDENEN TEMETTÜLER (KÂRPAYLARI)

B. YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI

1. YATIRIM FAALİYETLERİNDEN SAĞLANAN NAKİT

- A. Mali Duran Varlık Satışından Sağlanan Nakit Girişleri
- B. Maddi Duran Varlık Satışından Sağlanan Nakit Girişleri
- C. Diğer Duran Varlık Satışından Sağlanan Nakit Girişleri

2. YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT ÇIKIŞLARI (-)

- A. Mali Duran Varlık Yatırımı İçin Ödenen Nakitler
- B. Maddi Duran Varlık Yatırımı İçin Ödenen Nakitler
- C. Diğer Duran Varlık Yatırımı İçin Ödenen Nakitler

C. FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI

1. FİNANSMAN FAALİYETLERİNDEN SAĞLANAN NAKİT GİRİŞLERİ

- A. Kısa Vadeli Mali Borçlardan Sağlanan Nakit Girişleri
- B. Uzun Vadeli Mali Borçlardan Sağlanan Nakit Girişleri
- C. Sermaye Artırımından Sağlanan Nakit Girişleri
- D. Hisse Senedi İhraç Priminden Sağlanan Nakit Girişleri

2. FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT ÇIKIŞLARI (-)

- A. Kısa Vadeli Mali Borç Ödemeleri
- B. Uzun Vadeli Mali Borç Ödemeleri
- C. Sermaye Azaltılması
- D. Finansman Giderleri (Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Faiz Giderleri)
- E. Temettü Ödemeleri (Faaliyetlere ilişkin Nakit Çıkışı içinde de yer alabilir)

D. DÖNEM İÇİ NAKİT ARTIŞI VEYA AZALIŞI (A+B+C)

E. DÖNEM BAŞI NAKİT MEVCUDU

F. DÖNEM SONU NAKİT MEVCUDU (D+E)

İşletmenin nakit girişlerini ve nakit çıkışlarını şu şekilde özetlenebilir;

Nakit Kaynakları

- Peşin olarak mal veya hizmet satışı
- Alacakların tahsili
- Nakit olarak kredi sağlanması
- Duran varlıkların peşin satışı
- Tahvil veya finansman bonusu
ihracı
- Nakit karşılığı sermaye artırımı
- Nakden alınan temettü gelirleri
- Alacak senetlerinin iskonto
ettirilmesi

Nakit Kullanımları

- Nakden ödenen işçi ücret ve giderleri
- Peşin olarak hammadde malzeme veya mal
alışı
- Faaliyet giderlerinin ödenmesi
- Nakden ödenen finansman giderleri
- Borçların nakden ödenmesi
- Vergi ödemeleri
- Nakden kârpayı dağıtımı
- Nakden kâr payı dağıtılması
- Peşin olarak duran varlık alımı
- Nakden sermaye azaltılması

Nakit hareketi gerektirmeyen işlemler şu şekilde özetlenebilir;

Amortisman Giderleri	Konusu Kalmayan Karşılıklar
Karşılık Giderleri	Reeskont Faiz Gelirleri
Reeskont Faiz Giderleri	Gelecek Ayl.Ait Gelirlerin Döneme Ait Kısımları
Gelecek Ayl.Ait Giderlerin Döneme İlişkin Kısımları	Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabındaki Azalış
Gelecek Yıllara Ait Giderler Hesabındaki Azalış	

14.1.2. Kâr Dağıtım Tablosu

Vergiden önceki kârdan başlamak üzere dönem kârının nasıl ve ne şekilde kullanıldığını (dağıtıldığını) gösteren tablodur.

Düzenlenme Amacı: Özellikle Sermaye Şirketlerinde, dönem kârından, ödenecek vergilerin, ayrılan yedeklerin ve ortaklara dağıtılacak kâr paylarının açıkça gösterilmesi ve şirketlerin Hisse Başına Kâr ile Hisse Başına Temettü tutarının hesaplanmasıdır.

Kâr dağıtım tablosunun **özellikleri** şu şekilde özetlenebilir.

- Ek Finansal Tabloları düzenleme zorunluluğu getirilen işletmeler için (bütün işletmeler için değil) zorunludur.
- Kârın Varlığına veya dağıtımına bağlı olarak düzenlenir.
- Tabloyu oluşturan kalemler değiştirilemez farklı isimler konulamaz
- Tabloda hem cari dönem verileri hem de önceki dönem verileri yer alır.
- Kâr dağıtım tablosu, dönem kârının nelerden (hangi tür faaliyetlerden) oluştuğunu göstermez. Bunu gösteren finansal tablo gelir tablosudur.

Kâr dağıtım tablosunu **düzenleme ilkeleri** ise şu şekilde özetlenebilir;

- Dönem Kârından yapılan dağıtımla yedeklerden (önceki dönem) yapılan dağıtım ayrı ayrı gösterilir.
- Ödenecek Vergi ve Yasal Yükümlülükler, Ortaklara ödenen 1nci ve 2nci temettüler, 1.ve 2. tertip Yasal Yedekler & Statü Yedekleri & Olağanüstü Yedekler ve kârdan ayrılan Özel Fonlar açıkça gösterilir.
- İmtiyazlı Payların bulunması halinde, İmtiyazlı ve Adi Hisse Senetlerine kâr payları ayrı ayrı gösterilir.
- Katılma İntifa Senedi, Kâra İştirakli Tahvil ile Kâr ve Zarar Ortaklığı belgesi sahiplerine ödenen paylar ayrıca gösterilir.

14.1.3. Özkaynak Değişim Tablosu

Dönem içinde Özkaynak Kalemlerinde meydana gelen artış veya azalışları bir bütün olarak gösteren tablodur. Düzenlenme amacı özellikle sermaye şirketlerinde sermaye artırımını, yedek fonlar ve kâr kalemindeki değişiklikler, özkaynak grubu içinde meydana gelen artış ve azalışlar bu tablo aracılığıyla finansal tablo kullanıcılarına iletilir.

14.1.4. Satışların Maliyeti Tablosu

Gelir tablosunda yer alan satışların maliyeti ayrı bir finansal tabloda hesaplanarak gelir tablosunda yerine konulmaktadır. Satışların Maliyeti Tablosu işletmenin dönem içindeki stok hareketlerini, üretim maliyetini, satılan mamul maliyetini, satılan hizmet maliyetini göstermektedir. Satışların maliyeti tablosu gelir tablosunun ekini oluşturmaktadır.

Satışların maliyeti tablosu daha önce de belirtildiği üzere oldukça önemli bir finansal tablodur. Ancak bu tablo, maliyet muhasebesi dersinin konu kapsamında ayrıntılı olarak işlendiği için bu bölümde tekrar üzerinde durulmayacaktır.

Son Not: TFRS'ye göre Finansal Tablolar Seti aşağıdakilerden oluşmaktadır. SPK'ya kayıtlı bütün işletmeler finansal tablolar setini hazırlayarak yayınlamak zorundadırlar.

- i- Karşılaştırmalı Bilanço
- ii- Gelir Tablosu
- iii- Nakit Akış Tablosu
- iv- Özkaynak Değişim Tablosu
- v- Önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotlar ve diğer açıklayıcı notlar.

Uygulamalar

--

Uygulama Soruları

--

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bölüm Soruları

- 1) Aşağıdakilerden hangisi temel finansal tablolardandır?
 - A) Özkaynak değişim tablosu
 - B) Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu
 - C) Gelir tablosu
 - D) Fon akım tablosu
 - E) Satışların maliyeti tablosu

- 2) İşletmenin finansal ve yatırım faaliyetleri ile dönem içi finansal durum değişikliklerini içeren bilgileri finansal tablo kullanıcılarına ileten finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Bilanço
 - B) Gelir tablosu
 - C) Fon akım tablosu
 - D) Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu
 - E) Özkaynak değişim tablosu

- 3) İşlemede bir faaliyet dönemi içinde oluşan nakit giriş ve çıkışlarını gösteren finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Kâr dağıtım tablosu
 - B) Fon akım tablosu
 - C) Nakit akım tablosu
 - D) Özkaynak değişim tablosu
 - E) Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu

- 4) İşletmenin faaliyet dönemi içinde net çalışma sermayesinde ortaya çıkan artış veya azalışları gösteren finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Satışların maliyeti tablosu
 - B) Fon akım tablosu
 - C) Nakit akım tablosu
 - D) Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu
 - E) Özkaynak değişim tablosu

5) Vergiden önceki kârdan başlamak üzere dönem kârının nasıl ve ne şekilde kullanıldığını gösteren finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Satışların maliyeti tablosu
- B) Kâr dağıtım tablosu
- C) Fon akım tablosu
- D) Özkaynak değişim tablosu
- E) Nakit akım tablosu

6) Dönem içinde özkaynak kalemlerinde meydana gelen artış veya azalışları bir bütün olarak gösteren finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kâr dağıtım tablosu
- B) Satışların maliyeti tablosu
- C) Nakit akım tablosu
- D) Fon akım tablosu
- E) Özkaynak değişim tablosu

7) Belirli bir dönemde işletmenin faaliyetlerini ve yatırımlarını finanse etmek için sağladığı kaynakları ve bu kaynakların kullanıldığı yerleri özetleyen, işletmenin finansal durumundaki değişiklikleri açıklayan finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilanço
- B) Fon akım tablosu
- C) Özkaynak değişim tablosu
- D) Nakit akım tablosu
- E) Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu

8) Üretim işletmeleri ve ticari işletmelerin bir dönem boyunca yaptıkları satışların maliyetinin hangi faaliyetlerden oluştuğunu gösteren finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gelir tablosu
- B) Özkaynak değişim tablosu
- C) Satışların maliyeti tablosu
- D) Fon akım tablosu
- E) Kâr dağıtım tablosu

9) Aşağıdakilerden hangisinde temel finansal tablolar birlikte verilmiştir?

i - Özkaynak değişim tablosu

ii - Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu

iii - Gelir tablosu

iv - Fon akım tablosu

v - Satışların maliyeti tablosu

vi – Bilanço

A) i-iii

B) iii-vi-v

C) iii- vi

D) ii-v

E) iii-iv-v-vi

10) Net çalışma sermayesindeki değişim tablosunda fon kavramı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çalışma Sermayesi – Özkaynaklar

B) Aktif Toplam – Devamlı Sermaye

C) Duran Varlıklar – Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

D) Dönen Varlıklar – Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

E) Devamlı Sermaye – Dönen Varlıklar

11) Aşağıdakilerden hangisi fon kullanımına neden olmaz?

A) Duran varlıklardaki artış

B) Ödenen temettü

C) Mali borçlardaki azalış

D) Sermayedeki azalışlar

E) Hisse senedi ihraç primleri

12) Aşağıdakilerden hangisi nakit girişi sağlamaz?

A) Peşin olarak ticari mal satılması

B) Temettü gelirlerinin tahsili

C) Ticari alacaklardaki azalışlar

D) Nakdi olarak sermaye artırımı

E) Banka kredileri hesabının azalması

13) Aşağıdaki finansal tablolardan hangileri sadece nakit akış esasına göre düzenlenmektedir?

- i- Nakit akım tablosu
- ii- Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu
- iii- Fon akım tablosu
- iv- Kâr dağıtım tablosu
- v- Bilanço

A) Yalnız i

B) i ve v

C) i ve ii

D) i ve iii

E) i, ii ve iii

14) Aşağıdakilerden hangisi fon kaynağı değildir?

A) Sermayedeki artışlar

B) Ödenen temettüleri

C) Ticari borçlardaki artışlar

D) Stoklardaki azalış

E) Hisse senedi ihraç primleri

15) Aşağıdakilerden hangisi nakit akım tablosunun düzenlenme yararlarından değildir?

İşletmenin likidite durumu hakkında detaylı bilgi verir.

A) İşletme borçlarının anapara ve faiz ödeyebilme yeteneğinin belirlenmesine yardımcı olur.

B) Nakit planlamasının yapılmasına yardımcı olur.

C) İşletmenin kârpayı dağıtabilme yeteneğinin belirlenmesine yardımcı olur.

D) İşletmenin özkaynaklarının yeterli olup olmadığının belirlenmesine yardımcı olur.

16) Aşağıdakilerden hangisi fon kullanımı yaratmaz?

A) Ticari borçlardaki azalış

B) Stoklardaki artışlar

C) Sermaye artırım

D) Maddi duran varlıklardaki artışlar

E) Olağandışı zararlar

17) Aşağıdakilerden hangisi net işletme sermayesinde değişme yaratan işlemlerden değildir?

- A) Uzun vadeli borçlarla dönen varlık alınması
- B) Nakit olarak işletmeye sermaye konması
- C) Temettü ödenmesi
- D) Dönen varlıklar karşılığında duran varlık alınması
- E) Dönen varlıklarla kısa vadeli borçların ödenmesi

18) Aşağıdakilerden hangisi kâr dağıtım tablosunda yer almaz?

- A) Ödenecek vergi ve diğer yasal yükümlülükler
- B) Birinci tertip yasal yedek akçe
- C) Hisse başına kâr
- D) Olağan kâr
- E) İkinci tertip yasal yedek akçe

19) Aşağıdakilerden hangisi fon kaynağı değildir?

- A) Kısa vadeli borçlardaki artışlar
- B) Hisse senedi ihraç primleri
- C) Çıkarılmış tahvillerdeki artış
- D) Maddi olmayan duran varlıklardaki artışlar
- E) Banka kredileri hesabındaki artışlar

20) Aşağıdakilerden hangisi nakit kullanımı değildir?

- A) Faaliyet giderlerine ilişkin nakit çıkışları
- B) Maliyetlere ilişkin nakit çıkışları
- C) Olağandışı gider ve zararlara ilişkin nakit çıkışlar
- D) Kısa vadeli borç ödemesi
- E) Hisse senedi ihraç primleri

21) Aşağıdakilerden hangisi fon kullanımı yaratmaz?

- A) Ticari alacaklardaki artış
- B) Sermayedeki azalışlar
- C) Ödenen vergi ve benzerleri
- D) Banka kredilerinin artması
- E) Olağan faaliyetlerle ilgili zararlar

22) Aşağıdakilerden hangisi satışların maliyeti tablosunda yer almaz?

- A) Satılan ticari mallar maliyeti
- B) Satılan hizmet maliyeti
- C) Satılan mamul maliyeti
- D) Üretilen mamul maliyeti
- E) Genel yönetim giderleri

23) Aşağıdakilerden hangisi net çalışma sermayesinde değişme yaratan işlemlerden değildir?

- A) Duran varlık satışları ile dönen varlıklarda artış sağlama
- B) Kısa vadeli borçlarla duran varlık alımı
- C) Duran varlık satılarak kısa vadeli borçların ödenmesi
- D) Uzun vadeli borçların kısa vadeli hale gelmesi
- E) Uzun vadeli borçlanarak duran varlık alınması

24) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir nakit kaynağı değildir?

- A) Tahvil ihraç edilmesi sonucu sağlanan nakitler
- B) Satışlardan sağlanan nakitler
- C) Olağandışı gelir ve kârlardan sağlanan nakitler
- D) Reeskont faiz gelirleri
- E) Hisse senedi ihraç primleri

25) Aşağıdakilerden hangisi fon kaynağı yaratmaz?

- A) Sermayedeki azalışlar
- B) Stoklardaki azalışlar
- C) Duran varlıklardaki azalışlar
- D) Banka kredilerindeki artışlar
- E) Olağan faaliyetlerden sağlanan kârlar

26) Aşağıdakilerden hangisi net çalışma sermayesinde değişme yaratan işlemlerdendir?

- A) Maddi duran varlık satışları ile mali duran varlık alınması
- B) Tahvil ihraç ederek, bağlı menkul kıymet alınması
- C) Duran varlık satılarak kısa vadeli borçların ödenmesi
- D) Dağıtılmamış kârların sermayeye eklenmesi
- E) Uzun vadeli borçlanarak duran varlık alınması

27) Aşağıdakilerden hangisi nakit kullanımı değildir?

- A) Banka kredisi ödenmesine ilişkin nakitler
- B) Duran varlık satılmasına ilişkin nakitler
- C) Faiz giderlerine ilişkin nakitler
- D) Ödenen vergi ve benzerleri
- E) Sermaye azaltılmasına ilişkin nakitler

28) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir fon kullanımı gerektirmez?

- A) Reeskont faiz giderleri
- B) Ticari borçlardaki azalış
- C) Maddi duran varlıklardaki artışlar
- D) Ödenen vergi ve benzerleri
- E) Sermayedeki azalışlar

29) Aşağıdakilerden hangisi satışların maliyeti tablosunda yer almaz?

- A) Direkt işçilik giderleri
- B) Genel üretim giderleri
- C) Direkt ilk madde malzeme giderleri
- D) Satış iskontoları
- E) Dönem sonu yarı mamul stoku

30) Düzenlenme amacı, özellikle sermaye şirketlerinde, dönem kârından, ödenecek vergilerin, ayrılan yedeklerin, ortaklara dağıtılacak kâr paylarının açıkça gösterilmesi ve şirketin hisse başına kâr ile hisse başına temettü tutarının hesaplanmasını göstermek olan finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gelir tablosu
- B) Fon akım tablosu
- C) Kâr dağıtım tablosu
- D) Nakit akım tablosu
- E) Özkaynak değişim tablosu

31) Aşağıdakilerden hangisi nakit akım tablosunun düzenlenebilmesi için gerekli değildir?

- A) Dönem başı ve dönem sonu bilançosu
- B) Cari yılın gelir tablosu
- C) Kâr dağıtım bilgileri
- D) Nakit çıkışı ve nakit girişi gerektirmeyen işlemler
- E) Fon akım tablosu

32) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir fon kaynağı yaratmaz?

- A) Sermayedeki artışlar
- B) Hisse senedi ihraç primleri
- C) Banka kredilerindeki artış
- D) Konusu kalmayan karşılıklar
- E) Maddi duran varlıklardaki azalışlar

33) Aşağıdakilerden hangisi net çalışma sermayesinde değişme yaratmayan işlemlerdendir?

- A) Sermaye azaltılarak sermaye paylarının dağıtılması
- B) Kısa vadeli borcun uzun vadeli olarak yeniden düzenlenmesi
- C) Temettü ödemesi
- D) Kısa vadeli alacaklı olan birisinin, alacağına karşılık işletmeye ortak olması
- E) Dağıtılmamış kârların sermayeye eklenmesi

34) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir fon kullanımı yaratmaz?

- A) Ödenen temettü
- B) Mali borçlardaki azalış
- C) Stoklardaki artışlar
- D) Karşılık giderleri
- E) Mali duran varlıklardaki artışlar

35) Aşağıdakilerden hangisi kâr dağıtım tablosunda yer almaz?

- A) Statü yedekleri
- B) Dönem kârı
- C) Faaliyet kârı
- D) Hisse başına kâr
- E) Hisse başına temettü

36) Aşağıdakilerden hangisi nakit kullanımı gerektirmeyen giderlerden değildir?

- A) Amortisman giderleri
- B) Reeskont faiz giderleri
- C) Karşılık giderleri
- D) Sermaye azaltılması
- E) Borsa değer artış zararları

37) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir fon kaynağı yaratmaz?

- A) Ticari borçlardaki artışlar
- B) Hisse senedi ihraç primleri
- C) Ticari alacaklardaki azalış
- D) Reeskont faiz gelirleri
- E) Olağandışı faaliyetlerden sağlanan kâr

38) Aşağıdakilerden hangisi kâr dağıtım tablosunun özelliklerinden değildir?

- A) Dönem kârının nelerden oluştuğu hakkında bilgi verir.
- B) Kârın varlığına veya dağıtımına bağlı olarak düzenlenir.
- C) Ek finansal tabloları düzenleme zorunluluğu getirilen işletmeler için zorunludur.
- D) Tabloyu oluşturan kalemlere farklı isimler konulamaz.
- E) Tabloda hem cari dönem verileri hem de önceki dönem verileri yer alır.

39) Aşağıdakilerden hangisinde temel finansal tablolar birlikte verilmiştir?

- i - Nakit akım tablosu
- ii - Gelir tablosu
- iii - Fon akım tablosu
- iv - Satışların maliyeti tablosu
- v - Bilanço

- A) i-ii
- B) ii-iii
- C) ii- v
- D) iv-v
- E) iii-v

40) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir nakit çıkışına neden olmaz?

- A) Finansman giderleri
- B) Ödenen temettü
- C) Banka kredileri hesabındaki azalışlar
- D) Amortisman giderleri
- E) Ticari mal alımı

41) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir fon kullanımı yaratmaz?

- A) Ticari mal alımı
- B) Diğer alacaklardaki artışlar
- C) Banka kredilerindeki azalış
- D) Maddi olmayan duran varlıklardaki artışlar
- E) Borsa değer artış zararları

42) Fon akım tablosunun düzenlenebilmesi için aşağıdakilerden hangisi gerekmez?

- A) Dönem başı ve dönem sonu bilançosu
- B) Gelir tablosu
- C) Ödenen vergi ve benzerleri
- D) Özkaynak değişim tablosu
- E) Kâr dağıtım bilgileri

43) Kanuni yükümlülüklerin, esas sözleşme gereklerinin ve genel kurul kararlarının sonucu, işletmelerin dönem kârının nasıl ve nerelere dağıtıldığını gösteren finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Satışların maliyeti tablosu
- B) Özkaynak değişim tablosu
- C) Fon akım tablosu
- D) Nakit akım tablosu
- E) Kâr dağıtım tablosu

44) Olağan kârı 12.000 TL, amortisman giderleri 4.000 TL, reeskont faiz giderleri 1.500 TL ve reeskont faiz gelirleri 2.000 TL ve konusu kalmayan karşılıkları 1.000 olan işletme, dönem içinde ne kadarlık net fon kaynağı yaratmıştır?

- A) 9.500 TL
- B) 14.500 TL
- C) 16.500 TL
- D) 12.500 TL
- E) 17.500 TL

45) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir fon girişi değildir?

- A) Ticari mal satışları
- B) Sermayedeki artışlar
- C) Banka kredilerindeki artışlar
- D) Gelecek aylara ait gelirler hesabındaki azalışlar
- E) Çıkarılmış tahviller hesabındaki artışlar

46) Aşağıdakilerden hangisi net işletme sermayesinde değişme yaratmayan işlemlerden değildir?

- A) Kısa vadeli borçların dönen varlıklarla ödenmesi
- B) Uzun vadeli borçlanarak duran varlık alımı
- C) Uzun vadeli alacak karşılığında, iştirak amacıyla hisse senedi alımı
- D) Dönen varlık unsurunun sermaye olarak işletmeye konulması
- E) Dağıtılmamış kârların sermayeye eklenmesi

47) Aşağıdakilerden hangisi satışların maliyeti tablosunda yer almaz?

- A) Dönem başı ticari mallar stoku
- B) Dönem sonu mamul stoku
- C) Genel üretim giderleri
- D) Satılan hizmet maliyeti
- E) Pazarlama giderleri

48) Aşağıdakilerden hangisi nakit kaynaklarından değildir?

- A) Hisse senedi ihraç priminden sağlanan nakit
- B) Çıkarılmış tahviller hesabındaki artıstan sağlanan nakit
- C) Ticari borçlar hesabındaki azalış
- D) Banka kredilerinden sağlanan nakit
- E) Menkul kıymet satışından sağlanan nakit

49) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir fon girişi gerektirmeyen gelirlerden değildir?

- A) Borsa değer artış kârları
- B) Konusu kalmayan karşılıklar
- C) Gelecek yıllara ait gelirlerdeki azalışlar
- D) Reeskont faiz gelirleri
- E) Hisse senedi ihraç primleri

50) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir fon çıkışı gerektirmeyen giderlerden değildir?

- A) Karşılık giderleri
- B) Reeskont faiz giderleri
- C) Borsa değer artış zararları
- D) Amortisman giderleri
- E) Finansman giderleri

51) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir nakit çıkışına neden olmaz?

- A) Ticari mal alımı
- B) Faaliyet giderleri
- C) Ticari borçlar hesabındaki azalışlar
- D) Karşılık giderleri
- E) Menkul kıymet alımı

52) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir fon çıkışı gerektirmeyen giderlerden değildir?

- A) Ödenen vergiler
- B) Gelecek yıllara ait gelirlerdeki azalışlar
- C) Karşılık giderleri
- D) Borsa değer artış zararları
- E) Gelecek yıllara ait giderlerdeki azalışlar

53) Aşağıdakilerden hangisi net çalışma sermayesinde değişme yaratmayan işlemlerden değildir?

- A) Kısa vadeli kredili olarak ticari mal alınması
- B) Kısa vadeli banka kredilerinin ödenmesi
- C) Uzun vadeli kredi kullanılabaraktan bağı menkul kıymet alınması
- D) Uzun vadeli alacağın iştirak haline dönüşmesi
- E) Uzun vadeli alacağın kısa vadeli hale dönüşmesi

54) Aşağıdakilerden hangisi gerçek bir nakit girişine yada gerçek bir nakit kullanımına neden olmaktadır?

- A) Konusu kalmayan karşılıklar
- B) Borsa değ er artış kârları
- C) Reeskont faiz gelirleri
- D) Karş ılık giderleri
- E) Sermaye artırılması

55) Aşağıdakilerden hangisi kâr dağıtım tablosunun düzenlenmesine ilişkin ilkelerinden değildir?

- A) İmtiyazlı ve adi hisse senetlerine kâr paylarının ayrı ayrı gösterilmesi,
- B) Dönem kârından yapılan dağıtımla yedeklerden (önceki dönem) yapılan dağıtımın ayrı ayrı gösterilmesi,
- C) Ödenecek vergi ve yasal yükümlölükler, ortaklara ödenen 1nci ve 2nci temettüler, 1.ve 2. Tertip yasal yedekler, statü yedekleri ve olağanüstü yedekler ve kârdan ayrılan özel fonların açıkca gösterilmesi,
- D) Özkaynak kalemlerindeki her türlü değ işikliğı yansıtılması,
- E) Katılma intifa senedi, kâra iştirakli tahvil ile kâr ve zarar ortaklığı belgesi sahiplerine ödenen payların ayrıca gösterilmesi.

56) Net işletme sermayesindeki değ işim tablosunun düzenlenebilmesi için aşağıdakilerden hangisi gerekmez?

- A) Dönem baş ı bilançosu
- B) Nakit akım tablosu
- C) Ödenen vergi ve benzerleri
- D) Kâr dağıtım bilgileri
- E) Dönem sonu bilançosu

57) Dönem içi nakit girişleri 17.000 TL, dönem sonu nakit mevcudu 5.000 TL olan işletmenin, dönem içi nakit çıkışları 23.000 TL olduğuna göre, dönem başı nakit mevcudu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 12.000 TL
- B) 6.000 TL
- C) 1.000 TL
- D) 11.000 TL
- E) 9.000 TL

58) Olağan zararı 8.000 TL, amortisman giderleri 12.000 TL, karşılık giderleri 6.000 TL, reeskont faiz giderleri 1.500 TL ve reeskont faiz gelirleri 2.000 TL olan işletmenin, dönem içi net fon akımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) 9.500 TL fon yaratılmıştır.
- B) 25.500 TL fon yaratılmıştır.
- C) 10.000 TL fon kullanılmıştır.
- D) 15.000 TL fon kullanılmıştır.
- E) 17.500 TL fon kullanılmıştır.

59) İşlemede bir faaliyet dönemi içinde oluşan nakit kaynaklarını ve kullanım yerlerini gösteren finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fon akım tablosu
- B) Özkaynak değişim tablosu
- C) Kâr dağıtım tablosu
- D) Nakit akım tablosu
- E) Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu

60) İşletmenin faaliyet dönemi içinde net çalışma sermayesinin kaynaklarını ve kullanım yerlerini gösteren finansal tablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Net çalışma sermayesindeki değişim tablosu
- B) Satışların maliyeti tablosu
- C) Fon akım tablosu
- D) Özkaynak değişim tablosu
- E) Nakit akım tablosu

Cevaplar

1 C	17 E	33 E	49 E
2 C	18 D	34 D	50 E
3 C	19 D	35 C	51 D
4 D	20 E	36 D	52 A
5 B	21 D	37 D	53 E
6 E	22 E	38 A	54 E
7 B	23 E	39 C	55 D
8 C	24 D	40 D	56 B
9 C	25 A	41 E	57 D
10 D	26 C	42 D	58 A
11 E	27 B	43 E	59 D
12 E	28 A	44 B	60 A
13 A	29 D	45 D	
14 B	30 C	46 D	
15 E	31 E	47 E	
16 C	32 D	48 C	

